स्थानीय विपद तथा जलवायू उत्थानशील कार्यढाँचा २०८२

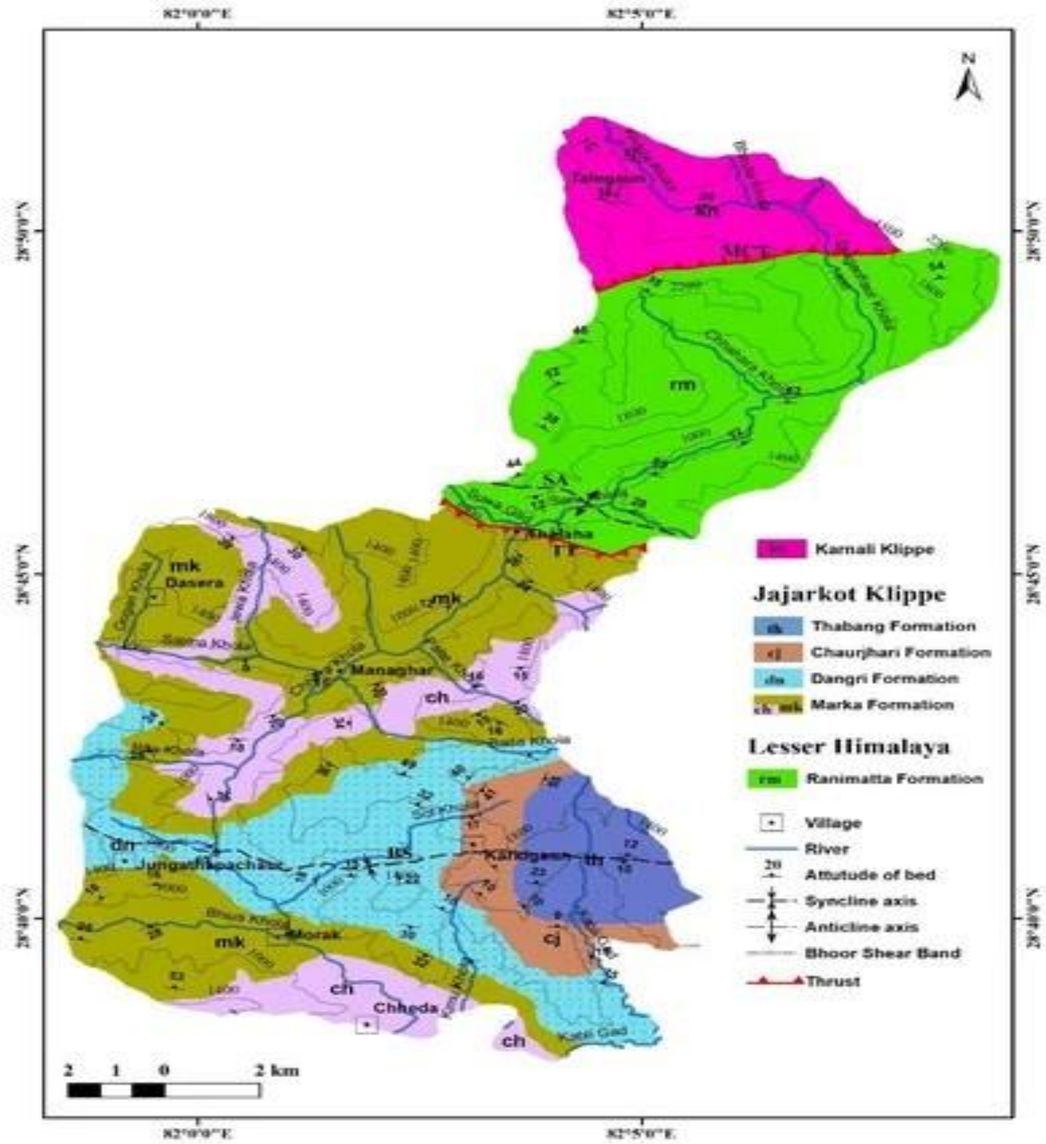

नलगाड नगरपालिका
जाजरकोट

सर्वाधिकार : नलगाड नगरपालिका को कार्यालय

कार्यढाँचाको नाम : स्थानिय विपद तथा जलवायु उत्थानशिल कार्यढाँचा (LDCRF)

तयार गरिएको बर्ष : २०८२

प्राबिधिक सहयोग :

पााचतारा यूवा संरक्षक मञ्च, जाजरकोट

आर्थिक सहयोगः

ह्याण्डीक्याप ईण्टरनेस्नल

सी.वी.एम. ग्लोवल डिसेबेलिटी इन्कुलुजन, कन्ट्री अफिस, नेपाल

सहजीकरणः

डीजास्टर एण्ड ईफोर्ट नेपाल प्रा.ली.

कार्यकारी सारांस

नेपाल विपद्को दृष्टिले अति जोखिमपूर्ण देशहरुमध्ये एक हो । विश्वका १ सय ९८ मुलुकमध्ये नेपाल भूकम्पका हिसाबले ११ औं, बाढी पहिरोको हिसाबले ३० औं स्थानमा र जलवायु परिवर्तनको हिसाबमा विश्वको चौथो जोखिमपूर्ण देशको रुपमा रहेको छ । साथै, प्राकृतिक विपद्को हिसाबले विश्वको उच्च जोखिमपूर्ण देशको रुपमा रहेको छ । नेपालमा विशेषगरी नियमित रुपमा हुने बाढी, पहिरो, हुरिबतास, आगलागी, चट्याङ, सडक दुर्घटना, असिना, हिमपहिरो, महामारीजस्ता मौसमी विपद्बाट हरेक वर्ष लगभग बीस हजारभन्दा बढी परिवारहरु प्रभावित हुने गरेका छन् । नेपालमा प्रतिबर्ष बिभिन्न विपद्हरुबाट सरदर औषतमा ६५० हाराहारीमा मानिसहरुको मृत्यु हुने गर्दछ । जसमध्ये बार्षिक ३ सय जनाको मृत्यु बाढी तथा पहिरोका कारणले मात्रै हुने गर्दछ । यसैगरी सबैभन्दा बढी आगलागीका कारण पशु चौपाया, पंक्षी, वन क्षेत्र र धनसम्पत्तीको नोक्सानी हुने गरेको छ ।

विपद्को कारण नेपालले हरेक बर्ष औसतमा १ अर्ब २१ करोडको बराबरको राष्ट्रिय सम्पत्तीको क्षति व्यहोर्नु परेको छ । त्यसै गरेर नेपालको विकास दर ३ देखि ४ प्रतिशतले रहेको छ भने विपद्ले विनाश गर्ने दर ८ देखि २५ प्रतिशतसम्म हुने गरेको देखिएको छ । कमजोर भु-बनोट, जटिल भुगर्भीय संरचना, बदलिदो जलवायु अवस्था, बढ्दो शहरीकरण, जनसंख्या बृद्धि तथा मानवीय हेलचेक्राई र असावधानीका कारण नेपाल विपद्को उच्च संकटासन्नताको अवस्थामा रहेको छ । विगतमा गरिएका अध्ययन अनुसन्धान र विगतको विश्लेषण अनुसार नेपालमा कुनै पनि समय धेरै ठूलो भूकम्प जाने र त्यसबाट धेरै संख्यामा मानिस मर्ने, घाइते हुने तथा भौतिक संरचना क्षतिग्रस्त हुने सम्भावना रहेको छ । २०७२ बैशाख १२ र २९ गते आएका भुकम्प यसैगरी डोटी, बझाङ्ग र जाजरकोट जिल्लामा हालसालै गएका उदाहरण हुन् । अझै पनि यस्तै प्रकृतिका भुकम्पहरु आउने अनुमान भूगर्भविद्हरुले गर्दैआएका छन् । यस्तै हरेक बर्ष जस्तो कोशी, कर्णाली र महाकाली लगायतका नदीहरुमा आउने बाढीहरु पनि विपद्का उदाहरणहरु हुन् । यी उदाहरण मात्र नभएर यथार्थ र वास्तविक पनि हुन । यसको अर्थ अब सबै हाम्रो काबुभन्दा बाहिर गैसकेकै हो त भन्ने प्रश्न उठ्न सक्छ तर हामीले सावधानी अपनायौं, कार्यान्वयन रीमा जुट्यौ भने विपद्लाई पनि क्रमिक रुपले हाम्रो नियन्त्रणमा लिन सक्नेछौ त्यसका लागि स्थानीय सरकारको समन्वयमा स्थानीय स्तरमा काम गर्ने सरकारी, गैरसरकारी, सामुदायिक संघसंस्थाहरु, स्थानीय तहमा रहेर काम गर्ने प्रतिनिधिहरु लगायत सबैको सहकार्य भयो भने हामी विपद् जोखिम न्युनिकरण गरी उत्थानशीलता बढाउन सक्छौ ।

कर्णाली प्रदेशमा अवस्थित विभिन्न १० जिल्लाहरु मध्ये जाजरकोट जिल्ला एक मध्यपहाडी जिल्ला जो विश्वमान चित्रमा ८१०४९'२२'' देखि ८२०३४'४६'' पूर्वी देशान्तर र २८०३७'२२'' देखि २९००७'२२'' उत्तरी अक्षांश समुन्द्र सतहबाट ६१० मिटर देखि ५,४१२ मिटरको उचाईसम्म २,२२३.३६ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलिएर रहेको छ ।

यस जिल्ला २०७४ सालको पूर्नसंरचना वमोजिम १ वटा संघीय निर्वाचन क्षेत्र, २ वटा प्रादेशिक क्षेत्र र ३ वटा नगरपालिका र ४ वटा गाउँपालिका गरि ७ वटा स्थानीय तहमा राजनैतिक तथा प्रशासनीक

रुपमा विभाजित गरिएको छ । न्यूनतम तापक्रम ८० सेल्सियस र अधिक्तम तापक्रम ३४० सेल्सियस गरि समशितोष्ण हावापानी रहने यस जिल्लाको सदरमुकाम पर्यटकीय तथा ऐतिहासीक नगरी भेरीनगरपालिका रहेको छ । यस जिल्लामा नेपालगञ्ज, सुर्खेत हुँदै डोल्पा जोड्ने सडक, छेडा बाट जुम्ला जाने सडक, रुकुम पश्चिम हुदैं मध्य पहाडी जोड्ने सडक रहेका छन् ।

नेपाल सरकारले मिति २०७३/११/२७ मा गरेको राज्य पूर्नसंरचना वमोजिम यस जाजरकोट जिल्लाका ७ वटा स्थानीय निकायहरु अर्न्तगत नलगाड नगरपालिका एक हो जसको क्षेत्रफल ३८७.४४ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलियर रहेको जुन जाजरको जिल्लामा रहेका नगरपालिका मध्य क्षेत्रफलको आधारमा सबेभन्दा ठुलो नगरपालिकाका हो । यस नगरपालिकाको संरचना सावीकका डाँडागाँउ, लँह, खगेनकोट, रग्दन र भगवती गा.बि.स. लाई मिलायर नलगाड खोलाको नामबाट नांकरण गरि नगरपबलिकाको नाम नलगाड नगरपालिकाका रहन गएको हो र हाल १३ वटा वडाहरुमा प्रशासनीक रुपमा विभाजन गरिएको छ। यस नगरपालिकको पूर्बमा डोल्पा जिल्लाको मुडकेचुला गाँउपालिका पश्चिममा भेरी नगरपालिको वडा नं १ र २, उत्तरमा कुशे गाँउपालिका ५ र बारेकाट गाँपालिका छनभने दक्षीणमा ठूलीभेरी नदी र रुपकुम जिल्लाको आठबीसकोट नगरपालिका पर्दछ । यस नलगाड नगरपालिका २८°४३'४६" उत्तरी अक्षांस र ८२°१६'००" पूर्वी देशान्तर मा समुन्द्रको सतहबाट ७६० मि देखि ५२१२ मिटरको उचाईमा रहेको छ । औसत औषत बार्षिक तापक्रम बृद्धि ०.०३२ डिग्री सेल्सीयस तथा औषत बार्षिक बर्षा वृद्दिदर -१.०८ मिलिमिटर रहेको छ ।

यस क्षेत्रमा क्षेत्री, विश्वकर्मा कामी, मगर, ठकुरी, ब्राह्मण, गुरुङ्ग, दमाई, ढोली, परियार, मिजार, सन्यासी दशनामी, वादी, आदि बसोवास गर्ने यस नगरपालिकामा वनजंगलको क्षेत्रफल ५६.६ प्रतिशत (२१८३४ हे.। भू-उपयोग हेर्दा नगरपालिकामा खेतीयोग्य जमिन २५.२१६ प्रतिशत (९७६९.६८७ हे.) हाल बाँझो रहेको जमिन १५.३९ (६३५०.१४२ हे.) प्रतिशत रहेको छ भने १.५३४ प्रतिशत (५९४.३३३ हे.) हिउले ०.३३९ (१३१.३४२ हे.) ओगटेको छ । मुख्य पेसा कृषि तथा पशुपालन, वैदेशिक रोजगार, जागिर, व्यापार आदि रहेको यस क्षेत्रका बासिन्दाहरूले मुख्य पेसाको रूपमा तरकारी खेती तथा पशुपालन व्यवसायलाई लिन सकिन्छ । ठूली भेरी, नलगाडनदि सहित सयौं खोलानाला भएर वग्ने यहाँ मुख्य गरी सुर्खेत जिल्लाको छिन्चुदेखि डोल्पा जाने फिडर सडक यहाँको प्रमुख सडक हो भने पाँचकाटीया–फुलचौली–रोकायगाँऊ–तास्तु जिल्ला सडक र अन्य १५ वटा मूख्य बाटाहरु हुन् । यहाँका लगभग १७ वटा सडक सञ्जाल जसको लम्वाई १०४.४ कि.मि. रहेको छ । तर भौगोलीक वनावटका कारण सडक सञ्जालहरु बर्षभरी नै सञ्चालनमा रहन गाह्रो हुने गरेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नलगाडनगरपालिकामा बसोवास गर्दै रहेका अधिकांस घरधुरीमा पाइप उक्त धाराबाट खानेपानीको उपलब्धता रहेको छ भने ७६८ परिवारलाई घर परिसर भित्रै पाइप धाराबाट खानेपानीको उपलब्धता छ र २६९८ घरपरिवारलाई घर परिसर बाहिरको पाइप धाराबाट खानेपानीको व्यवस्था छ । सार्वजनिक शौचालयको रुपमा १६ वटा रहेको यस नगरपालिकाका अधिकांस घरमा शौचालय निर्माण गरि प्रयोगमा रहनुका साथै खुल्ला दिशा मुक्त क्षेत्र रहको भएतापनि २३९ घरधुरीमा शौचालयको व्यवस्था नभएको तथ्यांकले देखाउछ ।

यस नलगाडनगरपालिकाका १४३७ घरधुरीले स्थानीय विद्युतवत्ती उज्यालोका लागि सुविधा उपभोग गरेका छन् भने ४०५९ घरले सोलार वत्ती हाल आएर राष्ट्रिय लाईनबाट प्रसारित जल विद्युत सुविधा उपभोग बढ्दैगएको छ । त्यस्तै खाना पकाउनका लागि ५४४६ घरधुरीमा दाउरा, ५०१ घरधुरीमा एलपी ग्याँस, विद्युत ५, गुईठा १, गोवरग्याँस ३ घरधुरीमा ऊर्जाका स्रोतहरूको रुपमा प्रयोग गरीन्छ । राष्ट्रिय जनगणना

२०७८ अनुसार यस नगरपालिकामा ५९९२ घरधुरीमा जम्मा २८९२२ जना बसोवास गर्ने गरेका छन् । जस्मा महिलाको संख्या १४३६६ र पुरुषको संख्या १४,५५६ रहेको छ ।

नगरपालिकाको केही भू-भाग बेसी, केही शिवालिक र उच्च पहाडी क्षेत्र रहेको छ । भू-आकृतिमा भएको यस फरकअनुसार यस नगरपालिकालाई तीन क्षेत्रमा विभाजन गर्न सकिन्छ । यस क्षेत्रको जलवायु तल्लो भेगमा अर्थात नलगाड र भेरीनदीको बेशी भागमा उष्ण, पहाडि भागतिर समशितोष्ण किसिमको हावापानी पाइन्छ भने उच्च पहाडी क्षेत्रमा शितोष्ण हावापानी पाइन्छ । यस नगरपालिकाको नदी तटिय क्षेत्रहरुमो औसत अधिकतम तापक्रम ३८ डिग्री सेल्सीयस हुने गर्दछ भने आषाढ, श्रावण र भाद्र महिनामा सबैभन्दा बढी वर्षा हुन्छ । नलगाड नगरपालिकामा पहिरो, बाढी, भूकम्प, खडेरी, महामारी, जंगली जनावरको आतंक दुर्घटना, हुरीवतास, आगलागी, असिना, वालिनालीमा रोगकिरा, मिचाहा प्रजाती, चट्याङ्ग र भिरबाट खस्ने जस्ता विपद् हुने गरेको पाईएको छ ।

यस नगरपालिकाका विभिन्न वडाहरुमा मुख्य बालीका रूपमा आलु, धान, कोदो र मकै खेती गरीन्छ । छलफल तथा अन्तर्क्रियाबाट स्पष्ट रूपमा बालीमा जलवायू परिवर्तनको असर देखिन थालेको निष्कर्षमा पुग्न सकिन्छ । उदाहरणको लागि धान लगाउने समय पारम्परिक रूपमै चलिआए पनि हाल यसको पाक्ने समय तथा लगाउने समयमा निरन्तरता रहेको पाइँदैन ।

नलगाड नगरपालिकामा पहिरो, बाढी, भूकम्प, खडेरी, महामारी, जंगली जनावरको आतंक, दुर्घटना, हुरीवतास, आगलागी, असिना, वालिनालीमा रोगकिरा, मिचाहा प्रजाती, चट्याङ्ग र भिरबाट खस्ने जस्ता विपद् हुने गरेको पाईएको छ । नलगाड नगरपालिका बहुप्रकोप प्रभावित भएकोले नगरपालिकामा रहेका विपद व्यवस्थापन समिति, वडा कार्यालय, सामुदायीक एवं टोल विकास संस्था, सुरक्षा निकाय, क्लव, मिडिया पत्रकार, उद्योग वाणीज्य संघ, रेडक्रस तथा नलगाड नगरपालिका कार्यालयको संयूक्त पहल, सी.वी.एम. ग्लोवल डिसेबेलिटी इन्कुलुजन/कर्णाली भुकम्प पुनरलाभ परियोजना, ह्याण्डीक्याप नेपालको आर्थिक तथा पाँचतारा यूवा संरक्षक मञ्च जाजरकोटको प्राविधिक सहयोगमा र डीजाष्टर तथा ईफोर्ट नेपाल परामर्शदाताको प्राविधिक सहयोगमा विपद तथा जलवायू उत्थानशील कार्यढाँचा सहभागिमूलक रूपमा तयार गरिएको छ ।

सम्भावित विपद् तथा जलवायूजन्य परिवर्तनको जोखिम कम गर्न, विपद्को समयमा आपत्कालीन कार्य सम्पादन गर्न, प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्न र विपद् पश्चात् पुनःस्थापन तथा पुनर्निर्माणका लागि दिशानिर्देश गर्न तयार गरिएको योजनाबद्ध कार्यक्रम, कार्यजिम्मेवारी तथा बजेटसहितको ढाँचा नै स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील कार्यढाँचा हो । जलवायू परिवर्तनको प्रभाव तथा सम्भावनाका साथै विपद्का घटनाहरुका कारण भैरहेको तथा हुन सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्दै उत्थालशील समुदाय निर्माणको लागि गाउँपालिकालाई सहयोगी नीति, संरचना तथा योजनाहरु तयार गर्नु यस स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील कार्यढाचाको मुख्य उद्देश्य हो ।

वडाहरुमा निर्माण गरिएका स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजनाहरुको विश्लेषण पश्चात र सरोकारवालाहरुको जानाकारी वमोजिम भूकम्प, पहिरो, जंगली जनावरको आतंक, बाढी, आगलागी, दुर्घटना, चट्याङ्ग, हावाहुरी, असिना, खडेरी, रोगकिरा, मिचाहा प्रजाती जस्ता प्रकोपहरु मुख्य रहेका छन् भने उक्त प्रकोपहरु क्रमश यहाँ बढी समस्या दिने गरेका छन् । यस्तै गरि जिल्लाको विपद् पूर्व तयारी

तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना २०८० अनुसार यस पालिकामा पहिचान भएका प्रकोपहरुमा सडक दुर्घटना, पहिरो तथा बाढी रहेका छन् । साथै नगरपालिकामा निर्मित विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना २०८० अनुसार भूकम्प, पहिरो, बाढी, चट्यांग, हावाहुरी, सडक दुर्घटना, वन्य जन्तु आक्रमणका दृष्ठिकोणले उच्च जोखिममा देखिन्छ भने आगलागी, महामारीका दृष्ठिकोणले मध्यम जोखिममा देखिन्छ । योजना तर्जुमा छनोट चरणका सहभागीहरु विच गरिएको छलफल वमोजिम यस नलगाड नगरपालिकामा पहिरो पहिलो प्रकोप, दोश्रोमा बाढी तेश्रोमा आगलागी, हावाहुरी चौथो, महामारी पाँचौ चटयाङ्ग छैटौ, खडेरी सातौ, असिना आठौ, वालिनालीमा रोगकिरा नवौ, जंगली जनावरको आतंक (बाँदर, मुसा, सर्पदंस) दशौ । हाल आएर मिचाहा प्रजातीको फैलावटको प्रकोप देखापरको जानाकारी पाईन्छ । भूकम्पको प्रकोप समग्र नेपालको जस्तै रहेको छ साथै २०८० साल कार्तिक १७ गतेको जाजरकोट भूकम्पबाट जोखिममा वृद्धि गरेको छ ।

यस नगरपालिकाका विभिन्न वडाहरुमा मुख्य बालीका रूपमा आलु, धान, कोदो र मकै खेती गरीन्छ । छलफल तथा अन्तर्क्रियाबाट स्पष्ट रूपमा बालीमा जलवायू परिवर्तनको असर देखिन थालेको निष्कर्षमा पुग्न सकिन्छ । उदाहरणको लागि धान लगाउने समय पारम्परिक रूपमै चलिआए पनि हाल यसको पाक्ने समय तथा लगाउने समयमा निरन्तरता रहेको पाइँदैन ।

हालसम्म बिभिन्न समयमा गएका पहिरोका कारण ९ जनाको मृत्यू भयकोछ भने करोडौको क्षती भएकोछ । २०७६, २०५१ सालमा भएको आगोलागीका कारण २ व्यक्तिको मृत्यु हुनुका साथ प्रसस्त घर तथा गोठ, गाई बस्तु सँगै जंगलमा क्षति भएको थियो । चट्याङ्गका कारण पनि विभिन्न समयमा २५ वटा पशुहरु मरेका । सडकको विस्तार सँगै सवारी दुर्घटना कारण पनि कैयौं मानिसहरुको ज्यान गएको र घाईते तथा अंगभंगका साथै अन्य आर्थिक क्षति भएको छलफल र विभिन्न तथ्यांकहरुले देखाउँछ । २०८० सालको भुकम्पले प्रभावित जनसंख्या २८९२२, मृत्यू ११ साथै २०७२ र २०८० सालको भुकम्पले पानीका मुल तथा कुवाहरु सुक्ने क्रम वढेको र प्रसस्त संख्यामा घरहरु चकाउने र क्षति गरेको देखिन्छ । माथिलो भेगमा खानेपानीका मूलहरू भए तापनि मूल सुक्ने क्रम बढिरहेका कारण माथिल्लो भेगमा खानेपानीको समस्या रहेको छ भने अपर्याप्त सिँचाइको कारणले माथिल्लो भेगमा कृषि क्षेत्रमा ठुलो समस्या देखिन्छ । जलवायू परिवर्तन तथा विपद् जोखिमको प्रचुर समस्याका वावजुद यहाँ सार्वजनिक सेवाको पहुँचमा कमि, विषयका बारेको बुझाई भएका ब्वक्तिको तथा सञ्चार माध्यमको कमिका कारण जलवायू अनुकुलन तथा जोखिम व्यवस्थापनमा आवश्यक ज्ञान, शिप र प्रविधिको अभाव देखिन्छ । यसका साथै बाहिरी समुदायको सहयोगको ब्यवस्था पनि सहज देखिदैंन । नगरपालिकामा सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका औजारहरू प्रयोग गरी सूचना सङ्कलन गर्दा वडाहरुले पाएको अंकभार केहि तलमाथी भएता पनि ३ वडाहरु वडा नं. १३, ६ र ९ उच्च जौखिममा र बाँकी सबै १० वटा वडाहरु नै मध्यम संकटासन्नटामा रहेको पाईन्छ ।

तसर्थ समग्र नगरपालिका जोखिममा रहेको देखिन्छ सोही अनुरुपको सूचना जिल्ला प्रतिकार्य योजना, जाजरकोटको तथ्यांकले देखाउन्छ ।

यस कार्यढाँचाको परिकल्पना नलगाड नगरपालिकालाई विपद् तथा जलवायू उत्थानशील नगरपालिकाको रुपमा स्थापित गर्ने रहेको छ । पहिचान भएका जोखिम तथा प्रकोपहरुको कारणले प्रभावित क्षेत्र तथा

पार्न सक्ने प्रभावहरुलाई मध्यनजर गरी नलगाड नगरपालिकाले त्यसबाट अनुकूलन हुन तथा व्यवस्थापन गर्नका लागि विभिन्न उपायहरु तय गरेको छ । पहिचान गरिएका विभिन्न उपायहरुको प्रभावकारिता, खर्चको मितव्ययिता, सम्भाव्यता र लक्षित बर्गमुखी आदिलाई आधार वनाई आवश्यक अंक भार दिई गरीने विश्लेषण विधि मार्फत प्राथमिकीकरण गरी योजनामा राख्नुपर्ने कार्यक्रमहरुको छनौट गरिएको छ । पहिचान गरि कार्यढाँचामा समावेश भएका विभिन्न विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायू अनुकूलनका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्नको लागि यस नलगाड नगरपालिका, जाजरकोटको लागि प्रस्तावित वजेट ३०,५२००,०००।- अर्थात अक्षरमा जम्मा तीस करोड बाउन्न लाख नेपाली रुपैंया मात्र रहेको छ। भूकम्प प्रतिरोधी घरहरू निर्माण तथा प्रवलीकरण गर्नुपर्ने, स-साना अल्पीकरणका गतिबिधीहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने, जनचेतना अभिवृद्धि गर्नुपर्ने, बहुप्रकोप व्यवस्थापन गर्न दक्ष जनशक्तिको विकास, भू-उपयोग नीतिको अबलम्बन गर्नुपर्ने, टोलहरूमा प्रकोप अनुसार सामग्रीहरू ब्यबस्थापन गर्नुपर्ने, कार्यान्वयन रीका गतिविधी सञ्चालन गर्नुपर्ने, आकस्मीक केन्द्र सञ्चालन गर्नुपर्ने जस्ता कार्यहरू विपद पूर्व, विपदको समयमा र विपद पश्चात गर्न सकिने कार्यहरू योजनामा समाबेश गरिएको छ । विपद् पूर्वका क्रियाकलापहरूमा जनचेतना अभिवृद्धि, अल्पीकरण तथा कार्यान्वयन रीका लागि भौतिक संरचनाको निर्माण तथा सामग्रीहरूको व्यवस्थापन, मानविय श्रोत तथा संस्थागत विकास र जिविकोपार्जन सम्वन्धी कार्यक्रमहरूलाई पनि छलफल गरि यस उत्थानशील योजनामा समाबेश गरिएको छ ।

यो कार्यढाँचा लाई अनुमोदन तथा वैधानिकता दिनका लागि यस नलगाड नगरपालिकाको भेला वा परिषद/कार्यपालिकामा छलफल गरी कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरिएको छ । अतः यस उत्थानशील कार्यढाँचाको सम्पुर्ण नेतृत्व नलगाड नगरपालिकाले गर्नेछ । यस नलगाड नगरपालिका अर्न्तगत स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील कार्यढाँचामा समेटिएका सवै घरधुरी तथा सरोकारवालाहरुको प्रत्यक्ष सहभागिता तथा स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिको अगुवाइमा उत्थानशील कार्यढाँचा कार्यान्वयनको अनुगमन अर्ध वार्षिक रुपमा गरीने छ । यस कार्यढाँचाको कार्यान्वयनका क्रममा भएका पाठ सिकाइ, अनुभव र चुनौती, सुधार गर्नुपर्ने विषयवस्तुलाई समावेश गरी सहज र प्रभावकारी बनाउनका लागि कार्यढाचालाई आवश्यकता अनुसार अद्यावधिक गर्दै लगिने छ ।

बिषयसूची

बिषय	पेज नं.
कार्यकारी सारांश	२
मन्तव्य	१०
परिच्छेद-१: परिचय	**११-१५**
१.१ पृष्ठभूमि	११
१.२ विद्यमान नीतिगत र कानूनी व्यवस्था	१३
१.३ कार्यढाँचाको उद्देश्य	१४
१.४ कार्यढाँचा तर्जुमा चरण	१५
परिच्छेद-२ : विपद् र जोखिमको बुझाइ	**१६-७८**
२.१ नगरपालिका/गाउँपालिकाको सामान्य विवरण	१६
२.१.१ भौगोलिक स्थिति अवस्था	१६
२.१.२ सामाजिक अवस्था	२२
२.२ प्रकोप, सम्मुखता, सङ्टासन्नता, क्षमता र जोखिमको विश्लेषण	२८
२.२.१. प्रकोप विश्लेषण र लक्षित प्रकोप निर्धारण	२८
२.२.२ स्रोतको विश्लेषण	५९
२.२.३ सम्मुखता, सङ्टासन्नता र क्षमताको विश्लेषण	७४
२.२.४. जोखिमको विश्लेषण	९३
परिच्छेद-३: विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना	**१००-१२३**
३.१ सोच, लक्ष्य र रणनीति	१००
३.२ विपद् जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू	१००
३.२.१ प्राथमिकताका क्षेत्र १: विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम बुझाइ	१०१
३.२.२ प्राथमिकताका क्षेत्र २: स्थानीय तहमा विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम शासकीय पद्धतिको सुदृढीकरण	१०४
३.२.३ प्राथमिकताका क्षेत्र ३: उत्थानशीलता वृद्धिका लागि विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम न्यूनीकरणमा निजी तथा सार्वजनिक लगानी	१०६
३.२.४ प्राथमिकताका क्षेत्र ४ : प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि विपद् पूर्वतयारीको सुदृढीकरण	१११
३.२.५ प्राथमिकताका क्षेत्र ५ : पुनर्लाभ, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणमा अझ बलियो र राम्रो	११३
३.२.६ प्राथमिकताका क्षेत्र ६ : तालिम र क्षमता अभिवृद्धि	११५
३.२.७ प्राथमिकताका क्षेत्र ७ : बहुप्रकोप पूर्व सूचना प्रणाली	११७
३.२.८ प्राथमिकताका क्षेत्र ८ : विपद् जोखिम हस्तान्तरण र वित्तीय व्यवस्थापन	११९
परिच्छेद-४: बजेटको विनियोजन र विकास योजनामा मूलप्रवाहीकरण	**१२३-१२८**
४.१ स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको लागि लगानीको न्यूनतम लक्ष्य	१२४
४.१.१ सरोकारवाला निकायसँग समन्वय	१२४

४.१.२ स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन लगानी बजेट	१२६
४.२ आवधिक र वार्षिक विकास योजनामा मूलप्रवाहीकरणको योजना	१२७
४.२.१ विपद् व्यवस्थापन कोष	१२७
४.२.२ आवधिक/वार्षिक बजेटमा मूलप्रवाहीकरण	१२८
परिच्छेद-५: कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	**१२९-१३०**
५.१ कार्यान्वयन कार्ययोजना	१२९
५.२ अनुगमन र मूल्याङ्कन	१३०
५.३ समीक्षा र परिमार्जन	१३०
अनुसूचिहरु	**१३१-१५३**

संक्षिप्त रूप सूची

आ. व.	आर्थिक वर्ष
क्र. सं.	क्रम सङ्ख्या
गै. स. स	गैर-सरकारी संस्था
न. पा.	नगरपालिका
BIPAD	Building Information Platform Against Disaster
CBBS	Cement Bonded Brick and Stone
CBM	Christoffel Bilnd Mission
CBS	Central Bureau of Statistics
CCA	Climate Change Adaptation
CDRMP	Comprehensive Disaster Risk Management Programme
CGI	Corrugated Galvanized Iron
DDMC	District Disaster Management Committee
DIMS	Disaster Information Management System
DMF	Disaster Management Fund
DPRP	Disaster Preparedness and Response Plan
DRR	Disaster Risk Reduction
DRRM	Disaster Risk Reduction and Management
GEDSI	Gender Equality, Disability and Social Inclusion
INGO	International Non-Governmental Organization
LAPA	Local Adaptation Plans of Action
LDCRF	Local Disaster Climate Resilience Framework
LDCRP	Local Disaster Climate Resilience Plan
LDMC	Local Disaster Management Committee
LISA	Local Government Institutional Capacity Self-Assessment
MBBS	Mud Bonded Brick and Stone
MOFAGA	Ministry of Federal Affairs and General Administration (Nepal)
NDC	Nationally Determined Contribution
NDRRMA	National Disaster Risk Reduction and Management Authority
NGO	Non-Governmental Organization
PGA	Peak Ground Acceleration
PPE	Personal Protective Equipment
RCCP	Reinforced Cement Concrete with Pillar Structure
RRT	Rapid Response Team
RSLUP	Risk Sensitive Land Use Plan
SDG	Sustainable Development Goal
SFDRR	Sendai Framework for Disaster Risk Reduction
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats Analysis
UNDP	United Nations Development Programme
UNDRR	United Nations Office for Disaster Risk Reduction (formerly UNISDR)
UNISDR	United Nation International Strategy for Disaster Reduction

मन्तव्य

नेपाल विपद्को दृष्टिले अति जोखिमपूर्ण देशहरुमध्ये एक हो । विश्वका १ सय ९८ मुलुकमध्ये नेपाल भूकम्पका हिसाबले ११ औं, बाढी पहिरोको हिसाबले ३० औं स्थानमा र जलवायु परिवर्तनको हिसाबमा विश्वको चौथो जोखिमपूर्ण देशको रुपमा रहेको छ । साथै, प्राकृतिक विपद्को हिसाबले विश्वको उच्च जोखिमपूर्ण देशको रुपमा रहेको छ । नेपालमा विशेषगरी नियमित रुपमा हुने बाढी, पहिरो, हुरिबतास, आगलागी, चट्याङ, सडक दुर्घटना, असिना, हिमपहिरो, महामारीजस्ता मौसमी विपद्बाट हरेक वर्ष लगभग बीस हजारभन्दा बढी परिवारहरु प्रभावित हुने गरेका छन् ।

कर्णाली प्रदेश अन्तर्गत जाजरकोट जिल्लामा अवस्थित नलगाड नगरपालिका भूकम्प, बाढी, पहिरो महामारी, सडक दुर्घटना, आगलागी, हावाहुरी, चट्याङ लगायतका प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको छ । हालै गएको भुकम्पले त झन धेरै क्षति गरेको छ । विपद् व्यवस्थापनको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने उद्देश्यका साथ यस नगरपालिकामा स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति, बडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरू समेत गठन गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरणका प्रयासहरू भइरहेका छन् । नेपालको संविधानमा विपद् व्यवस्थापनलाई सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार तथा स्थानीय तहको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र राखिएको छ । विपद् तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन गर्न विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५, राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, वातावरण संरक्षण ऐन २०७६, राष्ट्रिय अनुकूलन योजना (सन् २०२१-२०५०), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना (सन् २०१८-२०३०), १६ औं आवधिक योजना (आ.व. २०८१/०८२- २०८५/०८६) विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७६, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०७४, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना खाका २०७६, दोस्रो राष्ट्रिय निर्धारित योगदान सन् २०२० -Second Nationally Determined Contribution – NDC_ लगायतका कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था रहेका छन् । उल्लिखित विभिन्न कानून र कार्यविधिहरू कार्यान्वयन गर्न स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना (LDCRP), विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना (DPRP) र स्थानीय अनुकूलन कार्य योजना (LAPA) लगायत स्थानीय तहमा कार्यान्वयनमा रहेका छन् । एकै प्रकृतिका विभिन्न दस्तावेजका कारण स्रोतसाधनको खर्च बढ्नुका साथै कार्यान्वयनमा समेत द्विविधा उत्पन्न भएको छ । तसर्थ स्थानीय स्तरमा विपद् र जलवायु उत्थानशील योजनाको प्रभावकारी योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न एकीकृत स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तर्जुमा दिग्दर्शन २०८१ अनुसार नलगाड नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा २०८२ तयार गरिएको छ । यस कार्यढाँचाको कार्यान्वयन नगरपालिकाका सम्बन्धित शाखाहरूको अगुवाइमा आठबटा क्लष्टरहरू निर्माण गरी विपदका समयमा आवश्यकता अनुसार तत्काल परिचालन हुने गरी तयारी अवस्थामा राखिनेछ । साथै छिमेकी पालिकाहरू, जिल्लास्थित विषयगत कार्यालयहरू, प्रदेश सरकार, सङ्घीय सरकार, दातृ निकायहरू, अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूबाट सहयोग प्राप्त हुने अपेक्षा राखेको छु । यसका साथै यस नगरपालिकामा कार्यरत सबै साझेदार निकायलाई विकासका परियोजनाहरू सञ्चालन गर्दा विकासका विषयगत क्षेत्रमा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका विषयहरूलाई मूलप्रवाहीकरण गरिदिनुहुन आग्रह समेत गर्दछु ।

कार्यढाँचा निर्माणमा उल्लेख्य योगदान गर्नुहुने नगर उपप्रमुख, कार्यपालिका सदस्यहरु, वडाध्यक्ष लगायत सम्पुर्ण जनप्रतिनिधिहरु, कर्मचारीपहरु, सरोकारवालाहरु सम्पुर्ण लाइ धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस कार्यढाँचा तर्जुमाकालागी समन्वय र सहजीकरणको महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने विपद व्यवस्थापन सम्पर्क व्यक्ति सिर्जना कुमारी बडुवाल लाइ हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । साथै आठवटै कलष्टरमा रहेर विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका काममा प्रतिवद्ध भई कार्यढाँचा निर्माणमा भूमिका खेल्ने सम्पूर्ण शाखाका प्रमूख तथा प्रतिनिधिहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । यो कार्यढाँचा तयार गर्न सजहजीकरण गर्नुहुने परामर्शदाता डीजास्टर एण्ड ईफोर्ट नेपाल प्रा.ली. र आर्थिक तथा प्राबिधिक सहयोग गर्नुहुने ह्याण्डीक्याप ईण्टरनेस्नल, सी.बी.एम. ग्लोवल तथा पाँचतारा यूवा समाज संरक्षक मञ्च जाजरकोट लाई पनि विशेष धन्यवाद दिन चाहान्छु ।

डम्बर बहादुर रावत
नगर प्रमुख तथा अध्यक्ष स्थानिय विपद व्यावस्थापन समिति
नलगाड नगरपालिका दल्ली जमजरकोट

परिच्छेद- १

परिचय

१. पृष्ठभूमी

नेपाल बहुप्रकोपीय विपद्को उच्च जोखिममा रहेको छ। कमजोर भू-बनोट, भिरालो जमिन, उच्च जनघनत्व, गरिबी, अतिवृष्टि, अनावृष्टि जस्ता प्रतिकूल मौसम विद्यमान रहेकोमा जलवायु परिवर्तनको प्रभावले जोखिम बढाएको छ। हरितगृह ग्याँस उत्सर्जनमा नगण्य भूमिका भए तापनि नेपाल जलवायु परिवर्तनका प्रतिकूल असरहरूको उच्च जोखिम रहेका देशहरू मध्ये पर्दछ। तीव्र सहरीकरण तथा अव्यवस्थित बसोबास, प्राकृतिक स्रोतहरू माथिको बढ्दो चाप र सामाजिक-आर्थिक असमानताका कारणले उच्च सङ्कटासन्नताको अवस्था रहेको छ। जलवायु परिवर्तनका कारण कृषि, खाद्यान्न, जलस्रोत, जैविक विविधता, स्वास्थ्य, उर्जा, सिँचाइ, पर्यटन, बसोबास तथा पूर्वाधारमा प्रतिकूल प्रभाव परेको छ। प्राकृतिक तथा गैर-प्राकृतिक प्रकोपको घटनाका कारण मानवीय क्षति तथा विस्थापन, आर्थिक क्षति, भौतिक पूर्वाधारको विनाश, मनोसामाजिक समस्या र जीविकोपार्जनमा समेत ठुलो असर हुने गरेको छ।

नेपालको संविधानमा विपद् व्यवस्थापनलाई सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार तथा स्थानीय तहको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र राखिएको छ। विपद् तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन रगर्न विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५, राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, वातावरण संरक्षण ऐन २०७६, राष्ट्रिय अनुकूलन योजना (सन् २०२१-२०५०), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना (सन् २०१८-२०३०), १६ औं आवधिक योजना (आ.व. २०८१/०८२-२०८५/०८६) विपद् कार्यान्वयन री तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७६, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०७४, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना खाका २०७६, दोस्रो राष्ट्रिय निर्धारित योगदान सन् २०२० (Second Nationally Determined Contribution – NDC) लगायतका कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था रहेका छन्। उल्लिखित विभिन्न कानून र कार्यविधिहरू कार्यान्वयन रगर्न स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना (LDCRP), विपद् कार्यान्वयन री तथा प्रतिकार्य योजना (DPRP) र स्थानीय अनुकूलन कार्य योजना (LAPA) लगायत स्थानीय तहमा कार्यान्वयनमा रहेका छन्। एकै प्रकृतिका विभिन्न दस्तावेजका कारण स्रोतसाधनको खर्च बढ्नुका साथै कार्यान्वयनमा समेत द्विविधा उत्पन्न भएको छ। तसर्थ स्थानीय स्तरमा विपद् र जलवायु उत्थानशील योजनाको प्रभावकारी योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन रगर्न एकीकृत स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचाको तर्जुमा गरिएको छ।

१.१ नगरपालिकाको परिचय

नेपाल सरकारले मिति २०७३/११/२७ मा गरेको राज्य पूर्नसंरचना वमोजिम यस जाजरकोट जिल्लाका ७ वटा स्थानीय निकायहरु अर्न्तगत नलगाड नगरपालिका एक हो जसको क्षेत्रफल ३८७.४४ वर्ग कि.मि.

क्षेत्रफलमा फैलियर रहेको जुन जाजरकोट जिल्लामा रहेका नगरपालिका मध्य क्षेत्रफलको आधारमा सबेभन्दा ठुलो नगरपालिकाका हो । यस नगरपालिकाको संरचना सावीकका डाँडागाँउ, लँह, खगेनकोट, रग्दा र भगवती गा.बि.स. लाई मिलायर नलगाड खोलाको नामबाट नांकरण गरि नगरपबलिकाको नाम नलगाड नगरपालिकाका रहन गएको हो र हाल १३ वटा वडाहरुमा प्रशासनीक रुपमा विभाजन गरिएको छ। यस नगरपालिकको पूर्बमा डोल्पा जिल्लाको मुडकेचुला गाँउपालिका पश्चिममा भेरी नगरपालिको वडा नं १ र २, उत्तरमा कुशे गाँउपालिका ५ र बारेकाट गाँपालिका छनभने दक्षीणमा ठूलीभेरी नदी र रुपकुम जिल्लाको आठबीसकोट नगरपालिका पर्दछ । यस नलगाड नगरपालिका २८°४३'४६" उत्तरी अक्षांस र ८२°१६'००" पूर्वी देशान्तर मा समुन्द्रको सतहबाट ७६० मि देखि ५२१२ मिटरको उचाईमा रहेको छ । औसत औषत बार्षिक तापक्रम बृद्धि ०.०३२ डिग्री सेल्सीयस तथा औषत बार्षिक बर्षा वृद्दिर -१.०८ मिलिमिटर रहेको छ ।

यस क्षेत्रमा क्षेत्री, विश्वकर्मा कामी, मगर, ठकुरी, ब्राह्मण, गुरुङ्ग, दमाई, ढोली, परियार, मिजार, सन्यासी दशनामी, वादी, आदि बसोवास गर्ने यस नगरपालिकामा वनजंगलको क्षेत्रफल ५६.६ प्रतिशत (२१८३४ हे.। भू-उपयोग हेर्दा नगरपालिकामा खेतीयोग्य जमिन २५.२१६ प्रतिशत (९७६९.६८७ हे.) हाल बाँझो रहेको जमिन १५.३९ (६३५०.१४२ हे.) प्रतिशत रहेको छ भने १.५३४ प्रतिशत (५९४.३३३ हे.) हिउले ०.३३९ (१३१.३४२ हे.) ओगटेको छ । मुख्य पेसा कृषि तथा पशुपालन, वैदेशिक रोजगार, जागिर, व्यापार आदि रहेको यस क्षेत्रका बासिन्दाहरूले मुख्य पेसाको रूपमा तरकारी खेती तथा पशुपालन व्यवसायलाई लिन सकिन्छ । ठूली भेरी, नलगाडनदि सहित सयौं खोलानाला भएर वग्ने यहाँ मुख्य गरी सुर्खेत जिल्लाको छिन्चुदेखि डोल्पा जाने फिडर सडक यहाँको प्रमुख सडक हो भने पाँचकाटीया–फुलचौली–रोकायगाँऊ–ताम्तु जिल्ला सडक र अन्य १५ वटा मूख्य बाटाहरु हुन् । यहाँका लगभग १७ वटा सडक सञ्जाल जसको लम्वाई १०४.४ कि.मि. रहेको छ । तर भौगोलीक वनावटका कारण सडक सञ्जालहरु बर्षभरी नै सञ्चालनमा रहन गाह्रो हुने गरेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नलगाडनगरपालिकामा बसोवास गर्दै रहेका अधिकांस घरधुरीमा पाइप उक्त धाराबाट खानेपानीको उपलब्धता रहेको छ भने ७६८ परिवारलाई घर परिसर भित्रै पाइप धाराबाट खानेपानीको उपलब्धता छ र २६९८ घरपरिवारलाई घर परिसर बाहिरको पाइप धाराबाट खानेपानीको व्यवस्था छ । सार्वजनिक शौचालयको रुपमा १६ वटा रहेको यस नगरपालिकाका अधिकांस घरमा शौचालय निर्माण गरि प्रयोगमा रहनुका साथै खुल्ला दिशा मुक्त क्षेत्र रहको भएतापनि २३९ घरधुरीमा शौचालयको व्यवस्था नभएको तथ्यांकले देखाउछ । यस नलगाडनगरपालिकाका १४३७ घरधुरीले स्थानीय विद्युतवत्ती उज्यालोका लागि सुविधा उपभोग गरेका छन् भने ४०५९ घरले सोलार वत्ती हाल आएर राष्ट्रिय लाईनबाट प्रसारित जल विद्युत सुविधा उपभोग बढ्दैगएको छ । त्यस्तै खाना पकाउनका लागि ५४४६ घरधुरीमा दाउरा, ५०१ घरधुरीमा एलपी ग्याँस, विद्युत ५, गुईठा १, गोवरग्याँस ३ घरधुरीमा ऊर्जाका स्रोतहरूको रुपमा प्रयोग गरीनछ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस नगरपालिकामा ५९९२ घरधुरीमा जम्मा २८९२२ जना बसोवास गर्ने गरेका छन् । जस्मा महिलाको संख्या १४३६६ र पुरुषको संख्या १४,५५६ रहेको छ ।

नगरपालिकाको केही भू-भाग बेसी, केही शिवालिक र उच्च पहाडी क्षेत्र रहेको छ । भू-आकृतिमा भएको यस फरकअनुसार यस नगरपालिकालाई तीन क्षेत्रमा विभाजन गर्न सकिन्छ । यस क्षेत्रको जलवायु तल्लो भेगमा अर्थात नलगाड र भेरीनदीको बेशी भागमा उष्ण, पहाडि भागतिर समशितोष्ण किसिमको हावापानी पाइन्छ भने उच्च पहाडी क्षेत्रमा शितोष्ण हावापानी पाइन्छ । यस नगरपालिकाको नदी तटिय क्षेत्रहरुमो

औसत अधिकतम तापक्रम ३८ डिग्री सेल्सीयस हुने गर्दछ भने आषाढ, श्रावण र भाद्र महिनामा सबैभन्दा बढी वर्षा हुन्छ। जि.वि.स.बाट प्रकाशित नगरपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण अनुसार वर्षा र तापक्रमको विवरण संक्षिप्तमा तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। नलगाडनगरपालिकामा पहिरो, बाढी, भूकम्प, खडेरी, महामारी, जंगली जनावरको आतंक, दुर्घटना, हुरीवतास, आगलागी, असिना, वालिनालीमा रोगकिरा, मिचाहा प्रजाती र चट्याङ्ग जस्ता विपद् हुने गरेको पाईएको छ।

यस नगरपालिकाका विभिन्न वडाहरुमा मुख्य बालीका रूपमा आलु, धान, कोदो र मकै खेती गरीन्छ। छलफल तथा अन्तर्क्रियाबाट स्पष्ट रूपमा बालीमा जलवायू परिवर्तनको असर देखिन थालेको निष्कर्षमा पुग्न सकिन्छ। उदाहरणको लागि धान लगाउने समय पारम्परिक रूपमै चलिआए पनि हाल यसको पाक्ने समय तथा लगाउने समयमा निरन्तरता रहेको पाइँदैन।

१.२ विद्यमान नीतिगत र कानूनी व्यावस्था

विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यावस्थापनमा यस नगरपालिकाले बिभिन्न योजना, ऐन, नियम, कार्यबिधि तयार गरि नगर विपद व्यावस्थापन समितीले बिभिन्न योजना, ऐन, नियम, कार्यबिधि का अधिनमा रहि विपद व्यावसथापनका लागि आवश्यक कार्यहरु गर्दै आइरहेकोछ। यस नगरपालिकामा स्थानीय तहको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका विद्यमान नीतिगत र कानूनी व्यावस्थाहरु अन्तर्गत विपद व्यावस्थापन कोष कार्यबिधि २०७४, नगर विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यावस्थापन ऐन २०७५, जलस्रोत कार्यबिधि, स्वास्थ्य सरसफाई ऐन २०७५, प्राकृतिक स्रोत साधन तथा नदीजन्य पदार्थ व्यावस्थापन कार्यबिधि २०७९, स्थानिय अनुकुलन कार्ययोजना, स्वास्थ्य संकट एवं विपद पूर्व तयारी प्रतिकार्योजना २०७८, स्वास्थ्य तथा सरसफई नीति २०७८, विपद कार्यान्वयन री तथा प्रतिकार्य योजना २०८० रहेका छन।

नगर विपद व्यावस्थापन समितीले विपद कार्यान्वयन री तथा प्रतिकार्य योजना र विपद तथा जलवायू अनसकसलन योजना र विपद तथा जलवायू उत्थानशील योजनाको सट्टा विपद तथा जलवायू उत्थानशील कार्यढाँचा तर्जुमागरि अगाडी बढनका लागि मार्ग प्रशीत गरेकोछ। उक्त मार्गदर्शनको प्रावधान अनुसार यो कार्यढाँचामा विपद तथा जलवायू परिवर्तन जोखिम न्यूनिकरणमा बुझाई स्थानीय तहमा विपद तथा जलवायू परिवर्तन जोखिम, शासकीय पद्धतीको सुदृढीकरण, उत्थानशिलता बृद्धीका लागि विपद तथा वलवायू परिवर्तन जोखिम न्यूनिकरणमा निजी तथा सार्वजानिक लगानी प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि विपद कार्यान्वयन रीको सुदृढीकरण, पुर्नलाभ, पुनस्थापना र पुननिमार्णमा अझ बलियो र राम्रो तालिम र क्षमता अभिबृद्धी, बहुप्रकोप पुबृसूचना प्रणली र विपद जोखिम हस्तान्तरण र बित्तीय व्याव्स्थापन सहित आवश्यक समग्र चरण र कार्यपद्धतीको प्रावधानहरु हुनुपर्ने कुरामा जोड दिईएकोछ।

१.३ कार्यढाँचाको उद्देश्य

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचाको उद्देश्य देहाय बमोजिम रहेको छ;

क) प्रकोप सम्मुखता, ;सङ्कटासन्नता, क्षमता तथा जोखिम बुझ्ने,

ख) विपद् तथा जलवायू उत्थानशील गतिविधिहरूको आवधिक/वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेटमा मुलपावाहीकरण गर्ने

ग) विपद् जोखिम न्यूनीकरण, पुवर्सूचना प्रणाली तथा पुननीर्माणका लागि सेण्डाई कार्यढाँचा (सन् २०१५-२०३०),दिगो विकास लक्ष (सन् २०१५-२०३०) र पेरिस संझौता (सन् २०१५) लाई नलगाड नगरपालिकामा स्थानीयकरण गर्नु ।

घ) स्थानीय विकास योजनामा विपद् जोखीम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु परिवतर्नको मुद्दालाई मूलप्रवाहीकरण गनर्का लागि नलगाड नगरपालिकाको एक एकीकृत र समन्वयात्मक दस्ताबेज तयार गर्नु ।

ङ) स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना, स्थानीय विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतीकार्य योजना, र स्थानीय जलवायु अनुकूलन कार्य योजनालाई थप दायित्व सिजर्ना नहुने गरी नलगाड नगरपालिकाको यो स्थानीय विपद् जोखिम तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा मा समाहित गर्दै नीतिगत एकीकरण र कायर्गत सामञ्जस्यता कायम राख्नु ।

च) स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तजुर्मा दिग्दशर्न, २०८१ को कार्यान्वयन का लागि समावेशीताको सिद्धान्तलाई आत्मसात गर्दै विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि सञ्चालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमहरूमा स्थानीय समुदाय र लिक्षत बर्गको सहभागिता सुनिस्चत गर्नु ।

छ) विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता अभिबृद्धिका लागि नागरिक सहभागिता बढाउँदै उनिहरूको क्षमता विकास गरी उत्थानशील जनशक्ती, हरित अथर्तन्त्र र दीगो विकासको आधार तयार गर्नु ।

ज) विपद् तथा जलवायुका मामिलामा नलगाडन गरपालिकामा उत्पन्न परिस्थितीलाई आफ्नो अनुकूलन क्षमता (Adaptability) का साथ सिकाईको (Learning) अभिबृद्धि गर्दै समयानुसारको लचिलोपन (Fexibility) अपनाएर यहाँको धरातलीय यथार्तता अनुरूप स्थानीयकरण (Localization) गर्दै विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता अभिबृद्धि गर्नु ।

१.४ कार्यढाँचा तर्जुमा चरण

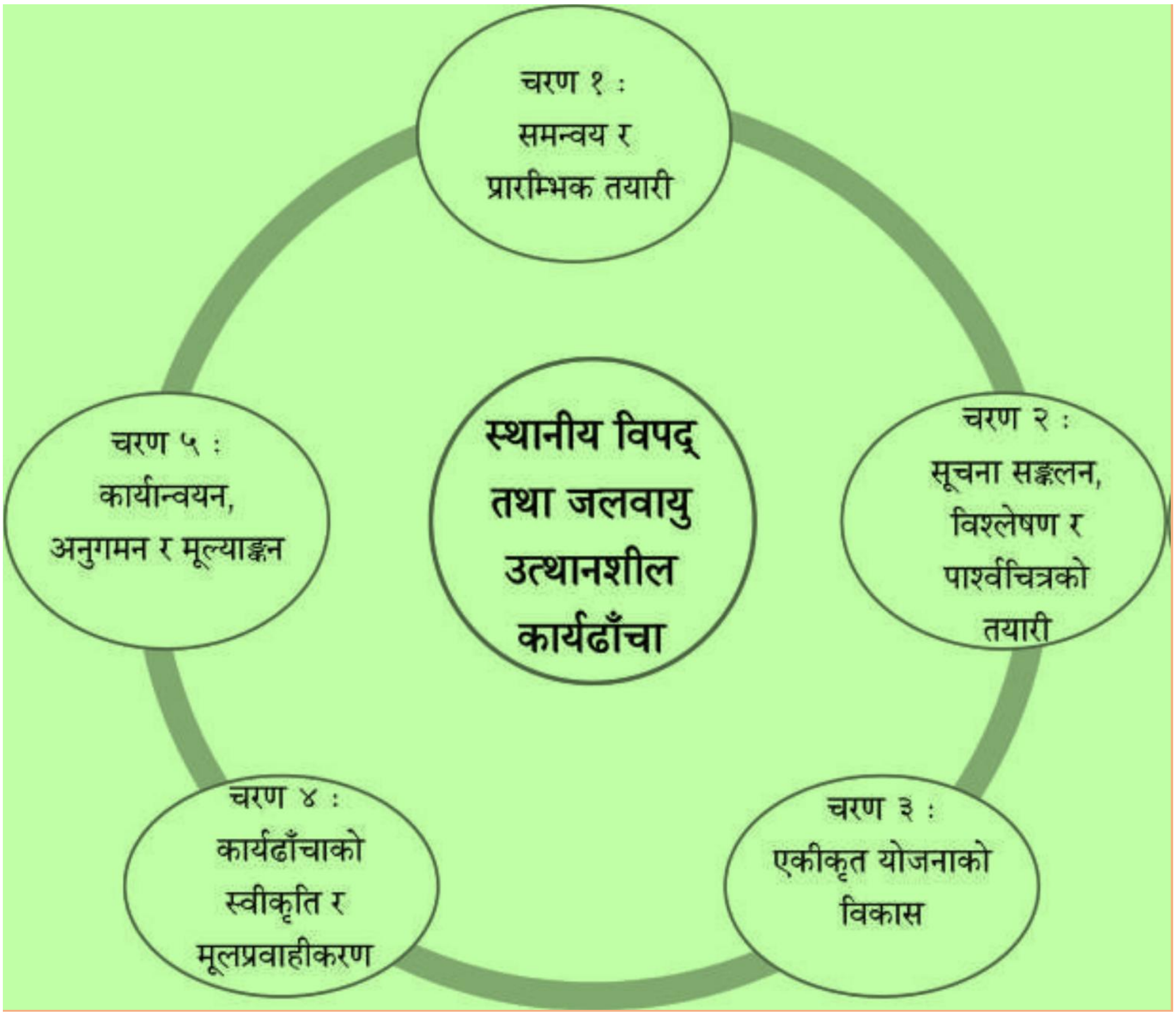

परिच्छेद- २

विपद र जोखीमको बुझाई

२.१ नलगाड नगरपालिकाको सामान्य विवरण

२.१.१ भौगोलिक स्थिति अवस्था

१. भू-आकृति र भौगोलिक अवस्था

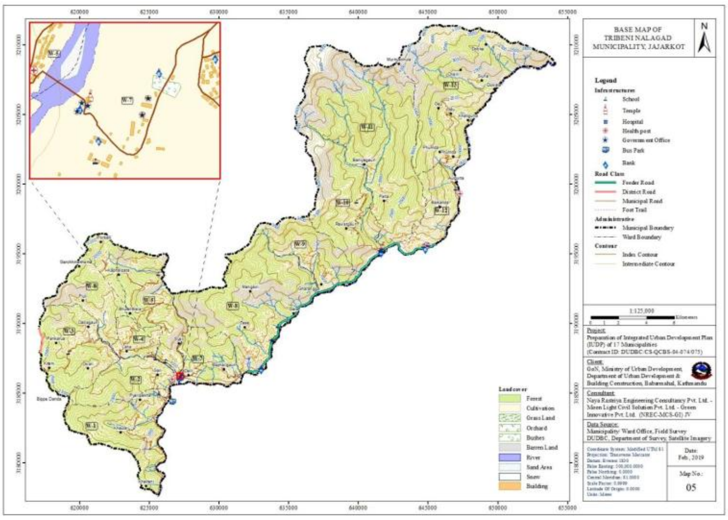

Figure 1 Base Map of Nalgad Municipality, Source:IUDP Nalgad

यस नगरपालिकाको केही भू-भाग बेसी, केही शिवालिक र उच्च पहाडी क्षेत्र रहेको छ । भू-आकृतिमा भएको यस फरकअनुसार यस नगरपालिकालाई तीन क्षेत्रमा विभाजन गर्न सकिन्छ । यस क्षेत्रको जलवायु तल्लो भेगमा अर्थात भरीनदीको बेशी भागमा उष्ण, पहाडि भागतिर समशितोष्ण किसिमको हावापानी पाइन्छ भने उच्च पहाडी क्षेत्रमा शितोष्ण हावापानी पाइन्छ । औसत औषत बार्षिक तापक्रम बृद्धि ०.०३२ डिग्री सेल्सीयस तथा औषत बार्षिक बर्षा वृद्दिदर -१.०८ मिलिमिटर रहेको छ, भने आषाढ, श्रावण र भाद्र महिनामा सबैभन्दा बढी वर्षा हुन्छ । नलगाड नगरपालिकामा पहिरो, बाढी, भूकम्प, खडेरी, महामारी, जंगली जनावरको आतंक, सडक दुर्घटना, हुरीवतास, आगलागी, असिना, वालिनालीमा रोगकिरा, मिचाहा प्रजाती, र चट्याङ्ग जस्ता विपद् हुने गरेको पाईएको छ ।

भू-उपयोग हेर्दा नगरपालिकामा खेतीयोग्य जमिन २५.२१६ प्रतिशत (९७६९.६८७ हे.) ५५.५७० प्रतिशत (२८९२२ हे.) जमिन वन जंगलले ओगटेको छ ।

तालिका नं. १ भू-आकृति र भौगोलिक अवस्थाहरू

भू-आकृति	भिरालोपना (%)	क्षेत्रफल (हे.)	%
समथर	०-८	३८७४.४	१०
तल्लो पहाडी	८-१५	२२४७१.५२	५८
पहाडी	१५-४०	१२०१०.६४	३१
हीमाली	>४०	३८७.४४	१
जम्मा			१००

स्रोत: Integrated Urban Development Plan of Nalgad Municipality, Jajarkot

भौगोलिक दृष्टिकोणबाट हेर्दा यस नलगाड नगरपालिकश ७६० मिटर देखि उच्चतममा ५२१२ मि. सम्म फैलिएको छ । उत्तर पूर्वी भू-आकृति सामान्यतया ठाडो धरातल र नगरपालिकाको केन्द्र देखि तल्लो क्षेत्र मा पुग्दा प्राय: समतल छ । चित्र अ. २-१ ले नलगाड यस नगरपालिकाको भौगर्भिक नक्सा देखाउँछ । यस नगरपालिकाको भूभाग बलौटे, कडा चट्टान तथा नदी वेशीहरुमा बलौटे दोमट र खेतीयोग्य माटो मिलेर बनेको छ ।

क) परिचय

प्रदेश : कर्णाली
जिल्ला : जाजरकोट
वडा संख्या : १३
केन्द्र : वडा नं. ७ तथा साविक खगेनकोट गाविस
स्थापना : २०७४ साल फाल्गुण २७ गते

ख) भौगोलिक स्थिति

अक्षांस : २८°४३'४६" उत्तरी अक्षांस र ८२°१६'००" पूर्वी देशान्तर क्षेत्रफल : २१९.७७ वर्ग कि.मि
उचाई : ७६० मिटर देखि ५२१२ मिटर
तापक्रम : न्यूनतम तापक्रम ०० से. देखि अधिकतम तापक्रम ३८० से.

ग) भौगोलिक सिमाना तथा अवस्था

पूर्व : पूर्बमा डोल्पा जिल्लाको मुडकेचुला गाँउपालिका
पश्चिम : भेरी नगरपालिको वडा नं १ र २
उत्तर : कुशे गाँउपालिका ५ र बारेकाट गाँपालिका
दक्षिण : ठूलीभेरी नदी र रुपकुम जिल्लाको आठबीसकोट नगरपालिक

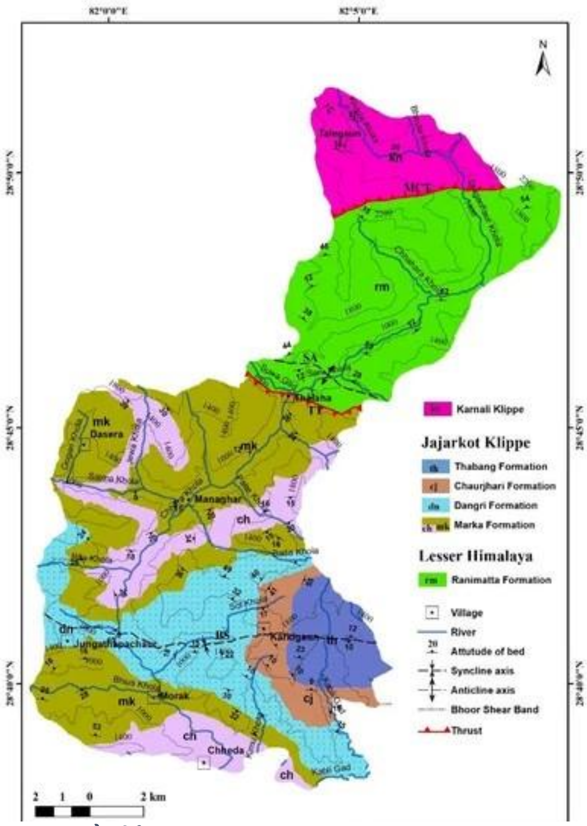

Figure 2 भौगर्भिक नक्शा

१.२) जलवायूको अवस्था

समुन्द्रको सतह बाट ७६० मिटर देखि ५२१२ मिटर सम्म उचाईको क्षेत्र, बेसी, केही शिवालिक र उच्च पहाडीका साथै भिराला पहाडहरुको सूर्य सम्मुखता तथा भञ्ज्याङ्ग, टारी, भिरालो, धरातलीय स्वरूपले बनेको यस नगरपालिकामा भौगोलिक विविधताले गर्दा हावापानी फरक फरक पाईन्छ । उष्ण देखि शितोष्ण सम्मको जलवायु रहेको छ र न्यूनतम तापक्रम ०० से. देखि अधिकतम तापक्रम ३८० से. सम्म पुग्ने गर्दछ । उच्च भूभागमा जाडो र ठण्डी हुन्छ भने बेशी भागमा न्यानो हुने गर्दछ । तथ्यांक हेर्दा न्यूनतम तापक्रम जनवरी र डिसेम्वरमा हुनेगरेको छ भने अधिक्तम तापक्रम अप्रिल मे महिनामा हुनेगरेको साथै आषाढ, श्रावण र भाद्र महिनामा सबैभन्दा बढी वर्षा हुनेगरेको छ । जलवायूजन्य प्रकोपहरू निम्त्याउनमा वर्षा, तापक्रम र वायूको गतिको ठुलो भूमिका रहेको हुन्छ । यस नगरपालिका नजिक रहेको भेरी, रुकुम स्थित जल तथा मौसम विज्ञान महाशाखाको मापन केन्द्रमा मापन गरिएको तापक्रम र वर्षाको विगत ३० वर्ष (सन १९८५ देखि २०१७ सम्म) को उपलब्ध तथ्याङ्कलाई यस कार्ययोजना तयारीको

सिलसिलामा विश्लेषण गर्ने कोसिस गरिएको छ । नलगाड नगरपालिकामा कुल क्षेत्रफलको ३% ट्रपिकल जोन, ४०% उप-उष्णकटिबंधीय क्षेत्र, ३८% तापक्रम क्षेत्र, १५% सुबाल्पाइन र ४% अल्पाइन क्षेत्र रहेको छ। नलगाड नगरपालिकाको हावापानी न्यानो र समशीतोष्ण छ। जाडोमा, गर्मीको तुलनामा धेरै कम वर्षा हुन्छ। नगरपालिकाको औसत अधिकतम तापक्रम २७० डिग्री सेल्सियस र औसत न्यूनतम तापक्रम ६० डिग्री सेल्सियस रहेको छ । वर्षाको सन्दर्भमा, वार्षिक उच्चतम वर्षा १६५५ मि.मि. र सबैभन्दा कम वर्षा ८६५ मि.मि छ। औसत वार्षिक अधिकतम हावा गति ३.२५ m/s र न्यूनतम १.३० m/s छ । हावापानी बिरुवाको लागि उपयुक्त छ ।

१.३) प्राकृतिक स्रोत साधन, जस्तै जलसम्पदा, ताल, पोखरी, वन सम्पदा, खनिजपदार्थ आदि

प्राकृतिक श्रोत साधनको दृष्टीले नलगाडनगरपालिका सम्पन्न रुपमा रहेको छ । यस नगरपालिकाको अधिकांश मानव वस्ती रहेका टारी, पाखाहरुमा पत्रे चट्टानद्धारा निर्मित खस्रो खालको माटो पाइन्छ । यहाँको नदीवेंसी र आसपासको क्षेत्रमा मलिलो उब्जाउशील पाँगो भएका कारण सिंचाई सुविधाद्धारा मूलतः धान, गहुँ तथा तरकारीको खेती गर्ने गरीन्छ । खनिज अन्तर्गत फाईल्याईट, क्वार्जाइट पाइन्छ भने कम उचाइका क्षेत्र तथा नदी वेंसी, टारहरुमा स्लेट तथा ढुङ्गा, बालुवा, गिटी आदि पाइन्छन् ।

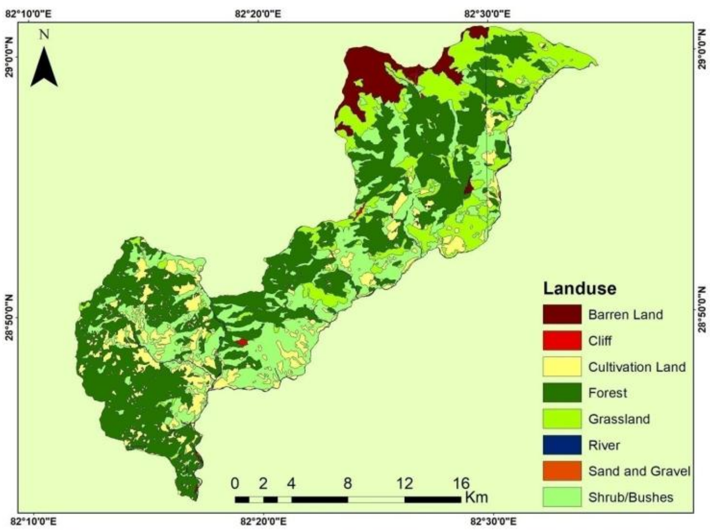

प्रयाप्त खोलानाला भएको यस नगरपालिकामा बाह्रैमहिना पानीको श्रोत हुने ठूलीभेरी, नलगाड नदी, भेरी खोला, सिउन खोला, नलगाड, सिर्के खोला, गुर्सु खोला, झुप्रेखोला, तांसुगाड, तांत्रगाड, मैदे खोला बाट खेतीपाती तथा तरकारीखेतीको लागि परम्परागत सिचाई कुलो र अव्यवस्थित खानेपानीको लागि प्रयोग गरिएको भएतापनी ठूलीभेरी नदि आवादी र बस्ती स्तरबाट धेरै गहिरो भएर बग्ने भएकोले खासै लाभ लिएको पाईदैन । ग्रामिण स्तरमा रहेका बाह्मासे खोलाहरुवाट लघुजलबिद्युत उत्पादन गरि स्थानीयले उपभोग गर्दै आएको पाईन्छ । स्थानीय स्तरमा संचालनमा रहेका तपसिल बमोजिमका १० वटा लघु जलबिद्युत आयोजनाहरु संचालनमा रहेका छन्भने ४१० मेघावाटको नलसिंहगाड जलविद्युत आयोजना निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ । त्यस्तै यस नगरपालीकाका ४८६५ घरधुरीले खानेपानीको लागी पाइप बाट प्रयोग गर्छन् भने ११० घरधुरीले अन्य श्रोत जस्तै पँधेरो, खोला आदि प्रयोग गर्छन् ।

तालिका नं. २ नलगाड नगरपालिका भत्र सञ्चालनमा रहेका जलबिद्युत आयोजनाहरुको बिवरण

क.स.	लघु जलबिद्युत आयोजना को नाम	अवस्थिति	उत्पादन क्षमता
१	साङ्टा भेरी लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.३	४५ किलोवाट,
२	घ्वारा लघु जल विद्युत आयोजना	वडा नं.४	१७ किलोवाट
३	सिउन खोला लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.१३	४५ किलोवाट
४	नलगाड दल्ली लघु जलविद्युत	वडा नं. ७	४५ किलोवाट
५	सिर्के खोला लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.५	४५ किलोवाट

६	झुप्रेखोला लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.५	१७ किलोवाट
७	तांसुगाड चौखा लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.१० र ११	२५ किलोवाट
८	तांत्रगाड लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.९	२५ किलोवाट
९	मैदे खोला लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.८	२५ किलोवाट
१०	कायाखेत लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.८	२५ किलोवाट

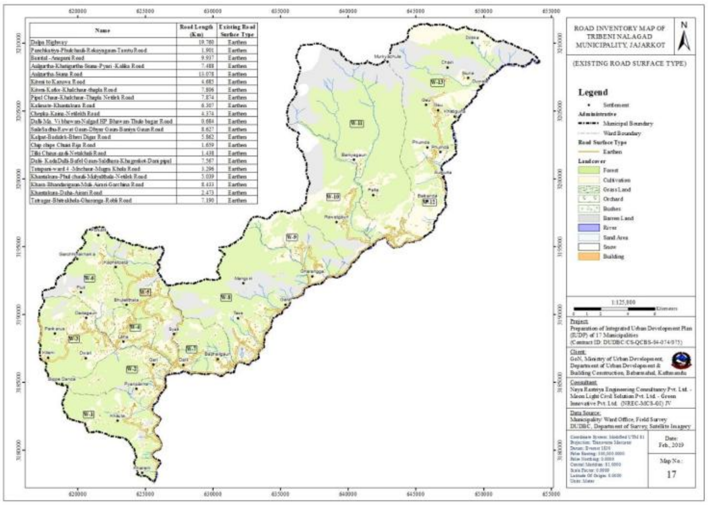

Figure 4 Land Use Map,

वन्यजन्तुहरुमा राते, घोरल, चितुवा, चित्तल, हरिण, खरायो, वाँदर, बँदेल, स्याल, बनमुसा, बन बिरालो, वाघ, गुना, ओत, मलस्याप्रो, भालु, दुम्सी आदी पाईन्छन भने हरेउ, ढोडिया, सुनगोहोरो, छेपारो, भित्ती, सर्प, गड्यौला, जुका, अन्य किटपतङ्ग आदि रहेका छन् । कोइली, मैना, सुगा, ढुकुर, लुइँचे, गौथली, काग, भँगेरा, हुटिट्याउँ, हुचिल, जुरेली, भद्रायो, चिल, बाज, कोटेरा, ठेउवा, बट्टाइ, चिबे, भ्याकुर, फिस्टो, रुपी, गिद्ध, धनेश, कालिज, लाटोकोसेरो, चमेरो, हाँस, परेवा, कुखुरा, तित्रा, धोबी चरो, हाडफोरुवा, कऱ्याङकुरुङ, भद्राई, सारस आदि प्रजातिका पंक्षिहरु पाइन्छन् । त्यस्तै यहाँका मानव बस्ती र खेतीयोग्य जमिन वरिपरि विभिन्न किसिमका डाले घाँसका बोटहरु पाइन्छन् । यस प्रकारको जंगलबाट मूलतः दैनिक प्रयोगमा आउने वन्य पैदावारहरु घाँस, दाउरा, काठ आदि उपलब्ध हुन्छन् । हाल बनमारा तथा अन्य मिचाहा प्रजातिका वनस्पतिहरु सबै वन तथा अन्य क्षेत्रमा फैलिएर मुख्य समस्याको रुपमा देखिएको छ ।

यस नगरपालिका अर्न्तगतका वासिन्दाहरुको मुख्य पेशा कृषि तथा पशुपा लनलाई भनिएता पनी त्यसवाट सन्तोषजनक रुपमा उत्पादनको लाभ लिन सकेको देखिदैन । पातलो वस्ति र भिरालो तथा खोलाखोल्सी, डाडाँकाडा भएको भु.वनावट रहेको छ । फरकफरक किसिमको भु.वनावट रहेको यस नगरपालिकामा उत्पादनशिल आवादी खेतीयोग्य जग्गा अधिकतम भिरालो साथै कालो, बलौटे माटो केहि ठाउँमा रातो माटो पाईन्छ । उच्च पहाड, मध्य पहाडी वस्ती र समथर नदी किनारमा वसोवास रहेका यस नगरपालिकामा हाल केहि घरधुरीहरुले परम्परागत फलफूल, तरकारी र मौरीपालन तर्फ आक र्षित भएको देखिन्छ । नलगाड नगरपालिकामा परम्परागत मकै, धान, गहुँ, कोदो जस्ता अन्नवाली लगाउने गरेको पाईन्छ । यहाका केहि समुदायहरुमा जिविकोपार्जनका लागि अमिलो, नासपती, अम्वा, ओखर, केरा जस्ता फलफूल खेतीको शुरुवात भएको देखिन्छ ।

१.४) पेशा तथा रोजगारीको अवस्था:

यस नगरपालिकाको मुख्य पेशाको रुपमा कृषि पेशा भए पनि जीवन निर्वाहमुखी छ । प्रती घरधुरी जनसंख्या ५.६७ रहको यस नगरपालिकाको घरपरिवार खाद्यान्न आत्मार्निभरताका क्रममा ३ महिना भन्दा कम खान पुग्ने १७.४, ३-६ महिना खान पुग्ने ३१.०%, ६-९ महिना खान पुग्ने २४.९%, वर्ष भरी खान पुग्ने १२.०% र आफ्नै बारीवाट खान पुगेर वेच्ने २.०% घरपरिवार रहेको कुरा प्राथामिक घरधुरी सर्वेक्षण

२०७५ ले देखाएको छ । नगरपालिकाको दक्षिण तर्फपर्ने ठुलो भेरी नदिमा केहि गरिव घरपरिवारहरुले माछा मारेर आफ्नो जिविकोपार्जन गर्नेगरेको पाईन्छ । नलगाड नगरपालिकाका अधिकांश समुदायहरुमा मकै, धान, गहुँ, कोदो जस्ता अन्नवालीका साथै थोरै मात्रामा तरकारी खेती हुने गर्दछ । केही समुदायहरु अमिलो, नासपति, अम्बा, ओखर, केरा जस्ता फलफुल खेति तर्फ आकर्षित भएको पाईन्छ ।

१.६) भौतिक पूर्वाधारको अवस्था

यस नगरपालिकाले आफ्नै सिमित स्रोत साधनको अभावमा प्रदेश र संघिय सरकारको सहयोगमा पनि सडकहरु बनाउने गरेको छ । सडकहरुले प्राय: वडा- वडालाई जोड्ने गरेको छ । छरपस्ट रुपमा रहेका वस्तीहरुमा स्रोत साधनको कमीले गर्दा सडक यातायातको सुविधा पुऱ्याउन केहि कठिन भएको छ । कुन सडकलाई प्राथमिकता दिई पहिले निर्माण गर्ने भन्ने कुरा खासगरी नगरपालिका स्तरमा निश्चित नभएको कारणले गर्दा सीमितमा रहेको स्रोत साधनलाई हचुवाको भरमा अवैज्ञानिक ढंगले प्रयोग गर्ने र योजना सम्पन्न गर्ने गरेको पाईन्छ । सिमित बजेटको कारण निर्माण कार्य अधुरो रहने र वर्षातको समयमा बाढि, पहिरोले बगाएर लैजाने गरेको छ । हरेक वर्ष योजनाको कार्यान्वयनमा गरिने फेरवदलको कारणले गर्दा स्रोत साधनको बढी भन्दा बढी उपयोग हुन नसकी सडक विस्तारको गति समेत ढिलो हुने गरेको देखिन्छ । खासगरी दीर्घकालीन सोच र सो अनुसार योजनाको अभावले गर्दा नै यसो हुन गएको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा ७१ वटा विद्यालय, र १ वटा क्याम्पस रहेको छ । ढलान घर जम्मा ४३ रहेको यस नगरपालिकामा ढुङ्गाको घर २६९३, खर वा फुसको घर २१९८ र जस्तापाता छाना भएका १६८ घर रहेका छन् । ५ वटा खोप केन्द्र, ५ वटा स्वास्थ्य चौकी र ५ वटा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई रहेकोछ ।

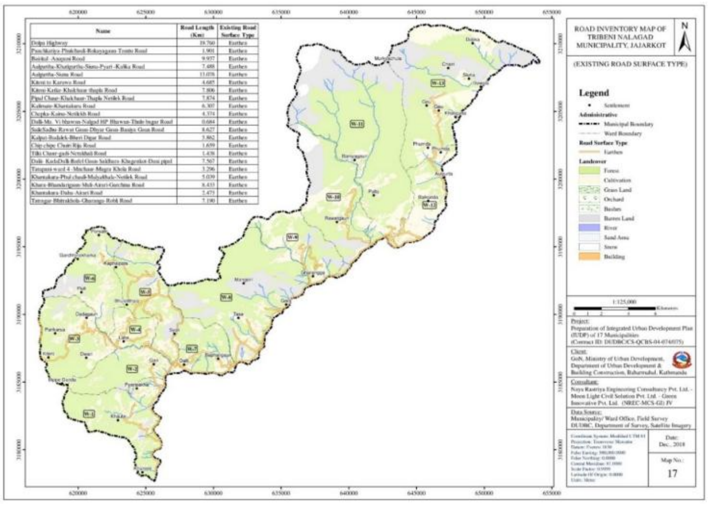

१.८) जलवायू परिवर्तनको अवस्था र त्यसको प्रभाव

जलवायू परिवर्तन मापन जिल्लागत रुपमा हेर्दा यस जिल्ला संवेदनशिलता ०.०१३६ (१९७१) बाट २०११ मा ०.०९३ मा पुगेको विभिन्न तथ्यांकले देखाउँछ ।

१.८.१ तापक्रम र वर्षाको तथ्यांकहरुको विश्लेषण

विगत (सन् १९७१ देखि २०१४ सम्म) को तापक्रम र वर्षाको मात्रालाई आधार मानेर नेपाल सरकार जल तथा मौसम विज्ञान विभागले २०७४ सालमा गरेको एक अध्ययन अनुसार नेपालको वार्षिक तापक्रम वृद्धि दर ०.०५६ ० सेन्टिग्रेड रहेको छ । जाजरकोट जिल्लामा वार्षिक अधिकतम तापक्रम ०.०७ देखि ०.०९० सेन्टिग्रेडले बढ्दै गइरहेको सो अध्ययनले देखाउँदछ । त्यसैगरी ताता दिनहरु एवम् रातहरु पनि बढ्दै गइरहेको साथै जाजरकोट लगायतका उत्तर पश्चिमी जिल्लाहरुमा वर्षा हुने दिनहरु बढ्दै गएको अध्ययनले देखाउँदछ । नलगाड नगरपालिकाको नजिकमा रहेको तापक्रम तथा वर्षा मापन केन्द्रको

उपलब्ध तापक्रम तथा वर्षाको अध्ययन गर्दा औषत बार्षिक तापक्रम बृद्धि ०.०३२ डिग्री सेल्सीयस तथा औषत बार्षिक बर्षा वृद्दिदर -१.०८ मिलिमिटर रहेको छ। समग्र वार्षिक वर्षा दर घटेता पनि वर्षायामको वर्षादर भने केहि मात्रामा (०.३३ मिमिप्रति वर्ष) वढेको देखिन्छ। यसरी हेर्दा वर्खामा पानी पर्ने मात्रामा बढोत्तरी भएको देखिन्छ जसले गर्दा बाढी र पहिरोको घटनामा तिव्रता आउन सक्ने आँकलन गर्न सकिन्छ। जलवायु परिवर्तनको संकटासन्नताको सबालमा संकटासन्न तथा जोखिम विश्लेषण २०२१ (ख्च्ब) अनुसार समग्र जाजरकोट जिल्ला उच्च जोखिममा रहेको देखाउँछ। यस अर्थमा नलगाड नगरपालिका पनि जलवायु संकटासन्नताका आधारमा जोखिममा रहेको भन्न सकिन्छ। उपलब्ध तथ्यांकलाई हेर्दा वार्षिक औसत न्युनतम तापक्रम घट्दो क्रममा रहेको देखिन्छ भने वार्षिक औसत अधिकतम तापक्रम भने उच्च दरले (०.०७०) सेन्टिग्रेडले बढेको देखिन्छ।

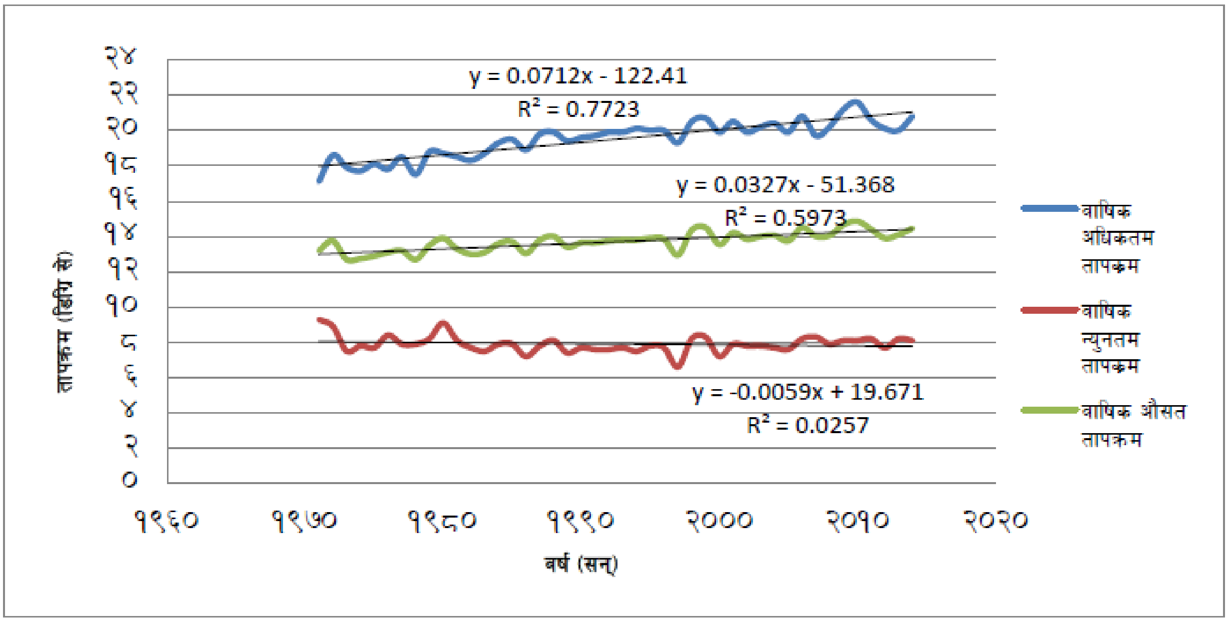

Figure 6 Status of maximum and minimum temperature

१.८.३ जोखिम तथा जीविकोपार्जनका स्रोतहरु माथिको प्रभाव विश्लेषण

प्राथमिकिकरणमा परेका जोखिमहरुलाई एकातर्फ र जीवीकोपार्जनका स्रोतहरुलाई अर्कोतर्फ राखि सहभागिमूलक विधी द्वारा प्रत्येक जीविकोपार्जनका स्रोतहरुलाई प्रत्येक प्रकोपले पारेको प्रभावसँग तुलना गरि क्षति पुऱ्याउदैन, थोरै क्षति, केही क्षति र धेरै क्षतिको आधारमा ०, १, २, र ३ अंक क्रमशः प्रदान गरि सोही बमोजिम तलको तालिका मा विश्लेषण गरिएको छ।

तालिका नं ३ जीविकोपार्जनका स्रोतहरुमा प्रभाव विश्लेषण

क्र.सं.	प्रकोपहरु जीविकोपार्जनका स्रोतहरू	बाढि	पहिरो	सुख्खा खडेरी	आगलागि	असिना	कृषिमा रोग	पशुमा रोग	चट्याङ्ग	वन्यजन्तु आतंक	**कुल अङ्क**
१	**प्राकृतीक श्रोतहरु**										
१.१	जमीन	२	३	३	३	०	१	१	०	०	**१३**
१.२	पानीको स्रोत	३	३	३	२	०	२	२	०	०	**१५**
१.३	वन जङ्गल	३	३	३	३	१	०	०	१	०	**१४**
१.४	वन्यजन्तु	१	२	३	३	२	१	०	१	०	**१३**
१.५	जडीबुटी	३	३	३	३	१	०	०	०	०	**१३**
२	**भौतीक श्रोतहरु**										
२.१	सडक, बाटो	३	३	१	१	२	०	०	०	०	**१०**

२.२	खानेपानी	३	३	३	३	१	०	०	०	०	**१३**
२.३	विद्युत	३	३	३	१	१	०	०	१	०	**१२**
२.४	सिँचाइ	३	३	३	१	१	०	०	०	०	**११**
३	**आर्थिक सम्पत्ती**										
३.१	कृषि	२	२	३	१	२	३	०	०	१	**१४**
३.२	पशु पालन	१	१	३	२	१	१	२	०	१	**१२**
३.३	रोजगार	१	१	१	१	०	१	१	०	०	**६**
३.४	व्यापार तथा उद्यम	१	१	१	१	०	१	१	०	०	**६**
४	**सामाजिक स्रोतहरू**										
४.१	सामुदायिक भवन	२	२	१	१	१	०	०	१	०	**८**
४.२	विद्यालय र स्वास्थ्य चौकी	२	२	१	१	१	०	०	१	०	**८**
४.३	आमा समुह, बाल क्लब, कृषि समुह	२	२	१	१	१	०	०	१	१	**९**
५	**मानविय सम्पत्ती**										
५.१	कर्मचारी	२	२	१	१	१	०	०	१	०	**८**

जीविकोपार्जनका स्रोतहरुमाथीको प्रभाव विश्लेषण गर्दा सबै भन्दा बढी असर वनमा परेको देखिन्छ र क्रमशः पानीका मुलहरु, मानवीय तथा सिँचाइमा परेको देखियो । जोखिमहरुको विश्लेषण गर्दा बाढी र कटान/पटानले सबै भन्दा बढी असर गरेको देखिन्छ । अग्लाअग्ला पहाडहरुमा हिउपर्ने र स्थानीय बसोवास, रहनसहनमा प्रत्यक्ष असर पारेको छ। यसबाट जलवायु परिवर्तनका कारण बाढी, खोला र नदी कटान, खोला र नदिले बालुवा माटो थुपार्ने, र खडेरीले सबै स्रोतमा बढि असर पारेको देखिन्छ ।

२.१.२ सामाजिक अवस्था

२.१.२.१ जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस नगरपालिकामा ५९९२ घरधुरीमा जम्मा २८९२२ जना बसोवास गर्ने गरेका छन् । जस्मा महिलाको संख्या १४,५५६ र पुरुषको संख्या १४,३६६ रहेको छ । परिवारको औसत आकार ४.८३ र जन घनत्व रवर्ग किमि ७५ रहेको छ जो समग्र कर्णाली प्रदेश र जिल्लाको भन्दा धेरै नै बढी हुन आउँछ। वडागत जनसंख्याको विवरण तालिका नं. ४ मा राखिएको छ।

तालिका नं. ४ नेपालको जनसंख्याको छोटकरी विवरण

किसिम	जनगणना घरधुरी संख्या	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला	लैंगिक अनुपात	परिवारको औसत आकार	जन घनत्व रवर्ग किमि	वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर %
नेपाल	६६६६९३७	२९,१९२,४८०	१४,२९१,३११	१४,९०१,१६९	९५।९१	४।३२	१९८	०।९३
कर्णाली प्रदेश	३६६०३७	१,६९४,८८९	८२८,३०७	८६६,५८२	९५।५८	४।५७	६१	०।७३
जाजरकोट जिल्ला	३७४६६	१८९३६०	९३७९५	९५५७०	९८।१४	५।०५	८५	०।९६
नलगाड नगरपालिका	५,९९२	२८,९२२	१४,३६६	१४,५५६	९८।६९	४।८३	७५	१।२

यस नगरपालिकाको साक्षरता दर ७३.६३ प्रतिशत रहेको छ अर्थात पढ्न र लेख्न दुवै जान्ने १९,०४९ जना जसमा १०,२९२ जना पुरुष र ,७५७ महिला, १७२ जना पढ्न जान्ने (९८ जना पुरुष र ७४ जना

महिला) र पढ्न र लेख्न दुवै नजान्ने ६,६१२ जना (पु. २,४३० र म. ४१८२ जना) रहेका छन् । लैंगीक अनुपात ९८।६९, परिवारको औसत आकार ४।८३ रहेकोछ ।

तालिका नं. ५ नलगाड नगरपालिकाको वडागत जनसंख्याको छोटकरी विवरण

वडा नं.	परिवार संख्या	जम्मा जनसंख्या			परिवारको औसत आकार	लैंगीक अनुपात
		जम्म	पुरुष	महिला		
१	६५४	३१२७	१५६७	१५६०	४।७८	१००।४५
२	३७७	१६६३	८३०	८३३	४।४१	९९।६४
३	५००	२४८४	१२३६	१२४८	४।९७	९९।०४
४	३७२	१७९३	९००	८९३	४।८२	१००।७८
५	६५३	३१६५	१६११	१५५४	४।८५	१०३।६७
६	४००	२०८६	१०४३	१०४३	५।२२	१००।००
७	६४१	२५६०	१२६४	१२९६	३।९९	९७।५३
८	७१२	३७७६	१८६४	१९१२	५।३०	९७।४९
९	२९१	१५९३	७९०	८०३	५।४७	९८।३८
१०	३३०	१५१७	७०२	८१५	४।६०	८६।१३
११	२७४	१२७२	६१३	६५९	४।६४	९३।०२
१२	४२७	२०७०	१०२१	१०४९	४।८५	९७।३३
१३	३६१	१८१६	९२५	८९१	५।०३	१०३।८२
जम्मा	५९९२	२८९२२	१४३६६	१४५५६	४।८३	९८।६९

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

तालिका नं. ६ नलगाड नगरपालिकाको उमेरअनुसारको जनसङ्ख्या छोटकरी विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस नगरपालिकामा रहेका जम्मा २८,८८७ जनसंख्यामा ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरुको संख्या ३,०४२ जना, ५ देखि वर्ष ५९ मुनिका २३,७९० जना रहेको छ त्यसैगरी ६० वर्ष भन्दा माथिका नागरिकको संख्या २,०४५ जना रहेको छ ।

उमेर समुह	जम्मा	पुरुष	महिला
०० - ०४ बर्ष	३०४२	१५४४	१४९८
०५ - ०९ बर्ष	३२००	१६२७	१५७३
१० - १४ बर्ष	४०१३	१९८४	२०२९
१५ - १९ बर्ष	३६१७	१८०९	१८०८
२० - २४ बर्ष	२८२७	१३७५	१४५२
२५ - २९ बर्ष	२१५१	१०७७	१०७४
३० - ३४ बर्ष	१७४४	८५७	८८७
३५ - ३९ बर्ष	१६३७	७९३	८४४
४० - ४४ बर्ष	१४०९	६४५	७६४
४५ - ४९ बर्ष	१२६८	६२८	६४०
५० - ५४ बर्ष	११३१	५६१	५७०
५५ - ५९ बर्ष	७९३	४२०	३७३
६० - ६४ बर्ष	७८०	३९४	३८६
६५ - ६९ बर्ष	५७६	२९७	२७९
७० - ७४ बर्ष	३९३	१७६	२१७
७५+बर्ष	२९६	१५४	१४२

जम्मा	२८९२२	१४३६६	१४५५६

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

तालिका नं. ७ नलगाडनगरपालिकाको अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको जनसंख्याको छोटकरी विवरण

नलगाड नगरपालिकामा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु १४०३ जना रहेका छन । जसमध्य सबैभन्दा बढी १ नं. वडामा जम्मा ३१० र सबैभन्दा थोरै जम्मा ४२ जना वडा नं. ९ मा रहेकाछन । अपाङ्गताको विवरण देहायबमोजिम रहेको छ ।

वडा नं.	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्ग	सपाङ्ग	नखुलेको	अपाङ्ग दर
१	३१२७	३१०	२८१७	०	९।९१
२	१६६३	७५	१५८८	०	४।५१
३	२४८४	१८२	२३०२	०	७।३३
४	१७९३	११५	१६७८	०	६।४१
५	३१६५	९५	३०७०	०	३
६	२०८६	१३३	१९५३	०	६।३८
७	२५६०	१०६	२४५४	०	४।१४
८	३७७६	६०	३७१६	०	१।५९
९	१५९३	४२	१५५१	०	२।६४
१०	१५१७	९७	१४१९	१	६।३९
११	१२७२	४५	१२२७	०	३।५४
१२	२०७०	६३	२००७	०	३।०४
१३	१८१६	८०	१७३६	०	४।४१
जम्मा	२८९२२	१४०३	२७५१८	१	४।८५

२.१.२.१.१ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

नगरपालिका विपद व्यवस्थापन समितिले विपद प्रतिकार्यलाई समावेशी र प्रतिकार्यका लागी गरिने सम्पुर्ण क्रियाकलापहरुमा लैंङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई उच्च महत्व दिएर प्रतिकार्यको पुर्वतयारीका गतिविधी देखि नै समावेशी करणका लागी सबैको समान सहभागीता सुनिश्चित गरिनेछ । विशेष गरि संरक्षण विषयगत क्षेत्रलाई सशक्त र प्रभावकारी तुल्याईने छ, भने राहत वितरण तथा आवास व्यवस्थापनका कार्यहरु संचालन गर्दा महिला मैत्री तथा सामाजिक समावेशितालाई सुनिश्तिता गरिनेछ । विपदको समयमा, महिला, बालबालिका अपाङ्गता भएका नागरिक, गर्भवती तथा दुध खुवाउने महिलामा फरक प्रकारको प्रभाव पर्दछ र उनीहरु बढी जोखिममा पर्दछन् । त्यसैगरी सामाजिक रुपले बञ्चित अल्पसंख्यक, दलित, जनजाति, गरिब लोपोन्मुख, पटक पटक विपद्को मार खेप्न बाध्य समुदायका मानिसहरु पुन विपद्को जोखिममा रहन्छन । यस्तो अवस्थाका मानिसहरुलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेर जोखिम न्युनिकरणका गतिविधिहरु सञ्चालन गरियो भने मात्र सही अर्थमा विपद् जोखिम न्युनिकरणको अवधारणाले मुर्तरुप लिन सक्छ, भन्ने अभिप्रायले विपद् जोखिम न्युनिकणमा लैंगिक तथा सामाजिक समावशीकरणको सवाल लाई जोड दिएको छ । जोखिम न्युनिकरणको अवधारणाले जुन समुदाय बढी संकटासन्न हुन्छ, त्यहींबाट न्युनिकरणको थालनी गर्नुपर्दछ भन्ने कुरालाई जोड दिने गर्दछ। विपद् जोखिम न्युनिकरण र व्यवस्थापनका तीनवटै चरणहरुमा संकटासन्न समुदायको प्रत्यक्ष संलग्नता रह्यो भने मात्र जोखिम न्युनिकरणलाई प्रभावकारी रुपले कार्यान्वयन रगर्न सकिन्छ । सामाजिक रुपले बञ्चित अल्पसंख्यक, दलित, जनजाति, गरिब लोपोन्मुख, पटक पटक विपद्को मार खेप्न बाध्य समुदायका मानिसहरुको क्षमता विकास गरी कार्यान्वयन री, प्रतिकार्य र पुनर्लाभको चरणहरुमा उनीहरुलाई क्रियाशील गराएर लैजानका लागि पछिल्लो समयमा यो अवधारणा विपद् जोखिम न्युनिकरणको क्षेत्रमा स्थापित भएको छ । महिला र पुरुषका आवश्यकता र क्षमता फरक फरक हुन्छन् । तसर्थ त्यस्ता आवश्यकता तथा क्षमतालाई पहिचान गरि सम्वोधन गर्ने तथा अवसर उपलब्ध गराउनु पर्ने धारणा राख्दछ ।

तालिका नं. ८ अपाङ्गता प्रकारको आधारमा जनसंख्याको छोटकरी विवरण

अपाङ्गताको प्रकारका		अपाङ्ग जनसंख्या			उमेर समुह (बर्ष)			
		महिला	पुरुष	जम्मा	०देखि ४	५ देखि १९	२० देखि ५९	६०देखि माथि
शारिरीक		२८७	४२८	७१५	३०	२१५	३४७	१२
दृष्टि सम्बन्धी	दृष्टिविहीनता	२०	१७	३७	५	१७	८	७
	न्यून दृष्टियुक्त	७०	७९	१४९	१	२९	६५	५४
सुनाइ सम्बन्धी	बहिरा	४१	६१	१०२	२	२१	४६	३३
	सुस्तश्रवण	३४	४७	८१	४	२२	४०	१५
श्रवण दृष्टिविहीन अपाङ्गता		१३	१८	३३	२	१०	१८	३

स्वर र बोलाइ सम्बन्धी	४७	६७	११४	२	३१	५४	२७
मानसिक वा मनोसामाजिक	१८	१५	३३	२	१०	१८	३
बौद्धिक	७	३	१०	०	३	५	२
अनुवंशीय रक्तश्राव (हेमोफिलिया) सम्बन्धी	१	७	८	०	०	८	०
अटिज्म सम्बन्धी अपाङ्गता	४	१	५	१	१	२	१
बहुअपाङ्गता	५७	६१	११८	७	३३	४७	३१
जम्मा	**५९९**	**८०४**	**१४०३**	**५६**	**३९२**	**६५८**	**१८८**

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

तालिका नं. ९ नलगाड नगरपालिकाको जातीगत जनसंख्याको छोटकरी विवरण

यस क्षेत्रमा क्षेत्री, कामी, मगर, ठकुरी, दमाई, ढोली, ब्राह्मण, मिजार, सन्यासी दशनामी, वादी, गुरुङ्ग, राई आदि बसोवास गर्ने यस नगरपालिकाको मुख्य चाडपर्वहरुमा बडादशैं, तिहार, रामनवमी चैते दशैं, महाशिवरात्री, हरितालिका, श्रीपञ्चमी, श्रीकृष्ण जन्माष्टमी, विवाह पञ्चमी, छठ, होली, साउने-माघे सकान्ति, मातातीर्थ औंसी, अक्षय तृतीया, हरिशयनी-हरिबोधनी एकादशी, नागपञ्चमी, रक्षाबन्धन (जनैपूर्णिमा), कुशे औंसी, बालाचतुर्दशी, कोजाग्रत पूर्णिमा, श्री स्वस्थानी पूर्णिमा, नयाँ वर्ष, सोह्रश्राद्ध, कूल-थानी पूजा, कर्कट संक्रान्ति,संकट पूजा, बुद्धजयन्ती, विभिन्न ल्होसार पर्वहरु, क्रिशमस डे, गौरा, आदि रहेका छन् । साथै हिन्दु धर्म मान्नेहरुको बाहुल्यता रहे पनि बौद्ध, क्रिश्चियन, ईस्लाम, प्रकृति धर्माबलम्बीहरु पनि यहाँ रहेका छन् । आफ्नो जातीय परम्परा र संस्कृतिलाई अनुसरण गर्दै आएका यहाँका अधिकांस मानिसहरु नेपाली भाषाको प्रयोग गर्दछन् साथै खस, मगर भाषामा, भाषाहरु प्रचलित छन् ।

जात	**जम्मा %**
क्षेत्री	३२।१
कामी	२४।१
मगर	१५।२
ठकुरी	५।५
दमाई, ढोली	२।९
ब्राह्मण (पहाडी)	१।५
सन्यासी र दशनामी	०।९
सार्की	०।४
बादी	०।१
गरुङ्ग	०।१
राई	०।१
अरु दलित	०।२

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

२.१.२.२ भवन

तालिका नं. ८ ले नलगाडनगरपालिका को वडा स्तरका भवनहरूको तथ्याङ्क देखाउँछ । स्थानीय तहको १३ वडामा माटोको जोडाइमा ढुङ्गा/इँटा प्रयोग भएका भवनहरू तुलनात्मक रूपमा बढी छ ।

तालिका नं. १० नलगाडन गरपालिकाको वडा स्तरको घरको संरचनाको प्रकार अनुसार घरधुरी सङ्ख्या

वडा	MBBS	CBBS	RCCP	WP	Oth
१	६५४	६४६	८	०	०
२	३७७	३६१	७	७	२
३	५००	४८९	८	०	२
४	३७२	३६७	४	०	१
५	६५३	५९८	३०	१५	८
६	४००	३९८	२	०	०
७	६४१	५६०	३२	४२	३
८	७१२	६९७	११	३	०
९	२९१	२८४	३	१	०
१०	३३०	३०४	२२	३	०
११	२७४	२६९	४	०	१
१२	४२७	३७५	७	१७	२७
१३	३६१	३६०	१	०	०
जम्मा	५९९२	५७०८	१३९	८८	४४

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

द्रष्टव्यः :BBS: माटोको बाँधिएको इँटा/ढुङ्गा, CBBS: सिमेन्ट जोडाइ इट्टा/ढुङ्गा, RCCP: पिलर सहितको RCC, WP: काठको पिलर यतजस नखुलिएका.

तालिका नं. ११ नलगाड नगरपालिकाको वडा स्तरको बिद्युत स्रोत प्रकार अनुसार घरधुरी सङ्ख्या

यस नगरपालिकामा जम्मा ५९९२ घरधुरीमध्य १४३७ घरधुरीले बिद्युत, ४०५९ घरधुरीले सोलार, ४७ घरधुरीले मट्टीतेल, ० घरधुरीले वायो ग्यास र ४४९ घरधुरीले अन्य स्रोत प्रयोग गरिरहेकाछन । जसमध्य वडा नं. ९ मा बिद्युत प्योग गर्ने ० घरधुरी रहेकाछन ।

वडा	जम्मा	बिद्युत	सोलार	मट्टीतेल	वायो ग्यास	अन्य
१	६५४	१८	६०५	२	०	२९
२	३७७	५९	२६१	१	०	५६
३	५००	६	३९२	६	०	९६
४	३७२	९५	१९८	३	०	७६
५	६५३	३७३	२७२	१	०	७
६	४००	३	३६४	१	०	३२
७	६४१	४७७	१४५	१	०	१८
८	७१२	२७७	३७०	२	०	६३
९	२९१	०	२६७	१	०	२३
१०	३३०	११	३०८	६	०	५
११	२७४	१०	२३२	१	०	३१
१२	४२७	१९	३९३	१३	०	२
१३	३६१	८९	२५२	९	०	११
जम्मा	५९९२	१४३७	४०५९	४७	०	४४९

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

तालिका नं. १२ नलगाड नगरपालिकाको वडा स्तरको खानेपानीको स्रोत प्रकार अनुसार घरधुरी सङ्ख्या

यस नगरपालिकाको जम्मा ५,९९२ घरधुरीमध्य धारा भित्री परिसर मा भएका घरधुरी धारा ७,६८, बाहिरी परिसर मा भएका घरधुरी २,६८९, ईनार/ह्याण्डपम्प मा भएका घरधरी ०, ढाकेको कुवा मा भएका घरधरी ३ नढाकेको कुवा मा भएका घरधरी ३५, थोपा पानी मा भएका घरधरी २,३७८, लमी खोला मा भएका घरधरी ६३ जार बोत्तल मा भएका घरधरी १ र अन्य ४६ घरधुरीले खानेपानीको स्रोतको प्रयोग गरिरहेकाछन ।

वडा	जम्मा	धारा भित्री परिसर	धारा बाहिरी परिसर	ईनार/ ह्याण्डपम्प	ढाकेको कुवा	नढाकेको कुवा	थोपा पानी	नदी खोला	जार बोत्तल	अन्य
१	६५४	५३	४३८	०	०	०	१३८	९	०	१६
२	३७७	३७	३३९	०	०	१	०	०	०	०
३	५००	८०	८८	०	०	०	३०७	१	०	२४
४	३७२	१२९	१२२	०	०	१	१२०	०	०	०
५	६५३	२९	१७१	०	०	५	४४४	४	०	०
६	४००	९१	८	०	२	२२	२४१	३६	०	०
७	६४१	५६	३६३	०	०	०	२२०	२	०	०
८	७१२	११६	३२४	०	०	१	२६३	३	१	४
९	२९१	२	०	०	१	०	२८८	०	०	०
१०	३३०	३७	९८	०	०	४	१८६	३	०	२
११	२७४	११	२४४	०	०	०	१९	०	०	०
१२	४२७	३०	३८२	०	०	०	१५	०	०	०
१३	३६१	९७	१२१	०	०	१	१३७	५	०	०
जम्मा	५९९२	७६८	२६९८	०	३	३५	२३७८	६३	१	४६

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

२.२ प्रकोप, सम्मुखता, सङ्कटासन्नता, क्षमता र जोखिमको बिशलेषण

२.२.१ प्रकोप बिश्लेषण र लक्षीत प्रकोप निर्धारण

क प्रकोप बिश्लेषण

समग्र यस नलगाड नगरपालिकाको विपद् जोखिम तथा जलवायू परिवर्तन विश्लेषण गर्नका खातीर वडा स्तरमा गएर सूचना संकलन कार्य गरिएको जसमा आवश्यकता वमोजिम निम्न औंजारहरुको प्रयोग गरिएको थियो र सोही अनुरुप आएका तथ्यांकहरु नेपाल सरकार र विभिन्न विश्वसनिय अनुसन्धानबाट प्राप्त विधिहरुद्वारा विश्लेषण गरिएको छ ।

- पालिकामा निर्माण गरिएको स्थानीय विपद् व्यस्थापन योजनाको विश्लेषण गरिएको ।
- प्रकोपहरुको जानाकारी, पहिचान, स्तरीकरण तथा विश्लेषण भएको ।
- विगतका वर्षहरुमा भएको विपद्को आधारमा विश्लेषण,
- विभिन्न स्थानीय स्तरमा रहेका जोखिम तथा समस्या बारे विश्लेषण,
- विभिन्न वडाहरुको सामाजिक, आर्थिक तथा शैक्षिक अवस्थाबारे विश्लेषण,
- विभिन्न प्रकोप पात्रो, मौसमी पात्रो, बाली पात्रो, व्यवसाय पात्रोहरुको बारे विश्लेषण,
- विभिन्न वडाहरुको स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रबिधिकोबारे विश्लेषण,
- विभिन्न स्थानीय स्तरमा कार्यरत संघ-सस्थाको अनुकुलन तथा विपद् व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुने क्षमताको विश्लेषण

तालिका नं. १३ नलगाड नगरपालिकाको ऐतिहासिक प्रकोपका घटनाहरूको सूचना (भौगोलिक)

क्र.सं.	ऐतिहासिक घटना	मिति	भौगोलिक स्थान	क्षेत्रफल	अधिकतम तिव्रता	आवृती मात्रा	अवधि	उत्पतिको स्रोत
१	भुकम्प	वि. सं. २०८० कार्तिक १७ गते	सबै स्थान	२१९.७७ बर्ग कि.मि.	६.४ रेक्टर	१ पटक	केही सेकेण्ड	
		वि. सं. २०८० कार्तिक १७-२३ गते सम्म	सबै स्थान	२१९.७७ बर्ग कि.मि	पराकम्पन १ देखि ४.५	१३ पटक	केही सेकेण्ड	
		वि. सं. २०७२ बैशाख १२ गते	सबै स्थान	३८७.४४ बर्ग कि.मि.	७.८ रेक्टर	१० पटक	५० सेकेण्ड	
		वि. सं. २०५२ कार्तिक ४ गते	सबै स्थान	३८७.४४ बर्ग कि.मि.				
		वि. सं. २०५१ साल असोज महिनामा	सबै स्थान	३८७.४४ बर्ग कि.मि.				
		वि. सं. २०४५ भदौ ५	सबै स्थान	३८७.४४ बर्ग कि.मि.				
२	पहिरो	१९८६ देखि हाल सम्म	वडा नं. १ को पाते पहिरो					
		२०७७ श्रावण २२	वडा नं.२, भङसा					
		२०७४ भाद्र १२ गते राती	वडा नं.२ को पाखाखेत पहिरो					
		२०७७ आषाढ र श्रावण	वडा नं.३					
		२०७२ श्रावण १२	वडा नं.५, ठाडोकोईराला पहिरो					
		२०४८, २०४९	वडा नं.६, बाङ्गेसल्ला					

		२०७५	वडा नं.६, गरालीखेत पहिरो					
		२०७५	वडा नं.६, रयाजाखोला, ठूलाखोला					
		२०७४	वडा नं.६, रयाजाखोला, ठुलाखोला					
		२०७५	वडा नं.६, पिउली					
		२०७६ श्रावण	वडा नं.६, गर्छिना					
		२०६५ देखि लगातार	वडा नं.७, चामखेत					
		२०७३ देखि लगातार	वडा नं.७, नुनेपहिरो					
		२०३१ साल देखि हरेकबर्ष	वडा नं.८, हलचौर पहिरो					
		२०६४, २०७७	वडा नं.९, तात्रगाउ सिमखोला पहिरो					
		२०६४, २०७७	वडा नं.९, लादेपाटि खाडग्राको विट					
		२०६४, २०७७	वडा नं.९, त्रिभुवन मावि को पश्चिम भाग					
		२०७७ असार २५	वडा नं.१०, कालापानी पहिरो					
		२०५९	वडा नं.१०, अधेरीखोला पहिरो					
		२०५३, २०७७	वडा नं.१०, रावतगाउ पहिरो					
		२०६६ असार २९	वडा नं.११, काल्डाडाभिर					

		वि.स.२०६४ साल	वडा नं.११, ठूलीभेरी नदि					
		२०६४ असार	वडा नं.१२, अवलगुर्ता पहिरो					
३	भल/बाढी	२०७२	वडा नं. १ को भुतेखोला					
		२०७४	वडा नं. १ को धौलेखोला					
		२०२८, २०३९,, २०४०, २०७५	वडा नं. २ को भम्रेखोला					
		२०५७	वडा नं.२ को बहुलाखोला					
		२०५७	वडा नं.२ को नलगाड					
		२०५५,२०५७	वडा नं.२ को ठूलीभेरी नदि					
		२०७७	वडा नं.३					
		२००७, २०७५	वडा नं.४, भुम्रेखोला					
		२०५० असोज	वडा नं.४, भुम्रेखोला					
		२०६२ श्रावण १३	वडा नं.४, भुम्रेखोला					
		२०७७ असार	वडा नं.४, भुम्रेखोला					
		२०७७ असार	वडा नं.४, पकानेखोला					
		२००७, २०५०, असोज, २०७५ आषाढ	वडा नं.४ गाडेखोला					

		२०६६ असोज	वडा नं. ४, ग्रुसेखोला					
		२०६६ असोज	वडा नं. ४, ग्रुसेखोला					
		२०७५	वडा नं. ४, ग्रुसेखोला					
		२०७५	वडा नं. ४ तिपतिपेखोला					
		हरेक बर्ष २०३२ २०७५	वडा नं. ४, नेउरेपानीखोला					
		हरेक बर्ष	वडा नं. ४ गोठखोला					
		हरेक बर्ष	वडा नं. ४ जुगरेखोला					
		हरेक बर्ष	वडा नं. ४ गैराखोला					
		हरेक बर्ष	वडा नं. ४ तातापानीखोला					
		हरेक बर्ष	वडा नं. ४ दारपाखाखोला					
		हरेक बर्ष	वडा नं. ४ दारेपानीखोला					
		हरेक बर्ष	वडा नं. ४ ठूलाखोला					
		२०७७ भाद्र	वडा नं. ४ काफलखोली					
		हरेक बर्ष २०३२ २०७५	वडा नं. ४, नेउरेपानीखोला					
		२००७, २०७५, २०७६	वडा नं.५ झुप्रेखोला					

		२०७५	वडा नं.५, कैचीखोला					
		२०७५	वडा नं.५, वगरखोला					
		२००७, २०७५	वडा नं.५, सिकेखोला					
		२०७५	वडा नं.६ ओरख्यालखोला					
		हरेक बर्ष	वडा नं. ७, भेरीनदी					
		२०६५ साल देखि हरेक वर्ष	वडा नं. ७ का खहरे खोलाहरु					
		२०६५ बैशाख १९	वडा नं.७, सौरायखोला					
		२०७५ असार २९	वडा नं.७, मुलाखोला					
		२०२९ भाद्र १२	वडा नं.८, खुमाउरे खोला					
		२०२९ भाद्र १२	वडा नं.८, खुमाउरे खोला					
		२०७५ जेठ २६, हरेक बर्ष	वडा नं.८, फूलौरेखोला					
		२०५८ भाद्र	वडा नं.८, पाटापानीखोला					
		२०७५, २०७६	वडा नं.८, पाटापानी खोला					
		हरेक बर्ष	वडा नं.८, सिस्नेरी खोला					
		हरेक बर्ष	वडा नं.९, ठूलीभेरी नदि					

		हरेक बर्ष	वडा नं.९, छेवाखोला, माझखोला, भुजाखोला, घरडाखोला					
		हरेक वर्ष, २०६४	वडा नं.९, ठूलीभेरी नदि					
		२०७३ श्रावण	वडा नं.९, तात्रखोला					
		२०७७ आषाढ २७	वडा नं.९, तात्रखोला					
		हरेक वर्ष	वडा नं.१०, तासुखोला					
		हरेक वर्ष, २०७२ श्रावण र भाद्र	वडा नं.११, रायोखोला					
		हरेक वर्ष, २०४५, २०४६	वडा नं.११, तासुखोला					
		हरेक वर्ष	वडा नं.११, तासुखोला					
		२०४८, २०४९	वडा नं.११, दहखोला					
		२०५२, २०५३	वडा नं.११, गरानीखोला					
		२०५८	वडा नं.११, गरानीखोला					
		२०६५	वडा नं.११, गरानीखोला					
		२०७५ श्रावण २८	वडा नं.११ ठूलीभेरी नदि					
		२०७५ श्रावण	वडा नं.१२, ठूलीभेरी नदि					
		२०७७ असार २५-	वडा नं.१२, कोलगाडेखोला					

		हरेक वर्ष	वडा नं.१२, ठूलीभेरी नदि					
		२०६३ असार	वडा नं.१३, जारेखोला					
		२०६६ भाद्र	वडा नं.१३, जारेखोला					
		हरेक वर्ष	वडा नं.१३, जारेखोला					
		२०७५	वडा नं.१३, कालापानीखोला					
		प्रत्येक वर्ष	वडा नं.१३, भेरीखोला, रुपघाट					
		२०७७, श्रावण	वडा नं.१३, भेरीखोला					
		२०७४	वडा नं.१३, डउटेखोला					
		हरेक वर्ष २०७४	वडा नं.१३, अराखोला					
४	चट्याङ	हरेक बर्ष	माथिल्लो बस्ती स्तरमा					
		२०७५ बैशाख	वडा नं.३, भदाले, बाङ्गेडाडा					
		२०४३	वडा नं. ४, मायोडाडा					
		२०७३ बैसाख	वडा नं. ४, बाउसेखोला					
		२०५४	वडा नं. ५ गणेश आवि, लविसागाउ र खनटाकुरा					
		२०५८ बैशाख १२	वडा नं. ५, खनटाकुरा					

		२०५८ बैशाख १२	वडा नं. ५, पोखरागाँउ र कैचुगाँउ					
		२०७२	वडा नं. ६, थाप्लागाँउ					
		२०७४ श्रावण	वडा नं. ८, धुपगैरा लेक					
		२०५८	वडा नं. ८, वयाल्या गाउ					
		२०७४	वडा नं.८, तासेगाउ					
		२०७४	वडा नं.८, गमराख गाउ					
		२०७४	वडा नं.८ लुपानागाउ					
		२०७६ भाद्र	वडा नं.९, तात्रागाउ					
		२०७४ जेठ	वडा नं. ५ गणेश आवि, लविसागाउ र खनटाकुरा					
		२०५७	वडा नं. १०, पाटन					
		२०७५	वडा नं. १३, फन्दागाँउ					
		२०७१	वडा नं. ११, छापरागाउ					
५	असिना	२०७२ हरेक बर्ष	पुरै समुदाय					
		२०२९ बैशाख	वडा नं.५ खनटाकुरा					
		२०६१ असोज	वडा नं.१०, सेरागाउ					

६	आगलागि	हरेक बर्ष	सबै वडा तथा समुदायहरुको नजिकका सबै वन क्षेत्रहरु					
		२०७६ चैत्र	वडा नं.६ को सामुदायिक वन क्षेत्र					
		२०७७ चैत्र देखि २०७८ बैशाख सम्म	वडा नं.७, सावउस र राष्ट्रिय वन क्षेत्र					
		२०७७ चैत्र २८	वडा नं.७, छरछरे					
		२०७८ बैशाख ७ गते	वडा नं.७, चामखेत					
		२०७८ बैशाख ७ गते	वडा नं.७ का खानेपानीका पाईप लाईनहरु					
		२०७८ बैशाख ८ गते	वडा नं.७, सौरायखोला					
		२०७४	वडा नं.१०, ध्यारगाउ					
		२०७४ मंसीर	वडा नं.१३, देउतीथली					
७	खडेरी	१९९०,, २००७,, २०१७,, २०२७-२९, २०३२,, २०३६, २०४०, २०४२, २०५५, २०६२	पुरै समुदाय					
८	मानव रोग	२०७५	वडा नं.५					
		२०३९	वडा नं.११					
		हरेक बर्ष	सबै समुदाय					
९	तुषारो, हिउ	हरेक वर्ष	सबै वडाका माथिल्नो भेगहरुका बस्तीहरु					

१०	पशु रोग	२०३८, २०३९, हरेक वर्ष	पुरै समुदायमा					
११	कृषिमा रोग	२०३८, २०३९, हरेक वर्ष	पुरै समुदायमा					
१२	कृषिमा रोग	हरेकबर्ष	पुरै समुदायमा					
१३	हावाहुरी	वि. सं. २०७७ साल चैत्र वैशाख	विजय प्रा.वि (स्याला)					
		वि.स. २०६३ चैत्र	मूलपानी					
		वि.स. २०६६ साउन	वडा नं. ५ को सबै ठाउ					
		वि.स. २०४८ साल	इवरको चिसापानी					
		वि.स. २०५७ साउन	वडा नं. ६ को सबै ठाउ					
		वि. सं. २०७६ साल, बैशाख	पुन्मा					
		वि. सं.२०७६ साल, जेठ	दोकान					
		मिति २०७७ साल	वडा नं ९ भर					
		मिति २०७४ देखि २०७५	वडा भरी					
		वि.सं. २०७९ चैत्र	वडा नं. १३, रोकाय टोल					
१४	कोरोना महामारी	वि. सं.२०७८ साल	सबै वडामा					
		वि. सं. २०७७ साल, जेठ	सबै वडामा					

		मिति २०७६	सबै वडामा					
१५	खडेरी	वि. सं. २०७६	बोहोरा, मूलपानी, इउरी, फूलबारी र नलगाडवडा नं ४ का सबै टोलहरुमा					
		वि. सं. २०७१	छिप्रेना डाङ्रे खोलामूहान					
१६	जंगली जनवार आतंक	१२ महिना हरेका वर्ष	वडा नं ६ पिउली र नगरका सबै बस्तीमा					
१७	हावाहुरी	हरेक बर्ष	सबै समुदाय					
		२०७८ बैशाख ८ गते राती	वडा नं.६, भारगाउ					
		२०७८ बैशाख ८ गते राती	वडा नं.६, थाप्लागाउ					
		२०७८ बैशाख ४	वडा नं.६, मुल्यालथला					

तालिका नं. १४ नलगाड नगरपालिकाको ऐतिहासिक प्रकोपका घटनाहरू (सामाजिक आर्थिक)

विपद	बर्ष र महिना	स्थान	विषगत क्षेत्र र उपक्षेत्र					प्रभावित परिवार	सूचनाको प्रमाणीकरण को बिधि
			आर्थिक क्षती	सामाजिक क्षती	भौतिक क्षती	मानवीय क्षती	प्राकृतीक क्षती		
भुकम्प	वि. सं. २०८० कार्तिक १७ गते	सबै स्थान	करोडौको क्षती, पशुपंक्षि क्षति हजारौ	विद्यालय भवन, स्वास्थ्य सुविधा भत्केका	२०० निजि घर, भत्केका	५१ जनाको मृत्यू ३७५ घाईते	सयौ रोपनिी जमिन भत्कयिको	५९९२	समुदायसंग छलफल
	वि. सं. २०७२ बैशाख १२ गते	सबै स्थान							

	वि. सं. २०५२ कार्तिक ४ गते	सबै स्थान							
	वि. सं. २०५१ साल असोज महिनामा	सबै स्थान							
	वि. सं. २०४५ भदौ ५	सबै स्थान							
पहिरो	१९८६ देखि हाल सम्म	वडा नं. १ को पाते पहिरो			३० घर बिस्थापित				
	२०७७ श्रावण २२	वडा नं.२, भङसा			२ घरमा क्षती				
	२०७४ भाद्र १२ गते राती	वडा नं.२ को पाखाखेत पहिरो	२ रोपनी मा क्षती						
	२०७७ आषाढ र श्रावण	वडा नं.३	२० बिघा जति खेतीयोग्य जमिन कटान						
	२०७२ श्रावण १२	वडा नं.५, ठाडोकोईराला पहिरो	१२ रोपनी मा क्षती	३ पशु को मृत्यू					
	२०४८, २०४९	वडा नं.६, बाङ्गेसल्ला	५०० रोपनी मा क्षती		६ घर भत्कीयका, ९ घर बिस्थापित				
	२०७५	वडा नं.६, गरालीखेत पहिरो	खेतीयोग्य जमिन भासियको		१ घर १ गोठमा क्षती				

	२०७५	वडा नं.६, रयाजाखोला, ठूलाखोला	खेतीयोग्य जमिन भासियको	३ पशु को मृत्यू	१ गोठमा क्षती					
	२०७४	वडा नं.६, रयाजाखोला, ठुलाखोला			१ बिद्यालय भवन क्षती					
	२०७५	वडा नं.६, पिउली			१ बिद्यालय भवन क्षती					
	२०७६ श्रावण	वडा नं.६, गर्छिना	७ रोपनी कटान							
	२०६५ देखि लगातार	वडा नं.७, चामखेत	खानेपानीको १ हजार मिटर पाईप क्षती							
	२०७३ देखि लगातार	वडा नं.७, नुनेपहिरो	८० हेक्टर सामुदायिक बन र १५ रोपनी क्षती							
	२०३१ साल देखि हरेकबर्ष	वडा नं.८, हलचौर पहिरो	१६ रोपनी कटान							
	२०६४, २०७७	वडा नं.९, तात्रगाउ सिमखोला पहिरो	२० रोपनी कटान							
	२०६४, २०७७	वडा नं.९, लादेपाटि खाङग्राको विट	८० रोपनी कटान							
	२०६४, २०७७	वडा नं.९, त्रिभुवन मावि को पश्चिम भाग								

	२०७७ असार २५	वडा नं.१०, कालापानी पहिरो				२ जनाको मृत्यू			
	२०५९	वडा नं.१०, अधेरीखोला पहिरो			४ घर उच्च जोखिममा				
	२०५३, २०७७	वडा नं.१०, रावतगाउ पहिरो			१ घर क्षती				
	२०६६ असार २९	वडा नं.११, काल्डाडाभिर			१ घर क्षती				
	वि.स.२०६४ साल	वडा नं.११, ठूलीभेरी नदि	५ बिघा जमिन कटान		१५ घर क्षती	३ जनाको मृत्यू			
	२०६४ असार	वडा नं.१२, अवलगुर्ता पहिरो				३ जनाको मृत्यू			
	२०६४ असार	वडा नं.१३, स्यालासिङ							
भल/बाढी	२०७२	वडा नं. १ को भुतेखोला	१ हजार रोपनी क्षती		२ घर क्षती				
	२०७४	वडा नं. १ को धौलेखोला	२० रोपनी क्षती	२ काठे पुल, १२ घट्ट क्षती					
	२०२८, २०३९,, २०४०, २०७५	वडा नं. २ को झम्रेखोला	३ बिघा क्षती	३० घट्ट, १ मिल क्षती	२ घर क्षती				
	२०५७	वडा नं.२ को बहुलाखोला	२ मिटर भासियको			२ जनाको मृत्यू			
	२०५७	वडा नं.२ को नलगाड	२ रोपनी क्षती						

	२०५५,२०५७	वडा नं.२ को ठूलीभेरी नदि	१ रोपनी क्षती						
	२०७७	वडा नं.३	८४ रोपनी क्षती						
	२००७, २०७५	वडा नं.४, भुम्रेखोला	३ हेक्टर जमिन कटानी	४८ घट्ट, १ मिल क्षती					
	२०५० असोज	वडा नं.४, भुम्रेखोला				१ जनाको मृत्यू			
	२०६२ श्रावण १३	वडा नं.४, भुम्रेखोला				१ जनाको मृत्यू			
	२०७७ असार	वडा नं.४, भुम्रेखोला	२ रोपनी क्षती						
	२०७७ असार	वडा नं.४, पकानेखोला	१ हेक्टर जमिन कटानी						
	२००७, २०५०, असोज, २०७५ आषाढ	वडा नं.४ गाडेखोला				१ जनाको मृत्यू			
	२०६६ असोज	वडा नं. ४, ग्रुसेखोला			२ बिद्यालय क्षती				
	२०६६ असोज	वडा नं. ४, ग्रुसेखोला	३५ रोपनी क्षती	५ पशु बेपत्ता	२ घर क्षती				
	२०७५	वडा नं. ४, ग्रुसेखोला	१५ रोपनी क्षती	जलबिद्युतको नहर क्षती					
	२०७५	वडा नं. ४ तिपतिपेखोला	१५ रोपनी क्षती						

	हरेक बर्ष २०३२ २०७५	वडा नं. ४, नेउरेपानीखोला	५ रोपनी क्षती	५ पशु बेपत्ता		१ जनाको मृत्यू			
	हरेक बर्ष	वडा नं. ४ गोठखोला	१७ रोपनी क्षती						
	हरेक बर्ष	वडा नं. ४ जुगरेखोला	१० रोपनी क्षती						
	हरेक बर्ष	वडा नं. ४ गैराखोला	७ रोपनी क्षती						
	हरेक बर्ष	वडा नं. ४ तातापानीखोला		१ खानेपानी ईण्टेकमा क्षती					
	हरेक बर्ष	वडा नं. ४ दारपाखाखोला	२५ रोपनी क्षती		१ झोलुङ्गे पुल क्षती				
	हरेक बर्ष	वडा नं. ४ दारेपानीखोला	७ रोपनी क्षती						
	हरेक बर्ष	वडा नं. ४ ठूलाखोला	२ घरवास क्षती						
	२०७७ भाद्र	वडा नं. ४ काफलखोली		९ वटा घट्ट क्षती	१ झोलुङ्गे पुल र १ घर क्षती				
	हरेक बर्ष २०३२ २०७५	वडा नं. ४, नेउरेपानीखोला	१२ रोपनी क्षती	६ वटा घट्ट क्षती					
	२००७, २०७५, २०७६	वडा नं.५ झुप्रेखोला	२०० रोपनी क्षती	६ वटा घट्ट क्षती					
	२०७५	वडा नं.५, कैचीखोला	२५० रोपनी क्षती						

	२०७५	वडा नं.५, वगरखोला	९ रोपनी क्षती		२ घरमा क्षती				
	२००७, २०७५	वडा नं.५, सिकेखोला	१२० रोपनी क्षती						
	२०७५	वडा नं.६ ओरख्यालखोला	२५ रोपनी क्षती						
	हरेक बर्ष	वडा नं. ७, भेरीनदी	२० रोपनी क्षती			१ जनाको मृत्यू			
	२०६५ साल देखि हरेक वर्ष	वडा नं. ७ का खहरे खोलाहरु				१ जनाको मृत्यू			
	२०६५ बैशाख १९	वडा नं.७, सौरायखोला	२० रोपनी क्षती	३ वटा घट्ट क्षती					
	२०७५ असार २९	वडा नं.७, मुलाखोला	२२ रोपनी क्षती						
	२०२९ भाद्र १२	वडा नं.८, खुमाउरे खोला	६० रोपनी क्षती		१० घरमा क्षती				
	२०२९ भाद्र १२	वडा नं.८, खुमाउरे खोला	४० रोपनी क्षती						
	२०७५ जेठ २६, हरेक बर्ष	वडा नं.८, फूलौरेखोला	२०० रोपनी क्षती						
	२०५८ भाद्र	वडा नं.८, पाटापानीखोला							
	२०७५, २०७६	वडा नं.८, पाटापानी खोला	१५० रोपनी क्षती						
	हरेक बर्ष	वडा नं.८, सिस्नेरी खोला				१ जनाको मृत्यू			
	हरेक बर्ष	वडा नं.९, ठूलीभेरी नदि	१५० रोपनी क्षती						
	हरेक बर्ष	वडा नं.९, छेवाखोला,	४० रोपनी क्षती						

		माझखोला, भुजाखोला, घरडाखोला							
	हरेक वर्ष, २०६४	वडा नं.९, ठूलीभेरी नदि		३ वटा घट्ट क्षती, १ झोलुंगे पुल क्षती					
	२०७३ श्रावण	वडा नं.९, तात्रखोला	२० रोपनी क्षती						
	२०७७ आषाढ २७	वडा नं.९, तात्रखोला				११ जनाको मृत्यू			
	हरेक वर्ष	वडा नं.१०, तासुखोला				१ जनाको मृत्यू			
	हरेक वर्ष, २०७२ श्रावण र भाद्र	वडा नं.११, रायोखोला		६ वटा घट्ट क्षती,					
	हरेक वर्ष, २०४५, २०४६	वडा नं.११, तासुखोला							
	हरेक वर्ष	वडा नं.११, तासुखोला				१ जनाको मृत्यू			
	२०४८, २०४९	वडा नं.११, दहखोला	३ रोपनी क्षती						
	२०५२, २०५३	वडा नं.११, गरानीखोला		११ वटा घट्ट क्षती					
	२०५८	वडा नं.११, गरानीखोला	१५ रोपनी क्षती		२ घर क्षती				
	२०६५	वडा नं.११, गरानीखोला							
	२०७५ श्रावण २८	वडा नं.११ ठूलीभेरी नदि	१५ रोपनी क्षती						

	२०७५ श्रावण	वडा नं.१२, ठूलीभेरी नदि							
	२०७७ असार २५-	वडा नं.१२, कोलगाडेखोला							
	हरेक वर्ष	वडा नं.१२, ठूलीभेरी नदि	८४ रोपनी क्षती			२५ जनाको मृत्यू			
	२०६३ असार	वडा नं.१३, जारेखोला	१५० रोपनी क्षती	२६ वटा घट्ट क्षती					
	२०६६ भाद्र	वडा नं.१३, जारेखोला		४ पशुहरुको मृत्यू					
	हरेक वर्ष	वडा नं.१३, जारेखोला	४० रोपनी क्षती						
	२०७५	वडा नं.१३, कालापानीखोला	३५ रोपनी क्षती	३५ वटा घट्ट क्षती					
	प्रत्येक वर्ष	वडा नं.१३, भेरीखोला, रुपघाट	६५ रोपनी क्षती	३ घर क्षती					
	२०७७, श्रावण	वडा नं.१३, भेरीखोला							
	२०७४	वडा नं.१३, डउटेखोला	६५ रोपनी क्षती						
	हरेक वर्ष २०७४	वडा नं.१३, अराखोला		१३ वटा घट्ट क्षती					
चट्याङ	हरेक बर्ष	माथिल्नो बस्ती स्तरमा							
	२०७५ बैशाख	वडा नं.३, भदाले, बाङ्गेडाडा				३ जना घाइते			
	२०४३	वडा नं. ४, मायोडाडा		१२ पशुहरु मरेका					
	२०७३ बैसाख	वडा नं. ४, बाउसेखोला		२ पशुहरु मरेका	१ घर भत्केको				

	२०५४	वडा नं. ५ गणेश आवि, लविसागाउ र खनटाकुरा			२ घर मा क्षती				
	२०५८ बैशाख १२	वडा नं. ५, खनटाकुरा		३ पशुहरु मरेका	२ घर मा क्षती	२ जनाको मृत्यू			
	२०५८ बैशाख १२	वडा नं. ५, पोखरागाँउ र कैचुगाँउ			२ घर मा क्षती				
	२०७२	वडा नं. ६, थाप्लागाँउ			२ घर १ गोडमा मा क्षती				
	२०७४ श्रावण	वडा नं. ८, धुपगैरा लेक				१ जना घाईते			
	२०५८	वडा नं. ८, वयाल्या गाउ		१८ पशुहरु मरेका					
	२०७४	वडा नं.८, तासेगाउ		२ पशुहरु मरेका					
	२०७४	वडा नं.८, गमराख गाउ		१ पशु मरेका					
	२०७४	वडा नं.८ लुपानागाउ			१ घर १ चर्पीमा क्षती				
	२०७६ भाद्र	वडा नं.९, तात्रागाउ		१ पशु मरेका					
	२०७४ जेठ	वडा नं. ५ गणेश आवि, लविसागाउ र खनटाकुरा		७ पशु मरेका					

	२०५७	वडा नं. १०, पाटन			१ मन्दिरमा क्षती				
	२०७५	वडा नं. १३, फन्दागाँउ		१ पशु मरेका					
	२०७१	वडा नं. ११, छापरागाउ		१ पशु मरेका		१ जना घाईते			
असिना	२०७२ हरेक बर्ष	पुरै समुदाय		खेती नष्ट गरेको रुख बिरुवामा क्षती					
	२०२९ बैशाख	वडा नं.५ खनटाकुरा		८ पशु मरेका					
	२०६१ असोज	वडा नं.१०, सेरागाउ		३ पशु मरेका					
आगलागि	हरेक बर्ष	सबै वडा तथा समुदायहरुको नजिकका सबै वन क्षेत्रहरु					वनजंगल मा क्षती तथा चराचुरुगीं मरेका		
	२०७६ चैत्र	वडा नं.६ को सामुदायिक वन क्षेत्र			१ घर जलेको				
	२०७७ चैत्र देखि २०७८ बैशाख सम्म	वडा नं.७, सावउस र राष्ट्रिय वन क्षेत्र					३ वटा सामुदायिक वनमा क्षती तथा चराचुरुगीं मरेका		
	२०७७ चैत्र २८	वडा नं.७, छरछरे		खानेपानीको पाईप जलेको					
	२०७८ बैशाख ७ गते	वडा नं.७, चामखेत			१ घर जलेर नष्ट				

	२०७८ बैशाख ७ गते	वडा नं.७ का खानेपानीका पाईप लाईनहरु		खानेपानीको पाईप जलेको					
	२०७८ बैशाख ८ गते	वडा नं.७, सौरायखोला		खानेपानीको पाईप जलेको					
	२०७४	वडा नं.१०, ध्यारगाउ		३ पशुहरु जलेका	१ घर जलेर क्षती				
	२०७४ मंसीर	वडा नं.१३, देउतीथली				३ जनाको मृत्यू			
खडेरी	१९९०,, २००७,, २०१७,, २०२७-२९, २०३२,, २०३६, २०४०, २०४२, २०५५, २०६२	पुरै समुदाय		भोकमरी भयको					
मानव रोग	२०७५	वडा नं.५							
	२०३९	वडा नं.११				४ जनाको मृत्यू			
	हरेक बर्ष	सबै समुदाय				१४ जनाको मृत्यू			
तुषारो, हिउ	हरेक वर्ष	सबै वडाका माथिल्नो भेगहरुका बस्तीहरु	बालीमा क्षती भयको						
पशु रोग	२०३८, २०३९, हरेक वर्ष	पुरै समुदायमा		पशुहरु बिरामी भयका					

कृषिमा रोग	२०३८, २०३९, हरेक वर्ष	पुरै समुदायमा	बालीमा बिभिन्न रोगको संक्रमण						
हावाहुरी	हरेक बर्ष	सबै समुदाय		बिद्यालय, घर, मठमन्दिरका छतहरु उडायको					
	२०७८ बैशाख ८ गते राती	वडा नं.६, भारगाउ		१ बिद्यालय भवनको छाना उडायको					
	२०७८ बैशाख ८ गते राती	वडानं. ६, थाप्लागाउ		१ मन्दिरको छाना उडायको					
	२०७८ बैशाख ४	वडा नं.६, मुल्यालथला		टीभी र ईण्टरनेटको टावरमा क्षती					
	२०७८ बैशाख १०	डा नं.९, घरङ्गा		१ बिद्यालय भवनको छाना उडायको					
	वि. सं. २०७१	छिप्रेना डाङ्रे खोलामूहान							
जंगली जनवार आतंक	१२ महिना हरेका वर्ष	वडा नं ६ पिउली र नगरका सबै बस्तीमा		बिभिन्न वन्यजन्तुले बाली नोक्शान	१ जना घाईते				

यस नगरपालिका मा परापूर्वकालदेखि नै विभिन्न प्रकोपहरु रहेको पाइएको छ जस्तै बाढि, पहिरो, आगलागि, असिना, वन्यजन्तुको आतंक, कृषिमा रोग, पशुरोग, मानवरोग, चट्याङ, खडेरी आदि। विगत ५० वर्षको प्रकोपको अवस्था हेर्दा बाढी सबै भन्दा धेरै पटक दोहोरीएको पाइयो र यसले पार्ने जोखिम पनी उच्च रहेको देखियो ।

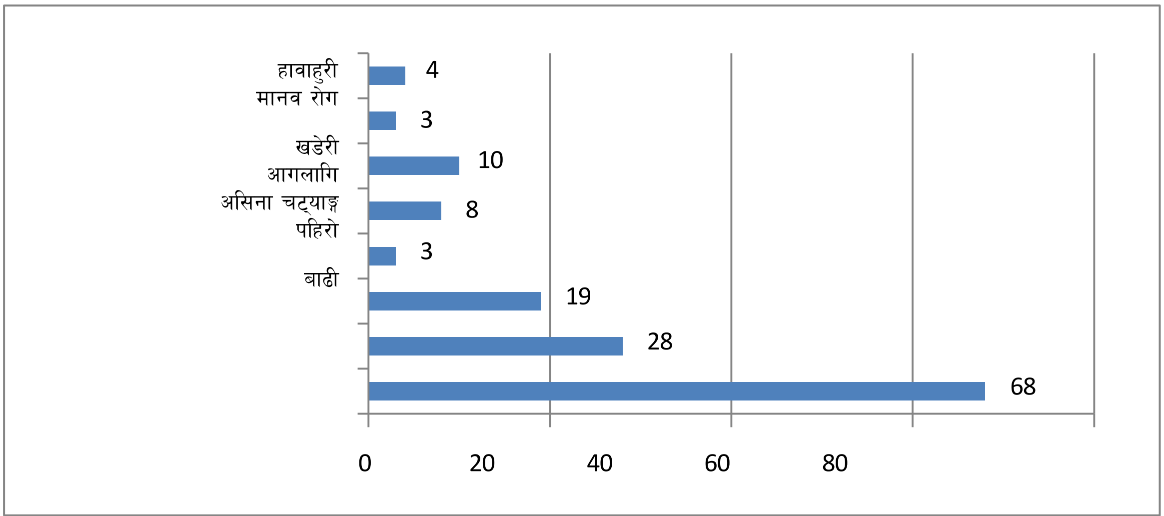

Figure 7 प्रकोपको ऐतिहासिक घटना

त्यसपछि पहिरो, चट्याङ र खडेरी रहेको छ। यी प्रकोपहरुले मानवीय, धनजन, पशुचौपाया, भौतीक पूर्वाधारमा ठूलो क्षती गरेको छ। यी बाहेक वन्यजन्तुको आतंक, कृषिमा रोग, पशु रोग, हिउँ तुषारो जस्ता प्रकोपहरु प्रत्येक वर्ष दोहोरीरहेको तथा हरेक साल धेरै थोरै क्षति पनि गरेको पाइन्छ। विगतमा खडेरीको कारण मकै, गँहु, जौ, धान तथा फलफूल र तरकारी खेतीमा क्षति, पानीको स्रोतहरु सुकेको, भोकमरी सृजना हुँदा धनजन नाश भएको इतिहास छ। विगत १० वर्ष देखि बल्ल पिडकहरुले सरकारबाट क्षतीपूर्ती पाएका छन्। त्यो भन्दा पहिले पिडक स्वयम आफैँले अथवा छरछिमेकीले सहयोग गरेको देखिन्छ । हालका दिनहरुमा प्रकोपको यस्ता घटनाहरुमा तिव्रता आएको छ । विभिन्न खालका प्रकोपहरु पटकपटक दोहोरिएको र खानेपानी तथा सिंचाइको समस्या बढीरहेको, पानीको मुहानहरु सुकिरहेको र अझै सुक्न सक्ने भएका कारण यसको रोकथाम तथा अनुकूलित वातावरण सृजना गर्न अति आवश्यक देखिन्छ।

तालिका नं. १५ नलगाड नगरपालिकाको प्रकोप तथा मौसमी पात्रो

सम्मुखता को	सूचकहरु	समय	बैशाख	जेष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)
तापक्रम	गर्मीको दिन	पहिले	1	2	4	4	3								गर्मि हुने समय १ महिनाले बढेको र अत्याधिक गर्मि हुने समय उस्तै रहेको
		अहिले	2	3	4	4	3							1	
	जाडोको दिन	पहिले						1	2	3	4	4	3	1	जाडोका दिन २ महिनाले घटेको साथै अत्याधिक जाडो हुने समय पनि १ महिनाले घटेको
		अहिले							1	2	4	4	1		
वर्षा तथा यसको स्वरुप	मौसमी वर्षा	पहिले		1	4	4	1								वर्खे बर्षा १ महिनाले घटेर, १ महिनाले पछाडी सरेको साथै पहिलेको जस्तो अत्याधिक वर्षा हुने नगरेको
		अहिले			1	2	2	1							
	हिउँदे वर्षा	पहिले													पहिले हिउँदमा वर्षा नहुने तर हाल हिउ पर्न कमी भई वर्षा हुने गरेको

		अहिले									1	1	1		
	हिमपात	पहिले							1	1	4	4	4	1	अहिले हिउ कम पर्न थालेको साथै हिउ पर्ने समयमा पनि २ महिनाले कमी आएको र अत्याधिक हिउ पर्ने समय पनि १ महिनाले घटेको ।
		अहिले									3	3	1	1	
	तुसारो	पहिले						1	2	2					पहिलेको भन्दा अहिले तुषारो पर्ने समय १ महिनाले घटेको
		अहिले							1	1					
बिरुवाको व्यवहार	फुल फुल्ने	पहिले	3												रैथाने स्याउको बिरुवाको व्यवहार हेरिएको, जस अनुसार फुल लाग्ने समय १ महिनाले अघि सरेको
		अहिले												3	
	फल फल्ने	पहिले		3											रैथाने स्याउको बिरुवाको व्यवहार हेरिएको, जस अनुसार फल फल्ने समय १ महिनाले अघि सरेको
		अहिले	3												
प्रकोपको स्वरुप	खडेरीको घटना	पहिले													पहिले खडेरीको समस्या थिएन तर हाल आएर खडेरीको प्रभाव देखिएको छ
		अहिले	3	4									1	2	
	बाढी र पहिरोको घटना	पहिले			1	1									वर्षा हुने समयको परिवर्तन सँगै बाढी पहिरोको घटनाक्रम पनि पछि सरेको
		अहिले				3	4								
जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु	गहुँ (छर्ने र भित्र्याउने समय)	पहिले		4					4						पहिले जेष्ठमा फाफर छर्ने र कार्तिकमा भित्र्याउने गरेकोमा हाल असारमा छर्ने र असोजमा भित्र्याउने गरेको
		अहिले			4			4							
	जौ (छर्ने र भित्र्याउने)	पहिले		4						4					जौ पहिले मंसिरमा छर्ने जेष्ठमा भित्र्याइन्थ्यो भने हाल कार्तिक मंसिर तिर छर्ने जेष्ठमा भित्र्याउने गरेको
		अहिले		4					4	3					
भौतिक जानकारी	पानीको मूलफुट्ने	पहिले		1	2	3									पहिले हिउँ प्रशस्त मात्रामा पर्ने भएकोले हिउँदे मुलहरु चैत्र र बैशाखमा फुट्ने र वर्खे मुलहरु असार र श्रावणमा फुट्ने गरेकोमा हाल हिउ कमपर्ने कारण हिउँदे मुल नफुट्ने र वर्खे मुल मात्र फुट्ने गरेको
		अहिले				3									

पहिले भन्नाले ३० वर्ष भन्दा माथि र अहिले भन्नाले विगत ५ देखि यताको समय सम्झनु पर्छ

नोट : अति उच्च प्रभाव परेको भए ४, उच्च प्रभाव ३ मध्यम प्रभाव परेको भए २ र न्यून प्रभाव परेको भए १ अंक

जलवायु परीवर्तनका कारण हाल गर्मीका दिनहरु बढेका छन् भने जाडोका दिनहरु घट्ने क्रममा छन् । हिउ कम पर्न थालेको छ जसले गर्दा हिउँदे वर्षा हुने गरेको छ । यस्ता मौसमी परिवर्तनले गर्दा बाढी पहिरोको घटना झन बढ्ने क्रममा छ र यसले पार्ने जोखिम पनी उच्च रहेको छ । वर्खे बर्षा पर्ने

समयमा नी कमी सँगसँगै यसको मात्रा पानी कमी आएको छ जसले गर्दा पहिले खडेरीको प्रभाव थिएन भने अहिले यसको प्रभाव उच्च पाइएको छ । यस्ता फेरबदलले गर्दा बाली लगाउने तथा भित्र्याउने समयमा फरक आएको छ र अनिश्चीतता रहेको छ ।

तालिका नं. १६ नलगाडनगरपालिकाको बाली पात्रो

मौसम	**३० बर्ष**	**बैसाख**	**ज्येष्ठ**	**असार**	**श्रावण**	**भाद्र**	**आश्वीन**	**कार्तीक**	**मंसिर**	**पौष**	**माघ**	**फल्गुण**	**चैत्र**
धान रोप्ने	पहिले												
	अहिले												
धान भित्राउने	पहिले												
	अहिले												
मकै लगाउने	पहिले												
	अहिले												
मकै भित्राउने	पहिले												
	अहिले												
आलु लगाउने	पहिले												
	अहिले												
आलु भित्राउने	पहिले												
	अहिले												

तालिका नं. १७ नलगाड नगरपालिकाको व्यावशाय पात्रो

व्यवसाय र महिना	**३० वर्ष पहिले र अहिले**	**बै**	**जे**	**अ**	**श्रा**	**भ**	**अ**	**का**	**मं**	**पौ**	**मा**	**फा**	**चै**
वैदेशिक रोजगार	पहिले												
	अहिले												
पशुपालन बाखा, भैसी	पहिले												
	अहिले												
कृषी (तरकारी खेती)	पहिले												
	अहिले												
होटेल	पहिले												
	अहिले												

तालिका नं. १८ नलगाडनगरपालिकाकाको विपदको कारण र असर विश्लेषण

विपदको कारण र असर विश्लेषणको लागि समस्या वृक्ष विधिको माध्यमबाट कारण र असर छुटयाउन लगाइएको थियो । यस विश्लेषणमा विभिन्न समस्याहरु जस्तै विपद् र विपद्का सवाल, मानव स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा महामारी, जिविकोपार्जन तथा खाद्य सुरक्षा (उत्पादनमा घटबढ) आदिको बारेको कारण र असर उल्लेख गरिएको छ । सबै वडाबाट आएको सूचनालाई आधार मानेर विपदको कारण र असर विश्लेषण गरिएको छ, जुन यसप्रकार रहेको छ ।

क्र.स	समस्या	३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएको अवस्था	कारण	कारक तत्व	सम्भावित समाधानका उपाय
१	विपद् र विपद्का सवाल	विगतमा सामान्य पहिरो आउथ्यो । बस्तीहरु खोलाको किनारबाट टाढा रहेका थिए तसर्थ बाढीको जोखिम कम थियो ।सडक दुर्घटनाहरु कमी थियो । सबै वारिखेत जग्गाहरु आवादी थिए । बसाइ सराई न्यून थियो ।	पहिरो, सडक दुर्घटना, जंगली जनावरको आतंङ्क, हावाहुरी, चट्याङ्ग, असिना, आगलागि जस्ता बहुप्रकोपहरु हुने गरेको छ । बाढी पहिरो, धेरै जान थालेको छ । अव्यवस्थित सडक निर्माणकाकारण पहिरो झन बढेको छ । मानव स्वास्थ्यमा वातावरण प्रदुषणका साथै रसायनयुक्त खानेकुरा तथा सामाग्रीका कारण असर परेको छ । कृषि प्रणालीमा धेरै असर गर्ने गरेको ।जलवायू परिवर्तनका असरहरु देखिन थालेका छन् ।	मोटर बाटोको व्यवस्था भए पश्चात ढल निकासा गरिएको ठाउँ मुनी जंगलहरु भएता पनि जमिन भिरालो तथा कमजोर धरातल, अव्यवस्थित विकास,जलवायु परिवर्तन असुरक्षित संरचना, अव्यवस्थित सडक निर्माण	दिगो विकासका अवधारणा नअपनाउनु, भू वनोटको अवस्था विश्लेषण नगरिकन भौतिक संरचना निर्माण गर्नु । ज्ञान, शिप तथा प्रविधिमा पहुँच नहुनु, विपद्को कुनै पनि कार्यान्वयन री नअपनाइएको ।	भू उपयोग रणनीतिका साथ भवन आचार संहिता पूर्ण रुपमा अवलम्वन गर्ने । विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापलाई विकासका कार्यक्रमसँगै एकीकृत गरि लैजाने, जलवायु अनुकुलन प्रविधि अवलम्वन गर्ने, विपद् सँग जुध्न समुदाय तथा सरोकारवाला निकायहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
२	जिविकोपार्ज तथा खाद्य सुरक्षा (जस्तैः उत्पादनमा घटबढ)	समयमा पानी पर्दथ्यो । खेतिको उत्पादन राम्रो थियो । जिविकोपार्जका लागि मात्र खेति थियो । पशु तथा वालीहरुमा रोगको समस्या न्यून थियो । स्थानिय वीउविजनको मात्र प्रयोग हुन्थ्यो ।	उत्पादन घट्दै जानु, विगतमा बालीमा गाइभैसीको मात्रै मल प्रयोग हुने गर्दथ्यो भने हाल रसायनिक मल प्रयोग हुने गरेको । खेती योग्य जमिन बाँझो रहेको, जलवायु परिवर्तनको कारण बेमौसममा पानी पर्ने । पशुपंक्षिहरुमा नयाँ रोग देखा पर्नु, उन्नत जातको खेतीको नाममा विकासे वीउ भित्रिदा स्थानीय वीउ हराउनु । नगदेबाली तथा बैकल्पिक पेशामा आकर्षण बढेको । मौसम अनुसारको खेती नहुनु । बेमौसमी तरकारी खेतीमा वृद्धि भएको ।	समयमा वर्षा नहुनु, सिंचाईको अभाव । खडेरी, रसायनिक मल प्रयोग गरे पश्चात उर्वरा शक्तिमा कमी, विभिन्न किसिमको रोग र किराहरु देखा पर्नु ।	पहिलाको तुलनामा वाली कम लगाउनु र बजार व्यवस्थापन भएको हुनाले व्यवसायमा आधारित । समय सापेक्ष ज्ञान शिपको अभाव । संघर्षमा कमी सुविधाभोगी रुचीमा बढी ।	व्यवसायिक तथा आधुनिक प्रविधि युक्त तालिम तथा सहयोगको व्यवस्था, जनशक्तिको व्यवस्था, वैकल्पिक व्यवसाय, अपनाउने ।

३	मानव स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफ तथा महामारी	पानी बोकी उपभोग गर्ने, सरसफाई सम्बन्धी कमजोर अवस्था । मानिसहरु उपचार नपाएर मर्ने गरेका । स्थानीय जडीबुटी तथा धामी झाँक्रीको मद्दतले उपचार गर्ने गरेको । रोगको पहिचान नहुने गरेको ।	वास्थ्य सेवामा पहुँच बढेको, महामारी कोभिडको कारण हात धुने विकास भएको ।बाल मृत्युदरमा कमी आएको । स्वास्थ्य सेवामा पहुँच बढेको । मानिसमा नयाँ रोगहरु देखा पर्न थालेको । मानीसहरुमा दिर्घरोग बढेको छ । खानेपानीको श्रोत घट्दै गएको । उपभोग गर्ने पानी पहिला जस्तो बोक्नु नपर्ने र सरसफाईमा सुधार भएको ।	सरसफाइमा विशेष ध्यान नदिनु, जलवायु परिवर्तन, अव्यवस्थित विकास, वातावरणीय प्रदुषण ।	खानेपानीका मुलहरु विस्तारै सुक्दै जानु साथै तल तल सर्दै झर्दै जानु । जनचेतनाको कमी, सरकारको नीति नियम प्रभावकारी रूपमा लागु नहुनु,	जनचेतना अभिबृद्धि गर्ने, स्वास्थ्य सरसफाइका अभियान सञ्चालन गर्ने, स्वास्थ्यका मापदण्ड पालना गर्ने, पानीका मुहानहरू संरक्षण गर्ने, प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवाहरू सञ्चालन गर्ने ।
४	जलश्रोत तथा उर्जा (पानीको मुहान कम हुनु, अथवा नयाँ देखा पर्नु	पानीका मूलहरु प्रशस्त थिए । उर्जाको रूपमा दाउरा र मट्टीतेल प्रयोग गरीन्थ्यो । विद्युतको पहुँच थिएन ।	पानीका मूलहरु सुक्दै गएको । सोलार र जलविद्युतको प्रयोग बढेको । घर निर्माणका लागि जंगलका रुखहरु धेरै काटिएको । खाना पकाउन ग्यासको प्रयोग बढेको ।	अव्यवस्थित विकास, बसाँइसराई । सडक निर्माणको समयमा पहिरोहरु जानु र पानीका मुहानहरु व्यवस्थित तरिकाले संरक्षण नगर्नु	जनचेतनाको कमी, सामुहिक हितको भावनामा कमी आउनु ।	पानीका मुहान संरक्षणमा विशेष ध्यान दिने, वैकल्पिक उर्जाको प्रवर्द्धनमा विशेष जोड दिने, वन संरक्षण गर्ने, बृक्षारोपण गर्ने ।
५	वन तथा जैविक विविधता (जस्तैः नयाँ प्रजाति देखा पर्नु तथा लोप हुनु)	जङ्गली फल तथा फूलहरु समयमा फल्ने गर्दथे । जङ्गलमा प्रशस्त मात्रामा जङ्गली जनावरहरु पाइन्थे । वन डडेलो सामान्य हुने गर्दथ्यो ।	वन जङ्गलको घनत्व वढेको । वन डडेलो तिव्र गतिले बढेको । पहिले पाइने चराचुरुङ्गी तथा जनावरहरु लोप हुन थालेको तर बाँदर, मुसा, मृग, खरायोको संख्या	खडेरी तथा सुख्खापन बढ्नु जलवायु परिवर्तन, जंगली जनावर संरक्षित नहुनु बाटो हिड्ने बटुवाहरु र घाँस काट्न जानेहरुले चुरोट खाएर फाल्ने क्रममा बढेको । समयमा जङ्गली फलफूल फल्न छोडेको ।	पारस्थिती प्रणालीमा फेरवदल हुनु । जगंली जनावरको आहार नहुनु, जनचेतनाका कमि, चोरी शिकार गर्नु । डढेलो लाग्ने गरेको	जैविक विविधताको संरक्षण, वन व्यवस्थापन तथा संरक्षण, प्रभावकारी नीति नियम लागु गर्ने, दण्ड जरिवाना दिलाउने ।

ख लक्षीत प्रकोप निर्धारण/स्तरीकरण

नलगाड नगरपालिकामा प्रकोपको स्तरीकरण गर्नको लागि सरोकारवालाहरुको बीचमा विपद्बाट हुने गरेका क्षति र सम्भावित जोखिमको आधार मानी निम्न बमोजिम लक्षीत प्रकोपहरुको स्तरीकरण गरिएको छ । वडाहरुमा गरिएको VCA तथा निर्माण गरिएका स्थानीय विपद व्यवस्थापन योजनाहरुमा समावेश गरिएका प्रकोपको विश्लेषण पश्चात त्यस वडाको कुन प्रकोप पहिलो छ, कुन दोश्रो र कुन तेश्रोमा छ भनी जोडा स्तरीकरण बिधिबाट क्रमशः स्तरीकरण गरिएको थियो । स्तरिकरण गर्दा त्यस वडामा कुन प्रकोपले बढी धनजनको क्षति गरेको छ त्यसलाई आधार मानेर छलफल गरिएको थियो । त्यस विश्लेषण अनुसार पहिलो, दोश्रो र तेश्रो नम्वरमा पर्ने प्रकोपलाई विशेष महत्व दिएर सूचना विश्लेषण गर्दा वडाहरु बहु प्रकोपबाट प्रभावित भएको देखिन्छ ।

यस्तै गरि जिल्लाको विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना २०८० अनुसार यस पालिकामा पहिचान भएका प्रकोपहरुमा सडक दुर्घटना, पहिरो तथा बाढी रहेका छन् । साथै नगरपालिकामा निर्मित विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना २०८० अनुसार भूकम्प, पहिरो, बाढी, चट्यांग, हावाहुरी, सडक दुर्घटना, वन्य जन्तु आक्रमणका दृष्ठिकोणले उच्च जोखिममा देखिन्छ भने आगलागी, महामारीका दृष्ठिकोणले मध्यम जोखिममा देखिन्छ ।

नलगाड नगरपालिकामा प्रकोपको स्तरिकरण गर्नको लागि वडाहरुमा निर्माण गरिएका स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजनाहरुको विश्लेषण पश्चात र सरोकारवालाहरुको जानाकारी वमोजिम भूकम्प, पहिरो, बाढी, खडेरी, महामारी, जंगली जनावरको आतंक, सडक दुर्घटना, हावाहुरी, आगलागी, असिना, चट्याङ्ग, भिरबाट खस्ने, रोगकिरा, मिचाहा प्रजाती जस्ता प्रकोपहरु मुख्य रहेका छन् भने उक्त प्रकोपहरु क्रमश यहाँ बढी समस्या दिने गरेका छन् । भुकम्पलाई नेपालकै पहिलो प्रकोप भएकोले यहाँको लागि पनि प्रमुख प्रकोपमा नै राखिएको छ ।

प्रकोप स्तरिकरण गर्दा समुदायमा गरिएको सर्भे वमोजिम बाढीलाई पहिलो प्राथमिकतामाका साथै प्रभाव विश्लेषण गर्दा प्रभावित गर्ने पहिलो रहेको छ,। यसैगरी पहिरोलाई दोस्रो खडेरी लाई तेस्रो, चाथोमा आगलागि, पाँचौमा असिना रहेका छन । चट्याङ्ग, हावाहुरी, रोग किरा फट्यांग्रा, मिचाहा प्रजातीको विस्तार पनि यस नगरपालिकामा हुने गरेका प्रकोपहरु रहेका छन् । यसै गरि जोडि तुलना विधि प्रयोग गरि स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील कार्यढाँचा निर्माणका चरणमा समावेश सहभागीहरुबाट प्राप्त तथ्यांक वमोजिम निम्न जानाकारी तथा तालिका पाईन्छ ।

तालिका नं. १९ नलगाड नगरपालिकाको लक्षीत प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोप	बाढी	पहिरो	आगलागी	चट्याङ	हावाहुरी	असिना	खडेरी	वन्यजन्तु आतंक	मानव रोग	हिउ, तुषारो	पशुरोग	कृषिमा रोग
बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
पहिरो			पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
आगलागी				आगलागी	आगलागी	आगलागी	खडेरी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
चट्याङ					चट्याङ	असिना	खडेरी	चट्याङ	चट्याङ	चट्याङ	पशुरोग	कृषिमा रोग
हावाहुरी						असिना	खडेरी	वन्यजन्तु आतंक	हावाहुरी	हावाहुरी	पशुरोग	कृषिमा रोग

असिना							खडेरी	असिना	असिना	असिना	असिना	असिना
खडेरी								खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
वन्यजन्तु आतंक									वन्यजन्तु आतंक	वन्यजन्तु आतंक	पशुरोग	कृषिमा रोग
मानव रोग										हिउ, तुषारो	पशुरोग	कृषिमा रोग
हिउ, तुषारो											पशुरोग	कृषिमा रोग
पशुरोग												कृषिमा रोग
कृषिमा रोग												
जम्मा अङ्क	11	10	8	4	2	7	9	3	0	1	5	6
स्तर	1	2	4	8	10	5	3	9	12	11	7	6

२.२.२ स्रोतको बिष्लेषण

विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलताका लागि विद्यमान तथा सम्भावित स्रोत साधन देहाय बमोजिम हुने प्रक्षेपण गरिएको छ ।

क) नलगाड नगरपालिकाले तजुर्मा गरी लागु गर्दै आएका दीर्घकालीन र आवधिक योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन का लिग छुट्याईएको साधन स्रोतबाट यो कार्यढाँचा को प्रावधानलाई पनि मूलप्रवाहीकरण गरी कार्यान्वयन रगर्ने गराइने छ ।

ख) नलगाडनगरपालिकाले तजुर्मा गरी कार्यान्वयन रगर्दै आएका स्वास्थ्य सङ्कट एवंम् विपद् कार्यान्वयन, पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८० र स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०८० का विषयवस्तुहरू अब उप्रान्त यस कार्यढाँचा को अभिन्न अङ्गका रूपमा आवद्ध रहि त्यसमा लक्षित योजना, कार्यक्रम अनुरूप प्रर्क्षेपीत स्रोतबाट यो कार्यढाँचा को प्रावधानलाई पनि मूलप्रवाहीकरण गरी कार्यान्वयन गरी गर्ने गराइने छ ।

ग) नलगाड नगरपालिकाले वार्षिकबजेट तथा कार्यक्रम तजुर्मा गर्दा यो कार्यढाँचा का प्राथिमक कार्यलाई आत्मसात गर्दै तिनको कार्यान्वयन का लागि यसमा तोकीएका क्रियाकलाप लागु गर्न गराउन आफ्नै नियिमत स्रोत परिचालन गनुर्का अतीरीक्त आवश्यकता अनुसार संघीय निकाय, प्रदेश सरकारको सहयोग परिचालन गरिने छ ।

घ) कार्यढाँचा का प्राथिमक कार्यको कार्यान्वयन का लागि यसमा तोकीएका क्रियाकलापको र कार्यान्वयन गर्न गराउन विकास साझेदार, गैरसरकारी संघसंस्था, सामुदीयक संघ संस्था, समुदाय र नागरिक समाजको समेत सहयोग परिचालन गरी स्रोत व्यवस्थापन गरिने छ ।

ङ) कार्यढाँचा का प्राथिमककार्यको कार्यान्वयन का लागि यसमा तोकएिका क्रियाकलापको कार्यान्वयन गर्न गराउन निजीक्षेत्र, व्यावसीयक प्रतीष्ठान, गुठी र ट्रष्ट समेतको संभावित सहयोग परिचालन गरी स्रोत व्यवस्थापन गरिने छ ।

च) कार्यढाँचा का प्राथिमक कार्यको कार्यान्वयन का लागि यहाँका बासिन्दा तथा जनमानसको क्षमता र स्रोत साधनको उपयोग गर्न गराउने प्रयत्न गरिनेछ ।

ख स्रोतको सूचना संकलन

भौतिक, प्राकृतिक, सामाजीक तथा मानविय श्रोत

नगरपालिकाका विभिन्न स्थानमा १० वटा भन्दा बढि सामुदायिक भवनहरु जसमा विपद्को वेलामा आपत्कालिन आवास स्वरुप लगभग १,२४५ जना अट्न सक्ने क्षमता भएको, ७१ विद्यालय भवन आपत्कालिन आवास स्वरुप लगभग ७,६७४ जना अट्न सक्ने क्षमता भएकासार्वजनिक धारा तथा प्राकृतिक मुल धाराहरु प्राईभेट बाहेक १६, मठ मन्दिर आपत्कालिन आवास स्वरुप लगभग २६० जना अट्न सक्ने क्षमता भएका, प्राकृतिक कुवा वा मूल २९ वटा रहेका छन् । दल्ली अस्पताल ५ शैंया भएको १ वटा, ५ वटा स्वास्थ्य चौकी, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र ७ वटा, नगरमा आयुर्वेद अस्पताल १, आँखा उपचार केन्द्र ० छ भने खोप केन्द्रहरु २२, प्रसूती केन्द्र ९, क्षयरोग उपचार केन्द्र ६ र नीजि क्लिनीक ११ वटा गरि विभिन्न क्षेत्रबाट यस नलगाड नगरपालिकामा मानव स्वास्थ्यको क्षेत्रमा सेवा प्रदान गर्दै रहेका छन् । खानेपानी तथा सरसफाईको लागि घरको कम्पाउण्ड भित्र धारा प्रयोग गरि पिउने पानी भएका ७६८ घरधुरी, घरको कम्पाउण्ड बाहिर धारा भएका २६९८, नढाकेको कूवा प्रयोग गरि पानी पिउने ३५ घर, मूलको पानी प्रयोग गरि पानी पिउने २३७८ घर, खोला तथा नदिको पानी प्रयोग गरि पानी पिउने ६३ घर, जार तथा वोटल पानी प्रयोग गरि पानी पिउने १ घर र अन्य श्रोत प्रयोग गरि पानी पिउने ४६ घरधुरी यस नगरपालिकामा रहेका छन् । खुल्ला दिशा मुक्त घोषणा भएको यस नगरपालिकामा फ्लस भएको तर सेप्टीक ट्यांक नभएको अनी सार्वजनिक ढलमा जोडिएको चर्पी भएका घरधुरी २२८, सेप्टीक ट्यांक सहित फ्लस भएका २१४१ घरधुरी, साधारण खाडल चर्पी ३३६८, चर्पी नै नभएका २३९ घरधुरी र सार्वजनिक शौचालय १६ ठाउँ रहेका छन् ।

नलगाड नगरपालिका कार्यालयमा जम्मा ५५ जना कर्मचारीहरु कार्यरत रहेका छन् । नगरपालिकामा २९४ शिक्षकहरु, १०७ जना बढी कर्मचारी लगायत भूकम्प प्रतिरोधी घर बनाउन सक्ने दक्ष व्यक्ति ४१६ जना र अस्थायी आवास निर्माण गर्ने प्रशिक्षित जनशक्ति १४७ जना भन्दा बढि रहेका, हाल २८६ जना सुरक्षाकर्मीहरु (ईलाका प्रहरी कार्यालय २ वटा ५० जना १ अस्थाई पोष्ट मा ७ जना, साथै १ चन्दननाथ सैनीक गुल्म, ५० जना, स्वयं सेवक, सहजकर्ता १०० जना भन्दा बढी, ईञ्जिनियर ६ जना (नगरपालिकको संख्या मात्र), डाक्टर ४ जना, आधारभुत खोज तथा उद्धार तथा विपद् व्यवस्थापन तालिम प्राप्त ७९ जना, आधारभुत विपद् प्रतिकार्य तालिम प्राप्त १८ जना, आधारभुत प्राथमीक उपचार तालिम प्राप्त ७५ जना, तालिम प्राप्त वा पौंडी खेल्न सक्ने ११८ जना, महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका ४५ जना, दक्ष प्रसुतिकर्मी १४ जना, ५९ जना स्विकृत दरवन्दि अनुसारका कर्मचारी र करारमा गरि जम्मा ६३ कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरु यहाँ रहेका छन् भने तालिम प्राप्त कृषि प्राविधिक तथा सामान्य कृषि तालिम प्राप्त १६ जनाका साथ स्ट्रेचर १७, लाईफ ज्याकेट ५ वटा यहाँ रहेको वडामा गरिएको जलवायू परिवर्तन अनुकुलन तथा विपद जोखिम अध्ययनले देखाएको छ ।

यस नगरपालिकाको साक्षारता दर ७५.११ प्रतिशत रहेको छ अर्थात पढ्न र लेख्न दुवै जान्ने १९,०४९ र १७२ जना पढ्न जान्ने र पढ्न र लेख्न दुवै नजान्ने ६,६१२ जना रहेका छन् ।

यस नगरपालिकामा भएका अधिकांस घरहरु भूकम्प २०८० का कारण ध्वस्त तथा क्षतीग्रस्त भएको हुँदा यहाँ स्वामित्व भएका घर संख्या उपलव्ध गराईएको छैन । घरमा भएका श्रोत र साधनहरुको आधारमा यस नगरपालिकाको वर्गिकरण गर्दा ३६७ घरमा कुनै पनि साधन र सुविधा नभएका, ५,६२५ घरमा श्रोत र साधनहरु मध्ये कुनै एक भएका, ३८९० घरमा रेडियो, ४१२ घरमा टेलिभिजन, २७ घरमा लाण्ड लाईन फोन, ५१४२ वटा साधारण मोवाईल, ३३९७ स्मार्ट मोवाईल घएका घरपरिवार, कम्प्यूटर ल्यापटप १५५ घरमा, ईन्टरनेट भएका घर १०३५, विद्युत पंखा ३८, रफ्रिजेरेटर ३८, कार जिप २९ र एअर कन्डिसन १ घरपरिवारमा रहेको जनगणनाको तथ्यांक २०७८ ले देखाउँछ ।

यस नगरपालिकामा साथै विभिन्न पेशामा कार्यरत १२,२५८ छन । खेल मैदान वा खुल्ला चौर ४३ स्थानमा, १६ स्थान भन्दा बढीमा धार्मीक स्थल यहाँ रहेको छ। व्यापारिक केन्द्र हरेक वडामा १/१ ठाउँ रहेको, नगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापन कोष ४० लाख राखिएको र केहि लाख सम्मको विभिन्न महिला समुहहरुले आकस्मिक कोष स्थापना गरेका छन् ।

यस नगरपालिकामा ४१७ मेघावाटको नलगाड जलबिद्युत आयोजना निर्माणको क्रममा छ। मूख्य सिंचाई योजना ९ वटा रहेका छन् । १ एम्वुलेन्स, डोजर १ वटा जस्ता सवारी साधन रहेका छन् । महिलाको अधिनमा घर मात्र भएका ४१६ घर, र महिला वचत समुह ३४ वटा, निर्णय तहमा भएका महिलाहरु १९१ जना रहेका छन् । यस नलगाडनगरपालिकामा राष्ट्रिय लाईनबाट प्रसारित जल विद्युतको प्रसारण सबै घरधुरीमा उज्यालोका लागि सुविधा उपभोग गर्न भइरहेको छ। ३ बैंक र १८ वटा सहकारी संस्थाका साथै प्रसस्त संख्यामा लघुवित्तहरु यहाँ क्रियाशिल रहेका छन् । त्यस्तै खाना पकाउनका लागि ५४४६ घरधुरीमा दाउरा, ५०१ घरधुरीमा एलपी ग्याँस, विद्युत ५, गुईठा १, गोवरग्याँस ३ र मट्टितेल २७ घरधुरीमा ऊर्जाका स्रोतहरूको रुपमा प्रयोग गरीन्छ ।

१९ वटा सडक सञ्जाल जसको लम्वाई १२६ कि.मि. रहेकामा अधिकांश भाग कच्ची सडक, तथा मुख्य सडक कालोपत्रेले जोडिएका छन् । मुख्य राजमार्गबाट नियमित सार्वजनिक बस तथा जीप नगरको केन्द्र विन्दु सम्म सञ्चालनमा रहेको र हरेक वडाहरुमा पनि यातायातको सहजता रहेको छ । यस स्थानमा बसोवास गर्ने बासिन्दाहरुको हिडडुलमा सहजताका लागि ६१ वटा पक्कि पुल पुलेसा, झोलुङ्गे पुल र ट्रस्ट पुल वटा सञ्चालनमा रहेका छन् । संचारकोलागि नेपाल टेलिकम र एनसेलका मोवाइल, टेलिफोन लाईनहरु, अनलाईन मिडियाहरु यस गनरपालिकामा छैनन भने एफ.एम स्टेसनहरु नलगाड एफ.एम., रहेको तर हाल उक्त एफ.एम. पनि बन्द रहेको पाइन्छ र रेडियो नेपाल लगायत विभिन्न स्टेसनहरु काठमाडौंबाट नै सिधा हुने रेडियो, केवुल टिभि तथा ईन्टरनेटका साधनहरुका साथै सरकारी स्तरमा हुलाक सेवा सबै वडामा रहेका छन् भने कुरियर सेवा पनि नगरपालिकामा संचालित छन् ।

तालिका नं. २० नलगाड नगरपालिकाको भौतिक, आर्थिक, सामाजिक, प्राकृतिक तथा मानवीय स्रोत

बिवरण	नाम र ठेगाना	संख्या	क्षमता	स्थिति	कैफियत
क) भौतिक स्रोत					

बिद्यालय भवनहरु	नगरपालिकाभरी	७१	८७५४		
पुलहरु		६१			
खुला ठाँउहरु		४३			
हेलीप्याड		२			
पूर्व चेतावनी प्रणली		१			
लाईफ ज्याकेट					
डुङ्गाहरु					
रबरको डुङ्गाहरु					
डोरीहरु		६			
आगो नियन्त्रण उपकरण सेट		७			
फायर बल					
खोज र उद्धार कार्यका लागि सामाग्री (बेल्चा, डोरी, पिक आदी)		२८			
क्षतीग्रस्त पूर्वाधारहरु हटाउन र काटने साधन		१			
त्रीपाल		५०			
कम्बल		२५			
Hygiene Kit					
Baby Kit					
Dignity Kit					
आश्रय निर्माण सामग्री					
अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि उपकरण		९			

सुरक्षा हेलमेट		३			
स्ट्रेचर		१७			
एम्बुलेन्स		१			
दमकल		१			
आपत्कालीन टर्च लाइट					
गमबुट					
ह्यान्ड माइक					
Kitchen and Household Kit					
पानी शुद्धीकरण रसायन					
पानी फिल्टर गर्ने मेसिन		३			
डोजर		१			
PPE सेट					
मास्क					
सेनिटाइजर					
थर्मल गन					
सर्जिकल पन्जा					
साबुन		२५			
पियुष		२०			
पानी परीक्षण किट					
अस्थायी शौचालय उपकरण		२			
आपत्कालीन पानी ट्याङ्की		१०			
पानी आयात ट्याङ्कर					
आपत्कालीन पाइपहरू		१			

वन्यजन्तु जनावरहरूलाई हटाउनका लागि					
उपकरण					
किटनाशकहरू					
Gabions					
CGI Sheets					
लुगा					
Anti Venom					
मानव संसाधन					
भूकम्प प्रतिरोधी घर बनाउन सक्ने दक्ष व्यक्ति		४१६			
आधारभुत खोज तथा उद्धार तथा विपद् व्यवस्थापन तालिम प्राप्त		७९			
एक प्रशिक्षित पौडी खेलाडी					
प्राथमिक उपचार गर्न सक्ने व्यक्ति		७५			
ग्रामीण महिला स्वास्थ्यकर्मी		२९			
मनोसामाजिक परामर्शदाता		४			
RRT		३			
Fire Extinguisher					
Gabion Wire Mesh बुन्न सक्षम व्यक्ति		६३			
अस्थायी आवास निर्माण गर्ने प्रशिक्षित जनशक्ति		१४७			
शव व्यवस्थापन गर्न जनशक्ति					
विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम दिन सक्ने जनशक्ती		३०			
प्रशिक्षित पशु चिकित्सक		१६			
(ख) सामाजिक स्रोत					

सुरक्षित आश्रय केन्द्र		६			
मठ मन्दिर जहाँ आश्रय लिन सकिन्छ		१६	७६०		
सामुदायिक भवन		४	१७४५		
(ग) आर्थिक स्रोत					
ठूलो व्यापार व्यवसाय (खाद्य)		२३			
ठूला व्यवसायहरू (गैर-खाद्य)		२४			
विपद् व्यवस्थापन कोष					
सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन कोष					
महिला बचत समूह		३४			
समूह कोष रु					
सहकारी		१८			
बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू		३			
घ) प्राकृतिक स्रोत					
खेतीयोग्य जमिन					
बाँस भएको बस्ती					
सार्वजनिक कुवाहरू		१३			
व्यक्तिगत कुवा		१६			
ग्याब्यिन पर्खालको लागि आवश्यक ढुङ्गाको स्रोत					
ताल र पोखरी (निजी र सार्वजनिक)		७			
माछापालन व्यवसाय		२			
सामुदायिक वन (हेक्टर वा रोपनी)					
राष्ट्रिय निकुञ्ज/संरक्षण क्षेत्र					
नहरहरू		१			

प्रयोग नभएको सरकारी जग्गा					

श्रोत : नगरपालिका

तालिका नं. २१ नलगाडनगरपालिकाको समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्दार क्षेत्र/शिक्षा/स्वास्थ्य/खाद्य/गैर-खाद्य/खानेपानी सरसफाई

क्र.स.	स्रोतको नाम	पालिकामा रहेको संख्या	आवश्यक संख्या	अनुमानित लागत
१. समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र अन्तरगत रहेका स्रोत , साधनको विवरण				
१	गैरखाद्य सामाग्री सेट	५ सेट	१० सेट	२००००० /-
२	त्रिपाल	५०	५००	७५०००० /-
३	कम्बल/ब्लांङकेट	५०	२००	१००००० /-
४	बेल्चा	१०	८०	४०००० /-
५	सब्बल - खन्ती)	१०	८०	१६०००० /-
६	गैती	१०	८०	२४००० /-
७	पञ्जा	१० जोर	८० जोर	४०००० /-
८	तस्ला	०	३०	१५००० /-
९	घन	५	४०	१२०००० /-
१०	हसिया/बन्चरो	१०	१०	३०००० /-
११	फरुवा	०	५०	५०००० /-
१२	डोरी	१० रोल	२० रोल	२०००० /-
१३	वारुण यन्त्र	०	१० सेट	६०००० /-
१४	गमवुट	४ जोर	४० जोर	४०००० /-
१५	हेलमेट	५	४०	४०००० /-
१६	लाइफ जाकेट	५	३०	६०००० /-
१७	स्टेचर	२	२०	२४०००० /-
२. खाद्यतथा कृषि क्षेत्र अन्तर्गत रहेका स्रोत, साधन र थप आवश्यक स्रोत, साधन/उपकरणको विवरण				
१८	निजी पसलमा खाद्य मौज्दात	२५ मे.ट.	५० मे.टन	२५५००००

१९	खाद्यान्न तरकारी दाल	१० टन	२० टन	३००००००
२०	तरकारी	५ मे.टन	१० मे.टन	१००००००
२१	फलफुल	३ मेटन	५ मेटन	१००००००
२२	दुध	१ मे.टन.	५ मे.टन.	५०००००
२३	मासु	२ मे.टन		१२०००००
३. स्वास्थ्य/ पोषण क्षेत्र अन्तर्गत रहेका तथा थप आवश्यक स्रोत, साधन/उपकरणको विवरण				
२४	tab Metronidazole 400mg	४५५०	४०००	
२५	Metronidazole 200 mg	४५५०	४०००	
२६	Cetamol 500 mg	५०००	२०००	
२७	Cetamol Syrup	८००	२००००	
२८	Jiwan Jal	२४००	२४००	
२९	Azitromycin	१९५०	३००	
३०	Amoxylin 500/200 mg	१९५०	५०००	
३१	N/S	१८००	१८००	
३२	RL	१८००	८००	
३३	Betadin	२००	२००	
३४	Bandage	६००	६००	
३५	Cotton	८०	२०	
३६	Gloves	१२००	१२००	
३७	Licoplast Handplast	४०	३९	
३८	Scissor	५०	५०	
३९	BP Set	१८	१८	

४०	Forcep	२००	२००	
४१	Slever Ointment	६००	१०००	
४२	Eye/Ear drop	६००	६००	
४३	Stretcher		१०००	
४४	Guage		३०० पिस	
४५	Tarch Light		५ पिस	
४६	Condom		५०० पिस	
४७	Frist Aid Box		५०	
४८	Weight mechine		२	
४९	Muca Tab		४५	
५०	Rutf		५००	
५१	Auqua Tab		२००	
५२	Syrange 5ml		२०० पिस	
५३	Iv set		२०० पीस	
५४	Mask		४०००पिस	
५५	dram		५	
४. खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र अन्तर्गत रहेका र थप आवश्यक स्रोत, साधन/उपकरणको विवरण				
५६	वेल्चा	१०	५०	२५०००/-
५७	सब्बल (खन्ती)	१०	५०	१००००/-
५८	गैंती	७	४०	२००००/-
५९	पञ्जा	५ जोर	५० जोर	५००००/-
६०	तस्ला	०	२०	१००००/-
६१	घन	०	२०	४००००/-

६२	हँसिया	०	२०	२००००/-
६३	फोरूवा	५	४०	४००००/-
६४	ईन्धन(Fuel)बाट चल्नेआरा / ह्याक्सा(Hacksaw)	०	१०	६०००००/-
६५	गम्बुट	५	५० जोर	५००००/-
६६	हेल्मेट	५	५०	५००००/-
६७	डोरी	१० रोल	३० रोल	२७०००/-
६८	लाइफजाकेट	५	२५	५००००/-
६९	Hyglince kit	१४०	४५०	६७५०००
७०	Bucket/ mug	३५०	५२५	२१२५००
७१	Protable Toilets	२०	२०५	२०५००००
७२	Bleeching power	५	१०९	१००००
७३	Piyush	२००	६२५	५००००
७४	Water purifying	१७०	३७५	३००००
७५	Squakty plet	२०	१२०	२८००००
७६	Filter	०	२५०	५००००
७७	Handwashing	०	५५	१५०००
७८	Pipe	०	२००	२४००००
७९	Water related hording Board)	०	५०	१००००
८०	Dustbin		२००	३०००००
५ आप्तकालीन् आश्रय र गैर-खाद्य क्षेत्र अन्तर्गत रहेका र थप आवश्यक स्रोत, साधन/उपकरणको विवरण				
८१	गैरखाद्य सामग्री सेट (NFRI Set)	०	५०	
८२	त्रिपाल	२५	५००	१२०००००

३	लत्ता कपडा कम्मल	५०	३००	४०००००
८४	रवर म्याट्रेस (६X४)	०	१००	१५००००
८५	१० ली. को बाल्टी (धातु)	०	५०	२००००
८६	बाल्टी	१०	३००	१००००
८७	सेल्टर किट	०	३००	
८८	प्लाष्टिक	०	१००	५०००
८९	सोलार कुकर	०	१००	
९०	भान्सा सामाग्री	०	१००	१५०००
९१	हाइजेनिक किट	०	५००	५००००
९२	अस्थायी सौचालय	०	१००	१०००००
९३	लाइफ जाकेट	५	५०	२५०००
९४	स्टेचर	१५	५०	१०००००
९५	डोरी किला काटा सावेल बेल्चा	२०	५०	५००००
६ संरक्षणतथा सुरक्षा क्षेत्र अन्तर्गत रहेका थप आवश्यक स्रोत, साधन/उपकरणको विवरण				
९६	बैशाखी	०	**५०**	१२५०००/-
९७	लौरो	०	३००	२७००००/-
९८	ह्वीलचियर	०	१०	१२००००/-
९९	आवाज सुन्न कानमाप्रयोग हुने उपकरण	०	१५०	१५००००/-
१००	चश्मा (नजिकबाट हेने	०	१००	२०००००/-
१०१	स्टेचर	१५	५०	३०००००/-
१०२	डिग्निटी किट	०	२००	२००००/-
१०३	सेनेटेरी प्याड	७० पिस	२००	२०००००/-
७. आपत्कालीन् शिक्षाक्षेत्रअन्तर्गत रहेका थप आवश्यक स्रोत, साधन/उपकरणको विवरण				

१०४	Student Kit	७२	६५००	४५५०००/-
१०५	School Kit	७८	७८	२३४०००/-
१०६	Teacher Kit	२४०	२४४	१२२०००/-
१०७	एकिकृत पाठ्यक्रम		२५०	६२५००/-
१०८	स्थानिय पाठ्यक्रम		३००	७५०००/-
१०९	शिक्षा नियामावली	७१	७१	१०६५०/-
११०	विद्यालय संचालन कार्यढाँचा २०७७		७१	१७५५०/-
१११	पाठ्यपुस्तक		६५००	१९५०००/-
११२	शिक्षक निर्देशिका		३००	६००००/-
११३	खेलकुद सामाग्री भलिवल		७१ सेट	२१३०००/-
११४	नेट		७१सेट	२१३००/-
११५	सेनेटरी प्याड	१०००	१४०० पिस	५६०००/-
११६	वुक कर्नर	३४	७८ ओटा	१७०००/-
११७	पुस्ताकालय	६	७८ ओटा	१५६०००००/-
११८	राउण्ड टेवल	१३	१५०ओटा	५०७००००/-
११९	इ.सि.डि. किट	२५	७५ ओटा	२३४०००/-
१२०	टेन्ट त्रिपाल	५९	३०० थान	५९०००/-
८. शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र अन्तर्गत रहेका र थप आवश्यक स्रोत, साधन/उपकरणको विवरण				
१२१	बाँस		२०	१००००
१२२	HDPE खानेपानीपाईप		१० क्वाइल	१५०००००
१२३	ट्वाईलेट सेनिटरी सेट		६५०	१९०००००
१२४	डोरी, किला काँटी, सावेल, बेल्चाआदि ।			
१२५	लाइफ ज्याकेट		१००	५०००००

१२६	हेल्पडेक्स स्थापना		२०	८०००००
१२७	डोरी		७००० मि	२०००००
१२८	किला		६५० के.जि.	१५०००००
१२९	त्रिपाल		१३००	२५०००००
१३०	सावेल		६५०	५००००

श्रोत : नगरपालिका

ख स्थानिय ज्ञान, सिप, क्षमता र प्रबिधिको विश्लेषण

तालिका नं. २२ नलगाड नगरपालिकाको स्रोतको बिश्लेषण

क्र सं.	विपदको प्रकार	पछिल्लो समय घटेको विपद	कार्यान्वयन री तथा न्यूनीकरणका कार्य		विपद प्रतिकार्य	
			एकल	समूहमा	एकल	समूहमा
१	पहिरो तथा बाढी	बर्षेनी,	पहिरो गएको स्थानमा बोट बिरुवा लगाउने । बांस साथै अम्रीसो लगायतका अन्य बोट बिरुवाहरु लगाउने गरेको ।	पहिरो गएको स्थानमा बृक्षारोपण, तार- जाली भर्ने साथै कुलो काट्ने व्यवस्था गरिएको ।	सम्वन्धीत निकायमा ग्याविन तारजालीको माग गरेता पनि सहयोग प्रयाप्त नभएको । आफनै स्रोत साधनबाट रोकथामका लागि केही प्रयासहरु गर्दै आएको ।	सामुहिक रुपमा जोखिम स्थानहरुमा गई काम गर्ने गरेको
२	आगलागी	बर्षेनी	बनको आसपासमा घर नवनाएको ।	जनचेतना र कार्यान्वयन रीको कमी	नयाँ घाँसको लागि डढेलो लगाउने गरेको र केही आगलागी हुन गएमा छिमेकमा हारगुहार माग्ने ।	समुह मिलि स्थानिय साधन स्याउला र माटोको प्रयोग गर्ने ।
३	जंगली जनावरको आतंङ्क	बर्षेनी	बाली लगाएको समयमा बाँदर र जंगली बंदेल धपाउनको कटेरा बनाई कुरी बसेर धपाउने गरेको ।	केही गरिएको छैन ।	समय अनुसारको धान, मकै, गहुँ र मेथी लगाउने गरेको र व्यक्तिगत रुपमा आ आफ्नो बालीको निरिक्षण जंगली जनावर धपाउने गरेको ।	खासै केहि नगरिएको ।
४	खडेरी	बर्षेनी	समय छलेर खेतीपाती गर्ने	केही गरिएको छैन ।	सुचना प्रवाह गरेर सो आधारमा सरकार सँग सहयोग लिने गरेको ।	सुचना प्रवाह गरेर सो आधारमा सरकार सँग सहयोग लिने गरेको ।
५	भूकम्प	२०७२ बैसाख र २०८० कात्तिक १७	जनचेतनाका अभियान सञ्चालन	जनचेतना जगाउने काम भएको ।	सुरक्षित स्थानमा बसेको, सुरक्षित घर निर्माणमा जोड ।	सहयोगको लागि पहल, खोज तथा उद्धार, सुरक्षित संरचना निर्माणको पैरवी ।
६	असिना तथा हावाहुरी	वर्षेनी	मजबुत छानो छाउने गरेको	नगरपालिकाको सहयोगमा घरको खरको छानो हटाउने अभियान संचालन गरेको,	सुरक्षति स्थानमा बस्ने गरेको ।	सुचना प्रवाह गरेर सो आधारमा सरकार सँग सहयोग लिने गरेको ।
७	महामारी (कोभिड १९, झाडापखाला जस्ता)	२०७४ देखि	स्वास्थ्य सावधानी अपनाइएको ।	जनचेतना, स्वास्थ्य मापदण्डको पालना, समुदायमा प्रवेश निषेध गरिएको	सावधानी अपनाएको, सरसफाई अभियान सञ्चालन गरिएको ।	जनचेतना, स्वास्थ्य मापदण्डको पालनामा कडाइ गरिएको ।

२.२.३. सम्मुखता, संकटासन्नता र क्षमताको बिष्लेषण

क) सम्मुखता विष्लेषण

समग्र जाजरकोट जिल्ला जस्तै गरि यस नलगाड नगरपालिका वहुप्रकोप जोखिममा रहेको स्थान हो । जलवायू संवेदनशिलता २०११ मा ०.०९३ रहेको, संकटासन्नतामा उच्च स्तरमा रहेको जिल्ला (0.778 - 1) साथै पहिरोको उच्च जोखिम (0.539 0.756), उच्च महामारी जोखिम (1971-2019) मा रहेको छ । यस नगरपालिकाको भौगोलिक वनावटमा पहाडी भू-भागमा अत्यन्त भिरालो जमिन भिर र पहराले ओगटेको छ यहाँ पहिरो तथा विभिन्न खाले दुर्घटनाको उच्च जोखिममा रहेको छ । साथै उक्त भिरालो क्षेत्रमा रहेर वग्ने खोला तथा खोल्साले गर्दा यस स्थान जोखिममा रहेको छ भनी बुझ्न सकिन्छ । बलौटे तथा कंकड क्षेत्रले यस नलगाड नगरपालिकामा अधिकाँस क्षेत्रफल ओगटेको छ । माथी प्रस्तुत ऐतिहासीक समयरेखा अनुसार भूकम्प लगायत पहिरो, खडेरी, आगलागी, बाढी, जंगली जनावरबाट क्षति, हावाहुरी, असिना, चट्यांग यस नगरपालिकाका जोखिम निम्त्याउने प्रकोपहरु हुन् । प्रकोपका घटना, भौतिक, आर्थिक तथा वातारणीय संकटासन्नता र सम्मुखताले विपद्को जोखिम नगरपालिकामा बढाएको छ । प्रकोप धान्न नसक्ने भौतिक संरचनाहरु, जलवायू परिवर्तन, ज्ञान र सिपको कमी, गरीवी, र प्रकोपजन्य स्थानहरुमा मानिसहरुको वस्ती र अन्य भौतिक संरचनाको अवस्थितिले विपद्को जोखिम बढाएको छ । यदि समयमा नै जोखिम न्यूनिकरण तथा अनुकुलनका कार्यहरु गरिएन र संकटासन्नता र सम्मुखताको न्यूनकिरण गरिएन भने कुनै पनि जोखिम विपद्मा परिणत हुन सक्छ ।

Figure 8 प्रकोप, सम्मुखता र सङ्कटासन्नता परिवर्तनले जोखिममा हुने परिवर्तन चित्र

यस्तै गरि जिल्लाको विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना २०८० अनुसार यस पालिकामा पहिचान भएका प्रकोपहरुमा सडक दुर्घटना, पहिरो तथा बाढी रहेका छन् । साथै नगरपालिकामा निर्मित विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना २०८० अनुसार भूकम्प, पहिरो, बाढी, चट्यांग, हावाहुरी, सडक दुर्घटना, वन्य जन्तु आक्रमणका दृष्टिकोणले उच्च जोखिममा देखिन्छ भने आगलागी, महामारीका दृष्ठिकोणले मध्यम जोखिममा देखिन्छ ।

यस नगरपालिकामा भएका अधिकाँश घरहरु जाजरकोट भूकम्प २०८० ले क्षत विक्षत गरेको तसर्थ वडाबाट संकलन गरि ल्याएको तथ्यांक मेल नखाने हुँदा मुल विषयको संकेत रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ । यी तथ्यांकको विवरण पुर्नलाभकौ चरण पश्चात अद्यावधिक गर्नुपर्ने देखिन्छ । यस नगरपालिकामा गरिएको विपद् व्यवस्थापन योजना तथा भिसिए प्रतिवेदन वमोजिम यहाँ पहिरो तथा बाढीको जोखिम उच्च रहेको स्पष्ट हुन्छ । वडागत समुहगत छलफल तथा वडामा निर्मित विपद् व्यवस्थापन योजना अनुसार यस नगरपालिकामा हुने विभिन्न खाले जोखिमहरुको कारण हुने क्षतिबाट असर गर्ने सम्भावित घरधुरी तथा जनसंख्याको समिष्ठीगत तथ्यांक निम्न वमोजिम रहेको छ ।

पोषण अनुसार कम जन्म तौल भएका नवजात शिशुको प्रतिशत ५.७४ रहेको जवकी राष्ट्रिय स्तरमा ९.४ रहेको छ त्यस्तै आईरन चक्की प्राप्त गर्भवती महिला ३३.८ जवकी राष्ट्रिय स्तरमा ६० प्रतिशत रहेको छ, नयाँ निमोनिया प्रति १००० जना ५ बर्ष मुनी ६७ रहेको जो धेरै नै जोखिम देखिन्छ जवकी राष्ट्रिय स्तरमा ३६.८ छ, नयाँ झाडापखाला प्रति १००० जना ५ बर्ष मुनी २६४ जवकी राष्ट्रिय स्तरमा ३५२.४, र माथिल्लो श्वासनलिमा सक्रमण, झाडापखाला, एपिडी, भाईरल ईन्फ्लुन्जिया, लुतो, दिर्घकालिन फोक्सोको रोग, यूटिआई जस्ता रोग यहाँ रहेको स्वास्थ्य प्राफाईलले देखाउँछ ।

तालिका नं. २ नलगाड नगरपालिकाको वातावरण संवेदनशिल क्षेत्र

वडा नं.	वातावरण संवेदनशिल क्षेत्र हेक्टरमा
१	२५।२९
२	७।२९
३	०।०९
४	१।२६
५	३६।६३
७	१४।६७
८	३५।३७
९	२।७९
१०	२५।५६
११	२।५२
१२	४३।४७
१३	१४८।१४
१४	२।७९
१५	२५।५६

Figure 9 River Buf

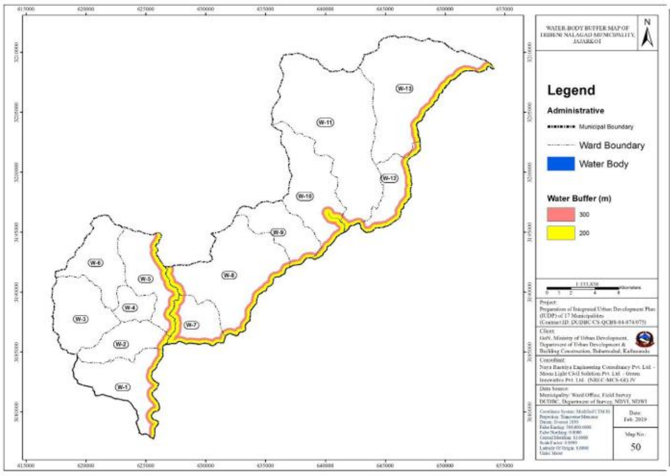

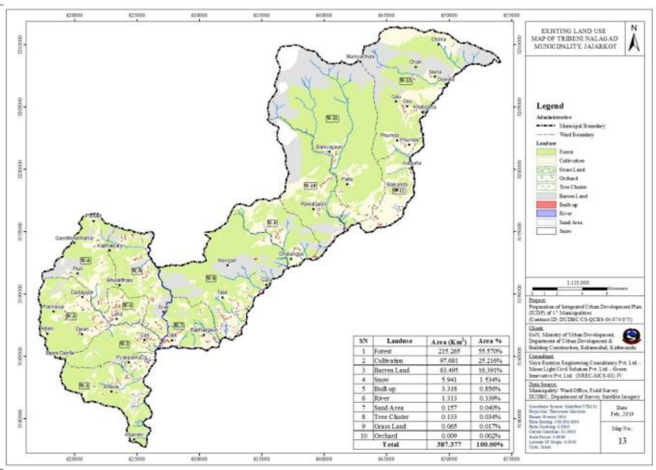

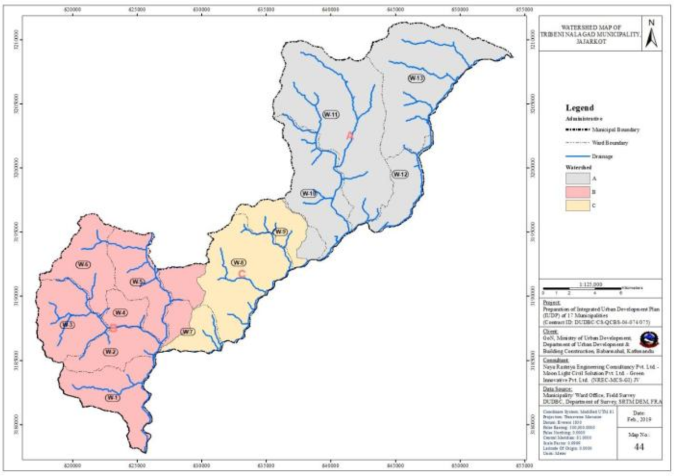

ꟳFigure 9 Watershed Map of Nalgad Municipality

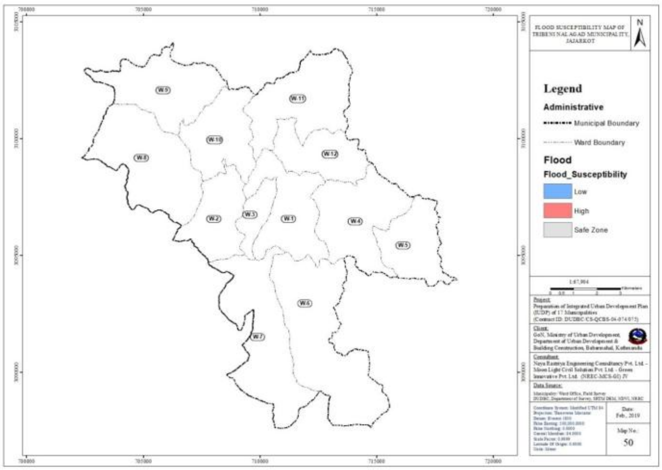

Figure 11 Flood Susceptibility zone of Nalgad Municipality

यस पालिकामा प्रकोप सम्मुखतामा रहेका **वडाहरुको भौतिक सम्पत्तिहरु , प्राकृतिक सम्पत्तिहरु, मानिसहरु र आर्थिक** क्षेत्रहरुको वडागत पहिचान गरी संक्षिप्त विवरण वडागतरुपमा निम्न वमोजिम रहेको छ ।

वडा नं १.

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका भौतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
विद्यालय १ शिवसंकर कल्पत आ.वि. २. चिउरी प्रा.वि. ३. पाली प्रा.वि. ४.जनआर्दश ज्ञानेचौर ७. महादेवी प्रा.वि. धुवाँडाडा ८.जनप्रिय जुरेली ९.लक्ष्मी प्रा.वि. ठुलावगर	३	भुकम्प , हावाहुरी
स्वास्थ्य चौकी : अनापानी आधारभुत स्वास्थ्यचौकी अनापानी	१	भुकम्प पहिरो
बिद्युत टेलिफोन :		
घर गोठ :	५००	भुकम्प

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका प्राकृतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
कृषियोग्य जमिन पाली ज्ञानेचौर,चिउरी,कल्पत,अनापानी,किमिचौर,जुरेली,काम्रापानी,पुवाबाडा ठुलावगर	१८०० रोपनी	
चरिचरन : वडाभरि	७५०० रोपनी	
सामुदायिक वन : सालघारी वन कल्पत , लामाडाँडा जुरेली , बाल्डेटरे वन पाली , च्यङगे वउलाखोला चिउरी		
खेलकुद मैदान :		

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका आर्थिक क्षेत्रहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
उद्योग पानीघट्ट	५०	भुकम्प पहिरो
व्यवसाय : होटल	५	भुकम्प
नगदेबाली : आलु तोरी फलफुल	५०० रोपनी	भुकम्प बाढी , पहिरो
मुख्य खेतीवाली : धान मकै गहुँ कोदो	१२०० रोपनी	भुकम्प बाढी , पहिरो
पशुपंक्षीहरु : गाई बाखा , भैसी भेडा खच्चर	३००० ओटा	भुकम्प बाढी , पहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका जनता

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
मानिस : पाली ,ज्ञानेचौर, चिउरी,कल्पत,अनापानी काम्रापानी,जुरेली	२५००	बाढि पहिरो भुकम्प महामारी
महिला	१३००	बाढि पहिरो भुकम्प महामारी

पुरुष :	१२००	बाढि पहिरो भुकम्प महामारी
अपांगता भएका :	५	बाढी पहिरो भुकम्प महामारी
जेठ नागरिक	२००	बाढि पहिरो भुकम्प महामारी

वडा नं .२

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका भौतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
विद्यालय : १. कालिका प्रा.वि.	१	हावाहुरी चट्यांग
अस्पताल :	१	पहिरो
बिद्युत टेलिफोन : वडा नं २ छेप्का देखि गरि सम्म केन्द्रिय विद्युत लाइन	१	हावाहुरीले गर्दा पोल ढल्ने
घर गोठ : वडा नं २ का करव ५० घरधुरी	१२५	अति भिरालो , पहिरो खोला किनार

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका प्राकृतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
कृषियोग्य जमिन : करिव १०० घरधुरीको कृषि योग्य जमिन		असिनापानी , बाढीपहिरो, रोगकिरा
सामुदायिक वन :	१	पहिरो ,भुकम्प आगलागि
खेलकुद मैदान :	१	पहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका आर्थिक क्षेत्रहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
नगदेबाली : तोरी भटमास	३०० हेक्टर	असिनापानी, जनावर आतंक,पहिरो
मुख्य खेतीवाली : धान ,मकै ,गहुँ, करिव ७०० घरधुरीको	५०० हेक्टर	असिनापानी, जनावर आतंक,पहिरो
पशुपंक्षीहरु : बंगुर ,कुखुरा बोइलर पालन,बाखा,भैसी	२५००	पशुजन्य रोगहरु , बाढीपहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका जनता

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
मानिस : ३१ घर उच्च जोखिममा	१५५ जना	बाढी, पहिरो ,आगलागि
महिला	५० जना	बाढी, पहिरो ,आगलागि
पुरुष :	४० जना	बाढी, पहिरो ,आगलागि
अपांगता भएका :	१० जना	बाढी, पहिरो ,आगलागि
जेठ नागरिक	१५ जना	बाढी, पहिरो ,आगलागि

वडा नं .३.

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका भौतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
विद्यालय : १.करुणोदय प्रा.वि.२. नमुना प्रा.वि.३.नेपाल राष्टिय प्रा.वि	७ओटा भवन	पहिरो
अस्पताल स्वास्थ्य चौकी कैना	१	पहिरो
स्वास्थ्य चौकी : सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई कटके	१	पहिरो
बिद्युत टेलिफोन : १ सांटा जलविद्युत आयोजना २. भेरीखोला ज.वि. आयोजना	२ ओटा	पहिरो
घर गोठ : बास्कोटी , सानावन ,पारिकरुवा	८५	पहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका प्राकृतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
कृषियोग्य जमिन सनावत ,वास्कोटी,डारा , बाङगेदारा	५०० रो	पहिरो
चरिचरन : वडाभरि	७०० हे	पहिरो
सामुदायिक वन : वडा भरि	१५०० हे	पहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका आर्थिक क्षेत्रहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
व्यवसाय : पसलहरु - थोक खुद्रा होटल)	३० ओटा	बढी पहिरो
नगदेबाली : सुन्तला , कागति , केरा , किवि आदि	८० हेक्टर	पहिरो , हावाहुरी
मुख्य खेतीवाली : धान मकै गहुँ ,	१७५ हेक्टर	पहिरो ,हावाहुरी
पशुपंक्षीहरु : गाई, भैसी ,बाखा ,कुखुरा	३५००	पशुजन्य रोग महामारी आगलागि

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका जनता

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
मानिस : बास्कोटी , बाङगेगरा, सानावन,	५५०	पहिरो , महामारी
महिला	३००	पहिरो , महामारी
पुरुष :	२५०	पहिरो , महामारी
अपांगता भएका :	४७	पहिरो , महामारी
जेठ नागरिक	६९	पहिरो , महामारी

सूचना संकलनकर्ता : कौशी ब. बिष्ट सम्पर्क नं ९८६६७१३०८३

वडा नं .४.

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका भौतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
विद्यालय १. भानुभक्त मा.वि. २. भानुभक्त प्रा.वि. ३. जनजागरण प्रा.वि. ४ हिमाचुली प्रावि ५. जनता प्रा.वि.६. रामभक्त प्रा.वि ७. ज्ञानोदय प्रा.वि.	७	पहिरो
अस्पताल		
स्वास्थ्य चौकी : लहँ स्वा चौकी आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र	२	भुकम्प
सामुदायिक भवन :		
बिद्युत टेलिफोन : केन्द्रिय प्रशारण लाइन ५० ठाँउमा	५	हावाहुरी
घर गोठ : वडाभर	१००	हावाहुरी चट्यांग, आगलागि

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका प्राकृतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
कृषियोग्य जमिन वडा भरि	१०० हेक्टर	खडेरी पहिरो
चरिचरन : कल्लेरी खन्नेरी मच्छापानी,अनाचौर	५	पहिरो खडेरी आगलागि
सामुदायिक वन : सिमा अवल सा.वन,बाउसेखोला,माझगाँउ रानीवन, प्रगति सा.वन.	५	पहिरो
खेलकुद मैदान : भानुभक्त मा.वि.	१	पहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका आर्थिक क्षेत्रहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
उद्योग ओली फर्निचर उद्योग	१	हावाहुरी
व्यवसाय : पशुपालन	१४००	महामारी
नगदेबाली : तोरी	३० हेक्टर	रोग किरा
मुख्य खेतीवाली : मकै गहुँ	२०० हेक्टर	रोग किरा हावाहुरी
पशुपंक्षीहरु : वडाभर	१०० ओटा	लम्पीस्कीनरोगको कारण

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका जनता

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
मानिस :	१९५०	भुकम्प , पहिरो , महामारी
महिला	८१०	भुकम्प , पहिरो , महामारी
पुरुष :	८२०	भुकम्प , पहिरो , महामारी
अपांगता भएका :	१५	भुकम्प , पहिरो , महामारी
जेठ नागरिक	२००	भुकम्प , पहिरो , महामारी

वडा नं ५.

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका भौतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
विद्यालय १. इन्द्र धनुष प्रा.वि.पोखरा २.सरस्वती प्रा.वि. मुली ३ जनकल्याण आ.वि. रघुनाथ ४.जुनी वालसंरक्षण मा.वि. सिर्के	४ ओटा	वाढि पहिरो
स्वास्थ्य चौकी : सामुदायिक स्वास्थ्य एकाई पोखरा , आधरभुत स्वास्थ्य केन्द्र सिर्के	२	बाढि
सामुदायिक भवन : १ कालिमाटी मन्दिर २. सिर्के मन्दिर ३. पोखरा मन्दिर	३	बाढी आगलागि
बिद्युत टेलिफोन : रानीखेत जलविद्युत र सिर्के जलविद्युत	२	बाढी पहिरो
घर गोठ :	६०	आगलागि हावाहुरी

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका प्राकृतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
कृषियोग्य जमिन ६०० घरधुरी	२५ हेक्टर	पहिरो
चरिचरन :		
सामुदायिक वन : १ लविसा सा.व.२.सिर्के सा.व ३. पोखरा मन्दिर सा.व. ४. कालिमाटी मन्दिर सा.व.	४	आगलागि पहिरो फडानी
खेलकुद मैदान : खन्टाकुरा	१	चट्यांग

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका आर्थिक क्षेत्रहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
उद्योग १ दुध डेरी पञ्चासे २. रानीखेत काठ उद्योग	२	पहिरो
व्यवसाय : खाद्यान्न ,कस्मेटिक , कपडा आदि	२५५ पसल	पहिरो ,बाढी
नगदेबाली : भटमास तोरी	१००	पहीरो , बाढी , जंगली जनावर
मुख्य खेतीवाली : धान कमै गहुँ	३००	पहीरो , बाढी , जंगली जनावर
पशुपंक्षीहरु : कुखुरा फर्म ४ ओटा	१३००	हावाहुरी बाढी पहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका जनता

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
मानिस :	५५५	वाढी ,पहिरो , चट्यांग , महामारी
महिला	२७५	वाढी ,पहिरो , चट्यांग , महामारी
पुरुष :	२८०	वाढी ,पहिरो , चट्यांग , महामारी
अपांगता भएका :	३५	वाढी ,पहिरो , चट्यांग , महामारी
जेठ नागरिक	१५५	वाढी ,पहिरो , चट्यांग , महामारी
अन्य : वालवालिका ३००		वाढी ,पहिरो , चट्यांग , महामारी
अति जोखिम बस्तीहरु		वाढी ,पहिरो , चट्यांग , महामारी
१ महादेव टोल	१५ घरधुरी	वाढी ,पहिरो , चट्यांग , महामारी
२. गोगुनेरी टोल	१२ घरधुरी	वाढी ,पहिरो , चट्यांग , महामारी
३. गेरोनी टोल	३४ घरधुरी	वाढी ,पहिरो , चट्यांग , महामारी
४. रानीखेत टोल	३५ घरधुरी	वाढी ,पहिरो , चट्यांग , महामारी
५.कैचु टोल	८ घरधुरी	वाढी ,पहिरो , चट्यांग , महामारी
६. लविसा टोल ी	१५५ घरधुर	वाढी ,पहिरो , चट्यांग , महामारी
७ कनलीमाटी टोल	८५ घरधुरी	

वडा नं ६

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका भौतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
विद्यालय १. निर्मल ज्योति आ.वि. थाप्ला २. विरेन्द्र प्रा.वि. ३. जनप्रिय प्रा.वि. ४. कालिका आ.वि.	४ ओटा	भुकम्प , पहिरो
स्वास्थ्य चौकी : माझमेला स्वास्थ्य केन्द्र	१	पहिरो ,भुकम्प
सामुदायिक भवन :		
बिद्युत टेलिफोन : टेलिफोन १ विद्युत १	२	चट्यांग , पहिरो
घर गोठ :	६६९	भुकम्प

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका प्राकृतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
कृषियोग्य जमिन वडाभर	३० हे.	बाढी , पहिरो ,हिमपात
चरिचरन : वडाभर	२० हे.	हिमपात
सामुदायिक वन : वडाभर	१५ हे.	डडेलो
खेलकुद मैदान : वडाभर	५ हे.	पहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका आर्थिक क्षेत्रहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
उद्योग पानी घट्ट	३०	बढि पहिरो
व्यवसाय : कृषि	५०	सलौन किरा,धान मकैमा लाग्ने रोग सुकेनास रोग
नगदेबाली : सुन्तला बदाम उखु	२००	हिमपात असिनापानी,विभिन्न किरा रोगहरु फलहरु कुहिने झर्ने
मुख्य खेतीवाली : धान कमै गहुँ	५०	खडेरी बालीमा लाग्ने रोगहरु
पशुपंक्षीहरु : गाई , भैसी ,बाखा	५००	चट्यांग , रोग

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका जनता

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
मानिस :	२००	पहिरो ,बाढी , भुकम्प
महिला	८०	पहिरो ,बाढी , भुकम्प
पुरुष :	६५	पहिरो ,बाढी , भुकम्प
अपांगता भएका :	१८	पहिरो ,बाढी , भुकम्प
जेठ नागरिक	३०	पहिरो ,बाढी , भुकम्प
जोखिममा भएको बस्ती : १. गराग्ली टोल २. फर्सा टोल ३. नाउला टोल ४. स्याला टोल ५. राता टोल ३५ घरधुरी ६. पिउली	 ३० घरधुरी २५ घरधुरी १० घरधुरी १५ घरधुरी ३५ घरधुरी ४० घरधुर	 पहिरो ,बाढी , भुकम्प पहिरो ,बाढी , भुकम्प पहिरो ,बाढी , भुकम्प पहिरो ,बाढी , भुकम्प पहिरो ,बाढी , भुकम्प पहिरो ,बाढी , भुकम्प

वडा नं . ७.

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका भौतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
विद्यालय १. सरस्वती प्रा.वि. (काँडादल्ली) २. सरस्वती प्रा.वि. (बफिलगाँउ) ३. जनविकास आ.वि. ४. त्रिभुवन प्रा.वि.	४	पहिरो भुकम्प
सामुदायिक भवन : १. माई भगवती मन्दिर खगेनकोट २. मष्टाथान (दल्ली)		पहिरो

बिद्युत टेलिफोन : दानी पिपल विद्युत स्टेशन र विद्युत पोलहरु	१	बाढी पहिरो
घर गोठ : वडाभर	६७८	भुकम्प, बाढी पहिरो
अन्य १ वडाकार्यालय १ २. कृषि भवन १	२	बाढी कटान पहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका प्राकृतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
कृषियोग्य जमिन १. वगर (नमुना वस्ति) २. दानी पिपल ३. चामाखेत ब४ गुनाभिर	४० रोपनी ३५ रोपनी	बाढी पहिरो नदीकटान, नदीकटान
चरिचरन : गजगजे	१५० रोपनी	बाढी पहिरो
सामुदायिक वन : हास चामखोला सा.वन.	३५० रोपनी	बाढी पहिरो
बैराखे पानी सर्कर खाली सा.व. बाफलगार्ड	३७५ रोपनी	बाढी पहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका आर्थिक क्षेत्रहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
उद्योग फर्निचर उद्योग	२	हावाहुरी
नगदेबाली : तोरी		बाढी पहिरो भुकम्प जंगलीजनावर
मुख्य खेतीवाली :धान गहुँ , मकै , कोदो		बाढी पहिरो भुकम्प जंगलीजनावर
पशुपंक्षीहरु : भैसी , गोरु , बाखा , हाँस कुखुरा	१८००	बाढी पहिरो भुकम्प जंगलीजनावर महामारी खुला आकासमुनिको बसाई

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका जनता

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
मानिस :	१५००	भुकम्प बाढी पहिरो
महिला	८००	भुकम्प बाढी पहिरो
पुरुष :	७००	भुकम्प बाढी पहिरो
अपांगता भएका :	३५	भुकम्प बाढी पहिरो
जेठ नागरिक	५०	भुकम्प बाढी पहिरो
एकदमै जोखिम बस्तीहरु : १. वगर (नमुना बस्ती) २ डाब खेतगैरी ३. गुनाभिर	 २५ घरधुरी २२ घरधुरी १५ घरधुरी	 नदी कटान पहिरो बाढी पहिरो पहिरो

वडा नं ८

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका भौतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
विद्यालय १. मष्टा प्रा.वि. भटगाँउ, २ लेकबेसी प्रा.वि. मन्मै ३. नेटा प्रा.वि. लुवान ४.पञ्चभयार मा.वि.जिकुवा ५.सुर्यकिरण प्रा.वि. हल्चौर ६. मष्ट प्रा.वि. कायाखेत ७. जानकी मा.वि. भैदे ८. जनकल्याण प्रा.वि. कान्द्रा ९.हिमालय प्रा.वि. मंसिरी १० गणेश प्रा.वि. भालुवाटा	१० ओटा	भुकम्प , हावाहुरी , नदीकटान
स्वास्थ्य चौकी : आधारभुत स्वा.चौकी जीकुवा सामुदायिक स्वा.केन्द्र भैदे	२	भुकम्प हावाहुरी
सामुदायिक भवन : वडाभरि	४	आगलागि पहिरो
बिद्युत टेलिफोन : दोखुखोला , काया , भैदे जलविद्युत	३	भुकम्प
घर गोठ : वडाभरि	९१३	हावाहुरी बाढी पहिरो
अन्य वडाभरी : दिपज्योती वा.वि.केन्द्र वालकल्याण वा.वि.केन्द्र	४	हावाहुरी

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका प्राकृतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
कृषियोग्य जमिन मालुवा , भरगाँउ , भैदे, कायाखेत , बगारा , तिकुवा , काभ्रा, लुवान , कुसेनी बुराउसे	३५ विघा	नदी कटान , पहिरो भुकम्प

चरिचरन : बुराउसे	१५ बिघा	पहिरो आगलागि
सामुदायिक वन : वडाभरि	४	आगलागि
खेलकुद मैदान : मन्मै रंगशाला , जानकी मा.वि. भैदे	२	बाढी पहिरो
अन्य : तड्बन्धन भैदे ८ अस्थायी प्रहरी पोष्ट	१	बढीपहिरो
तडबन्धन: मिल खमाउरोखोला भैदे	१	खोला कटान

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका आर्थिक क्षेत्रहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
उद्योग मिल	६ ओटा	भुकम्प , बाढी पहिरो
व्यवसाय : होटल पसल	१२८ ओटा	भुकम्प , बाढी पहिरो
नगदेबाली : सिमि मास मसुरो आलु	२७ हे.	भुकम्प , बाढी पहिरो
मुख्य खेतीवाली : धान मकै गँहु ,	५७ हे.	भुकम्प , बाढी पहिरो
पशुपंक्षीहरु :	१०० ओटा	भुकम्प , बाढी पहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका जनता

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
मानिस :	८२४	बाढी पहिरो
महिला	३२५	बाढी पहिरो
पुरुष :	२७५	बाढी पहिरो
अपांगता भएका :	३२	बाढी पहिरो
जेठ नागरिक	९२	बाढी पहिरो

वडा नं . ९.

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका भौतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
विद्यालय : त्रिभुवन , वासकोट	५	बाढी, भुकम्प कमजोर संरचना
स्वास्थ्य चौकी :	१	बाढी, भुकम्प कमजोर संरचना
सामुदायिक भवन :	१	बाढी, भुकम्प कमजोर संरचना
बिद्युत टेलिफोन :		
घर गोठ :	४५०	बाढी, भुकम्प , पहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका प्राकृतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
कृषियोग्य जमिन वासकोट, लैंक,प्याचौर, धरैगा, तातारगाड, तल्कोट, खमिक	१८०० रोपनी	बाढी ,पहिरो ,भुकम्प
चरिचरन : वडाभरि	७२०० रोपनी	बाढी ,पहिरो ,भुकम्प
सामुदायिक वन :	७५० हे.	बाढी ,पहिरो ,भुकम्प
खेलकुद मैदान :	२ ओटा	बाढी ,पहिरो ,भुकम्प

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका आर्थिक क्षेत्रहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
उद्योग बासकोट,तांत्र,खमिक,तलकोट,धरेगा		बाढी , पहिरो , भुकम्प
व्यवसाय :		बाढी , पहिरो , भुकम्प
नगदेबाली : आलु, तोरी बन्दा गोभी	५०० रोपनी	बाढी , पहिरो , भुकम्प
मुख्य खेतीवाली : धान, मकै, कोदो, गँहु	११०० रोपनी	बाढी , पहिरो , भुकम्प
पशुपंक्षीहरु : गाई बाखा,भेडा,घोडा,खच्चर,च्यांग्रा	३००० ओटा	बाढी , पहिरो , भुकम्प

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका जनता

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
मानिस :	२०००	बाढी , पहिरो ,महामारी , भुकम्प
महिला	१०००	बाढी , पहिरो ,महामारी , भुकम्प
पुरुष :	१०००	बाढी , पहिरो ,महामारी , भुकम्प

अपांगता भएका :	२०	बाढी , पहिरो ,महामारी , भुकम्प
जेठ नागरिक	५०	बाढी , पहिरो ,महामारी , भुकम्प

वडा नं .१०.

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका भौतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
विद्यालय १. तपोभुमि मा.वि. ध्यारगाँउ २ समाज परिवर्तन प्रा.वि. ध्यारगाँउ ३. जनविकास आ.वि. रावत गाँउ	३	भुकम्प हावाहुरी
स्वास्थ्य चौकी : आधारभुत स्वा.चौकी ध्यारगाँउ, सामुदायिक स्वा.चौकी रावतगाँउ	२	पहिरो
घर गोठ :	४५२	बाढिपाहिरो , भुकम्प

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका प्राकृतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
कृषियोग्य जमिन रावत गाँउ , कारा, ध्यारगाँउ , रोली , रग्दा	९७० रोपनी	बाढीपहिरो
चरिचरन : ढासे पातल , चौरी	७३०० रोपनी	बाढीपहिरो
सामुदायिक वन : बयलघारी सा.वन.	५०० रोपनी	बाढीपहिरो खडेरी
खेलकुद मैदान : रावतगाँउ	२ रोपनी	बाढीपहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका आर्थिक क्षेत्रहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
नगदेबाली : रोली , रग्दा	३०० रोपनी	बाढीपहिरो
मुख्य खेतीवाली : वडाभरि	७५८० रोपनी	
पशुपंक्षीहरु : गाई बाखा ,भैसी भेडा	२३७५ ओटा	बाढीपहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका जनता

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
मानिस : रोली ध्यारगाँउ , रावतगाँउ	१३१५	बाढी पहिरो
महिला	८००	
पुरुष :	७९०	
अपांगता भएका :	५६	द्वन्द , बाढी पहिरो
जेठ नागरिक	३००	

वडा नं .११.

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका भौतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
विद्यालय १ जनता प्रा.वि. दम्का २. गणेश आ.वि. चौखा ३. मष्टा प्रा.वि. तल्लु ४. प्रा.वि. वानियागाँउ ५.	५	पहिरो , बाढी ,भुकम्प
स्वास्थ्य चौकी : प्राथमिक स्वास्थ्य चौकी चौखा , आधारभुत स्वा.चौकी रजिड	२	पहिरो , बाढी ,भुकम्प
सामुदायिक भवन : महिला सामुदायिक भवन वानियागाँउ	१	पहिरो , बाढी ,भुकम्प
बिद्युत टेलिफोन : बासुखोला लघु विद्युत चौखा	१	पहिरो , बाढी ,भुकम्प
घर गोठ :	३३९	पहिरो , बाढी ,भुकम्प

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका प्राकृतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
कृषियोग्य जमिन १. तल्लुछहरा २. तल्लो हितान गाँउ ३. दम्का ४. पुदु ५. वासिया गाँउ ६. चौखा	४७० रोपनी	भुकम्प , बाढी पहिरो
चरिचरन : तल्लु र चौखाको माथिल्लो भाग	२३० रोपनी	पहीरो आगलागि
सामुदायिक वन : वानियागाँउ सा.वन.	७५ हे.	पहिरो आगलागि
खेलकुद मैदान : जनता प्रा.वि. दम्का खेलमैदान	१	पहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका आर्थिक क्षेत्रहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
उद्योग वानिया गाँउ फर्निचर	१	भुकम्प , पहिरो
नगदेबाली : लसुन , वेसार , अदुवा	१५ रोपनी	भुकम्प , पहिरो
मुख्य खेतीवाली : धान , मकै , गहुँ	४५० रोपनी	भुकम्प , पहिरो
पशुपंक्षीहरु : बाखा ,गाई, कुखुरा ,	१२००	भुकम्प , पहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका जनता

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
मानिस :	३२४०	भुकम्प , बाढी ,पहिरो
महिला	१६५०	भुकम्प , बाढी ,पहिरो
पुरुष :	१५५०	भुकम्प , बाढी ,पहिरो
अपांगता भएका :	४०	भुकम्प , बाढी ,पहिरो
जेठ नागरिक	८९	भुकम्प , बाढी ,पहिरो

वडा नं .१२.

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका भौतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
विद्यालय १. दलित प्रा.वि. वायाकाडा २. ने.रा. मा.वि. अवलगुर्ता	२	बाढी पहिरो
स्वास्थ्य चौकी : भगवती स्वास्थ्य चौकी , बर्थिङ सेन्टर , आधारभुत स्वा.चौकी तल्लुवगर	३	बाढी
सामुदायिक भवन : १ कौशिला सामुदायिक भवन २. भगवती सामुदायिक भवन	२	बाढी ,भेरी नदी कटान
बिद्युत टेलिफोन : तल्लु बगर , वायाकाडा ,अवलुगर्ता	३	चट्यांग , पहिरो ,बाढी
घर गोठ : खिरा , टिमुरे , अवलगुर्ना , राम्मेला, वायाकाडा खलाढुंगा	७५ ओटा	पहिरो , आगलागि, खडेरी हिमपात

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका प्राकृतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
कृषियोग्य जमिन वाँयाकाडा , राम्मेला, अवलगुर्ना, खिरा, टिमुरे खलाढुंगा , बस्नेत गाँउ	२४० रोपनी	वाढी पहिरो हिमपात
चरिचरन : लसुनडाँडा , खलढुंगा, मयापाताल,राम्मेला	७५४ रोपनी	
सामुदायिक वन : १.कौसिला सा.व.,२ भगवति सा.व.३. हरियाली मष्ट सा.वन.४. हिमाली सा.वन.५. हिउचुली सा.वन.	२५७ हेक्टर	पहिरो आगलागि हिमपात
खेलकुद मैदान :	२	बाढी पहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका आर्थिक क्षेत्रहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
उद्योग फर्निचर	१	बाढी
व्यवसाय : बाखा , भैसीपालन, कुखुरा पालन ,गोरु	४ ओटा	महामारी , हिमपात, खडेरी ,
नगदेबाली : लसुन , आलु ,	१४ रोपनी	हिमपात खडुरी , किराजन्य रोग
मुख्य खेतीवाली :धान मकै गहुँ	५७० रोपनी	हिमपात , हावाहुरी ,किराजन्य रोग
पशुपंक्षीहरु : बाखा, भैसी , गाईगोरु , कुखुरा	६७५ ओटा	वाढी पहिरो आगलागि महामारी

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका जनता

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
मानिस :	२३६०	भुकम्प, बाढी पहिरो
महिला	१३२०	भुकम्प, बाढी पहिरो
पुरुष :	१०००	भुकम्प, बाढी पहिरो
अपांगता भएका :	६०	भुकम्प, बाढी पहिरो
जेठ नागरिक	३००	भुकम्प, बाढी पहिरो

वडा नं ..१३.

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका भौतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
विद्यालय १. लक्ष्मी प्रा.वि. स्यूना २. जनसेवा प्रा.वि. रुप ३. भगवती आ.वि. खातीकुर्ता ४. भगवती प्रा.वि. पुम्दा	४ ओटा	हावाहुरी
स्वास्थ्य चौकी : सामुदायिक स्वास्थ्य एकाई खातीगुर्ता	२	हावाहुरी
सामुदायिक भवन : वडाकार्यालय	१	भुकम्प
बिद्युत टेलिफोन : १ भेरीखोला लघु जलविद्युत आयोजना स्यूना २.नलसिंहगाड खोला जलविद्युत आयोजना खातीगुर्ता	२	पहिरो
घर गोठ : वडाभरि	४५०	वाढी पहिरो
झोलुंगे पुल	२	बाढी पहिरो

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका प्राकृतिक सम्पतिहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
कृषियोग्य जमिन वडाभरि	३०० हे.	जंगली जनावर आतंक
चरिचरन : वडाभरि	४	जंगली जनावर आतंक
सामुदायिक वन : वडाभरि	१	जंगली जनावर आतंक

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका आर्थिक क्षेत्रहरु

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
नगदेबाली : लसुन , आलु सिमि	२५ हें	रोगकिरा , असिनापानी
मुख्य खेतीवाली : मकै गहुँ धान तोरी	२३० हे.	रोगकिरा, असिनापानी ,बाढी र पहिरो
पशुपंक्षीहरु : गाइ बाखा भेडा भैसी कुखुरा	५०० ओटा	विभिन्न पशुजन्य रोग

प्रकोपको सम्मुखतामा रहेका जनता

सम्मुखतामा रहेका तत्वहरु	परिणाम	कारण
मानिस :	३००० जना	रोगकिरा, असिनापानी ,बाढी र पहिरो
महिला	१५२०	
पुरुष :	१४८०	
अपांगता भएका :	१००	
जेठ नागरिक	२००	
: वालवालिका	३००	

क) संकटासन्नता र क्षमता विश्लेषण

तालिका नं. २४ नलगाड नगरपालिका वडाको जोडागत जोखिम स्तरीकरण

यस नलगाड नगरपालिकाका हरेक वडाहरुमा प्राकृतिक तथा गैह्रप्राकृतिक रुपले सिर्जित प्रकोपहरुले सङ्टासन्न वर्ग तथा समुदायहरुलाई पारेको असर पहिचान गरी विश्लेषण गर्दा मुख्यतया आर्थिक रूपले विपन्न, सामाजिक रूपमा पिछडिएका समुदायहरु र वालवालिकाहरु बढी सङ्टासन्न रहेको पाईएको छ । यस क्रममा सङ्कटासन्नतायुक्त र सुरक्षित स्थान, भौगोलिक, सामाजिक संरचना, प्रकोपका घटनाबाट विगतमा भएको क्षतिको आँकलन, विपद् जोखिम व्यवस्थापनका अवसर र चुनौती जस्ता विषयको अध्ययन गरिएको छ। उक्त विधिको नतिजालाई तालिकामा मा प्रस्तुत गरिएको छ

वडा नं.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१		१	१	४	५	६	१	८	९	१०	११	१२	१३
२			२	४	५	६	२	८	९	१०	११	१२	१३
३				४	५	६	३	८	९	१०	११	१२	१३

४					५	६	४	८	९	१०	११	१२	१३
५						६	५	८	९	१०	११	१२	१३
६							६	६	६	६	६	६	१३
७								८	९	१०	११	१२	१३
८									९	१०	११	१२	१३
९										९	९	९	१३
१०											१०	१०	१३
११												११	१३
१२													१३
१३													
प्राप्त अंक	३	२	१	४	५	११	०	६	१०	९	८	७	१२
स्तर	१०	११	१२	९	८	२	१३	७	३	४	५	६	१

माथि उल्लेखित तालिका अनुसार उच्च जोखिमका वडाहरु क्रमस पहिलो वडा नं.१३ दोश्रो वडा नं. ६ तेश्रो वडा नं.९, चौथोमा वडा नं.१० पाँचौमा वडा नं. ११, छैठौमा वडा नं. १२, सातौमा वडा नं. ८, आठौमा वडा नं. ५, नवौमा वडा नं. ४, दशौ वडा नं. १, एघारौ मा वडा नं. २, वाह्रौ मा वडा नं. ३ र वडा नं.७ पर्दछन् ।

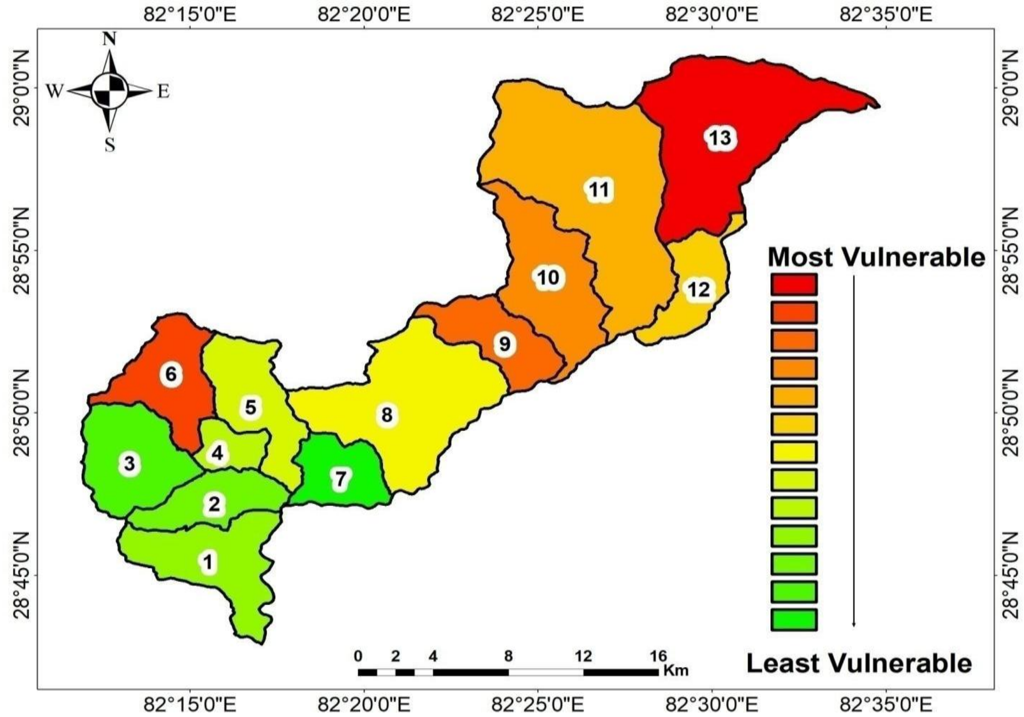

Figure 10

Vulnerability map of Municipality

यस नलगाड नगरपालिकामा विगत ३० वर्षको ऐतिहासिक समय रेखाबाट आएको सूचनाको आधारमा क्षति, जोखिम तथा क्षमता (मानविय क्षति, प्रभावित परिवार, घरको क्षति, आर्थिक क्षति, खेतीयोग्य भूमि र वनक्षेत्रको क्षति, सामाजिक क्षति, विगतमा भएका विपद्का घटनाक्रम, बालि लगाउने वा भित्राउने समयमा आएको परिवर्तन, तापक्रकममा आएको परिवर्तन, जोखिमले भविश्यमा पार्न सक्ने असर, स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच, संस्थागत क्षमता, जनसंख्याको विश्लेषण, स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधि) विश्लेषण गरी त्यसबाट प्राप्त अङ्कभारलाई जोडेर समुदाय र वडाको विभिन्न वर्गमा निम्नअनुसार सङ्कटासन्नता स्तरीकरण गरिएको छ ।

तालिका नं. २५ नलगाड नगरपालिकाको संकटासन्नता बिष्लेषण

क.सं.	प्रकोपहरु / जीविकोपार्जनका स्रोतहरू	बाढि	पहिरो	सुख्खा खडेरी	आगलागि	असिना	कृषिमा रोग	पशुमा रोग	चट्याङ्ग	वन्यजन्तु आतंक	कुल अङ्क
१	**प्राकृतीक श्रोतहरु**										
१.१	जमीन	२	३	३	३	०	१	१	०	०	**१३**
१.२	पानीको स्रोत	३	३	३	२	०	२	२	०	०	**१५**
१.३	वन जङ्गल	३	३	३	३	१	०	०	१	०	**१४**
१.४	वन्यजन्तु	१	२	३	३	२	१	०	१	०	**१३**
१.५	जडीबुटी	३	३	३	३	१	०	०	०	०	**१३**
२	**भौतीक श्रोतहरु**										
२.१	सडक, बाटो	३	३	१	१	२	०	०	०	०	**१०**
२.२	खानेपानी	३	३	३	३	१	०	०	०	०	**१३**
२.३	विद्युत	३	३	३	१	१	०	०	१	०	**१२**
२.४	सिँचाइ	३	३	३	१	१	०	०	०	०	**११**
३	**आर्थिक सम्पत्ती**										
३.१	कृषि	२	२	३	१	२	३	०	०	१	**१४**
३.२	पशु पालन	१	१	३	२	१	१	२	०	१	**१२**
३.३	रोजगार	१	१	१	१	०	१	१	०	०	**६**
३.४	व्यापार तथा उद्यम	१	१	१	१	०	१	१	०	०	**६**
४	**सामाजिक स्रोतहरू**										
४.१	सामुदायिक भवन	२	२	१	१	१	०	०	१	०	**८**
४.२	विद्यालय र स्वास्थ्य चौकी	२	२	१	१	१	०	०	१	०	**८**
४.३	आमा समुह, बाल क्लब, कृषि समुह	२	२	१	१	१	०	०	१	१	**९**
५	**मानविय सम्पत्ती**										
५.१	कर्मचारी	२	२	१	१	१	०	०	१	०	**८**

संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान

प्रकोपले सिर्जना गरेका असरहरु विश्लेषण गरी उमेर समुह, लिंग, सामाजिक स्तर, वर्ग र जातजाती अनुसार पर्ने र पारेको प्रभावहरुमा छलफल गरियो । प्रकोपका असरहरुले समुदायका वर्ग, जातजातिमा के कस्ता प्रभाव पारेका छन् र ति प्रभावहरु कुन समुहमा बढि असर गर्दछन् भन्ने सवालहरुमा छलफल गरि सबै भन्दा उच्च असर पार्ने लाई ३, मध्यमलाई २ र न्युन असर गर्नेलाइ १ अंक दिएको थियो ।

तालिका नं. २६ नलगाड नगरपालिकाको संकटासन्नवर्ग तथा सामाजिक समुहहरुको पहिचान

प्रकोप	**प्रकोपका असरहरु**	**संकटासन्नटा वर्ग**														**जम्मा**
		उमेर समूह				**लिंग**		**वर्ग**			**सामाजिक स्तर**		**जातजाती**			
		बालबालिका	**युवा**	**वयस्क**	**वृद्धवृद्धा**	**महिला**	**पुरुष**	**विपन्न**	**मध्यम**	**सम्पन्न**	**अपांगता भएका व्यक्ति**	**एकलमहिला**	**दलित**	**जनजाति**	**बा.क्षेठ.**	
बाढि	आवतजावतमा अवरुद्द, उत्पादनशिल जग्गा क्षति, घर र खेतीयोग्य जग्गा क्षति ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
पहिरो	आवतजावतमा अवरुद्द, उत्पादनशिल जग्गा क्षति, घर र खेतीयोग्य जग्गा क्षति, सामाजिक संरचना क्षति ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
सुख्खा खडेरी	उत्पादनमा कमी हुनु । भोकमरी सृजना हुनु । पानीका मुहान सुक्नु । वन पैदावार सुक्नु ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
आगलागि	वन्यजन्तु को वासस्थान नाश हुनु । महत्वपूर्ण तथा लोपोन्मुख जडिवुटि नाश हुनु । पानीका मुहान सुक्नु । वन पैदावारको पुनउत्पादनमा कमी हुँदै जानु ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८

असिना	वन्यजन्तुको वासस्थान नाश हुनु । फलफूल, अन्नवाली, तरकारी खेती नष्ट हुनु । पशुपालनको चरिचरणमा अवरोध हुनु । घरका छाना भत्किनु	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
कृषिमा रोग	उत्पादनमा कमी हुनु । भोकमरी पर्नु । स्थानीय वीउविजन लोप हुनु	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
पशुरोग	पशुधनको क्षति हुनु । आम्दानीको श्रोत घट्दै जानु ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
चट्याङ्ग	मानवीय र भौतिक संरचनाको क्षति हुनु । मानसिक त्रास बढ्दै जानु ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
वन्यजन्तु आतंक	मानवीय र कुखुरा, पशुचौपाहरु क्षति हुनु । मानसिक त्रास बढ्दै जानु ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
मानव रोग	बर्षेनी आँउ, पखाला, निमोनिया, आँखा पाक्ने रोग आउनु । महिलाहरुको पाठेघर सम्बन्धिको समस्या बढदै जानु	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
हिउ, तुषारो	अन्नवाली र तरकारी खेती नष्ट हुनु आवतजावतमा समसया हुनु, पशुपालनमा समस्या हुनु, जिविकोपार्जमा समस्या हुनु ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
हावाहुरी	घर, गोठको छाना क्षति हुनु, बिद्यालयको छाना क्षति हुनु, बिद्यार्थि, कर्मचारीहरुलाई आवतजावतमा कठिन हुनु, मनोवैज्ञानीक असर पर्नु	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८

जीविकोपार्जनका स्रोतहरुमाथीको प्रभाव विश्लेषण गर्दा सबै भन्दा बढी असर वनमा परेको देखिन्छ र क्रमशः पानीका मुलहरु, मानवीय तथा सिँचाइमा परेको देखियो । जोखिमहरुको विश्लेषण गर्दा बाढी र कटान/पटानले सबै भन्दा बढी असर गरेको देखिन्छ । अग्लाअग्ला पहाडहरुमा हिउपर्ने र स्थानीय बसोवास, रहनसहनमा प्रत्यक्ष असर पारेको छ । यसबाट जलवायु परिवर्तनका कारण बाढी, खोला र नदी कटान, खोला र नदिले बालुवा माटो थुपार्ने, र खडेरीले सबै स्रोतमा बढि असर पारेको देखिन्छ ।

तालिका नं. २७ नलगाड नगरपालिकाको सम्पन्नता स्तरिकरण

वडा नं.	सम्पन्नता स्तरीकरण					जम्मा
	अति विपन्न घरधुरी	विपन्न घरधुरी	मध्यम घरधुरी	सम्पन्न घरधुरी	अति सम्पन्न घरधुरी	
१	४२९	२१२	१३	०	०	६५४
२	१६६	१६३	३२	१३	३	३७७
३	३९५	८६	१३	५	१	५००
४	२६१	१०१	९	१	०	३७२
५	३३९	२०८	६४	४०	२	६५३
६	३७६	२१	३	०	०	४००
७	२६९	२२३	८४	५०	१५	६४१
८	५११	१७७	२३	१	०	७१२
९	२५५	३६	०	०	०	२९१
१०	२०८	१०५	१६	०	१	३३०
११	११०	१५५	७	२	०	२७४
१२	२७१	९३	४३	१८	२	४२७
१३	२९६	६३	२	०	०	३६१

जम्मा	३८८६	१६४३	३०९	१३०	२४	५९९२

श्रोत : जनगणना २०७८

वडामा निर्मित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजनाबाट प्राप्त तथ्यांक वमोजिम तयार पारिएको माथिको सम्पन्नता स्तरिकरण तालिका बमोजिम यस नगरपालिकामा अति बिपन्न परिवार ३८८६ र बिपन्न परिवार १६४३ मध्यम परिवार ३०९, सम्पन्न परिवार १८० र अति सम्पन्न २४ गरी जम्मा ५९९२ घरधुरीमा बसोबास गर्ने परिवारहरू रहेको देखिन्छ । उक्त योजनाबाट प्राप्त घरधुरी संख्या र राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को घरधुरी संख्याको तथ्यांक केहि फरक भएता पनि यसले नगरपालिका भित्र विभिन्न सम्पन्नता भएका परिवारहरु बसोवास गर्ने देखाउँछ साथै योजना कार्यान्वयन रगर्ने चरणमा विशेषत अति विपन्न र विपन्न परिवारलाई ध्यान तथा प्राथमिकता दिनुपर्ने हुन्छ। विपद्को प्रभाव सम्पन्न बर्गलाई भन्दा विपन्न बर्गलाई बढी पर्ने भएकोले यस्ता वर्गहरूको पहिचान गरिएको छ र यस वर्गलाई आयआर्जन तथा विपदको अवस्थामा जुध्न सक्ने क्षमता विकासको लागि योजना बनाइएको छ जुन खण्ड ४ मा राखिएको छ ।

नगरपालिकामा रहेको श्रोत तथा क्षमताको विश्लेषण

संघ संस्थाहरुको विवरण

यस नलगाडनगरपालिकामा जीविकोपार्जन सुधार र समुदाय विकासका लागि विभिन्न संस्थाहरुले आफ्नो वार्षिक कार्यकम मार्फत टेवा पुऱ्याएका छन् । कुनै पनि स्थानीय विकासमा सेवा प्रदायक संघ-संस्था, निजी संस्था, सार्वजनिक संघ-संस्था, नागरीक समाज एवं सञ्जालका सदस्यहरुको अहम भूमिका रहन्छ । विपद् जोखिम व्यवस्थापन र जलवायू परिवर्तनका सवालमा आर्थिक, प्राविधिक तथा सहजीकरण सहयोग गर्न सक्ने संघ-संस्था तथा निकायहरु पहिचान गरी सो संस्थाहरुको सम्भावित भूमिका र अपेक्षित सहयोगको बारेमा देहाय बमोजिम उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. २८ नलगाड नगरपालिकाको क्षमता विश्लेषण

क्र. सं	सेवा प्रदायक निकायहरू	संस्थाले प्रदान गर्ने सेवा तथा भूमिकाहरू	समुदायका अपेक्षाहरू
व्यक्ति तथा घरपरिवार तहमा			
१	विद्यार्थी	अनुकुलन कार्यक्रममा सक्रिय सहभागिता, प्रचारप्रसार	उद्धार कार्यमा सहभागिता, जनचेतना अभिवृद्धि कार्यमा सहयोग
२	शिक्षक	सचेतनामुलक कार्यक्रममा सहयोग	सचेतनामुलक कार्यक्रममा सहयोग
३	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक	महिला मानव स्वास्थ्य समस्या समाधानमा सहयोग	महिला मानव स्वास्थ्य समस्या समाधानमा सहयोग
४	व्यवसायी	श्रोत संकलनमा सहयोग, संकटासन्न घरधुरीलाइ रोजगारी, वातावरणमैत्री उद्योगको प्रवर्धन	राहत र आकस्मीक कोष निर्माणमा सहयोग
५	निर्माण व्यवसायी	निर्माण कर्मी तथा सामाग्री उपलब्ध गराउने	निर्माण सामाग्रीको उपलब्धता
६	अगुवा नेता	नेतृत्व, समन्वयकारी भूमिका	नेतृत्व, समन्वयकारी भूमिका

समुदाय, वडा तथा नगरपालिका तहका सरोकारवालाहरु			
१	आमा समुह	अनुकुलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रममा सक्रिय सहभागिता, प्रचारप्रसार	सक्रिय सहभागिता, प्रचारप्रसार
२	सामुदायिक वनहरु	सचेतना र पूर्वाधार तथा विकास निर्माणमा सहयोग	पूर्वाधार तथा विकास निर्माणमा सहयोग
३	विद्यालय	खुल्ला स्थान, चेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि	सुरक्षित आवास तथा सचेतना
४	वडाका कार्यालयहरु	पूर्वाधार तथा विकास निर्माणमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	भौतिक पूर्वाधार तथा विकास निर्माणमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग
५	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखाहरु	उद्धार, राहत कार्यमा सहयोग	सक्रिय सहभागिता, आवश्यक सामाग्री प्रदान, प्रचारप्रसार
६	विभिन्न सञ्जालहरु	छलफल तथा सचेतना, स्वयं सेवक	खोजि तथा उद्धार कार्यमा, सचेतना प्रचारप्रसार
७	सहकारी तथा वचत समूह	सचेतना तथा छलफल, राहात कार्यमा आर्थिक सहयोग	सचेतना तथा आर्थिक सहयोग
८	यूवा क्लव	स्वयं सेवक	खोजि तथा उद्धार कार्यमा, सचेतना प्रचारप्रसार
९	होटल तथा व्यवसायी	आकस्मीक बसाईको व्यवस्था तथा राहातमा सहयोग	सुरक्षित आवास तथा सचेतना
१०	नलगाडनगरपालिका	पूर्वाधार तथा विकास निर्माणमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग, समग्र योजनाको कार्यान्वयन तथा अनुगमन	भौतिक पूर्वाधार तथा विकास निर्माणमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग, कानुन परामर्श
११	इलाका प्रहरी कार्यालय	खोज तथा उद्धार, क्षती विवरण	खोज तथा उद्धार र सुरक्षा
१२	एम्वुलेन्स	घाइतेहरुलाई एम्वुलेन्स व्यवस्था	उपचारको लागी अस्पताल समयमै पुग्न सहयोग
१३	स्काउट	स्वयं सेवक परिचालन, खोजी तथा उद्धार, जनचेतना	स्वयं सेवक परिचालन, खोजी तथा उद्धार, जनचेतना

तालिका नं. २९ नलगाड नगरपालिकाका बाहिरका सरोकारवालाहरुको विश्लेषण

नगरपालिका वाहिरका सरोकारवालाहरु			
क्र.सं	**कार्यालय संघ संस्था**	**प्राप्त हुन सक्ने सहयोगको क्षेत्र**	**संस्थाको सम्पर्क फोन नं.**
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जाजरकोट	जिल्लाको हरेक प्रशासनिक कार्य, उद्धार, सामाग्री, सुरक्षा निकाय, समन्वय तथा सहकार्य, विपद् को समयमा आवश्यक सहयोग साथै संघ/संस्था परिचालनमा सहजिकिरण	८९४३००७६
२	जनस्वास्थ्यसेवा कार्यालय जाजरकोट	स्वास्थ्य उपचार तथा स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था	
३	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, जाजरकोट	राहत व्यवस्थापन, एम्वुलेन्स सेवा प्रदान, दक्ष स्वंयसेवक प्रदान	०७७४२०२७५।४२०११ ७ हरि बहादुर बस्नेत
४	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	सुरक्षा व्यवस्था, राजमार्ग खोल्नमा सहयोग साथै बिपद को समयमा उद्धार	०८९-४३०१३१, ०८९(४३०१००
५	जिल्ला ट्राफिक कार्यालय, जाजरकोट	सुरक्षा व्यवस्था, यातायात खोल्नमा सहयोग	०८९(४३००१२
६	खलंगा सामुदायिक रेडियो जाजरकोट एफ. एम	समाचार तथा सञ्चार	०८९४३०२०२
७	रेडियो हाम्रो पाइला एफ. एम. जाजरकोट	समाचार तथा सञ्चार	०८९४३०१५७/४३०० ६३
८	जाजरकोट एफ. एम. जाजरकोट	समाचार तथा सञ्चार	९७७८९४३०२२
९	नलगाड नगरपालिका	विपद् को समयमा आवश्यक सहयोग साथै संघ/संस्था परिचालनमा सहजिकिरण	
१०	जिल्ला कृषि विकास कार्यलय	समन्वय तथा सहकार्य	
११	डिभिजन वन कार्यलय	बिरुवा, अग्नी नियन्त्रण, तालिम	
१२	जिल्ला हुलाक सेवा कार्यलय	संचार	
१३	जिल्ला अदालत	सामाजिक न्याय तथा संरक्षण	
१४	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	सामाजिक समन्वय र जनचेतना	
१५	पहाडी क्षेत्र विकास केन्द्र	समन्वय, आर्थिक सहयोग तथा विपदमा परेकालाई पुनस्थापना	प्रदिप जंग शाह ९८४८०६४८२१
१६	कृषि क्षेत्र विकास कार्यक्रम	आर्थिक, खाद्यन्न सहयोग	खेमराज भट्ट
१७	यार्सल नेपाल जाजरकोट	आर्थिक तथा सामाजिक सहयोग	
१८	आर्युवेद अस्पताल	औषधी स्वास्थ्य उपचार र आवास	
१९	चन्दननाथ दल गण	सुरक्षा व्यवस्था, राजमार्ग खोल्नमा सहयोग साथै बिपद को समयमा सहयोग	०८९-४३०२००
२०	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल आश्रीत गुल्म जाजरकोट	सुरक्षा व्यवस्था, राजमार्ग खोल्नमा सहयोग साथै बिपद को समयमा उद्धार	०८९-४३०३५१
२१	सडक डिभिजन कार्यालय, चौरजहारी रुकुम पश्चिम	यातायात व्यवस्थापनमा समन्वय तथा सहकार्य	०८९-४३०२५१
२२	खानेपानी सिचाई तथा उर्जा बिकास	बिपदको समयमा खानेपानी आर्पुती सगै बिभिन्न कार्यमा सहयोग, सिँचाइ पोखरी, कुलो निर्माण तथा आयोजनाको लागि आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	०८९-४३०३२५
२३	नेपाल पत्रकार महासंघ जाजरकोट	सुचना सम्प्रेषण	९८५८०२७३१७
२४	जिल्ला अस्पताल जाजरकोट	स्वास्थ्य उपचार तथा स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था	०८९-४३०१८८

२५	जिल्ला समन्वय समिति	विपद साथै अन्य कार्यहरुमा समन्वय तथा सहकार्य	चित्र प्रसाद शर्मा ९८५८०२२२१३
२६	जिल्ला आपत्कालिन केन्द्र	खोजी तथा उद्धारका लागी सामाग्रीहरु, सूचना आदान प्रदान	
२७	कृषि निर्देशनालय, कृषि ज्ञान केन्द्र	अनुकुलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धि कृषक क्षमता अभिवृद्धि, कृषि सेवा, बालीनाली विकास, बिउ बिजन वितरण	
२८	प्रदेश मन्त्रालय	अनुकुलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन गर्नलाई समन्वयकारी भुमिका खेल्ने आवश्यकता अनुसार नीति नियम निर्माण गर्ने र वजेटको लागि व्यवस्था गर्ने ।	
२९	उद्योग वाणीज्य संघ, जाजरकोट	सामाग्री पूर्ति गर्नुका साथै आर्थिक सहयोग तथा स्वयं सेवक परिचालन गर्ने ।	रमेश केसी
३०	नेपाल टेलकम, जाजरकोट	सञ्चार तथा सुचना प्रदान	हरि बहादुर केसी, ९८५१३४४२१६
३१	नेपाल विद्युत प्राधिकरण, जाजरकोट	वातावरणीय कार्य गर्न सहयोग, आकस्मिक कार्य र आगोलागीमा सहयोग	अभिषेक राज कलवार, ९८५८०८०३७५
३२	वृहत जलाधार व्यवस्थापन केन्द्र, जाजरकोट	सिंचाई, अनुकुलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्वन्धि कार्यक्रम गर्ने ।	सुनिल कुमार गुप्ता, ९८५८०३०१७९
३३	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापारिक, शाखा कार्यालय, जाजरकोट	खाद्यान्न व्यवस्थापन	राम प्रसाद पौड्याल, ९८५८०७८८८८
३४	सी.वी.एम. ग्लोवल	खाद्यान्न र गैह्र खाद्यान्न	९८५१२१६७९७

आगामी दिनमा यस स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना कार्यान्वयनमा यस नगरपालिका सँग सरोकार राख्ने सबैको साथ र सहयोग आवश्यक हुन जान्छ । यसका लागि नगरपालिकाले प्रदेश, जिल्ला तथा स्थानीय स्तरमा रहेका माथि उल्लेखित सम्पूर्ण सरकारी तथा गैरसरकारी संघ-संस्थाहरुमा सहयोगका लागि बेला बेला अन्तर्क्रिया गर्ने, पत्राचार गर्ने तथा निरन्तर सम्पर्क र समन्वय गरी यस उत्थानशील योजना कार्यन्वयन गर्नु पर्दछ ।

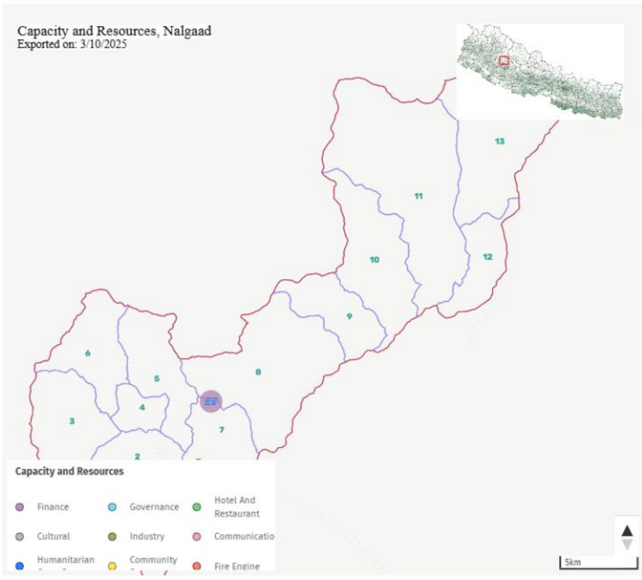

Figure 11 Capacity and Resource map of Municipality, Source: Bipad Portal

२.२.४. जाखिमको बिष्लेषण

क) जोखिम नक्शाङ्कन

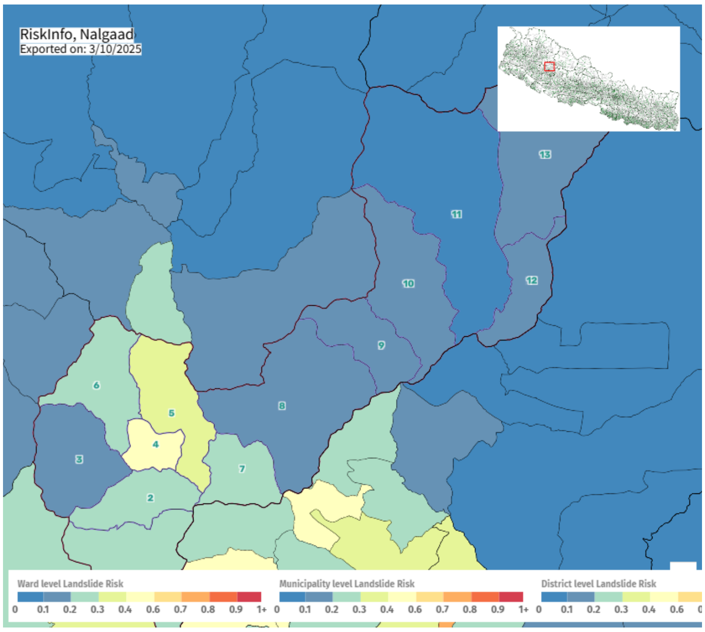

Figure 12 Risk information map of municipality,

वडाहरुमा तयार गरिएको विपद् व्यवस्थापन योजना अध्ययन तथा विश्लेषण वमोजिम फरक फरक प्रकोपहरूले जिविकोपार्जनका श्रोतहरुमाथि असर पुऱ्याएको देखिन्छ। खानेपानीका मुहानहरू सुक्ने कारण खानेपानीमा समस्या, पुराना कुलोकुलेसा, पोखरीहरू सुक्दै गएकोमा सिँचाइको असुविधा, अनियमित वर्षा, अत्यधिक वर्षा र खडेरीका कारण बाली समयमा लगाउन नपाउने, लगाएको बालीमा समेत असर पर्ने, मिचाहा प्रजातीले गर्दा खेतबारी नै पूर्ण रूपले बाँझो छोडनुपर्ने देखिन्छ। खेतीयोग्य जमिन बाँझो रहनु, उत्पादन घट्ने तथा पानीका मुहानहरू सुक्दै जानु तथा पहिरो, बाढी, चट्याङ, असिना, हावाहुरी तथा नयाँ नयाँ रोगको प्रकोपले विशेष गरी एकल महिला, दलित, फरक क्षमताका समुदाय, महिला, बालबालिका तथा विपन्न वर्गलाई बढी मात्रामा असर पारेको प्रस्टसँग देखिन्छ । आगलागी, खडेरी र वनमाराको प्रकोपका साथै सुख्खा क्षेत्र बढ्नाले वन विनाश तथा वन पैदावारको उपलब्धतामा ह्रास आएको कारणले वन पैदावार संकलन कार्यमा यी लक्षित वर्गलाई बढी मात्रामा असर परेको देखिन्छ । असिना र चटयाङले पनि भौतिक स्रोतमा केही मात्रामा असर पारेको देखिन्छ भने चट्याङले विशेष गरेर मानिस तथा पशुलाई बढी असर पारेको देखिन्छ। पहिरो, खडेरी, मिचाहा प्रजाती साथै रोगकिराले, पानीको स्रोत सुक्ने, प्रदुषित हुने, कृषि, पारिस्थितिकीय प्रणाली र पशुपालन व्यवसायमा धेरै ठुलो असर पारेको देखिन्छ।

समग्र प्रकोप स्तरीकरण गर्दा भूकम्प, पहिरो, जंगलि जनावर आतंक, बाढी, आगलागी, चट्याङ, हावाहुरी, सडक दुर्घटना र असिनापानीले प्रभाव पार्ने प्रमुख प्रकोपहरु रहेका छन्। साथै प्रकोपको वढी असर कृषि तथा वनजंगलमा क्रमशः पशुपालन, वन्यजन्तु, जमिन र खानेपानीमा परेको देखिन्छ। साथै जलवायू परिवर्तनको असर सवै वर्ग, क्षेत्र र समुदायमा एकै किसिमले पर्दैन । असर सँग जुध्न सक्ने अर्थात अनुकूलन क्षमता बढी हुनेमा यसको असर न्यून हुन जान्छ । तसर्थ यो कार्यढााचा निर्माण गर्ने चरण देखि नै यस वर्गहरूको प्रतिनिधित्वमुलक समावेशीमा योजनाका क्रियाकलापमा उनीहरुलाई प्राथमिकता दिँदै उनीहरूको हैसियत सुधार हुने र जीविकोपार्जनमा टेवा पुग्ने खालको सचेतीकरण र प्रत्यक्ष लाभ हुने किसिमका कार्यक्रमहरू तयार गरिएको छ।

प्रकोपको प्रकार	आवृती	प्रभाव	प्रकोप तह
भूकम्प	दुर्लभ	विनाशकारी	उच्च
पहिरो	बारम्बार	गम्भिर	उच्च
बाढी	बारम्बार	गम्भिर	उच्च
आगलागी	बारम्बार	कम गम्भिर	उच्च
असिना पानी	सम्भावना	नगण्य	मध्यम
हुरीबतास	बारम्बार	कम गम्भिर	मध्यम
खडेरी	सम्भावना	कम गम्भिर	मध्यम
जनवार आतंक	बारम्बार	कम गम्भिर	मध्यम
चट्याङ	सम्भावना	नगण्य	मध्यम
दुर्घटना	बारम्बार	गम्भिर	मध्यम
रोग कीरा	सम्भावना	नगण्य	मध्यम
भिरबाट खस्ने	सम्भावना	नगण्य	मध्यम
महामारी	सम्भावना	गम्भिर	उच्च

ख) प्राथमिकता प्राप्त रणनितिक पूर्व तयारी

विपद्को सम्भवना र त्यसबाट हनुसक्ने जनधनको क्षति कम गर्न स्थानीय विपद् व्यस्थापन समितिले सुरक्षकालागी विभिन्न रणनिति अवलंवन गर्नेछ। विपद कार्यान्वयन रीका साथै विपद जोखिम न्युनिकरण लाइ मूल प्रवाहिकरण गर्दै यस योजनाको कार्यान्वयन रगर्न निम्न रणनितिक पुर्वतयारी गरिने छ।

तालिका नं. ३० नलगाड नगरपालिकाका प्राथमिकता प्राप्त रणनितिक पूर्व तयारी

क्र.स.	रणनितिहरु	परिमाण	जिम्वेवारी	समयावधि
१	सबैवडामा वडास्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति गठन गरी क्रियाशिल गराउन र नियमित बैठक गर्ने।	१३	नगरपालिका/ वडा समिति	३ महिना भित्र
२	नगर पालिकामा गठन भएका विषयगत क्षेत्रहरुको बार्षिक कार्ययोजना तयार गरि समन्वय संयन्त्रको विकास गर्ने।	३ पटक	नगरपालिका/वडा समिति	वर्षमा ३ पटक
३	नगरपालिकाको विपद व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि तयारी।	१	नगरपालिका	२ महिना भित्र

४	स्थानिय आपतकालिन कार्य सञ्चालन केन्द्र स्थापना र कार्यविधि निर्माण ।	१	नगरपालिका	३ महिना भित्र
५	विपद व्यवस्थापन शाखाको संम्पर्क व्यक्ति तोक्ने ।	१	नगरपालिका	१ महिना भित्र
६	जनप्रतिनिधिहरु,वडा र नगरपालिकामा गठित विपद् व्यिस्थापन समितिका पदाधिकारीहरुका लागी विपद् व्यवस्थापन र आधारभुत मानवीय सहायता मापदण्ड सम्वन्धि तालिम ।	२	नगरपालिका	४ महिना भित्र
७	कृतिम घटना अभ्यास तालिमको आयोजना गर्ने र हरेक वर्ष विद्यालय र समदुायमा कृतिम घटना अभ्यास गर्ने ।	वार्षिक ३ पटक	नगरपालिका,सुरक्षा निकाय,रेडक्रस	हरेक वर्ष जेठ,कार्तिक र फागुन महिनामा
८	वडा र नगरपालिका तहमा आधारभूत खोज तथा उद्धार र विषयगत क्षेत्रका लागि आवश्यक पर्ने सामाग्रीहरु खरिद गरी तयारी अवस्थामा राख्ने ।	वार्षिक १ पटक	नगरपालिका/वडा समिति	प्रत्येक वर्ष मौसम जन्य विपद हुनु पुर्व
९	वडा तहमा युवा तथा महिलाहरुलाइ स्थानिय स्रोत साधनबाट उद्दार तथा व्यक्तिगत सुरक्षा सामाग्री जस्तै लाइफ ज्याकेट, स्ट्रेचर बनाउन सिप प्रदान गर्ने ।	१३ वडाहरुमा	नगरपालिका/वडा समिति	प्रत्येक वर्ष मौसम जन्य विपद हुनु पुर्व
१०	विपद जोखिम न्युनिकरण र व्यवस्थापन बारे समुदायमा सचेतना ।	१३	नगरपालिका/वडा समिति	वर्षमा १ पटक
मानव संसाधन विकास तथा व्यवस्थापन				
११	प्रत्येक वडामा खोज उद्दार कार्यदल गठन गरि तालिम दिने ।	१३	नगरपालिका/ वडा समिति	प्रत्येक वर्ष
१२	सुरक्षित स्थानको नक्साङ्कन,तथा संरक्षण गर्ने ।	१३	नगरपालिका/वडा समिति	प्रत्येक वर्ष
१४	अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आपतकालिन अवस्थाको लागी औषधि र सामाग्री व्यवस्थापन गर्नै ।			
१५	पुर्व चेतावनि प्रणाली र मोवाइल एप्स तयार गर्ने ।	१	नगरपालिका/वडा समिति	प्रत्येक वर्ष
१६	विभिन्न प्रकोपबाट पर्ने संभावित प्रकोप र संकटासन्न समुदाय र जनसंख्या अध्यावधिक गर्ने ।	१	नगरपालिका/वडा समिति	प्रत्येक वर्ष
१७	वडा र नगरपालिकामा कार्यरत गैरसरकारी संस्था निजी क्षेत्र तथा दातृनिकायको सूची तयार गरी सहकार्य गर्ने ।	१	नगरपालिका	प्रत्येक वर्ष
१८	प्रतिकार्यमा खटिने स्वयंसेवकहरुका लागी सुरक्षा सामग्रीहरुको बन्दोवस्त मिलाउने ।	१	नगरपालिका	प्रत्येक वर्ष
१९	प्रारम्भिक लेखाजोखा, मूल्यांकन र विस्ततृ घरधुरी सर्वेक्षणका लागी तथ्याङ्ग संकलनका फाराम तथा प्रारूप तयार गर्ने ।	५००० प्रति	नगरपालिका /विषयगत क्षेत्र	६ महिना भित्र
२०	सरक्षा निकायहरु, नगरपालिका, रेडक्रस, एम्बुलेन्स लगायत अत्यवश्यक सेवा प्रदायक तथा स्थानीय जन प्रतिनिधिहरुको सम्पर्क नम्बरको पर्चा तयार गरी घरघरमा पुर्याउने ।	१ पटक	नगरपालिका /विषयगत क्षेत्र	३ महिना भित्र
२१	पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागी गरिने निर्णय र क्रियाकलापमा विपद् प्रभावित तथा संकटासन्न समदुाय, महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु,बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, पिछडिएको समुदाय र वर्गको सहभागिता लाइ सुनिश्चित गर्ने ।	हरेक क्रियाकलापमा	नगरपालिका /विषयगत क्षेत्र	प्रत्येक वर्ष

२२	खोज एव उद्धारको लागि भण्डारण गरिएको सामग्रीहरुको अवस्थाको जाँच गर्ने,थप आवश्यक भए व्यवस्था गर्ने ।	२	नगरपालिका /विषयगत क्षेत्र	वर्षको २ पटक
२३	आपत्कालीन अवस्थामा प्रयोग गर्ने स्थलमार्ग, आश्रयस्थल पहिचान तथा भौतिक पूर्वाधार र सेवाहरू निर्माण, बिस्तार गर्न समन्वय गर्ने ।	१	नगरपालिका /विषयगत क्षेत्र	प्रत्येक वर्ष
२४	विपद्को समयमा प्रतिकार्यमा सहयोग उपलब्ध गराउने एकीकृत प्रणालीको विकास गर्ने ।	१	नगरपालिका /विषयगत क्षेत्र	प्रत्येक वर्ष

तालिका नं. ३१ नलगाड नगरपालिकाका वडागत रुपमा मूख्य जोखिम वस्तीहरु

नलगाड नगरपालिका मा १३ वटा वडाहरुमा तपशिल वमोजिमका जोखिमयुक्त बस्तीहरु, सुरक्षित स्थान जान लाग्ने समय, जम्मा घरधुरी निम्न बमोजिम रहेका छन ।

वडा नं.१.(जोखिम सुरक्षित स्थान)

बस्ती नं	**जोखिम बस्तीहरु**	**सुरक्षित स्थान जान्न लाग्ने समय**	**सुरक्षित स्थान**	**घरधुरी जम्मा**
१	पाली	२ घण्टा	दल्लि	१००
२	ज्ञानेचौर	१ घण्टा	दल्लि	५०
३	चिउरी	१ घण्टा	दल्लि	१००
४	कल्पत	१.५ घण्टा	दल्लि	१२०
५	आनापानी	१ घण्टा	दल्लि	१२
६	किमिचौर	२ घण्टा	दल्लि	२०
७	काम्रापानी	१.५ घण्टा	दल्लि	३०
८	जुरेली	२.५ घण्टा	दल्लि	५०
९	पुवाडाडा	१..५ण्टा	दल्लि	३०

डा नं .२. (जोखिम सुरक्षित स्थान)

बस्ती नं	**जोखिम बस्तीहरु**	**सुरक्षित स्थान जान्न लाग्ने समय**	**सुरक्षित स्थान**	**घरधुरी जम्मा**
१	रुमली	३० मिनेट	कुयाकाडा	१४
२	अयारडारी	३५ मिनेट	कुयाकाडा	८
३	रिठा	४५ मिनेट	रिजा	६
४	इम्लेली	४५ मिनेट	रिजा	४
५	ल्वार्पे	३० मिनेट	रिजा	२९
६	उमाल्ने पानी तिल्कीचौर	४५ मिनेट	छेप्का	११
७	स्यालचौर		गरी	१५

वडा नं .३.(जोखिम सुरक्षित स्थान)

बस्ती नं	**जोखिम बस्तीहरु**	**सुरक्षित स्थान जान्न लाग्ने समय**	**सुरक्षित स्थान**
१	सानावन	१ घण्टा	मारुखाली

२	बास्केटी	१ घण्टा	कैना
३	कैना	३५ मिनेट	ल्वारखेत
४	तल्लो भदाले	१ घण्टा	टट्टा
५	पारी करुवा	१ घण्टा	करुवा

वडा नं .४. (जोखिम सुरक्षित स्थान)

बस्ती नं	**जोखिम बस्तीहरु**	**सुरक्षित स्थान जान्न लाग्ने समय**	**सुरक्षित स्थान**	**घरधुरी जम्मा**
१	औल	१५ मिनेट	श्री रामभक्त प्रा.वि. परिसर	१५
२	सिमा	३० मिनेट	श्री रामभक्त मा.वि.	५
३	बाउसेखोला	१ घण्टा	खनटाकुरा खुल्लाचौर	२०
४	गुहार पिपलचौर	३० मिनेट	पिपलचौर खुल्लाबारी	३०
५	भेरीखर्क , जोगिनडाडा	१५ मिनेट	वडाकार्यालय	२५
६	कोठिगाँउ, मानचौर	३० मिनेट	जनजागरण प्रा.वि मानचौर	१८
७	भात्वीउरा	१ घण्टा	फुलचावली सार्वजनिकस्थान	९

वडा नं .५.(जोखिम सुरक्षित स्थान)

बस्ती नं	**जोखिम बस्तीहरु**	**सुरक्षित स्थान जान्न लाग्ने समय**	**सुरक्षित स्थान**	**घरधुरी जम्मा**
१	कालीमाटी	५ मिनेट	रानीखेत ,दल्ली	१०१
२	गेरेनी	३० मिनेट	रघुनाथ,दल्ली	९
३	खारा	१ घण्टा	दल्ली	१५
४	सिर्के	३० मिनेट	सेपुखोला	२५
५	ऐरारी टोल	३० मिनेट	बिद्यालय	३५
६	पोखरा	१ घण्टा	खान्टाकुरा	४०
७	मुली	१ घण्टा	खान्टाकुरा	३०
८	रघुनाथ	३० मिनेट	खान्टाकुरा	२०
९	गारेखोला	१० मिनेट	सेराखेत	५

वडा नं .६. (जोखिम सुरक्षित स्थान)

बस्ती नं	**जोखिम बस्तीहरु**	**सुरक्षित स्थान जान्न लाग्ने समय**	**सुरक्षित स्थान**	**घरधुरी जम्मा**
१	फर्सा	१ घण्टा	थाप्ला	५०
२	गराग्ली	३० मिनेट	माथिल्लो गराग्ली	५०
३	नाउला	३० मिनेट	थाप्ला	१०
४	स्याला	३० मिनेट	थाप्ला	२०
५	राताटोल	३० मिनेट	वल्लो राता	३०
६	पिउली	३५ मिनेट		१००

वडा नं .७. (जोखिम सुरक्षित स्थान)

बस्ती नं	**जोखिम बस्तीहरु**	**सुरक्षित स्थान जान्न लाग्ने समय**	**सुरक्षित स्थान**	**घरधुरी जम्मा**

१	खेत गैरी टोल	१ घण्टा	दल्ली	३१
२	नमुना बस्ती नगर टोल	३० मिनेट	दल्ली	३५
३	बादी बस्ती पुरानो पुल	३० मिनेट	दल्ली	४०
४	काढादल्ली टोल ज्वातेखाना	१५ मिनेट	दल्ली	१५०
५	खाली गैरा टोल	२० मिनेट	दल्ली	२५
६	व्फेल गाउ टोल	३० मिनेट	खगेनकोट	४५
७	साल्धारा टोल	१ घण्टा	दल्ली	३८
८	गुणथिर टोल	३५ मिनेट	दल्ली	१९
९	चामाखेत	३ मिनेट	दल्ली	४७

वडा नं .८ (जोखिम सुरक्षित स्थान)

बस्ती नं	जोखिम बस्तीहरु	सुरक्षित स्थान	सुरक्षित स्थान जान लाग्ने समय	घरधुरी जम्मा
१	बगारा	आठविस नपा रुकुम पश्चिम	३० मिनेट	२०
२	कोरेन्चे	खगेनकोट	१ घण्टा	४०
३	गमराख कोल्वीउरा	गमराख	३० मिनेट	१९
४	कायाखेत	कायाखेत	२० मिनेट	७
५	भैदे	मैदे	१ घण्टा	११
६	लामातारा	ताँनरगाड	१ घण्टा	७
७	सिरपुजे	दोखु	१ घण्टा	१०
८	कुसेनी	दग्रास	१ घण्टा	८

वडा नं. ९ (जोखिम सुरक्षित स्थान)

बस्ती नं	जोखिम बस्तीहरु	सुरक्षित स्थान जान्न लाग्ने समय	सुरक्षित स्थान	घरधुरी जम्मा
१	वासकोट	१ घण्टा	तांग	
२	लैंक	१ घण्टा	तांग	
३	फ्याचौर	१ घण्टा	तांग ,तारागाड	
४	तातारगाड	४० मिनेट	रग्दा	
५	घरंगा	१ घण्टा	१० नं बस्ती	
६	ताँत्र	१ घण्टा	घोगा	
७	खमिक	१ घण्टा	तलकोट	
८	तलकोट	१ घण्टा	तांग	

वडा नं .१०.(जोखिम सुरक्षित स्थान)

बस्ती नं	जोखिम बस्तीहरु	सुरक्षित स्थान जान्न लाग्ने समय	सुरक्षित स्थान	घरधुरी जम्मा
१	रग्दा -(नदी कटान)	२ घण्टा	तल्लु नगर	५०
२	रोली	१ घण्टा	तल्लु नगर	७८
३	उभोखोला	१ घण्टा	तल्लु नगर	३५
४	होर्का	३ घण्टा	तल्लु नगर	२८
५	ध्यारगाँउ तल्लु	२ घण्टा	ध्यार गाँउ	१५९

६	रावत गाँउ	३ घण्टा	काँडा	९८
७	कालापानी	२ घण्टा	काँडा	२५
८	कोटीसाल्ना	१ घण्टा	काँडा	४५

वडा नं .११ (जोखिम सुरक्षित स्थान)

बस्ती नं	**जोखिम बस्तीहरु**	**सुरक्षित स्थान**	**सुरक्षित स्थान जान लाग्ने समय**	**घरधुरी जम्मा**
१	दम्का टोल	ओल्मारे	१ घण्टा	६५
२	तल्लु हितान गाँउ	तल्लु बगर	१.५ घण्टा	१४०
३	रजिक	पुढु	२घण्टा	८
४	रिज्या	बानियाँगाँउ	२ घण्टा	१९
५	चौखा	रोली	०.५ घण्टा	४७
६	दार	बानियाँगाँउ	१ घण्टा	२१

वडा नं ..१२. (जोखिम सुरक्षित स्थान)

बस्ती नं	**जोखिम बस्तीहरु**	**सुरक्षित स्थान जान लाग्ने समय**	**सुरक्षित स्थान**	**घरधुरी जम्मा**
१	दानछिना	२ किमि	तल्लुबगर	१००
२	खलाढुंगा	१० किमि	तल्लुबगर गुर्ता	५०
३	माझमेला	५ किमि	तल्लुबगर बस्नेत गाँउ	६५
४	बागे गैरा	५ किमि	तल्लुबगर बस्नेत गाँउ	२०
५	छान्ने	२ किमि	तल्लुबगर	३५
६	किमेकुरा	१ किमि	तल्लुबगर	२५

वडा नं..१३. (जोखिम सुरक्षित स्थान)

बस्ती नं	**जोखिम बस्तीहरु**	**सुरक्षित स्थान जान्न लाग्ने समय**	**सुरक्षित स्थान**	**घरधुरी जम्मा**
१	दवाला	१५ मिनेट	छिराना	२५
२	हपंग दह	२० मिनेट	चौला वडार	१५०
३	खाली	२० मिनेट	फम्दा	३५
४	जार्या	३० मिनेट	भौजा	७५

परिच्छेद- ३

विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना

३.१ सोच, लक्ष्य र रणनीति

यस गाउँपालिका/नगरपालिकाको विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता लागि सोच, लक्ष्य र रणनीति यस प्रकार छन् ।

सोच

"सुरक्षित, समृद्ध तथा विपद् उत्थानशील नलगाडनगरपालिकाको रुपमा स्थापित गर्ने ।"

लक्ष्य

१. सन् २०३० सम्ममा विपद्बाट हुने घाइते तथा मृत्युदरमा ५०%ले कम गर्ने
२. सन् २०३० सम्ममा विपद्बाट प्रभावित व्यक्तिहरूको सङ्ख्यालाई ५०% ले कम गर्ने
३. सन् २०३० सम्ममा विपद्बाट हुने आर्थिक क्षतिलाई ५०% ले कम गर्ने
४. सन् २०३० सम्ममा विपद्बाट महत्वपूर्ण पूर्वाधार र आधारभूत सेवाहरूमा अवरोध ५०% ले कम गर्ने
५. सन् २०३० सम्ममा पालिकाको कूल भू-भागको ५३% वन क्षेत्र कायम गर्ने

रणनीति

१. विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिमको बारेमा बुझ्ने
२. विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम शासकीय पद्धतिको सुदृढीकरण
३. विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम न्यूनीकरणमा लगानी
४. प्रतिकार्य, पुनर्लाभ, पुनर्स्थापन र पुनर्निर्माणमा सुदृढीकरण
५. सामुदायिक वन व्यवस्थापन, वृक्षारोपण र /पुनः वृक्षारोपण गर्ने

३.२ विपद् जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू

सङ्घ, प्रदेश र अन्य निकायद्वारा तर्जुमा गरिएका विपद् तथा जलवायु जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी योजना र अवशिष्ट जोखिमको विश्लेषण गरी निम्न प्राथमिकताका क्षेत्रहरूमा सम्बन्धित जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू तालिकामा प्रस्तुत गरियका छन ।

३.२.१ प्राथमिकताका क्षेत्र १: विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम बुझाई

प्राथमिकताका कार्य
१.१ समुदाय र पालिकाको बहु-प्रकोप विपद् र जलवायु परिवर्तन जोखिमको पहिचान
१.२ सबै सार्वजनिक र निजी विद्यालयहरू, स्वास्थ्य सुविधाहरू, सार्वजनिक भवनहरू र सार्वजनिक महत्वका सम्पदाहरूको संरचनात्मक एकीकृत जोखिम लेखाजोखा गरी प्रमुख प्रकोपहरू जोखिम, लगानी र कार्यको दायरा सूचित गर्ने ।
१.३ क्षेत्रगत विकास आयोजनाहरूको लागि विपद् र जलवायु परिवर्तन जोखिम परीक्षण र लेखाजोखा प्रणाली स्थापना गर्ने ।
१.४ सीमा जोखिमहरू लेखाजोखा गर्ने । उदाहरणका लागि छिमेकी पालिकासँग मिलेर समाधान गर्नुपर्ने विपद् जस्तै: बाढी, डुबान, जङ्गलमा आगलागी, जङ्गली जनावर आतङ्क आदि ।
१.५ क्यास्केटीङ्ग प्रभाव

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत	अन्तरआवद्धता					जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना (DRR-NSPA)	राष्ट्रिय योजना (CCRA-NPA)	SFDRR	SDGs						
१.१ समुदाय र नगरपालिकाको बहुप्रको विपद र जलवायू परिवर्तन जोखिमको पहिचान	बहुप्रकोप विपद तथा जलवायू परिवर्तन मूल्याङ्कन गर्ने	तथ्याङ्क सँकलन तथा अभिलेखिकरण भई जोखिम तथा क्षमताको विश्लेषण भएको हुनेछ ।	१ बर्ष	१२ लाख		४.१		P१	G११ & १३	वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	प्रबिधिक शाखा बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक र विकास साझेदार	तथ्याङ्क सँकलन	बहु प्रकोप तथा तथ्याङ्क नक्शा
	वन डढोलो नूनिकरण र योजना बनाउने	योजना बनेको हुनेछ	१ बर्ष	१० लाख		२.२.२			G११	वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	प्रदेश सरकार र संघीय निकाय	उच्च	आन्तरिक र विकास साझेदार	अन्तर समन्वय	योजना तयार हुनेछ

१.२ सबै बिद्यालयहरु, स्वास्थ्य सुबिधाहरु, सार्वजानिक भवनहरु र सार्वजानिक महत्वका सम्पदाहरुको संरचानात्कम एकीकृत लेखाजोखा गरि पूमूख प्रकोपहरु जोखिम लगानी र कार्यको दायरा सूचित गर्ने	सार्वजानिक संरचनाहरुको जोखिम लेखाजोखा गर्ने	बिद्यमान सार्वजानिक संरचनाहरुको स्थिती यकिन हुने	१ बर्ष	१५ लाख						प्रबिधिक शाखा	प्रदेश सरकार र संघीय निकाय	उच्च	आन्तरिक र विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्ति र स्रोत साधन	सार्वजानिक संरचनाहरुको स्थिति एकिन हुने
	पुननिर्माण गर्नुपर्ने र प्रवलिकरण गर्दाहुने सार्वजानिक संरचनाको बिवरण तयार गर्ने	सार्वजानिक संरचनाहरुको स्थिती र क्षमता स्पष्टहुने	१ बर्ष	२५ लाख						प्रबिधिक शाखा	प्रदेश सरकार र संघीय निकाय विकास साझेदार	मधयम	आन्तरिक र विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्ति र स्रोत साधन	सार्वजानिक संरचनाहरुको स्थिति स्पष्ट हुने
	आवश्यक सार्वजानिक संरचनाहरुको संखया आकार र त्यसका लागि चाहिने स्रोतको आकलन गर्ने	आवश्यक सार्वजानिक संरचनाहरुको मात्रा प्रकृती र चाहिने स्रोतको आकलन बमोजिम योजना तर्जुमा गर्ने आधार तयार हुने	२ बर्ष	३५ लाख						प्रबिधिक शाखा	प्रदेश सरकार र संघीय निकाय विकास साझेदार	मधयम	आन्तरिक र विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्ति र स्रोत साधन	चाहिने मात्रा प्रकृती र स्रोत स्पष्ट हुने
१.३ क्षेत्रगत बिकास आयोजनाहरुको लागि विपद र जलवा् जोखिम	जलवायुको अवस्था र धरातलीय चाप अनुरुप विकास	बदलिदो जलवायुको स्थिति र जमिनको उपयोग गर्ने शैली अनुरुपका योजना	१ बर्ष	१५ लाख						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	प्रबिधिक शाखा	उच्च	आन्तरिक र विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्ति र स्रोत साधन	भावी योजना तर्जुमाको लागि चाहिने आधार तयार हुने

परिक्षण र लेखाजोखा प्रणली स्थापना गर्ने	आयोजनाको लेखाजोखा गर्ने	तर्जुम ागर्ने आधार तयार हुने													
	लोखाजोखा प्रणलीका लागि चाहिने सुचक तयार गर्ने	धरातलीय यथार्थता अनुरुपका सुचक तयार हुने	१ बर्ष	१० लाख						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	प्रदेश सरकार र संघीय निकाय विकास साझेदार	उच्च	आन्तरिक र विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्ति र स्रोत साधन	सुचकहर तयार हुने
१.४ सिमाका जोखिमहरु लेखाजोखा गर्ने	हिमाली र उच्च पहाडी क्षेत्रमा पर्नसक्ने जलवायु प्रभाव अध्यायन गर्ने	हिमाली र उच्च पहाडी क्षेत्रमा परेको जलवायु परिवर्तनको असर स्पष्ट हुने	१ बर्ष	२५ लाख						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	प्रदेश सरकार र संघीय निकाय विकास साझेदार	मध्यम	आन्तरिक र विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्ति र स्रोत साधन	हिउ, जंगल, जंगली जनवार र जडीबुटीको स्थिति सपष्ट हुने
१.५ विपदको विस्तारित प्रभावलाई कम गर्ने	नलगाड जुम्ला जोडने सडक निर्माण्बाट सिजीृत सम्भाव्य जोखिमको लेखाजोखा गर्ने	नलगाड जुम्ला जोडनका लागि तयार हुदै गरेको ट्र्याक खोल्ने र स्तरोननती गर्ने कार्यबाट पर्नसक्ने असरको लेखाजोखा हुने	२ बर्ष	२५ लाख						प्राबिधिक शाखा	प्रदेश सरकार र संघीय निकाय विकास साझेदार	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्ति र स्रोत साधन	सामान्य असरको स्थिती स्पष्ट हुने

	नलगाड जलबिद्युत आयोजनाको निर्माण तथा सञ्जालबाट सिर्जीत सम्भाव्य जोखिमको लेखाजोखा गन	बिद्युत गृह, जलाशय, प्रशासरण समेतबाट पर्नसक्ने असरको लेखाजोखा गर्ने	२ बर्ष	५० लाख						प्राबिधिक शाखा	प्रदेश सरकार र संघीय निकाय विकास साझेदार	मध्यम	नलगाड जलबिद्युत आयोजना	प्राबिधिक जनशक्ति र स्रोत साधन	जलबिद्युत आयोजनाको सम्भावीत जोखिम स्पष्ट हुने

३.२.२ प्राथमिकताका क्षेत्र २: स्थानीय तहमा विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम शासकीय पद्धतिको सुदृढीकरण

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत	अन्तरआवद्धता					जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना (DRR-NSPA)	राष्ट्रिय योजना (CCRA-NPA)	SFDRR	SDGs						
२.१ नगर पालिका अन्तर्गतका सम्बन्धित सबै शाखाको भूमिका र जिम्मेवारी निर्धारण गर्ने	विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलतामा सबै शाखाको भूमिका र जिम्मेवारी पत्ता लगाउनका सबै कर्मचारीलाई तालिम प्रदान गर्ने	सबै शाखाको विपद् व्यवस्थापनमा भूमिका र जिम्मेवारी निर्धारण भएको हुने	६ महिना	५ लाख		५.१		P२	G१६	वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत	कार्य प्राथमिकता	स्पष्ट कार्य बिवरण, जिम्मेवारी र जवाफदेहिताको निर्धारण हुनेछ
२.१ कार्य प्रभावकारीताका लागि नगरपालिकाको	नगरपालिकाका अन्य नीतिगत प्रावधानसंग विपद तथा जलवायू	नीतिगत र कानूनि स्पष्टता र	२ बर्ष	१० लाख						वातावरण तथा विपद	नगर कार्यपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत र	कार्य प्राथमिकता	समग्र नीति र ऐन नियम, निर्देशिका र

नीतिगत र कानूनी व्यावस्था सुदृढ गर्ने	उत्थानशिल सम्बन्धि नीतिगत र कानूनी प्रावधानको तादम्यता कायम राख्ने	एकरुपता हुनेछ								व्यावस्थापन शाखा	बिषयगत निकाय		पिकास साझेदार		कार्यबिधि जारी भएको हुनेछ
	नीतिगत प्रावधान र स)सथागत प्रबन्ध गरि तिनको कार्यगत समन्वय मार्फत प्रभावकारीता बढाउने	पारस्पारिक सहकार्य र समन्वयबाट विपद तथा जलवायू उत्थानशिलताको काम मूलप्रवाहीकरणा गर्ने	निरन्तर	बार्षिक ५ लाख						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत	कार्य प्राथमिकता	विपद तथा जलवायु उत्थानशिलता अभिबृद्धि हुने
२.३ प्रभावकारी विपद तथा जलवायू उत्थानशिलताको लागि नगरपालिकाको संगठनात्मक स)रचना र कानव संसाधन कार्यको समिक्ष गरि यसलाई अधयावधिक गर्ने	विपद तथा जलवायू उत्थानशिलताको लागि कामलाई काम मूलप्रवाहीकरण गर्ने हेतुले बिद्यमान संगठन स)रचनाको पुनरावलोकन गर्ने	विपद तथा जलवायू उत्थानशिलताको लागि चाहिने संगठन संरचना र जनशक्तिको मात्रा यकिन हुने	१ बर्ष	५ लाख						प्रशासन शाखा	नगर कार्यपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत	कार्य प्राथमिकता	आवश्यक जनशक्तिको स्थिति स्पष्ट हुने
	विपद तथा जलवायू उत्थानशिलताको काममा खटने जनशक्तिको क्षमता विकास गर्ने	विपद तथा जलवायू उत्थानशिलताको सक्षम जनशक्तिको विकास हुने	निरन्तर	बार्षिक १० लाख						प्रशासन शाखा	नगर कार्यपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	क्षमतावान जनशक्ति तयार हुने

२.४ विपद तथा जलवायू उत्थानशिल कार्यढाँचालाई नगरपालिकाको आबाधिक, बार्षिक र विषयगत योजना र कार्यक्रममा समाहित गर्ने	कायृढाँचाको प्राथमिक कार्यलाई नगरपालिकाको दिर्घकालिन र आबाधिक योजनामा समाहित गर्ने	विपद जोखिम न्यूनिकरण र जलवायू अनुकुलनताका कायृक्रमलाई विकास प्रक्रियामा मूलप्रवाहकिरणा भएको हुने	निरन्तर	बार्षिक ५ लाख						योजना शाखा	नगर कार्यपालिका विषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	विपद तथा जलवायु उत्थानशिलता अभिबृद्धि हुने	
	बार्षिक र बिषयगत योजना तथा कार्यक्रममा कार्यढाँचाका प्राथमिक कार्यलाई समाहित गर्ने	चालु योजना र कार्यक्रममा कार्यढाँचाका प्राथमिक कार्यहरु समेटीने	निरन्तर	५ लाख						आर्थिक प्रशासन शाखा	नगर कार्यपालिका विषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	विपद तथा जलवायु उत्थानशिलता अभिबृद्धि हुने	
२.५ विपद तथा जलवायु उत्थानशिल बिषयसंग सम्बन्धित ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यबिधि, कार्यढाँचा र योजनाको समयानुकुल संसोधन परिमार्जन र एकिकरण गर्ने	नगरपालिकाको लागि चाहिने ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यबिधि, कार्यढाँचा र योजनाको सूचि तयार गर्ने	विपद तथा जलवायु उत्थानशिलताका लागि चाहिने नीतिगत प्रावधानको सूचि तयार हुने	निरन्तर	२ लाख						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका विषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	विपद तथा जलवायु उत्थानशिलता अभिबृद्धि हुने	उ
	बिद्यमान ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यबिधि, कार्यढाँचा र योजनाको पुनरावलोकन गर्ने	बिद्यमान नीतिगत प्रावधानको समिक्षा हुने	१ बर्ष	२ लाख						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका विषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	नीतिगत प्रावधानहरुको अध्यावधिक गरिने	

	आवश्यक ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यबिधि, कार्यढाँचा र योजना समेतको तर्जुमा र संसोधन गर्ने	आवश्यक नीतिगत प्रावधानको तर्जुमा हुने	निरन्तर	बार्षिक १० लाख						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका विषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	नीतिगत स्पष्टता र प्रावधानहरुको प्रयाप्तता हुने

३.२.३ प्राथमिकताका क्षेत्र ३: उत्थानशीलता वृद्धिका लागि विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम न्यूनीकरणमा निजी तथा सार्वजनिक लगानी

प्राथमिकताका कार्य
३.१ सबै विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था र सार्वजनिक भवनहरू जलवायु परिवर्तन लगायतका बहु प्रकोप जोखिमहरूबाट सुरक्षित बनाउने ।
३.२ सम्भावित उच्च जोखिमयुक्त बस्ती र घरहरूको पुनर्स्थापना । (एकीकृत बस्ती)
३.३ नमुना उत्थानशील समुदायको विकास (उदाहरणका लागि एक पालिका एक टोल)
३.४ जोखिमको आधारमा स्थानीय परम्परागत वास्तुकलालाई प्रवलीकरण र प्रोत्साहन गर्न आर्थिक र प्राविधिक सहयोग
३.५ अत्यावश्यक पूर्वाधार जस्तैः सडक, जलविद्युत, स्वास्थ्य, खानेपानी आपूर्तिलाई उत्थानशील बनाउने

प्राथमिकताका कार्य	**रणनीतिक उपाय**	**अपेक्षित नतिजा**	**समयावधि**	**अनुमानित लागत**	**अन्तरआवद्धता**					**जिम्मेवार निकाय**	**सहयोगी निकाय**	**प्राथमिकता**	**बजेटको स्रोत**	**चुनौती**	**सूचक**
					प्रदेश योजना	**राष्ट्रिय योजना (DRR-NSPA)**	**राष्ट्रिय योजना (CCRA-NPA)**	SFDRR	SDGs						
३.१ सबै विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था र सार्वजनिक भवनहरू	सबै सार्वजनिक भवनहरूको भूकम्पीय परिक्षण गर्ने	पुनर्निर्माण वा प्रवलीकरण गर्नुपर्ने भवनहरूको तथ्याङ्क प्राप्त हुने	२ बर्ष	१ करोड		६.१		P२	G११	प्राविधिक शाखा	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्तिको कमि	सबै घरहरुको जोखिम स्थिति स्पष्ट हुनेछ

जलवायु परिवर्तन लगायतका बहु प्रकोप जोखिमहरूबाट सुरक्षित बनाउने	बहुप्रकोप जोखिम अध्यान गर्ने	बहुप्रकोप जोखिमको लेखाजोखा हुने	२ बर्ष	३५ लाख						प्राबिधिक शाखा	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्तिको कमि	नगरपालिकाको बहुप्रकोप जोखिम स्पष्ट हुने
३.२ सम्भावित उच्च जोखिमयूक्त बस्ती र घरहरुको पुनस्थापना गर्ने (एकीकृत बस्ती विकास गर्ने)	उच्च जोखिमयुक्त बस्ती र घरहरुको स्थानान्तरण गर्ने	जोखिम रहित बस्तीको विकास हुने	२ बर्ष	७ करोड						प्राबिधिक शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	विकास साझेदार	स्रोत र प्राबिधिक जनशक्तिको कमि	सुरक्षीत आवास हुने
	एकीकृत बस्ती विकासलाई प्रश्रय दिने	व्यावस्थीत बस्तीमा पूर्वाधार सेवा विस्तारगर्न सहज हुने	२ बर्ष	४ करोड						प्राबिधिक शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	विकास साझेदार	स्रोत र प्राबिधिक जनशक्तिको कमि	व्यावस्थीत आवास हुने
३.३ नमूना उत्थानशिल समुदायको विकास गर्ने (एक पालिका एक टोल)	एक नगरपालिकामा एक जलवायुमैत्री गाँउको विकास गर्ने	जलवायुमैत्री गाँउको गाँउको योजना बनेको हुनेछ	बहु बर्षीय	५ करोड						प्राबिधिक शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	विकास साझेदार	स्रोत र प्राबिधिक जनशक्तिको कमि	जलवायुमैत्री गाँउको नमूना विकास हुनेछ
३.४ जोखिमको आधारमा स्थानिय परम्परागत	स्थानिय परम्परागत वास्तुकलाको पहिचान र प्रवर्द्धन गर्ने	धरातलीय यथार्थता अनुरुपको वास्तुकलाको विकास हुने	निरन्तर	बार्षिक १ करोड						प्राबिधिक शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्तिको कमि	परम्परागत ज्ञान सिप र प्रबिधिको संरक्षण हुने

वास्तुकलालाई प्रवलीकरण र प्रोत्साहन गर्न आर्थिक र प्राविधिक सहयोग गर्ने	परम्परागत वास्तुकलाको उपयोगलाई प्रोत्साहन गर्न आर्थिक प्राबिधिक सहयोग गर्ने	स्थानिय र मौलिक सौन्दर्ययूक्त संरचनाको उपयोगले प्रश्रय पाउनेछ	निरन्तर	बार्षिक ३ करोड						प्राबिधिक शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्तिको कमि	वस्ती र संरचना सवल सौन्दर्ययूक्त हुने ।
३.५ अत्यावश्यक पूर्वाधार जस्तै सडक, बिद्युत, स्वास्थ्य, खानेपानी आपुर्तिलाई उत्थानशिल बनाउने	पूवाधार संरचनाको विकास गर्दा जोखिम लेखाजोखा अनिवार्य गर्ने	नयाँ संरचना बनाउदा जोखिम संवेदनशिलता कायम हुने	निरन्तर	बार्षिक १ करोड						प्राबिधिक शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्तिको कमि	जोखिमरहित संरचनाको विकास हुने
	बिद्यमान पूर्वाधार संरचनाको जोखिम लेखाजोखा गर्ने	संरचनाको स्तरोन्नती गर्ने आधार तय हुने	२ बर्ष	२५ लाख						प्राबिधिक शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्तिको कमि	जोखिमयूक्त संरचनाको पहिचान हुने
	जलवायु परिवर्तन र धरातलीय चापअनुरुप जोखिम उतथानशिलता बढाउने	विपद तथा जलवायु उत्थानशिलता अभिबृद्धी हुने	निरन्तर	बार्षिक १ करोड						प्राबिधिक शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्तिको कमि	सामना गर्नसक्ने क्षमताको विकास हुने

३.२.४ प्राथमिकताका क्षेत्र ४: प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि विपद् कार्यान्वयन रीको सुदृढीकरण

प्राथमिकताका कार्य
४.१ स्थानीय स्तरको आपत्कालीन कार्यान्वयन री तथा प्रतिकार्य केन्द्र को स्थापना र योजनाको तयारी
४.२ स्वयम्सेवक समूहको गठन र परिचालन
४.३ उपकरण, गोदाम, भण्डारण र उपकरणहरू परीक्षण गर्ने प्रणाली
४.४ आवधिक अभ्यास र नमुना घटना अभ्यास (क्ष्गबितष्यल, म्चर्षीष्लिन) सञ्चालन

४.५ डोजर, ट्रक जस्ता प्रतिकार्यमा उपयोगी सवारी साधन सञ्चालन गर्ने निजी क्षेत्रसँग सहकार्य

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत	अन्तरआवद्धता					जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना (DRR-NSPA)	राष्ट्रिय योजना (CCRA-NPA)	SFDRR	SDGs						
४.१ स्थानीय स्तरको आपत्कालीन कार्यान्वयन री तथा प्रतिकार्य केन्द्रको स्थापना र योजनाको तयारी	आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र (Eoc) को स्थापना/निर्माण	पुनर्निर्माण वा प्रवलीकरण गर्नुपर्ने भवनहरूको तथ्याङ्क प्राप्त हुने	६ महिना	२५ लाख		५.१		P२	G११	प्राबिधिक शाखा	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	उचच	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्ति र उपकरणको कमि	आकष्मीक सेवा सञ्चालन
	आपत्कालीन प्रतिकार्य निर्देशिका (SoP) तर्जुमा		६ महिना	७ लाख		५.२		P२	G११	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	नगरपालिका बिषयगत क्षेत्र	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्ति र उपकरणको कमि	आकष्मीक सेवा सञ्चालनमा चुस्तता
	आपतकालीन सेवा प्रदायकको (स्वास्थ्य खानेपानी, सञ्चार, सुरक्षा...) स्तरोन्नती	बहुप्रकोप जोखिमको लेखाजोखा हुने	निरन्तर	बार्षिक १० लाख						नगरपालिका बिषयगत शाखा	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	आकष्मीक सेवा प्रदायकको कायृक्षमता बढछ
४.२ स्वयंसेवक समूहको गठन र परिचालन	नगरपालिकाका हरेक वडामा स्वयंसेवक ब्यूरोको गठन र सञ्चालन गर्ने	स्वयंसेवा गर्न चाहानेहरुको लागि संयन्त्र निमाृण हुने	निरन्तर	बार्षिक ८ लाख						वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	स्वयंसेवक व्यावस्थापनमा चुस्तता हुने

	स्वयंसेवा गर्न चाहानेको लागत ब्यूरो माफृत दर्ता र अद्यावधिक गर्ने	स्वयंसेवकको दर्ता र अद्यावधिक लागत तयार हुने	निरन्तर	बार्षिक १ लाख						वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	स्वयंसेवा गर्न चाहानेहरुको लागत अद्यावधिक हुने
	विपदको समयमा स्वयंसेवक परिचालन गर्ने	विपदको समयमा स्वयंसेवक परिचालन गर्न सहज हुने	निरन्तर	बार्षिक ३ लाख						वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	स्वयंसेवक परिचालनमा प्रभावकारिता हुने
४.३ उपकरण गोदाम, भयडारण र उपकरणहरु परिक्षण गर्ने प्रणाली	विपद प्रतिकायृका लागि चाहिने उपकरण्को लागत तयार गर्ने	उपकरणको खाँचो र उपलब्धताको बिचको फरक स्पष्ट हुने	१ बर्ष	बार्षिक १ लाख						वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	प्राबिधिक शाखा	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	अवश्यक उपकरणको लागत तयार हुने
	उपलब्ध उपकरणको यथोचित भयडारण र चाहीयका बखत उपयोग गर्नसकिने गरि समय समयमा परिक्षण गर्ने	उपकरणको व्यवस्थित र समय समयमा यथोचित मर्मत सम्भार र परिक्षण हुने	निरन्तर	बार्षिक ३ लाख						वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	प्राबिधिक शाखा	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	उपकरण अद्ययावधिक हुने
४.४ अद्यावधिक र नमूना घटना अभ्यास सञ्चालन	समय तालिका बनायर जल तथा मौसमजन्य विपद प्रतिकार्यको	बाढी पहिरो हिमपात हाहुरि जस्ता प्रकोपको सामना गर्नसक्ने	निरन्तर	बार्षिक ५ लाख						वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत क्षेत्र	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	विपद प्रतिकार्य क्षमता अभिबृद्धी हुने

	नमूना घटना अभ्यास गर्ने	क्षमताको विकास हुने													
	बिशिष्ट प्रकृतकि विपदजन्य घटनाको प्रतिकार्यको लागि नमूना घटना अभ्यास गर्ने	भूकम्प, मामारी, सडक दुर्घटना जस्ता विपदको सामना गर्नसक्ने क्षमताको विकास हुने	निरन्तर	बार्षिक ५ लाख						वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत क्षेत्र	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	विपद प्रतिकार्य क्षमता अभिबृद्धी हुने
४.५ डोजर, ट्रक र टयाक्टर जस्ता विपद प्रतिकार्यमा उपयोग हुने साधन सञ्चालन गर्ने निजी क्षेत्रसंग सहकार्य	स्थानिय तहमा उपलब्ध विपद प्रतिकार्यका लागि प्रयोग हुनसक्ने डोजर ट्रक, टयाक्टरको लागत राख्ने	विपद प्रतिकार्यको समयमा आवश्यक पर्ने उपकरणको उपयोग गर्न सहज हुने	निरन्तर	बार्षिक ५ लाख						वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	नीजीक्षेत्रको चासो र सहभागिता	सहकारी निजी क्षेत्रका बिचको सहकार्यबाट विपद प्रतिकार्य हुने
	विपदको समयमा प्रयोग गरिने डोजर ट्रक, टयाक्टर धनीसंग स्टयाण्डबाई एग्रीमेण्ट गर्ने	विपद प्रतिकार्यको समयमा आवश्यक पर्ने उपकरणको तत्काल उपयोग गर्न सकिने	निरन्तर	बार्षिक ५ लाख						वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	नीजीक्षेत्रको चासो र सहभागिता	सहकारी निजी क्षेत्रका बिचको सहकार्यबाट विपद प्रतिकार्य हुने
४.६ छिमेकी गाँउ/नगरपालिका संग सहकार्य गर्ने	जलाधार, पानीढल, आवागमन,	विपदको विस्तारित असर कम हुने	निरन्तर	थप लागत नचाहिने						वातावरण तथा विपद्	नगर कार्यपालिका	मध्यम	नचाहीने	समन्वय र सहकार्य	विपदको संभावीत

	आश्रय आपुर्ति जस्ता अत्याआवश्यक कुराको व्यावस्थापनका लागि छिमेकी गाँउ वा नगरपालिकासंग सहकार्य गर्ने									व्यवस्थापन शाखा	विषयगत क्षेत्र				असरलाई समयमै कमगर्न वा रोक्न सकिने
	जिल्ला विपद व्यावस्थापन समिती संगको समन्वयमा छिमेकी गाँउ वा नगरपालिकासंग सहकार्य गर्ने	विपद प्रतिकार्यको लागि चुस्तता कायम गर्न सहज हुने	निरन्तर	थप लागत नचाहिने						वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	नचाहीने	समन्वय र सहकार्य	विपदको संभावीत असरलाई समयमै कम गर्न वा रोक्न सकिने

३.२.५ प्राथमिकताका क्षेत्र ५: पुनर्लाभ, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणमा अझ बलियो र राम्रो

प्राथमिकताका कार्य
५.१ पुनर्लाभ योजनाः बहु-प्रकोपका कारण भविष्यमा विपद् सिर्जना भइ क्षतिग्रस्त हुने निजी आवास र बस्तीहरूको पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणको योजना
५.२ बहु प्रकोपको कारणले क्षतिग्रस्त सार्वजनिक पूर्वाधार, निजी आवास र बस्तीहरूको पुनर्लाभ, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण ।
५.३ सामाजिक-आर्थिक पुनर्लाभ र पुनर्स्थापना

प्राथमिकताका कार्य	**रणनीतिक उपाय**	**अपेक्षित नतिजा**	**समयावधि**	**अनुमानित लागत**	**अन्तरआवद्धता**					**जिम्मेवार निकाय**	**सहयोगी निकाय**	**प्राथमिकता**	**बजेटको स्रोत**	**चुनौती**	**सूचक**
					प्रदेश योजना	**राष्ट्रिय योजना**									
						(DRR-NSPA)	**(CCRA-NPA)**	SFDRR	SDGs						

५.१ पुनर्लाभ योजनाः बहु-प्रकोपका कारण भविष्यमा विपद् सिर्जना भई क्षतिग्रस्त हुने निजी आवास र बस्तीहरूको पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणको योजना	आवास र बस्तीहरूको पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणका योजना तर्जुमा	पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणका लागि नीति तथा कानूनी औजारका साथै योजना कार्यान्वयन गर्ने स्थलको पहिचान भएको हुनेछ	१ बर्ष	१० लाख		७.६		P२	G११	प्राबिधिक शाखा	नगरपालिका बिषयगत निकाय	उचच	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	पुस्थापना र पुननिमार्णका कार्यमा चुसतता हुने
	पुनस्थापना र पुननिमार्ण योजनालाई समय सापेक्ष अध्यावधिक गर्ने	बस्तुपरक पुनस्थापना र पुननिमार्ण योजनाको तर्जुमा हने	निरन्तर	बार्षिक २ लाख		७.६	२.५		G११ र १६	प्राबिधिक शाखा	नगरपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	आन्तरिक स्रोत	कार्य प्राथमिकता	वस्तुपरक र अध्यावधिक योजना तर्जुमा भयको हुने
५.२ बहुप्रकोपका कारणले क्षतीग्रस्त सार्बजानिक पूर्वाधार, निजि आवास र वस्तहरुको पुनर्लाभ पुनस्थापना र पुननिर्माण	पुनलाभका लागि चाहिने योजना तयार गर्ने	आश्रयस्थल र अस्थायी आवासको लागि चाहिने योजना हुने	१ बर्ष	२० लाख						वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	पुनलाभको योजना तयार भयको हुने
	विपद प्रभावीत नीजी आवासको प्रवलीकरण गर्न योजना र यसको यसको कानूनी आधार तार गर्ने	प्वलीकरण गर्नुपर्ने निजि आवासको घरधनिहरु लाभान्वति हुने	१ बर्ष	२० लाख						वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	कार्य प्राथमिकता	प्रवलीकरणको आधार तयार हुने

	पुनस्थापनाका लागि चाहिने योजना तयार गर्ने	विपद प्रभावीतको शिघ्र पुनस्थापना हुने	१ बर्ष	१० लाख						वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	स्रोत परिचालनका लागि समन्वय	पुनस्थापना योजना तयार हुने
	विपद प्रभावीत क्षेत्रमा पुननिर्माका लागि योजना तयार गर्ने	विपद प्रभावीत क्षेत्रमा शिघ्र पुननिर्माको तयार हुने	१ बर्ष	३५ लाख						वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	स्रोत परिचालनका लागि समन्वय	पुननिर्माण योजना तयार हुने
५.३ सामाजिक आर्थिक पुनर्लाभ र पुनस्थापना	जलवायसजन्य प्रकोपको कारण हुने क्षतीबाट प्रभावीतलाई पुनस्थापना र सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभुती गर्ने	जोखिममा परेकाको पुनरउत्थान हुने	१ बर्ष	५५ लाख						सामाजिक सुरक्षा शाखा	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्तिको कमी	जोखिममा परेकाको पुनरउत्थान भयको हुनेछ
	सामाजिक सामन्जस्यता, सास्कृतिक अन्तरघुलन र जिवीकोपार्जनका आधार तयार गर्ने	सवल र उत्थानशिल समाजको निर्माण हुने	१ बर्ष	२५ लाख						सामाजिक सुरक्षा शाखा	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	प्राविधिक र वयावशायिक जनशक्तिको कमी	उत्थानशिल समाजको निमार्ण हुने

३.२.६ प्राथमिकताका क्षेत्र ६: तालिम र क्षमता अभिवृद्धि

प्राथमिकताका कार्य
६.१ भवन र पूर्वाधार निर्माणमा संलग्न जनशक्तिलाई तालिम र प्रमाणीकरण
६.२ सरोकारवालालाई विपद्सँग सम्बन्धित वित्तीय विषयमा तालिम दिने
६.३ विपद तथा जलवायु उतथानशिलतासंग सम्बन्धित बदलिदो आयामप्रति सम्बन्धित पदाधिकारकिो क्षमता विकास गर्ने

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत	अन्तरआवद्धता					जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना (DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)	SFDRR	SDGs						
६.१ भवन र पूर्वाधार निर्माणमा संलग्न जनशक्तिलाई तालिम र प्रमाणीकरण	डकर्मी/सिकर्मी/ प्लम्बर र अन्य तालिम र प्रमाणीकरण	दक्ष जनशक्तिको उत्पादन भएको हुनेछ	६ महिना	२० लाख		७.६		P२	G११	प्राबिधिक शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	प्राबिधिक जनशक्तिको कमी	हरेक बिषयमा कम्तिमा २५ जना तालिमप्रपत हुनेछन
	एकीकृत जलाधार व्यवस्थापन सम्बन्धी समुदायलाई तालिम प्रदान	समुदायको सहभागिता सुनिश्चित र अनुकूलन क्षमता वृद्धि हुनेछ	६ महिना	१२ लाख		५.४	२.२.२	P२	G१३	वातावरण तथा विपद वयावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्तिको कमी	समुदायको ५० % जनशक्ति अनुकुलन क्षमतामा तालिमप्रप्त हुने
६.२ सरोकारवालालाई विपदसंग सम्बनिधत वित्ततीय बिषयमा तालिम दिने	विपद तथा जलवायु जोखिम वित्त व्यावस्थापनका बिषयमा क्षमता विकास गर्ने	जलवायु विपद व्यावस्थापन कोष, हरित अर्थतन्त्र, जोखिम हस्तान्तरण जस्ता बिषयमा	निरन्तर	बार्षिक ५ लाख						आर्थिक प्रशासन शाखा	वातावरण तथा विपद वयावस्थापन शाखा	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्तिको कमी	विपद तथा जलवायु वित्त व्यावस्थापन गर्ने क्षमताको विकास हुने

		क्षमता विकास हुने													
	नियमित तथा चालु बजेट व्यावस्थापनसंग विपद तथा जलवायु वित्त व्यावस्थापनको कामलाई एकाकार गर्ने क्षमता बढाउने	बृहत दायरा र भरपर्दो तथा दिगो स्रोत व्यावस्थापन हुने	निरन्तर	बार्षिक ५ लाख						वातावरण तथा विपद वयावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्तिको कमी	विपद तथा जलवायु वित्त व्यावस्थापन गर्ने क्षमताको विकास हुने
६.३ विपद तथा जलवायु उत्थानशिलतासंग सम्वन्धित बदलिदो आयामप्रति सम्बनिधत पदाधिकारीको क्षमता विकास गर्ने	जलवायु धरातलीय चापमा परेको असरका बिषयमा सिचुयसन ट्याकिङ्ग र बिष्लेषण गर्ने	गतिशिल परिवर्तन अनुसार उत्पनन स्थितिका बारेमा जानकार हुने	निरन्तर	बार्षिक ५ लाख						वातावरण तथा विपद वयावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्तिको कमी	बदलिदो परिवेशको सामना गर्ने क्षमताको विकास हुने
	बदलिदो परिवेश अनुरुप अपनाउनुपर्ने उपायहरुप्रति सजग हुने	बचाउ, रोकथाम, आत्मसाथ र अनुकुलन गर्नुपर्ने कुराको जानकारी हुने	निरन्तर	बार्षिक ५ लाख						वातावरण तथा विपद वयावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्तिको कमी	बदलिदो परिवेशको सामना गर्ने क्षमताको विकास हुने

३.२.७ प्राथमिकताका क्षेत्र ७ : बहुप्रकोप पूर्व सूचना प्रणाली

प्राथमिकताका कार्य

७.१. बहु-प्रकोप पूर्व सूचना प्रणालीमा सम्बन्धित निकायसँग सहकार्य गर्ने														
७.२ प्रकोपको सूचना विशेष क्षेत्र र वर्गलाई समेत प्रभावकारी हुने गरी प्रवाह गर्ने (एसएमएस, सामाजिक सञ्जाल मिडिया, एफएम/एएम रेडियो, टि.भी., साइरन)														
७.३ आपत्कालीन कार्य सञ्चालन र कमाण्ड कन्ट्रोल केन्द्र स्थापना र सुदृढीकरण														
प्राथमिकताका कार्य	**रणनीतिक उपाय**	**अपेक्षित नतिजा**	**समया वधि**	**अनुमानित लागत**	**अन्तरआवद्धता**					**जिम्मेवार निकाय**	**सहयोगी निकाय**	**प्राथमिकता**	**बजेटको स्रोत**	**चुनौती**	**सूचक**
					प्रदेश योजना	**राष्ट्रिय योजना (DRR-NSPA)**	**(CCRA-NPA)**	**SFDRR**	**SDGs**						
७.१ बहुप्रकोप पुर्वसूचना प्रणलीमा सम्बन्धित निकायसंग सहकार्य गर्ने	सम्भावीत विपद, विपदको समय र त्यसबाट उत्पन्न स्थितको बारेमा सम्प्रषण गर्ने सूचना तयार गर्ने	विपदको सुचना समयमै सबैले प्राप्त गर्नसक्नेछन	निरन्तर	बार्षिक २ लाख		४.३		P१	G१७	वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत	प्राबिधिक जनशक्तिको कमी	आवश्यक पूर्वसुचनाको उतपादन भएको हुनेछ
	बिभिन्न सञ्चारका माध्यायमको प्रयोग गरिपूर्वसूचना सम्प्रेषण गर्ने	आवश्यक सबै क्षेत्र र वर्ग तथा समुदायमा पूर्वसूचनाको सम्प्रेषण हुनेछ	निरन्तर	बार्षिक ५ लाख		७.२	P४		G११	वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत	प्राबिधिक जनशक्तिको कमी	सबैमा पूर्वसुचनाको उतपादन पहुच हुनेछ
७.२ प्रकोपको सूचना विशेष क्षेत्र र वर्गलाई समेत प्रभावकारी हुने गरी प्रवाह	एकगाँउ/टोल एक पूर्वसूचना प्रणालीको सञ्जाल विकास गर्ने	ूर्वसूचना प्रणालीको सञ्जाल चुस्त हुनेछ	निरन्तर	बार्षिक ५ लाख						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत	प्राबिधिक जनशक्तिको कमी	सबेका लागि पूर्वसूचना प्रणालिको सञ्जाल चुस्त हुनेछ

गर्ने	स्थानिय भाषा संस्कृतीमैत्री तवरले उपयूक्त समय र माध्यायमबाटसूचना सम्प्रेषण	पूर्वसूचनामा सवेको पहुच पुग्नेछ	निरन्तर	बार्षिक ५ लाख						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत	कार्य प्राथमिकता	समयमै सबैले पूर्वसुचना पाउनेछन
७.३ स्थानिय आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र र कमाण्ड कण्ट्रोल स्थापना र सुदृढीकरण	स्थानिय आपतकालिन कार्यसञ्चालन केन्द्रको स्थापना गर्ने	स्थानिय विपद व्ढावस्थापनको कायृमा चुस्तता हुनेछ	६ महिना	२५ लाख						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत	प्राबिधिक जनशक्तिको कमी	LEOC को स्थापना हुने
	स्थानिय कमाण्ड कण्ट्रोल मार्फत बिषयगत निकाय सक्रिय हुने	बिषयगत मामिलाको सूचना र दक्षताको सदउपयोग हुनेछ	निरन्तर	बार्षिक २ लाख						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत	कार्य प्राथमिकता	एककिकृत र समन्वायात्मक तवरले पूर्वसूचना सम्प्रेषण हुने
	स्थानिय सरकार, बिषयगत निकाय र विकास साझेदारकाबिच समन्वय र सहकार्य गर्ने गराउने	स्थानिय स्तरको समन्वय र सहकार्यका साथ विपद व्यावस्थापन हुनेछ	निरन्तर	थप लागत नचाहिने						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत	कार्य प्राथमिकता	पूवसूचनाको गुणस्तरयिता र बिश्वसनीयता कायम हुने

३.२.८. प्राथमिकताका क्षेत्र ८ : विपद् जोखिम हस्तान्तरण र वित्तीय व्यवस्थापन

प्राथमिकताका कार्य
८.१ जोखिम हस्तान्तरण संयन्त्र स्थापना
८.२ सामाजिक सुरक्षा संयन्त्र
८.३ विपद् व्यवस्थापन कोष

८.४ विकास साझेदारहरूलाई सहभागी गराउने															
८.५ जोखिम सिर्जनाकर्ताद्वारा भुक्तानी व्यवस्था															
प्राथमिकताका कार्य	**रणनीतिक उपाय**	**अपेक्षित नतिजा**	**समयावधि**	**अनुमानित लागत**	**अन्तरआवद्धता**					**जिम्मेवार निकाय**	**सहयोगी निकाय**	**प्राथमिकता**	**बजेटको स्रोत**	**चुनौती**	**सूचक**
					प्रदेश योजना	**राष्ट्रिय योजना (DRR-NSPA)**	**(CCRA-NPA)**	SFDRR	SDGs						
८.१ जोखिम हस्तान्तरण संयन्त्र स्थापना	सार्वजनिक तथा निजी आवासीय भवनको स्थानीय विपद् जोखिम विमा योजना तर्जुमा गन	विपद् जोखिम बीमा कार्यान्वयनका लागि योजना र कार्यविधि तयार भएको हुने	निरन्तर	बार्षिक १० लाख		६.४		P३	G११	वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत	प्राविधिक जनशक्तिको कमी	योजना र कार्यबिधि तयार हुनेछ
	जलवायुजन्य जोखिमक्षेत्रमा कामगर्नेहरुको जिवनविमाका साथै जलवायुजन्य जोखिमका कारण क्षतीहुनसक्ने सम्पतीको पनि बिम गर्ने	जलवायुजन्य जोखिमक्षेत्रमा कामगर्नेहरुको जिवनविमा भएको हुनेछ	निरन्तर	बार्षिक ५ लाख						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्तिको कमी	बिमा संस्कृतीको विकास भएको हुनेछ
८.२ सामाजिक सुरक्ष संयन्त्र	विपद जलवायुको जोखिमले समाजको धिमा रहनेलाई थप हानी नोक्सानी गर्छ भन्ने मान्यतासाथ थप सहुलियतपूर्ण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	समाजका महिला बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक गर्भवती तथा सुत्केरी महिला, दिर्घरोगी, उकल महिला समेतको बिशेष हेरचाह हुने	निरन्तर	बार्षिक २५ लाख		६.४		P३	G११ र ३	वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	नीतिगत प्रावधान र अन्तरतह समन्वय	सामाजिक स.रषण हुने

	सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रममा आवद्धहरुलाई थप सहुलियत दिने	कमजोरलाई विपदको सामना गर्नका लागि थप मद्दत पुग्ने	निरन्तर	बार्षिक २५ लाख						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	नीतिगत प्रावधान र अन्तरतह समन्वय	सामाजिक स.रषण हुने
८.३ विपद व्यावस्थापन कोष	स्थानिय विपद व्यावस्थापनकोषको गठन र परिचालन गर्ने	संघ र प्रदेश सरकाबाट स्थानिय विपद व्यावस्थापन कोषमा रकम निकासा लिई आफनो योगदान समेत थपेर विपद व्यावस्थापन गरिने	निरन्तर	थप लागत नचाहिने						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	नीतिगत प्रावधान र अन्तरतह समन्वय	स्थानिय विपद व्यावस्थापन कोषको गठन र परिचालन
	जलवायु बित्त र हरित अर्थतन्त्र प्रश्रयका लागि आवश्यक कोषको गठन र परिचालन गर्ने	राष्ट्रीय तथा अन्तराष्ट्रीय स्तरमा स्थापित जलवायु वित्तको स्थानिय सरकार मार्फत परिचालन गर्ने	१ बर्ष	५ लाख						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	आन्तरिक स्रोत र विकास साझेदार	नीतिगत प्रावधान र अन्तरतह समन्वय	राष्ट्रीय तथा अन्तराष्ट्रीय सहायता परिचालन हुने
८.४ विकास साझेदारहरुलाई सहभागि गराउने	विकास साझेदार परिचालन गर्नका लागि आवश्यक स्थानिय कार्यबिधिको तर्जुमा गर्ने	विकास साझेदारहरु र बिषयगत निकाय तथा नगर कार्यपालिकालाई कार्यक्रम साझेदारी गर्न सहज हुने	१ बर्ष	५ लाख						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	नचाहीने	नीतिगत प्रावधान र अन्तरतह समन्वय	कार्यबिधि जारी भएको हुने
	विकास साझेदारहरुसंग सहकार्य गर्ने	संघले जारी गरेको विकास सहायता नीति र विकास साझेदार परिचालन निर्देशिका अनुरुप स्थानिय स्तरमा	निरन्तर	थप लागत नचाहिने						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	उच्च	नचाहीने	नीतिगत प्रावधान र अन्तरतह समन्वय	विकास साझेदारहरु संग सहकार्य भएको हुने

		जारी गरेको विकास साझेदार परिचालन कार्यबिधि अनुरुप सहकार्य हुने													
८.५ जोखिम सृजन ागर्नेले सो को भार बहन गर्नुपर्ने व्यावस्था	जोखिम निम्त्याउने कार्य गर्ने कुनै व्याक्ति, संघ संस्था, विकास, आयोजना गतिबिधि समेतका सर्जकले सो को कारण उतपनन स्थितिको भार बहन गर्नुपर्ने प्राबधानको तर्जुमा गर्ने	जोखिम सर्जकहरु निरुत्साहित हुने	निरन्तर	थप लागत नचाहिने						वातावरण तथा विपद व्यावस्थापन शाखा	नगर कार्यपालिका बिषयगत निकाय	मध्यम	नचाहीने	नीतिगत प्रावधान र अन्तरतह समन्वय	जोखिम सृजना गर्ने प्रवृतीमा कमी हुने

परिच्छेद- ४

बजेटको विनियोजन र विकास योजनामा मूलप्रवाहीकरण

चित्र : स्थानीय तहको दीर्घकालीन सोच, आवधिक योजना, मध्यकालीन खर्च संरचना र वार्षिक विकास कार्यक्रम बीच अन्तरसम्बन्ध

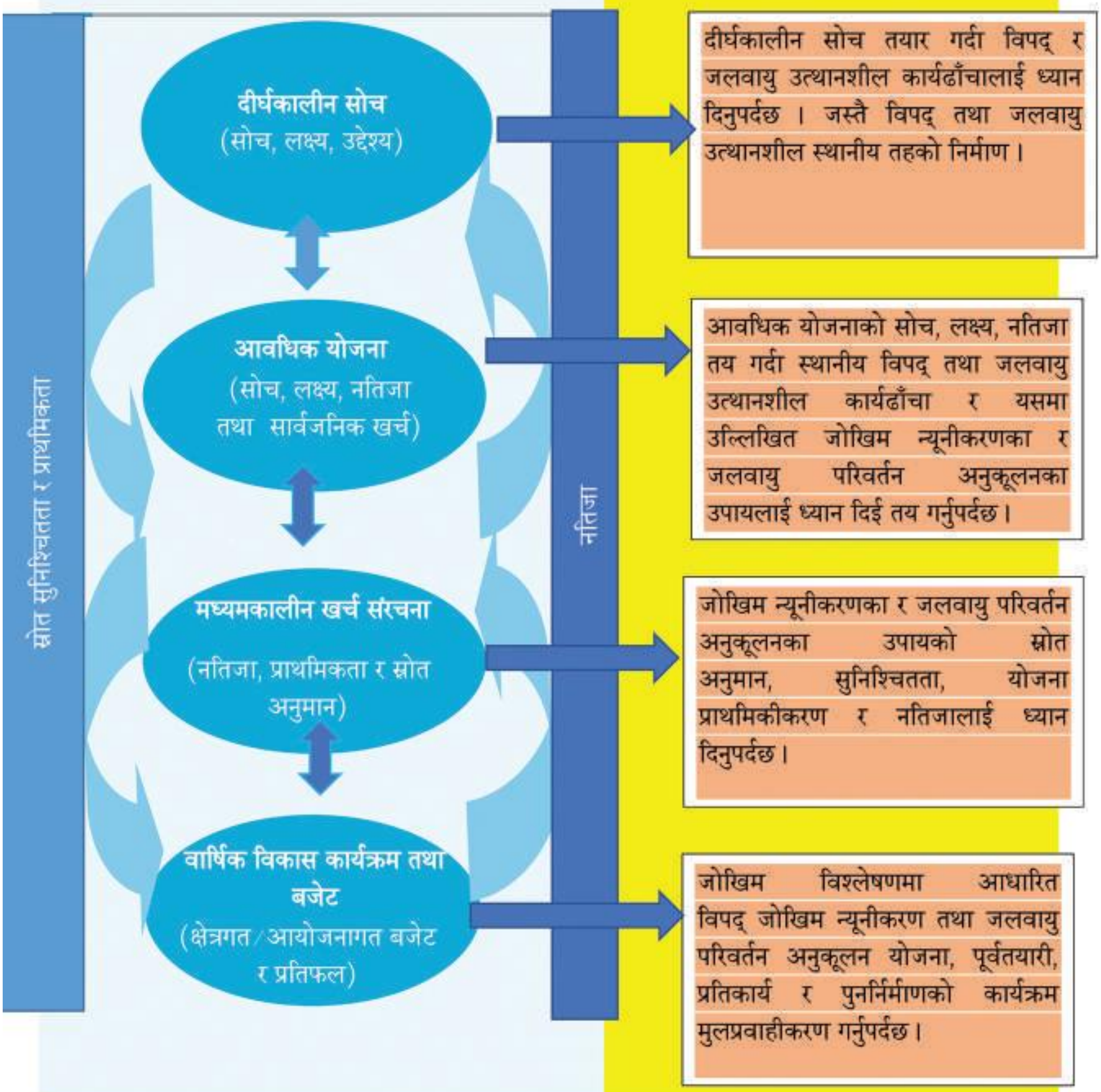

४.१. स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको लागि लगानीको न्यूनतम लक्ष्य

४.१.१. सरोकारवाला निकायसँग समन्वय

नलगाड नगरपालिकाले विपद तथा जलवायु उत्थानशिल कार्यढाँचाको कार्यान्वयन गर्नका लागी नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका निकाय, संघसंस्था तथा अन्य साझेदारहरु संग समन्वय र सहकार्य गरी उनिहरुको श्रोत र साधनलाइ पनि परिचालन गर्नेछ। यसका अतिरिक्त प्रकोपबाट हुन सक्ने सम्भावित विपद्को सामना गर्न नगरपालिकाले जिल्लामा रहेका निकायहरु संघ र प्रदेश सरकार तथा त्यस अन्तरगतका कार्यालयहरु संग पनि समन्वय र सहकार्य गर्नेछ। यसका साथै देहाय बमोजिमका संरचना संग विशेष समन्वय गरिने छ।

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद्
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यकारी समिति
- राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण
- प्रदेश विपद् व्यवस्थापन परिषद्
- प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
- वडा विपद् व्यवस्थापन समिति

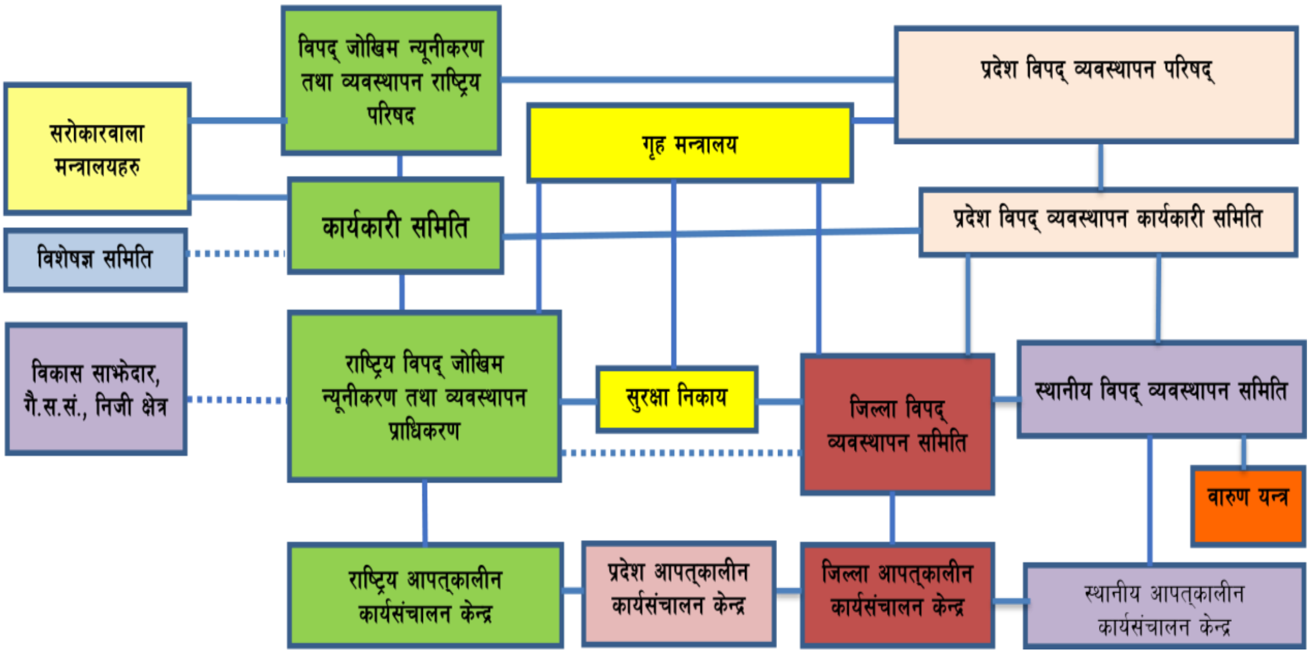

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ (प्रथम संशोधन, २०७५) बमोजिम विपद् व्यवस्थापनको संस्थागत संरचना

नोटः उल्लेखित संस्थागत संरचनामा विपद जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ का प्रावधानलाई आधार लिइ विभिन्न समितिहरु र निकायहरु वीचको सम्वन्ध र समन्वयलाई प्रष्टयाउने गरी प्रस्तुत गरिएको छ ।

नलगाड नगरपालिकाको सूचना प्रवाह तथा विपद् व्यवस्थापन संयन्त्र

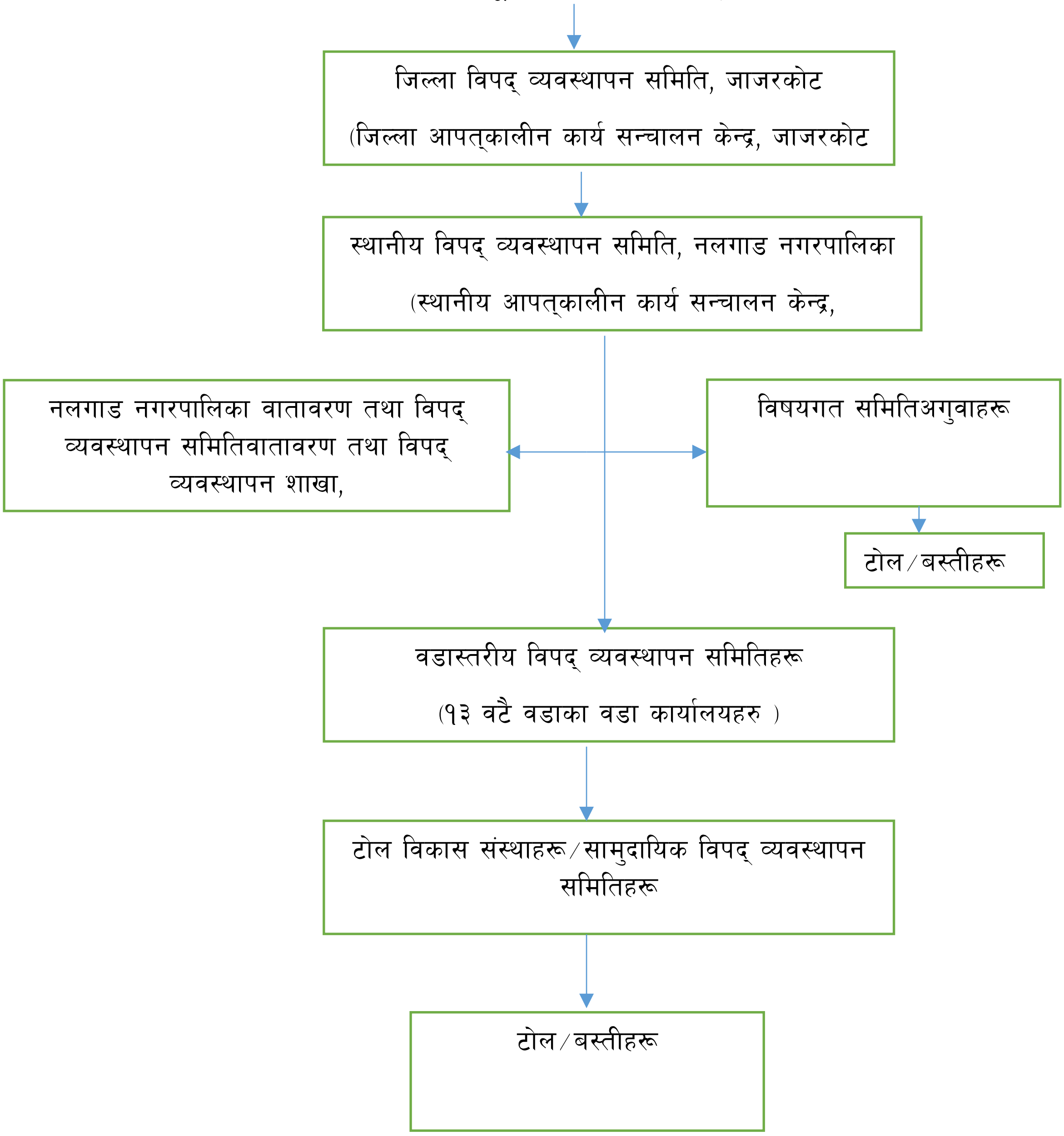

यसका साथै विपद्को समयमा पालिकाले छिमेकी पालिकाहरू सँग सहयोग आदानप्रदान गर्नेछ। विशेषगरी भुकम्भ ,पहिरो,बाढी र आगलागीको समयमा प्रतिकार्यका लागि , एम्बुलेन्स तथा अत्यावश्यक मानवीय सहायता आदानप्रदान गर्नुपर्ने छ । सहयोग आदानप्रदान गर्न आवश्यक लिखित समझदारी, सम्झौता गरिने छ । जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति साथै विभिन्न निकायसँगको सहयोग र समन्वयलाई थप मजबुत गरिनेछ । यस पालिका को छिमेकी नगरपालिका, गाउँपालिका तथा जिल्ला समन्वय समिति जस्ता सरकारी निकायहरुसँग राम्रो सम्बन्ध रहेको छ । फलतः यस क्षेत्रको विकासात्मक तथा विपद् प्रतिकार्यका कृयाकलापको सञ्चालनमा समन्वय गर्ने गरिएको छ । त्यसैगरी विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थासँग समेत राम्रो सम्वन्ध रहेको छ । हाल यस पालिकाक्षेत्रमा युनिसेफ नेपाल, सी.वी.एम. ग्लोवल, पाँचतारा युवा मञ्च, सेभ द चिल्डेन, रेडक्रस, डब्लु एफ पि. वन उपभोक्ता समिति, आई एम.ओ नेपाल, सोसेक नेपाल जस्ता राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरु कार्यरत छन् ।

४.१.२. स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन लगानी बजेट

क) नलगाड नगरपालिका र यस अन्तरगतका निकायहरूले आ-आफ्नो वाषिर्क बजेटमा विपद् तथा जलवायु जोखिम न्यूनीकरणका कार्यलाई मूलप्रबाहीकरण गर्ने गरी विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा, २०८२ मा सुचीकृत प्राथिमक कार्य र क्रियाकलापहरूलाई प्राथिमकतामा राखि नीति, योजना, कार्यक्रम र बजेटको व्यवस्था गर्ने गराउने छन् ।

ख) नलगाड नगरपालिकामा क्रियाशिल संघीय निकाय र प्रदेश सरकार अन्तरगतका कृषि, पशुसेवा, सडक, सिचाइ, शिक्षा, सञ्चार, विद्युत, स्वास्थ्य, खानेपानी, सामाजिक सुरक्षा, संरक्षण, भूमि व्यवस्थापन र यातायात व्यवस्था लगायतका काम हेर्ने विषयगत कायार्लय, आयोजना तथा मानवीयक्षेत्रमा क्रियाशिल संघ संस्थानहरूले आ-आफ्नो वार्षिक नीत, योजना, बजेट र कार्यक्रम माफर्त विपद् तथा जलवायु जोखिम न्यूनीकरणका कायर्लाई मूलप्रबाहीकरण गर्ने गराउने छन् ।

ग).नलगाड नगरपालिका स्थित मानवीयक्षेत्रमा क्रियाशिल सामाजिक संघ संस्था, निजीक्षेत्र, व्यावसायिक प्रतिष्ठान, प्राज्ञीक निकाय, नागरिक समाज, स्वयंसेवक लगायत सामाजिक तथा संगिठत संघ संस्थाहरूले आ-आफ्नो वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम मा विपद् तथा जलवायु जोखिम न्यूनीकरणका कार्यलाई मूलप्रबाहीकरण गर्ने गरी यथोचित नीति, योजना, बजेट र कार्यक्रम को व्यवस्था गरी कार्यान्वयन रगर्ने गराउने छन् ।

४.२. आवधिक र वार्षिक विकास योजनामा मूलप्रवाहीकरणको योजना

४.२.१. विपद् व्यवस्थापन कोष

क) नलगाड नगरपालिकामा गाउँपीलिकाले जारी गरेको ऐन, नियमको प्रवधान बमोजिम एउटा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष रहनेछ। उक्त कोषको परिचालन गर्दा गराउँदा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा, २०८२ मा सुचीकृत प्राथिमक कार्य र क्रियाकलापलाई प्राथिमकतामा राखि कार्यान्वयन रगरिनेछ ।

ख) नलगाड नगरपालिकाबाट सञ्चीलित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषको सञ्चालन गर्दा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन कोष जाजरकोटसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ। संघले सञ्चालन गरेको केन्द्रीय विपद् व्यवस्थापन कोष र प्रदेश सरकारले सञ्चालन गरेको प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कोषबाट स्थाीनय विपद् व्यवस्थापन कोषमा आवश्यक रकमको निकासा लिनका लागि संघले जारी गरेको विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यीविध २०७८ बमीजम नगरपीलकाले पहल गर्नेछ ।

ग) स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषमा सङ्किलत रकम विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा, २०८२ मा सुचीकृत प्राथमिक कार्य र क्रियाकलापका अितीरिक्त विपद् तथा जलवायु जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य र पुनर्लाभ तथा पुनस्थापना लगायतका कार्यमा परिचालन गरिनेछ ।

४.२.२. आवधिक/वार्षिक बजेटमा मूलप्रवाहीकरण

कार्यढाँचामा प्राथमिकीकरण गरिएका उपायलाई नलगाड नगरपालिकाको आवधिक/वार्षिक विकास बजेटमा क्षेत्रगत कार्यक्रम खुलाई मूलप्रवाहीकरण गरिएको तालिकामा निम्नानुसार छ ।

तालिका नं. ३२ नलगाड नगरपालिकाको ३.२ मा सूचीकृत विपद् जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरूलाई मूलप्रवाहीकरण

क.सं.	क्षेत्र	स्रोत	बजेट	कैफियत
१	आर्थिक विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम बुझाइ	आन्तरिक र विकास साझेदार	२२,२००,०००।००	
२	स्थानीय तहमा विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम शासकीय पद्धतिको सुदृढीकरण		५,९००,०००।००	
३	उत्थानशीलता वृद्धिका लागि विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम न्यूनीकरणमा निजी तथा सार्वजनिक लगानी		२३६,०००,०००।००	
४	प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि विपद् कार्यान्वयन पूर्वतयारीको सुदृढीकरण		६,८००,०००।००	
५	पुनर्लाभ, पुर्नस्थापना र पुननिर्माणमा अझ बलियो र राम्रो		१७,७००,०००।००	
६	तालिम र क्षमता अभिवृद्धि		५,२००,०००।००	
७	बहुप्रकोप पूर्व सूचना प्रणाली		३,९००,०००।००	
८	विपद् जोखिम हस्तान्तरण र वित्तीय व्यवस्थापन		७,५००,०००।००	
जम्मा			**३०५,२००,०००।००**	

परिच्छेद- ५

कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

५.१. कार्यान्वयन रकार्ययोजना

क.) नगरपालिकामा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५, को प्रावधान र यो विपद् तथा जलवायु उत्थानसील कार्यढाँचा , २०८१ मा परीलिक्षत प्राथिमकक्षेत्र र तिनका कायर्हरूको कार्यान्वयन का लागि सूचीकृत रणनीतक उपाय अबलम्बन गरी तोकिएको समयसीमाभित्र यसको अपेक्षित प्रतिफललाई हासिल गनर्का लागि गाउँकायर्पालिकाले आफ्नो विषयगत क्षेत्र तथा शाखा माफर्त यो कार्यढाँचा को कार्यान्वयन का लागि नेतृत्व र आवश्यक समन्वय गर्नेछ ।

ख) नलगाड नगरपालिका भित्र क्रियाशिल सरकारी निकायले आ-आफ्ना वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम तजुर्मा गरी कार्यान्वयन रगर्दा गराउँदा यो कार्यढाँचा को प्रावधानलाई आधार मानेर कार्यक्रम को तजुर्मा र कार्यान्वयन रगर्ने गराउने छन् ।

ग) नलगाड नगरपालिकाबाट सञ्चालित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषको परिचालन गर्दा यो कार्यढाँचा को कार्यान्वयन लाई प्राथिमकतामा राखिनेछ ।

घ) यो कार्यढाँचा कार्यान्वयन का लागि संघ र प्रदेश सरकारको आवश्यक सहयोग लिइने छ । साथै; यसक्रममा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँग आवश्यक सहयोग र सहकार्यका साथ यो कार्यढाँचा को कार्यान्वयन गरिनेछ ।

ङ) नलगाड नगरपालिकामा मानवीय क्षेत्रमा क्रियाशिल विकास साझेदार तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरू, सामुदायिक संघ संस्थाहरू, निजीक्षेत्र, व्यावसायिक प्रतिष्ठान, प्राज्ञीक निकाय, स्वयंसेवक, समुदाय र नागरिक समाज समेतको सहयोग र सहभागितामा यो कार्यढाँचाको कार्यान्वयन रगरिनेछ ।

च) कार्यढाँचा को कार्यान्वयन गर्न नलगाड नगरपालिकाका बासिन्दाको क्षमता विकास गरी स्थानीय स्रोत साधनको अधिकतम उपयोग गरिनेछ ।

छ) कार्यढाँचाको कार्यान्वयन रगर्दा गराउँदा महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्ग, दीर्घरोघी, गभर्वती र सुत्केरी महिला समेतको स्थीती विद्यमान स्थिती र लैङ्गिक संवेदनशिलता समेतलाई समेत विशेष ध्यान दिईनेछ ।

ज) नलगाड नगरपालिकाको दीघर्कालीन, आविधक, वार्षिक र चालु योजना तथा कार्यक्रम माफर्त यो कार्यढाँचाका प्राथिमक कार्य सञ्चालन गर्दा गराउँदा नगरपालिकाले हरित अर्थतन्त्रको प्रबद्धर्न, गैरसरकारी क्षेत्रसँगको कार्यक्रम साझेदारी जस्ता मोडेल समेत अपनाएर कार्यान्वयन गर्ने गराउनेछ ।

झ) नलगाड नगरपालिकाका विद्यमान नीतिगत प्रावधानको पुरावलोकन गर्नेछ र यो कार्यढाँचा कार्यान्वयन का लागि आवश्यक पर्ने निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्डजस्ता प्रावधानको तजुर्मा गरी कार्यान्वयन रगर्ने गराइनेछ ।

५.२. अनुगमन र मूल्याङ्कन

क) नलगाड नगरपालिकाकाको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले यो स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा, २०८२ को कार्यान्वयन रस्थितको अनुगमन गर्नेछ। सिमितले अनुगमन गर्दा आवश्यक उप-सिमितको गठन गर्न सक्नेछ। उपसिमितको गठन तथा कार्यढाँचाको अनुगमन सम्बन्धी अन्य कुरा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले आफै निधार्रण गर्नेछ।

ख) स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा, २०८२ को कार्यान्वयन अवस्थाको मूल्याङ्कन नलगाड नगरपालिकाले गर्नेछ । नलगाड नगरपालिकाकाले यो कार्यढाँचा को मूल्याङ्कन गर्दा उप-सिमितको गठन गर्न सक्नेछ। उपसिमितको गठन तथा कार्यढाँचा को मूल्याङ्कन सम्बन्धी अन्य कुरा नलगाड नगरपालिकाले आफै निधार्रण गर्नेछ।

ग) कर्णाली प्रदेश सरकार र संघका संबद्ध निकायले स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा, २०८२ को कार्यान्वयन रअवस्थाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्य प्राविधक सहयोग गर्न सक्नेछ।

५.३. समीक्षा र परिमार्जन

क) स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा, २०८२ को वार्षिक वा आविधक अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट प्राप्त सिकाइ र सुझावलाई नलगाड नगरपालिकाले कार्यढाँचाको पुनरावलोकनको आधारका रूपमा ग्रहण गर्नेछ।

ख) विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको गतिशील र बदलिंदो आयामलाई नलगाड नगरपालिका कार्यपालिकाले कार्यढाँचाको पुनरावलोकनको आधारका रूपमा ग्रहण गर्नेछ।

ग) नलगाड नगरपालिकाले स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा, २०८२ को सिकाइ र पुनरावलोकनका आधारहरूलाई संस्थागत अभिलेखमा राख्नेछ।

घ) नलगाड नगरपालिकाकाले उपर्युक्त सिकाइ र सुझावका आधारमा हरेक दुई वषर्मा यो स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा, २०८२ को पुनरावलोकन गर्नेछ।

अनुचीहरु

अनुसुची १. स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समितिको नामवली

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर	कैफियत

१	श्री डम्बर बहादुर रावत	अध्यक्ष	९७४२२३६३३५	
२	श्रीशेर बहादुर पुन	सदस्य	९८४१६४५१५८	
३	श्री धन बहादुर महर	सदस्य	९८४८१६९४९४	
४	श्री अनिता रोका	सदस्य	९७६९९४७१३२	
५	श्री बलबिर बि क	सदस्य	९८४८१३६०६८	
६	श्रीसन्तोष चन्द	सदस्य	९८५८०५०७२७	
७	श्री उमेश खड्का	सदस्य	९८६८०९०००९	
८	श्री लाल बहादुर खत्री	सदस्य	९८४८२७८१६७	
९	श्री भेष जंग शाह	सदस्य	९८४८०६४६४८	
१०	श्री अमृत अधिकारी	सदस्य	९८६६०७८१०९	
११	श्री पुर्ण बहादुर खत्री	सदस्य	९८४९७०४६४३	
१२	श्री वर्षा रावत	सदस्य	९७६९२७५४६६	
१३	श्री प्रभात सुवेदी	सदस्य	९८५८०८०८५५	
१४	श्री सिर्जना कु .बड्वाल	सदस्य-सचिव	९७४५६३८४६३	
१५				

अनुसुची २. अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई जानकारी सङ्कलनको प्रारुप

कार्यान्वयन री तथा प्रतिकार्य कार्य	मुख्य जिम्मेवार निकाय	कार्यान्वयनको अवस्था	असल अभ्यास	सुधार गर्नुपर्ने पक्ष
पालिकामा रहेको खुल्ला तथा सुरक्षित स्थानहरु तथा स्थलको पहिचान गर्दै विपद् तथा जलवायु उत्थानाशील समितिमा आपत्कालिन कोष रहेको तथा त्यसको बृद्धिको लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु गर्ने खाद्यान्न तथा त्रिपालको भण्डारण तथा त्यसको समय समयमा रेखदेख र सुरक्षा गर्ने, पालिकाले गरेका प्रतिकार्यका कार्यहरु विपदमा परेका व्यक्तिहरुको तालिम प्राप्त व्यक्तिद्वारा तत्काल खोज तथा उद्धार तथा प्राथमिक उपचार गरी अस्पताल पठाउने र खाद्यान्न तथा लत्ताकपडा आदिको व्यस्था मिलाउने आवश्यकता अनुसार अस्थायी बासस्थानको व्यस्था मिलाएको	पालिका	विपद्को समयमा सामजिक दुरी कायम गर्न गाह्रो हुनुको साथै ,स्रोत र साधनको कमिका करण समयमा राहतको सामन पुगाउन गाह्रो	विपदको समयमा यस पालिकाले ले ग्रसित समुदायको समस्या बुझ्दै उनीहरुलाई सहायोगगर्ने गरेको र समय समयमा उनीहरुको घर दैलो पुगी अनुगमन गरेको ।	क्षतिलाई कसरी कम गर्न सकिन्छ भन्ने विषयमा बढी जोड दिनु पर्ने ।

अनुसुची ३. स्थानीय आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्रले तयार गरेको प्रतिकार्य तालीका

समयावधि	प्रतिकार्यका लागि गतिविधिहरु	जिम्मेवारी	न्यून प्रभाव	उच्च प्रभाव
० देखि १ दिन	विपद् सम्बन्धि प्रारम्भिक सुचनाहरु संकलन तथा सम्बन्धित निकायमा सम्प्रेषण गर्ने ।	स्थानिय आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द्र	√	√

	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको आक्समिक बैठक बस्ने, सुचना अधिकारी तोक्ने, पुर्व सुचना प्रणालीलाई अझ सक्रिय बनाउने, स्थानिय आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द्रलाई कार्यविधि अनुसार सक्रिय बनाउने ।	प्रमुख पालिका	√	√
	स्थानीय तहमा विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक बस्ने	स्थानिय तह प्रमुख	√	√
	प्रभावित क्षेत्रमा खोज तथा उद्धार कार्यका लागि टोली परिचालन गर्ने ।	स्थानिय तह प्रमुख सुरक्षा निकाय प्रमुख	√	√
	स्थल मार्ग प्रयोग गरी उद्धार कार्य गर्न नसकिने प्रभावित क्षेत्रहरुका लागि हेलिकप्टर परिचालनका लगि केन्द्र र प्रदेशसँग अनुरोध गर्ने ।	स्थानिय तह प्रमुख मार्फत जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति		√
	विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धि भएका प्रयास लगायत सार्वजनिक सुचनाहरु स्थानिय संचार माध्यम मार्फत प्रशारण गर्ने ।	पत्रकार,एफ.एम रेडियो	√	√
	प्रभावित क्षेत्रका घाइते तथा बिरामीहरुका लागि प्राथमिक उपचारक र एम्बुलेन्स सेवा परिचालन गर्ने गराउने	स्वास्थ्य शाखा /नेरेसो, स्थानिय तह, एम्बुलेन्स	√	√
	सम्पुर्ण सरोकारवाला निकायहरुसँग सम्पर्क समन्वय गर्ने ।	स्थानिय आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द्र	√	√
	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा टोली परिचालन गर्ने ।	स्थानिय तह प्रमुख		√
	प्रभावितहरुलाई पहिचान गरिएका सुरक्षित स्थानमा आस्थायी आवासको व्यवस्थापन गर्ने	स्थानिय तह प्रमुख /नेरेसो/ प्रविधिक शाखा	√	√
	प्रभावित क्षेत्रका अति संकटासन्न समुहका व्यक्तिहरुको पहिचान र व्यवस्थापन गर्ने ।	संरक्षण क्षेत्रको अगुवा निकाय र संघसंस्थाहरु	√	√
	प्रभावित क्षेत्रका विस्थापितहरुलाई तयारी खानेकुरा र पानीको व्यवस्थापन गर्ने ।	स्थानिय तह र नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	√	√
	प्रतिकार्यका लागी भए गरेका कार्यहरुको अबस्था बारे राष्ट्रिय र प्रदेश आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द(DEOC / NEOC / PEOC) मा जाहेरी गर्ने ।	स्थानिय आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द	√	√
दोस्रो दिन	मौषम सम्वन्धि जानकारी नियमित रुपमा प्रशारण गर्ने ।	स्थानिय आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द्र, एफ.एम रेडियोहरु	√	√
	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति बैठक आव्हवान गर्ने ।	स्थानिय तह प्रमुख	√	√
	प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा तथ्यांक समायोजन गरी अनुमोदन गर्ने र लेखाजोखा समन्वय टोली (ACT) परिचालनका लागी राष्ट्रिय आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्र (NEOC) सँग अनुरोध गर्ने ।	स्थानिय बिपद् व्यवस्थापन समिति स्थानिय आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्र	√	√
	राहत बितरण कार्यलाई समन्वय गरी एकद्धार प्रणाली मार्फत बितरणको प्रबन्ध मिलाउने ।	स्थानिय बिपद् व्यवस्थान समिति		√

	प्रभावित क्षेत्रका विस्थापितहरुलाई तत्काल आवश्यक पर्ने खाद्यान र न्यूनतम मानवोचित सामाग्री र स्वीकृत मापदण्ड वमोजिम राहत उपलब्ध गराउने ।	स्थानिय जिल्ला अधिकारी/स्थानिय तह/उद्योग बाणिज्य संघ	√	√
	प्रभावित क्षेत्रमा अस्थायी आवास तथा शौचालयको व्यवस्था गर्ने ।	स्थानीय तह/प्रविधिक शाखा नेरेसो	√	√
	विषयगत टोली परिचालन (स्वास्थ्य, आवास, खानेपानी तथा सरसफाई, शिक्षा, आदी ।	स्थानिय तह प्रमुख	√	√
	प्रभावित क्षेत्रमा खोज तथा उद्धार कार्य निरन्तरता दिने ।	सुरक्षा निकाय	√	√
	घाईते तथा बिरामीहरुको उपचारको निःशुल्क उपचारको व्यवस्था मिलाउने ।	स्वास्थ्य शाखा		√
	प्रभावित क्षेत्रमा खाद्य तथा गैर खाद्य सामाग्री वितरण कार्यमा निरन्तरता दिने ।	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति/ नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	√	√
	विषयगत क्षेत्रको बैठक आव्हवान गर्ने ।	सबै क्षेत्रगत नेतृत्व गर्ने निकायहरु		√
	प्रभावित क्षेत्रमा स्थानिय विपद् प्रतिकार्य समुह परिचालन गर्ने ।	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	√	√
	स्थानिय विपद् लेखाजोखा तथा समन्वय टोली परिचालन गर्ने ।	स्थानिय तह प्रमुख		√
	प्रतिकार्यका लागी भए गरेका कार्यहरुको अबस्था बारे जिल्ला, राष्ट्रिय र प्रदेश आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द(DEOC / NEOC/PEOC)मा जाहेरी गर्ने ।	स्थानिय आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द	√	√
	प्रभावित क्षेत्रहरुको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गर्ने ।	स्थानिय तह प्रमुख	√	√
तेस्रो दिन	मौषम सम्वन्धि जानकारी नियमित रुपमा प्रशारण गर्ने ।	स्थानिय आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द्र/ एफ.एम रेडियो	√	√
	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति बैठक तथा स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति बैठक बस्ने ।	प्रमुख जिल्ला अधिकारी/स्थानिय तह प्रमुख	√	√
	शव व्यवस्थापन निर्देशिका वमोजिम मृत्युभएका शवहरुको व्यवस्थापन गर्ने साथै, आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराउने ।	जिल्ला बिपद ब्यवस्थापन समिति		√
	उपकरणहरुको प्रयोग गरी खोज तथा उद्धार कायलाई निरन्तरता	स्थानिय तह प्रमुख सुरक्षा निकाय प्रमुख	√	√
	प्रभावित क्षेत्रमा हुन सक्ने महिला हिसांका गतिविधिका सम्वन्धमा विशेष निगरानी राख्ने तथा वालवालिका, जेष्ठनागरीक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई विशेष सरंक्षणको प्रवन्ध मिलाउने।	स्थानिय तहका महिला बालवालीका तथा सामाजिक बिकास शाखा,		√

	खाद्य तथा गैर खाद्य सामाग्री लगायत सुक्ष्म पोषण तथा बाल भिटा लगायत पोषणयुक्त खाना संकलन तथा वितरण कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा निरन्तरता दिने ।	स्थानिय तह, नेरेसो, स्वास्थ्य शाखा ,अन्य सहयोगी निकायहरु	√	√
	प्रभावित क्षेत्रमा शुद्ध खानेपानीको उचित व्यवस्थापन गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा	√	√
	विरामी तथा घाईतेको थप उपचारका लागि स्वास्थ्य टोली परिचालन गर्ने ।	स्थानीय तह स्वास्थ्य शाखा	√	√
	अति संकटासन्न अबस्थामा रहेका समुहहरुलाई बिशेष निगरानी तथा आधारभुत स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने ।	स्थानीय तह स्वास्थ्य शाखा		√
	प्रतिकार्यका लागी भए गरेका कार्यहरुको अबस्था बारे जिल्ला, राष्ट्रिय र प्रदेश आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द(DEOC / NEOC/PEOC) मा जाहेरी गर्ने ।	स्थानिय आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द	√	√
चौथो दिन	मौषम सम्वन्धि जानकारी नियमित रुपमा प्रशारण गर्ने ।	स्थानिय आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द्र/एफ.एम रेडियो	√	√
	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति बैठक तथा स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति बैठक आयोजना गर्ने ।	स्थानिय तह प्रमुख	√	√
	विरामी तथा घाईतहरुका लागि अस्थायी स्वास्थ्य शिविरको आयोजना	स्थानिय तह प्रमुख । स्वास्थ्य शाखा		√
	पुर्ण क्षति भएका परिवारहरुका लागि अस्थायी आवास निर्माण गर्ने ।	आवास क्षेत्रको अगुवा निकाय/ स्थानिय तह	√	√
	खाद्य तथा गैर खाद्य सामाग्री लगायत सुक्ष्म पोषण तथा बाल भिटा लगायत पोषणयुक्त खाना संकलन तथा वितरण कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा निरन्तरता दिने ।	स्थानिय तह, नेरेसो, स्वास्थ्य शाखा ,	√	√
	खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छताका गतिबिधिहरु संचालन गर्ने ।	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा		√
	प्रभावित समुदायलाई नेपाल सरकारको स्विकृत मापदण्ड बमोजिम नगद तथा अन्य आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउने ।	स्थानिय तह प्रमुख	√	√
	बिषय क्षेत्रगत निकायहरुको बैठक बस्ने ।	स्थानिय तह प्रमुख,सबै क्षेत्रगत नेतृत्व गर्ने निकायहरु		√
	मरेका पशु चौपायाहरुको व्यवस्थापन गर्ने ।	पशुसेवा शाखा	√	√
	प्रतिकार्यका लागी भए गरेका कार्यहरुको अबस्था बारे जिल्ला, राष्ट्रिय र प्रदेश आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द(DEOC / NEOC/PEOC)मा जाहेरी गर्ने ।	थनिय आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द	√	√
पहिलो हप्ता	मौषम सम्वन्धि जानकारी नियमित रुपमा प्रशारण गर्ने ।	स्थानिय आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द्र/ एफ.एम रेडियो	√	√

	प्रभावित क्षेत्र तथा समुदायको अवस्था विश्लेषण गरी अस्पताल, स्वास्थ्य केन्द्र, आन्तरिक रुपमा विस्थापितको शिविर, विद्यालयजस्ता आधारभुत क्षेत्रमा विद्युतीय सेवा र सञ्चार सेवा उपलब्ध गराउने ।	नेपाल बिधुत प्राधिकरण कार्यालय, नेपाल टेलिकमको कार्यालय,		√
	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति बैठक तथा स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति बैठक बस्ने ।	प्रमुख जिल्ला अधिकारी/ स्थानिय तह प्रमुख	√	√
	बिषय क्षेत्रगत निकायहरुको बैठक बस्ने ।	स्थानिय तह प्रमुख ,सबै क्षेत्रगत नेतृत्व गर्ने निकायहरु		√
	प्रभाावित क्षेत्रमा खासगरी सङ्कटासन्न समूहका लागि स्वच्छ र सुरक्षित वातावरणको प्रत्याभुति दिने विशेषगरी लङ्गैगिक हिसां नियन्त्रण गर्न विशेष ध्यान दिने ।	स्थानीय तह, महिला बालवालीका तथा सामाजिक बिकास शाखा		√
	थप आबश्यक पर्ने राहतका लागी समन्वय गरी बितरणको व्यवस्था मिलाउने ।	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति		√
	परिवार पुर्नःमिलन कार्यक्रम गर्ने ।	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति	√	√
	प्रभावित क्षेत्रको सघन अवलोकन गरी मानवीय कार्यका लागि भएका प्रतिकार्य उद्धार कार्यको अनगुमन र प्रतवदेन तयार गर्ने ।	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति		√
	विस्तृत घरधुरी सर्वेक्षण सक्रिय बनाउने ।	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	√	√
	आबश्यकताको आधारमा बिपद **लेखाजोखा मार्गदर्शन २०७२** अनुसार थप लेखाजोखाका औजारहरुलाई सक्रिय बनाउने(MIRA/CSDA) .	स्थानिय विपद व्य.स. बिषय क्षत्रगत निकायहरु	√	√
	प्रभावित परिवारको दर्ता गर्ने, प्रभावितको लागि परिचयपत्र उपलब्ध गराउने ।	स्थानीय तह/जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समिति		√
	विभिन्न सरुवा रोगहरु सम्बन्धि सचेतना तथा घरदैलो अभियान चलाउने ।	स्थानिय तह स्वास्थ्य शाखा	√	√
	प्रतिकार्यका लागी भए गरेका कार्यहरुको अबस्था बारे जिल्ला, राष्ट्रिय र प्रदेश आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द(DEOC / NEOC/PEOC)मा जाहेरी गर्ने ।	स्थानिय आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द	√	√
दोस्रो हप्ता	मौषम सम्वन्धि जानकारी नियमित रुपमा प्रशारण गर्ने ।	स्थानिय आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द्र/ एफ.एम		√
	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति बैठक बस्ने ।	स्थानिय तह प्रमुख		√
	बिषय क्षेत्रगत निकायहरुको बैठक बस्ने ।	सबै क्षेत्रगत नेतृत्व गर्ने निकायहरु		√
	थप गैह्खाद्य सामग्रीको सेट वितरण र अस्थायी शिबिर व्यवस्थापन गर्ने ।	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी/ स्थानीय तह		
	प्रभावित क्षेत्र मानवीय कार्यका लागि भएका प्रतिकार्य उद्धार कार्यको अनगुमन र प्रतवदेन तयार गर्ने ।	स्थानिय आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द्र		√

	मानवीय कार्यका लागि भएका प्रतिकार्य उद्धार कार्यको अनगुमन र प्रतवदेन तयार गर्ने ।	जिल्ला तथा स्था. वि. व्य. स.बिषय क्षत्रगत नेतृत्व गर्ने निकायहरु		√
	भत्किएका संरचनाको मर्मत सम्भार गर्ने ।	प्राविधिक शाखा	√	√
	भत्किएका संरचनाको भग्नावशेष हटाउने ।	प्राविधिक शाखा	√	√
	पुर्नःस्थापनाका कार्यलाई अगाडी बढाउने ।	प्राविधिक शाखा	√	√
	प्रतिकार्यका लागी भए गरेका कार्यहरुको अबस्था बारे जिल्ला, राष्ट्रिय र प्रदेश आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द(DEOC NEOC/PEOC) मा जाहेरी गर्ने ।	स्थानिय आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द	√	√

अनुसुची ४. विषयक्षेत्र तथा कार्य जिम्मेवारी

क.सं.	विषयक्षेत्र	जिम्मेवारी	सम्पर्क फोन नम्वर	आबद्ध शाखा /कार्यालय	कार्य जिम्मेवारी
१	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार	डम्मर ब. रावत	९७४२२३६३३५	विपद् व्वसथापन समिति पालिका	विपद्को समयमा सम्पूर्ण सरोकारहरूसँग समन्वय कायम गर्ने विपद्को अवस्था आउन सक्ने पूर्वसूचना प्राप्त भएपछि स्थानीय सञ्चारमाध्यमबाट सूचना सम्प्रेषण गर्ने • विपद्का कारण समस्यामा परिरहेका वा घाइतेलाई उद्धार गर्ने • हराएकाहरूको खोजी गर्ने • मानिसको मृत्यु भएमा सुरक्षानिकायको सहयोगमा सनाखत गरी शव व्यवस्थापनको प्रबन्ध मिलाउने • प्रभावितहरूलाई राहत वितरण गर्ने
२	खाद्य तथा कृषि	अमृत अधिकारी	९८६६४७८१०९	कृषि शाखा, पालिका	• विपद्को अवस्थामा विस्थापित भई शिविरमा बसेकालाई तत्काल खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने • खानेकुरा पकाउनका लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने • कृषि क्षेत्रमा भएको क्षति विवरण संकलन गरी तयार गर्ने
३	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	तप्त बहादुर चनारा	९८४८०५९४९८	स्वास्थ्य शाखा,पालिका	• विपद्मा घाइते भएकाहरूको प्राथमिक उपचार गर्ने • महामारी हुनबाट बचाउने विधिहरू अवलम्बन गर्ने • शिविरमा उपचार गर्न नसकिने प्रकृतिका स्वास्थ्य समस्या भएका विरामी वा घाइतेलाई अस्पतालसम्म पुऱ्याई स्वास्थ्य उपचारको सुनिश्चितता गर्ने

					• महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिकमा पोषणको कमी भएमा त्यसबाट हुन सक्ने समस्याबारे प्रभावित र सरोकारवालालाई सचेत गर्ने • विभिन्न महामारी लगायतका विरामीहरुको संक्रमण, रोकथाम र व्यवस्थापन कार्य गर्ने ।
४	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन	प्रभात सुवेदी	९८५८०८०५५५	पूर्वाधार शाखा , पालिका	• विपद्को अवस्थामा खानेपानी आपूर्ति गर्ने । • विपद्का कारण ढलेका बोटविरुवाहरू हटाउने • विपद्जन्य घटनावाट सिर्जित फोहोर सरसफाइ गर्ने • मरेका पशुपक्षीहरूको व्यवस्थापन गर्ने । • व्यक्तिगत सरसफाइका लागि स्वच्छता सम्बन्धी सरसामानहरू (जस्तैः हाइजिन किट, पीयूष, क्लोरिन) उपलब्ध गराउने । • महिलाहरू सरसफाइका कार्यमा धेरै नै संलग्न हुने भएकाले उनीहरूलाई हाइजिन किट लगायतका सामग्री सहयोगमा प्राथमिकता दिने ।
५	आपत्कालीन आश्रय तथा गैर-खाद्य सामग्री	सिर्जना कु. बडुवाल	**९७४५६३८४६३**	विपद् शाखा, पालिका	• विपद्का कारण घरमा क्षति पुगी बस्न नसक्ने अवस्थामा रहेका प्रभावितहरूलाई बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक तथा अपांगता भएका व्यक्तिहरूका लागि पहुँचयुक्त आपत्कालीन आश्रय अस्थायी संरचना निर्माण गर्ने । • प्रभावितहरूलाई त्रिपाल, भाँडाकुँडा, लत्ताकपडा जस्ता गैरखाद्य सामग्री वितरण गर्ने र महिलाहरूलाई डिग्निटी किट प्रदान गर्ने । • खाद्यान्न वितरण गर्दा महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिकमैत्री सामग्री प्रदान गर्ने ।
६	संरक्षण तथा सुरक्षा	ज्योती रावल	९८४९४४१९९४	महिला बालबालिका तथा ज्येष्ठ शाखा, पालिका	• विपद्को समयमा महिला, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगता भएका व्यक्तिहरू, शिशु, बालबालिका, वृद्धवृद्धाहरूलाई संरक्षण गर्ने । • उनीहरूको आवश्यकता बमोजिमका सरसमानहरू जस्तैः डिग्निटी किट, सेनेटरी प्याड, खेलकुदका सामान आदि उपलब्ध गराउने

					• घरपरिवारका सदस्य गुमाएकाहरू तथा विपद्का कारण त्रसित व्यक्तिहरूलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा दिने र हिंसामुक्त वातावरण सिर्जना गर्ने । • लैंगिक हिंसा रोकथाम तथा सम्बोधन गर्नका लागि संरक्षण संयन्त्रलाई सुदृढ बनाउनका साथै हिंसा प्रभावितहरूका लागि आपत्कालीन सहयोग प्रदान गर्ने ।
७	आपत्कालीन शिक्षा	मणिराम पोखरेल	९८४८०३६७१३	शिक्षा तथा खेलकुद शाखा, पालिका	• विपद्का कारण विद्यालय ३ दिनभन्दा बढी बन्द भएमा विद्यार्थीहरूलाई आपत्कालीन शिक्षाको व्यवस्था गर्ने । • प्रकोपले विद्यार्थीको पठनपाठनका शैक्षिक सामग्री हराए वा क्षति भएमा सोको व्यवस्था गर्ने । • विद्यालयका शिक्षण सामग्रीहरू नष्ट भएमा पुन: व्यवस्था गर्ने ।
८	शीघ्र पुनर्लाभ	उमेश खड्का	९८६८०९०००९	प्राविधिक शाखा, पालिका	• विपद्का कारण अवरुद्ध हुन पुगेका अत्यावश्यक सेवाहरू (जस्तै: सडक, विद्युत्, खानेपानी, टेलिफोन आदि) तत्काल सुचारु गर्ने । • अत्यावश्यक सेवाहरू प्रदान गर्ने निकायका कार्यालयमा क्षति पुगेमा वैकल्पिक व्यवस्था गर्ने । • सामाजिक, आर्थिक, पूर्वाधार र अवस्थालाई चलायमान बनाई जनजीवनलाई सामान्य वनाउने । • आर्थिक पुनर्लाभका क्रियाकलापहरूमा महिला, अपांगता भएका व्यक्ति, विपन्न व्यक्ति तथा अन्य अति संकटासन्न व्यक्तिहरूलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने ।

अनुसुची ५ विषयगत क्षेत्र

१. समग्र व्यवस्थापन सूचना, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र

क्र.सं.	निकाय, शाखा संस्था	टोली	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्वर
१	नलगाड नगरपालिका		डम्मर ब. रावत	९७४२२३६३३५
२	नलगाड नगरपालिका		कौशी बहादुर विष्ट	९८६६७१३०८३
३	इ.प्र.का.		सन्तोष चन्द	९८५८०८२५७७

४	नलगाड नगरपालिका		तेज ब. वि.क.	९८४८०९६६३६
५	नेपाल आर्मी		काजी बोहोरा	
६	उद्योग बाणिज्य संघ		दीप ब. सुनार	९८४२८१२१२२
७	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी		पूर्ण ब.खत्री	९८४९७०४६४३
८	विपद व्यवस्थापन शाखा		सिर्जना बडुवाल	९८४५६३८४६३
९	स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखा		तप्त चनारा	९८४८०५९४९८
१०	पशु सेवा शाखा		भेषजंग शाह	९८४८०६४६४८
११	नलगाड नगर अस्पताल		डा.विशाल उप्रेती	९८६६५४३६४७
१२	पिपुल इन निड (पि.आइ.एन)		शिवहरि गौतम अर्जुन तामाङ	९८४४९९१४३२ ९८४६०७०२७३
१३	एन.जि.ओ. आइ.एन.जि.ओ			

२. खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र

क्र.सं.	निकाय, शाखा संस्था	टोली	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्वर
१	कृषि विकास शाखा	संयोजक	अमृत अधिकारी	९८६६०७८१०९
२	पशु सेवा शाखा	सदस्य	भेष जंग शाह	९८४८०६४६४८
३	कृषि बिकास समिति संयोजक	सदस्य	कौशीक ब. विष्ट	९८६६७१३०८३
४	योजना शाखा	सदस्य	लाल व. खत्री	९८४८२७८१६७
५	जिन्सी शाखा	सदस्य	लाल ब. खत्री	९८६६२२१६७२
६	उद्योग वाणिज्य संघ	सदस्य	दीप ब. सुनार	९८४२८१२१२२
७	उद्योग विकास शाखा	सदस्य		
८	उद्यम विकास शाखा	सदस्य	प्रेम बोहोरा	९८४१३१३९२९
८	बि.ग्रुप	सदस्य	कृष्ण बुढा	
१०	स्याक नेपाल	सदस्य		
११	विश्व खाद्य कार्यक्रम	सदस्य	कृष्ण थापा	९८५८०३६२१७
१२	विपद शाखा	सदस्य	सृजना बडुवाल	९८४५६३८४६३
१३	कृषि सहकारी शाखा	सदस्य	प्रतिनिधि	
१४	निजी कृषि एग्रोभेट पसल	सदस्य	प्रतिनिधि	
१५	सी.वी.एम. ग्लोवल	सदस्य	प्रतिनिधि	९८५१२१६७९७

३. स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र

क्र.सं.	निकाय, शाखा संस्था	टोली	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्वर
१	स्वास्थ्य शाखा	संयोजक	तप्त बहादुर चनारा	९८४८०५९४९८
२	आयुर्वेदिक औषधालय	सदस्य	प्रभात सुवेदी	९८५८०८०८५५

३	HRDC/ Care Nepal	सदस्य	रोशन थापा	९८६४२१३८१२९
४	CMC Nepal	सदस्य	राजेन्द्र शाह	९८६८१२४०८६
५	PASS Nepal	सदस्य	सपना बि.क.	९८६४३५८१२५
६	HRDC/ Care Nepal	सदस्य	रोशन थापा	९८६४२१३८१२
७	UNICEF	सदस्य		
८	WHO	सदस्य		
९	पाँचतारा युवा संरक्षण मञ्च	सदस्य	बिर बहादुर बि.क.	९८६४६६०६२०
१०	नेत्र ज्याति संघ	सदस्य	निर्मला सुनार	९८४७०७१४८
११	One heart	सदस्य		
१२	Red Cross	सदस्य	प्रदिप शाह	
१३	इलाका प्रहरी कार्यालय	सदस्य	सन्तोष चन्द	९८५८०८२५७२
१४	उद्योग बाणिज्य संघ	सदस्य	दिप ब. सुनार	९८४२८१२१२२
१५	स्वास्थ्य सेवा कार्यालय	सदस्य	डा.सुनिल पुन	
१६	महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका	सदस्य	लक्ष्मी चन्द	
१७	सी.वी.एम. ग्लोवल	सदस्य	राम सिहं ठगुन्ना	९८५१२१६७९७

४. खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र

क्र.सं.	निकाय, शाखा संस्था	टोली	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्वर
१	आयुर्वेद शाखा	संयोजक	प्रभात सुवेदी	९८५८०८०५५५
२	SUSWA	सदस्य	चन्द्र ब. पुन	९८४२३४२२५७
३	HRDC	सदस्य	रोशन थापा	९८६४२१३८१२
४	WFP	सदस्य	कृष्ण थापा	९८५८०३६२१७
५	Sosec Nepal	सदस्य	सृष्टी बाठामगर	९८६११३२४१२
६	स्वास्थ्य शाखा	सदस्य	वर्षा राउत	९७६९२७५४६६
७	रेडक्रस सोसाईटी	सदस्य	पूर्ण ब. खत्री	९८४९७०४६४३
८	उ.बा.संघ कालिमाटी शाखा	सदस्य	दिप ब.सुनार	९७४२८१२१२२
९	आई.एन.एफ	सदस्य	देवी प्याकुरेल	९८४१९५४७३१
१०	जिन्सी शाखा प्रमुख	सदस्य	लाल ब. खत्री	९८४८२७८१६७
११		सदस्य	सन्तोष चन्द	९८५८०८२५७७

५. आपत्कालीन आश्रय तथा गैर-खाद्य सामग्री विषयगत क्षेत्र

क्र.सं.	निकाय, शाखा संस्था	टोली	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्वर
१	विपद शाखा	संयोजक	सिर्जना कु. बडुवाल	९७४५६३८४६३
२	स्वास्थ्य शाखा	सदस्य	तप्त ब. चनारा	९८४८०५९४९८
३	जिन्सी शाखा	सदस्य	लाल ब. खत्री	९८४८२७८१६७
४	सामाजिक सुरक्षा शाखा	सदस्य	भिम ब. ओली	९८६६१६८३४३
५	शिक्षा शाखा	सदस्य	मणिराम पोखेल	९८४८०३६७१३
६	डब्लु.एफ.पि.	सदस्य	कृष्ण थापा	९८५१३७३९३०
७	पि.टि.वाइ.एस.एम	सदस्य	मधु उपाध्याय	९८४८०३७२४५

८	केयर नेपाल	सदस्य	रोशन थापा	९८६४२१३८१२
९	रेडक्रस	सदस्य	पूर्ण ब. खत्री	९८४८७०४६४३
१०	इ.प्र.का	सदस्य	माधव चौधरी	९८५८०८२५७७
११	सोसे नेपाल	सदस्य	सृष्टी बाठामगर	९८६११३२४१२
१२	आइ.ओ.एम.	सदस्य	कृष्ण चौधरी	९८५७८७९९९
१३	पिपुल.इन.निड (पि.आइ.एन)	सदस्य	शिवहरि गौतम	९८४४९९१४३२
१४	सि.एस.आर.सि.	सदस्य	अनिता रावल	९८६६७६७२९२
१५	सी.वी.एम. ग्लोवल	सदस्य	राम सिहं ठगुन्ना	९८५१२१६७९७

६. संरक्षण तथा सुरक्षा विषयगत क्षेत्र

क.सं.	निकाय, शाखा संस्था	टोली	सम्पर्क व्याक्ति	सम्पर्क नम्वर
१	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	संयोजक	ज्योती रावल	९८४९४४१९९४
२	सा.सु तथा पञ्जीकरण शाखा	सदस्य	भिम ब. ओली	९८६६१६८३४३
३	स्वास्थ्य शाखा	सदस्य	तप्त चनारा	९८४८०५९४९८
४	विपद शाखा	सदस्य	सिर्जना बडुवाल	९८४५६३८४६३
५	योजना शाखा	सदस्य	बरजंग चन्द	९८६६०८३६३२
६	सूचना प्रविधि शाखा	सदस्य	रमेश देवकोटा	९८६६८००२३५
७	पाँचतारा युवा संरक्षण मञ्च	सदस्य	बिर बहादुर बि.क.	९८६४६६०६२०
८	सेभ द चिल्डेन	सदस्य		
९	युनि सेफ	सदस्य		
१०	न्यायिक समिति	सदस्य	सुमन गौतम	९८४२३२५७५५
११	शिक्षा शाखा	सदस्य	बलबिर बि.क.	९८४८१३६०६८
१२	इलाका प्रहरि कार्यालय	सदस्य	सन्तोष चन्द	९८५८०८२५७७
१३	बहुक्षेत्रिय पोषण कार्यक्रम	सदस्य	गिता ओली	९८४५४९६०२९
१४	सि.एम.सि.नेपाल	सदस्य	सरस्वती रावल	९८४३७९४१०८
१५	उद्यम बिकास शाखा	सदस्य	प्रेम बोहोरा	९८४११३१३९२९
१६	ओरेक नेपाल	सदस्य	सपना थापा	९८६४३६०५६८
१७	कृषि विकास शाखा	सदस्य	केशव थापा	९८६८२१७१७७
१८	सी.वी.एम. ग्लोवल	सदस्य	राम सिहं ठगुन्ना	९८५१२१६७९७

७. आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्र

क.सं.	**निकाय, शाखा संस्था**	**टोली**	**सम्पर्क व्याक्ति**	**सम्पर्क नम्वर**
१	शिक्षा शाखा	संयोजक	मणिराम पोखरेल	९८४८०३६७१३
२	बि.व्य.स./शि.अ.सं	सदस्य	अमर ओली	९७६५५१९३११
३	वालकल्याण अधिकारी	सदस्य	प्रदिप रावल	९८४४८८४२९३

४	विपद शाखा	सदस्य	सिर्जना बडुवाल	९७४५६३८४६३
५	नेपाल रेडक्रस	सदस्य	पूर्ण ब. खत्री	९८४९७०४६६३
६	स्वास्थ्य शाखा	सदस्य	तप्त ब. चनारा	९८४८०५९४९८
७	विश्व खाद्य कार्यक्रम	सदस्य	कृष्ण थापा	९८५८००३६२१७
८	पाँचतारा युवा संरक्षण	सदस्य	बिर बहादुर बि.क.	९८६४६६०६२०
९	सि.एम.सि. नेपाल	सदस्य	टंक तिमिल्सेना	९८४८४९७४४६
१०	सि.वि.एम ग्लोवल	सदस्य	राम सिहं ठगुन्ना	९८५१२१६७९७

८. शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत क्षेत्र

क्र.सं.	निकाय, शाखा, संस्था	टोली	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्वर
१	पूर्वाधार शाखा	संयोजक	उमेश खड्का	९८६८०९०००९
२	WFP	सदस्य	कृष्ण थापा	९८५८०३६२१७
३	UNDP	सदस्य	मनराज आचार्य	९८४८०७७४४१
४	Sosec Nepal	सदस्य	जगदिस थापा	९८४८१९७०५९
५	IOM	सदस्य	प्रेणा ओली	९८४९९८२९६२
६	INF	सदस्य	देवी प्याकुरेल	९८४१९५४७३१
७	HRDC Care Nepal	सदस्य	रोशन थापा	९८६४२१३८१२
८	असल छिमेकी नेपाल	सदस्य	लोक ब. भुल	९८६८९२४९९७
९	WFP	सदस्य	चन्द्र ब. पुन	९८४१३४२२५७
१०	पाँचतारा	सदस्य	बिर बहादुर बि.क.	९८६४६६०६२०
११	UNICEF	सदस्य	कटक ब. रोकाय	९८५८०८५५०४
१२	CBM global	सदस्य	राम सिहं ठगुन्ना	९७५१२१६७९७

अनुसूची नं. ६: स्थानिय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन

क्र.सं.	स्वमूल्याङ्कन बिषयक्षेत्रहरु	पूर्णाङ्क	कैफियत
१	सूचक क्षेत्र १ शासकीय प्रवन्ध	९	
२	सूचक क्षेत्र २ संगठन तथा प्रशासन	८	
३	सूचक क्षेत्र ३ बार्षिक बजेट तथा योजना व्यावस्थापन	११	
४	सूचक क्षेत्र ४ वित्तीय एवम आर्थिक व्यावस्थान	११	
५	सूचक क्षेत्र ५ सेवा प्रवाह	१६	
६	सूचक क्षेत्र ६ न्यायीक कार्य सम्पादन	७	
७	सूचक क्षेत्र ७ भौतिक पूर्वाधार	१३	
८	सूचक क्षेत्र ८ सामाजिक समावेशीकरण	१०	
९	सूचक क्षेत्र ९ वातावरण संरक्षण तथा विपद व्यावस्थापन	९	
१०	सूचक क्षेत्र १० सहकार्य र समन्वय	६	
जम्मा प्राप्ताङ्क		१००	

अनुसूची नं. ६.१: स्थानिय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन

सुचक क्षेत्र ९ वातावरण संरक्षण तथा विपद व्यावस्थापन पूर्णाङ्क ९

क्रसं	प्रश्न	आ.ब. २०८०/०८१	आ.ब. २०८१/०८२
९.१.१	विपद् व्यवस्थापन (स्थाससंऐन, २०७ को दफा १ उपदफाको न)	१	
९.२.१	वातावरणीय प्रदूषण नियन्त्रण (जल, भूमि, ध्वनी, वायु र खाद्य) (स्थाससंऐन, २०७ को दफा १ उपदफा को ङ १,२र २६)	१	
९.२.२	वातावरणमैत्री पूर्वाधार	१	
९.२.३	विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान र नक्साङ्कन (स्थाससंऐन, २०७ को दफा १ उपदफाको न ४)	१	
९.३.१	वातावरणीय क्षेत्र प्रवर्द्धनमा बजेट विनियोजन	१	
९.३.२	वातावरण संरक्षणमा टोल विकास संस्था, नागरिक तथा निजी क्षेत्र र गै.स.स.को सहभागिता	१	
९.३.३	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषमा बजेट विनियोजन र खर्च (वार्षिक रूपमा)	१	
९.३.४	टोल विकास संस्था/ स्थानीय तहमा सामुदायिक संस्था गठन तथा सञ्चालन	१	
९.३.५	एम्बुलेन्स, अग्नी नियन्त्रण जस्ता आकस्मिक सेवाहरुको उपलब्धता	१	
जम्मा		९	

अनुसूची नं. ७: प्रतिकार्यमा समुदायबाट गर्ने क्रियाकलापहरु (प्रतिकार्य योजना)

समयावधि	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	प्रक्रिया	प्रतिफल	स्रोतको व्यवस्था	
					आन्तरिक	वाह्य
० देखि १ घण्टा भित्र	प्रकोपको पूर्व सूचना र विपद्को सूचना सम्प्रेषण	पूर्व सूचना कार्यदल, प्रभावित समुदाय र स्थानीय र सामुदायिक विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	पूर्व सूचना कार्यदलले समुदाय, वर्षा तथा नदी अवलोकन केन्द्र, जिल्ला आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्र, सञ्चारमाध्यम, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग र मातहतका कार्यालय, सुरक्षा निकाय, विपद् सम्बन्धी कार्य गर्ने संघ संस्थाहरु, राष्ट्रिय भूकम्प मापन केन्द्र लगायतका विभिन्न माध्यमबाट प्रकोपको सूचना तथा पूर्व सूचना प्राप्त गरी स्थानीय र सामुदायिक विपद तथा जलवायू उत्थानशील समिति, खोज उद्धार र प्राथमिक उपचार कार्यदल, जिल्ला आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्र तथा संकटासन्न समुदायहरुलाई विभिन्न सञ्चार माध्यम (जस्तैः हाते माइक, साइरन, फोन, एस्.एम.एस्. आदि)को प्रयोग गरी खबर आदान प्रदान गर्ने	सङ्कटासन्न समुदाय र जिल्लाका सरोकारवालाहरुद्वारा प्रकोप वा विपद् सम्बन्धी सूचना प्राप्त गर्ने, सूचना प्राप्त गरिसके पश्चात् सुरक्षित स्थानमा आश्रय लिने	विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, वडा समिति, आकस्मिक सञ्चालन केन्द्र	विपद् सम्बन्धी कार्य गर्ने संघ संस्थाहरु, राष्ट्रिय भूकम्प मापन केन्द्र, रेडियो, टेलिकम, एनसेल
० देखि १ घण्टा भित्र	स्थानीय तथा सामुदायिक विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिको वैठक	समितिका पदाधिकारीहरु	यो प्रकोपको खतरा सम्बन्धी पूर्व सूचना तथा घटनाको सूचना प्राप्त गरेपश्चात् स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति/सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिले केही आपत्कालीन निर्णयहरु गर्न बस्ने बैठक हो ।	प्राथमिक उपचार कार्यदल र खोज तथा उद्दार कार्यदल परिचालन गर्ने निर्णय समुदायलाई साइरन, मेगाफोन र अन्य साधन प्रयोग गरी नियमित जानकारी दिने निर्णय	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघसंस्था, सुरक्षा निकाय

० देखि २४ घण्टा भित्र	स्थानीय र सामुदायिक कार्यदलहरुबाट उद्दार कार्य	खोज उद्धार तथा प्राथमिक उपचार कार्यदल	विपद् भएको सूचना प्राप्त गरेपछि प्राथमिक उपचार कार्यदल र खोज तथा उद्दार कार्यदल समुदायमा गई आफ्नो कार्य सुरु गर्नेछ । आगलागीको घटना भएमा आगलागी नियन्त्रणको प्रयास गर्ने महामारी विपद्का सम्वन्धमा मानिसमा हुने माहामारी अवस्थाको जानकारी दिने तथा प्रतिकार्य सुरु गर्ने	लक्षित ५० प्रतिशत समुदायलाई उद्दार गरी सुरक्षित स्थलमा ल्याइने चोटपटक लागेका विरामीहरुलाई प्राथमिक उपचार प्रदान गरीने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघसंस्था, सुरक्षा निकाय, स्वास्थ्य चौंकी, जनस्वास्थ्य कार्यालय
० देखि २४ घण्टा भित्र	खोज उद्धार र प्राथमिक उपचारका लागि थप सहयोग आवश्यक भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, सुरक्षा निकाय लगायत सँग समन्वय गर्ने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिको अनुरोध तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्देशनमा खोज तथा उद्दार विषयगत क्षेत्रले विभिन्न साधन तथा स्रोतको उपयोग गरी उद्दार कार्य गर्नेछ । खोज तथा उद्दारका लागि स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति र कार्यदलको सहायता लिनेछ ।	समुदायलाई उद्दार गरी सुरक्षित स्थलमा ल्याइने चोटपटक लागेका विरामीहरुलाई प्राथमिक उपचार प्रदान गरीने सघन घाइतेहरुलाई अस्पताल पठाउने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघसंस्था, सुरक्षा निकाय, रेडियो, मोवाईल सेवा, जिल्ला अस्पताल, यूवा तथा महिला समुहहरु
० देखि २४ घण्टा भित्र	घाइते, हराइरहेका तथा विस्थापितको सूची अद्यावधिक राख्ने तथा द्रुत सर्वेक्षण तथ्याङ्क संकलन	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति र सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिले घाइते, हराइरहेका तथा आन्तरिक विस्थापितको सूची अद्यवधिक गर्ने, सूची तयार गर्दा स्थान, उमेर, लिङ्ग, जाती, अपाङ्गता आदि पनि खुलाउने जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले खटाएको द्रुत सर्वेक्षण टोलीलाई द्रुत सर्वेक्षण फाराममा चाहिने जानकारी संकलन गर्न मद्धत गर्ने	पहिलो चरणको क्षती, घाइते र मृत्यु हुनेको संख्या संकलन गर्ने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघसंस्था, सुरक्षा निकाय, शिक्षक,
० देखि २४ घण्टा भित्र	विपद् प्रभावित र आन्तरिक विस्थापितका लागि आधारभूत खाद्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिले आफूसँग भएको श्रोत परिचालन गर्ने तथा अपुग स्रोतका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा	विपद् प्रभावित र आन्तरिक विस्थापितका लागि आधारभूत खाद्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, उद्योग वाणिज्य

	सामग्री तथा अस्थायी वसोवासको प्रबन्ध गर्ने	उत्थानशील समिति	स्थानीय र जिल्ला स्थित दातृ संस्थाहरुको वा व्यक्तिहरुलाई अनुरोध गर्ने	सामग्री र अपाङ्गता, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक तथा लैङ्गिक मैत्री अस्थायी वसोवासको बन्दोवस्त हुने	समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	संघ, वन उपभोक्ता समुह, सामुदायिक भवन, विद्यालय, व्यापारी समुह, यातायात व्यवसायी, सहकारी तथा बैंकहरु
० देखि २४ घण्टा भित्र	समुदायलाई सचेत गराउन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, कार्यदलहरु, समुदाय, प्रकोपसँग सम्बन्धित सरकारी गैरसरकारी निकायहरु, सञ्चार माध्यम आदिबाट प्राप्त तथ्यगत पूर्वसूचना, आपत्कालीन चेतावनी, जोखिम बढेको वा घटेको, भएगरेका उद्धार प्रयासहरु, अपनाउनु पर्ने सावधानीहरु तथा सार्वजनिक आह्वान विषयक सूचनाहरु आवश्यकता अनुसार नियमित प्रवाह गर्ने ।	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, कार्यदलहरु, समुदाय, प्रकोपसँग सम्बन्धित सरकारी गैरसरकारी निकायहरु, सञ्चार माध्यम आदि लगायत विभिन्न माध्यमबाट जानकारी प्राप्त गरी माइकिंग, फोन जस्ता माध्यम प्रयोग गरी समुदायलाई सूचित गर्ने	समुदायमा अफवाह फैलनबाट रोक्ने, जिवनउपयोगी सन्देशहरु प्रवाह हुने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र, तल्लो र माथिल्लो ततिय समुदाय वा समिति	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघसंस्था, सुरक्षा निकाय, शिक्षक, विद्यालय, मोवाईल सेवा, रेडियो
२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	प्रभावित परिवार को दर्ता तथा खोजी कार्य, प्रभावित परिवारलाई पहिचान पत्र (टोकन) वितरण र तथ्यांक व्यवस्थापन	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	समुदाय विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी लगायतका अन्य निकायको सहयोगमा स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिले प्रभावित परिवार दर्ता गर्नेछ । यस सुचीलाई सुरक्षा निकायले (नेपाल प्रहरी) प्रमाणित गर्नेछ ।	राहत प्याकेजको आवश्यकता मूल्यांकन, वितरण र प्रतिकार्यका लागि प्रभावित परिवारको तथ्यांक व्यवस्थापन	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघसंस्था, सुरक्षा निकाय, उद्योग वाणिज्य संघ, व्यापारी समुह, वीमा कम्पनी

२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	आवास तथा गैरखाद्य सम्बन्धी प्रतिकार्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति मातहतको आवास तथा गैर खाद्य विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै समुदाय विपद् व्यवस्थापन समितिको मद्धतमा तथा विस्थापित संख्याको आधारमा अस्थायी वासस्थानको व्यवस्थापन गर्ने । वासस्थान व्यवस्थापन गर्दा स्फेयर मापदण्ड अपनाइनुपर्ने	विस्थापित समुदायका लागि अस्थायी वासस्थानको तथा अन्य आधारभूत गैर खाद्य सामग्रीको व्यवस्था	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, वन उपभोक्ता समुह, उद्योग व्यवसायी, सामुदायिक भवन, आमासमुह,
२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी प्रतिकार्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	प्रभावित संख्याको सूचीको आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिअन्तर्गतको खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै तथा समुदाय विपद् व्यवस्थापन समिति समेतको मद्धतमा वितरण गर्नुपर्ने सामाग्री संख्या निर्धारण गरी वितरण गर्नेछ । जैविक, ठोस तथा प्रकोपजन्य फोहोरको उचित प्रबन्ध मिलाउने वा नष्ट गर्ने सम्बन्धी जनचेतना फैलाउने	स्वास्थ्य सामाग्री, पानी शुद्धिकरणका लागि सामाग्री लक्षित जनसमुदायलाई वितरण गर्ने, हात धुने तरिका र महत्व सम्बन्धी जानकारी, महिलालाई चाहिने सरसफाइ सामाग्रीको व्यवस्था, अस्थायी शौचालय र फोहोर मैलाको व्यवस्थापन	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघसंस्था, सुरक्षा निकाय, उद्योग व्यवसायी, सामुदायिक भवन, आमासमुह, खानेपानी कार्यालय वा समितिहरु, जनस्वास्थ्य कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी
२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	खाद्य व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रतिकार्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	प्रभावित संख्याको सूचीको आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिअन्तर्गतको खाद्य विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै आवश्यक तयारी खाद्य सामाग्री आँकलन गर्ने सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिको सहयोग लिई खाद्य सामाग्री वितरण गर्नेछ ।	प्रभावित जन समुदायलाई तयारी खाद्य सामाग्री वितरण	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघसंस्था, सुरक्षा निकाय, उद्योग व्यवसायी, सामुदायिक भवन, आमा समुह, यूवा क्लवहरु,
२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	गुनासा, लैङ्गिक हिंसा तथा विवाद व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रतिकार्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति र संरक्षण कार्यदल	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिको निर्देशनमा फिल्डमा परिचालित टोलीले आवास तथा गैरखाद्यसँग सहकार्य गरी संकटासन्न वर्गको आवश्यकता अनुसार अस्थायी वासस्थानको व्यवस्थापन गर्नेछ ।	महिला, वृद्ध वृद्धा र बालबालिकाको आवश्यकताअनुसार अस्थायी बासस्थान व्यवस्थापन गर्ने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, आमा समुह सञ्जाल

२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	स्वास्थ्य तथा पोषणसम्बन्धी प्रतिकार्य	स्थानीय र सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति	प्रभावित संख्याको सूचीको आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिअन्तर्गतको स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै स्वास्थ्य तथा पोषण सम्बन्धी प्रतिकार्यका लागि आवश्यक सामग्री संख्या आँकलन गरी वितरण गर्नेछ । आवश्यकता अनुसार अस्थायी अस्पताल स्थापना	प्रभावित परिवारलाई सुरक्षित सामाग्री वितरण, प्रभावित क्षेत्रमा आवश्यकता अनुसार अस्थायी अस्पताल स्थापना	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, स्वास्थ्य चौकी, जिल्ला, अस्पताल, व्यापार व्यसायी, कृषि सञ्जाल
४८ देखि ७२ घण्टा भित्र	पानी शुद्धिकरणका लागि अपुग सामग्रीको लेखाजोखा र व्यवस्थापन	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिले सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिअन्तर्गतको खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै पानी शुद्धिकरणका लागि अपुग सामाग्रीको लेखाजोखा गर्नेछ । पानीको सुविधा विभिन्न स्थानमा गराउनेछ ।	विभिन्न ठाउँमा पानीको व्यवस्थापन पानी शुद्धिकरणका लागि थप सामाग्री वितरण	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघसंस्था, सुरक्षा निकाय, खानेपानी कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, क्लिनिक
४८ देखि ७२ घण्टा भित्र	माहामारी नियन्त्रणका लागि फोहर व्यवस्थापन	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिले सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिअन्तर्गतको खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र तथा सुरक्षा निकायसँग समन्वय गर्दै मरेका पशुका शवहरु संकलन तथा व्यवस्थापन गर्ने	मरेका पशुका शवहरु संकलन तथा व्यवस्थापन हुने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, स्वास्थ्य चौंकी, पशु व्यवस्थापन शाखा
४८ देखि ७२ घण्टा भित्र	स्फियर मापदण्डअनुसार खाना बनाउने भाँडावर्तन, इन्धन, लुगाफाटो, कम्बल, परिवार, बालबालिका, महिलाका लागि आवश्यक पर्ने स्वास्थ्य प्रवर्द्धन सामग्रीजस्ता गैरखाद्य सामग्रीको सेट वितरण गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समूिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिले जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्गतको आवास तथा गैर खाद्य विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै निरन्तर आवास व्यवस्थापनमा लागिरहने छ ।	प्रभावित परिवारलाई गैरखाद्य सामाग्री वितरण	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, उद्योग वाणिज्य संघ, व्यापार व्यवसायी, स्वास्थ्य चौकी, क्लिनिक, हाईड्रोपावर

४८ देखि ७२ घण्टा भित्र	खाद्य सामग्री वितरण	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	प्रभावित परिवार संख्याको आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्गतको खाद्य विषयगत क्षेत्रसँग सहकार्य गर्ने र वितरण गर्नेछ।	प्रभावित परिवारलाई पकाउन चाहिने खाद्य सामाग्री वितरण	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघसंस्था, सुरक्षा निकाय, उद्योग वाणिज्य संघ, व्यापार व्यवसायी, कृषि सञ्जाल
७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र	आपत्कालीन शिक्षाको व्यवस्थापन	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति र सम्बन्धित विद्यालय	प्रभावित विद्यालय र विद्यार्थी संख्याको आधारमा स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिले शिक्षा विषयगत क्षेत्र तथा प्रभावित विद्यालयसँग समन्वय गर्दै आवश्यक पर्ने शिक्षा सामाग्री वितरण गर्ने र अस्थायी विद्यालयको निर्माणमा सघाउने।	विस्थापित बालबालिकाका लागि अस्थायी कक्षा सञ्चालन गर्ने शिक्षा सामाग्री वितरण गर्ने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, शिक्षक, विद्यालय
७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र	गुनासा, लैङ्गिक हिंसा तथा विवाद व्यवस्थापन सम्बन्धी थप प्रतिकार्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति र संरक्षण कार्यदल	मनोसामाजिक परामर्श सेवा र कानुनी सहायता चाहिने मानिसको पहिचान गर्नेछ।	मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने आवश्यक जनसमुदायलाई कानुनी सहायता दिने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघसंस्था, सुरक्षा निकाय, महिला सञ्जाल, विभिन्न सञ्जालहरु, स्वास्थ्य चौकी
७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र	बहुक्षेत्र प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले खटाएको टोली	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिले बहुक्षेत्र प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखाका लागि परिचालित टोलीलाई आवश्यक सहयोग गर्ने	(MIRA) बहुक्षेत्र द्रुत सर्वेक्षण कार्य सम्पन्न भई क्षतिको विस्तृत विवरण आउने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघसंस्था, सुरक्षा निकाय, शिक्षक, कर्मचारीहरु
७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र	शव व्यवस्थापन तथा मृतक परिवारलाई आर्थिक सहयोग	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	मृतकका परिवारलाई स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिको तर्फबाट काजकिरियाका लागि आर्थिक सहयोग गर्ने, मृतक प्रमाण पत्र जारी गर्न मद्धत गर्ने तथा सरकारका तर्फबाट प्राप्त हुने अन्य सहयोगका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन	मृतकको काजक्रिया हुने, मृतक परिवारले राहत पाउने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघसंस्था, सुरक्षा निकाय, हाईड्रोपावर, व्यापार व्यवसायी, वीमा कम्पनी, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन

			समितिलाई सिफारिस गर्ने			समिति
७ दिन देखि २ साता भित्र	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिको बैठक	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	प्रतिकार्यमा संलग्न सरोकारवाला तथा प्रभावितहरुको बैठक बसी चुनौती, सिकाइ र सुधार गर्नुपर्ने पक्षबारे छलफल गर्ने	हालसम्मको प्रतिकार्यको समिक्षा गरी थप आवश्यक रणनीति तर्जुमा गर्ने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघसंस्था, सुरक्षा निकाय,
७ दिन देखि २ साता भित्र	विभिन्न क्षेत्रमा भएको आवश्यकता र खाडलका आधारमा थप प्रतिकार्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र अन्य सहयोगी निकायहरुसँग समन्वय गर्दै थप राहत र सहयोगको बन्दोवस्ती गर्ने	थप राहत वितरण र प्रतिकार्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मिक सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय,
७ दिन देखि २ साता भित्र	मनोसामाजिक परामर्श	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति र संरक्षण कार्यदल	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिअन्तर्गतको संरक्षण विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै मानसिक तनावमा परेका व्यक्तिलाई मनोसामाजिक सेवा उपलब्ध गराउने तथा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने	मानसिक तनावमा परेका व्यक्ति र परिवारलाई परामर्श र हौसला प्रदान गरीने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, स्वास्थ्य चौकी, क्लिनिक, आमा समुह, धार्मिक संघ संस्थाहरु

अनुसूची नं. ८: यस उत्थानशील कार्यढाँचामा प्रयोग भएका शव्दहरुको शव्दावली

प्रकोप (Hazard):

बाढी, पहिरो, आगलागी, हुरीबतास, चट्याङ, दुर्घटना तथा प्राकृतिक वा मानवसिर्जित घटना । जुन घटनाबाट जनधनको क्षति हुने सम्भावना भए पनि क्षति भने हुँदैन ।

विपद् (Disaster):

त्यस्तो विपत्तिपूर्ण परिस्थिति हो, जुन परिस्थितिमा धेरैजसो जनजीवन अकस्मात अस्त-ब्यस्त हुन पुग्दछ । यस्तो परिस्थितिमा मानिसहरूले धेरै दु:ख पाउछन् र यसको परिणामस्वरूप सुरक्षा, खाना आवास, लुगाफाटो, औषधीउपचार तथा सामाजिक सेवा जस्ता मान्छेलाई जीवनमा नभई नहुने अन्य आवश्यकताहरूको पूर्ति गर्नु आवश्यक हुन्छ ।

जोखिम (Risk):

प्रकोपका घटनाबाट क्षति हुने सम्भावना रहेको अवस्था वा मात्रात्मक रुपमा हानीनोक्सानी हुने सम्भावना नै जोखिम हो ।

उत्थानशीलता (Resilience)

पछिल्लो समय अनुकूलन क्षमता संगै उत्थानशीलताको पनि कुरा गरीन्छ जस्को सामान्य अर्थ उत्थान अर्थात माथि उठन सक्ने र शिलता भनेको क्षमता अर्थात माथि उठन सक्ने क्षमता हुन्छ । वास्तबमा, जोखिम वा प्रकोपसँग जुझ्नु मात्र नभै सो को प्रभावलाई छिटो भन्दा छिटो कम गर्दै पुरानै र सो भन्दा पनि माथि उठन सक्ने अर्थात राम्रो अवस्थामा आउनुलाई बुझिन्छ ।

संकटासन्नता (Vulnerability):

संकटासन्नता त्यस्तो अवस्था हो जसबाट व्यक्ति र समुदाय खतरा र जोखिमको नजिक पुग्दछन् र त्यसको सामना गर्न आवश्यक सीप, अनुभव, श्रोत र साधन क्षमता हुदैन । अर्को शव्दमा खतरा र जोखिमको प्रभावबाट पर्ने नकारात्मक असरहरुलाई सामना गर्न नसक्ने अवस्था हो । यसबाट जीवन, जिविकोपार्जन र पूजी जोखिममा पर्छ ।

सम्मुखता (Exposure):

सम्मुखता भन्नाले सङ्कट प्रतिको भौतिक निकटा वा सम्पर्कलाई बुझाउँछ ।

सम्वेदनशीलता (Sensitivity):

प्रकोपको सन्दर्भमा सम्वेदनशीलता भन्नाले प्रकोपले पार्न सक्ने सम्भाव्य क्षतिलाई जनाउँछ ।

क्षमता (Capacity):

कुनै व्यक्ति, संस्था वा समुदायसँग रहेको ज्ञान, सिप, श्रोत, साधन र शक्तिलाई क्षमता भनिन्छ । जसले तिनीहरुलाई विपद्सँग सामना गर्न, विपद् पूर्व अवस्थामा ल्याउन, विपद्को रोकथाम वा न्यूनीकरण गर्न वा जलवायू परिवर्तन अनुकुलन हुन मद्धत गर्छ ।

मौसम (Weather):

पृथ्विको वायुमण्डलमा हरेक दिन परिवर्तन भईरहने तापक्रम, वर्षा, वायुको चाप, आद्रता, आदिको

अवस्थालाई मौसम भनिन्छ। यो प्रत्येक दिन, हप्ता र महिनामा परिवर्तन भईरहन्छ।

जलवायू (हावापानी) (Climate):

३० वर्ष वा सो भन्दा लामो अवधिको मौसमको सरदर अवस्थालाई जलवायू भनिन्छ। सामान्यतया जलवायू स्थान, ऋतु विशेष अनुसार स्थिर रहन्छ।

जलवायू परिवर्तन (Climate Change):

लामो समयको अन्तरालमा जलवायूका विभिन्न तत्वहरुमा भएको औसत परिवर्तनलाई जलवायू परिवर्तन भनिन्छ। पानी पर्ने समयमा परिवर्तन हुनु, निरन्तर अतिवृष्टि हुनु वा खण्डवृष्टि हुनु, लामो समयसम्म खडेरी पर्नु, वायूको आद्रतामा न्यनूता आउनु वा वृद्धि हनु, निरन्तर तापक्रम बढ्दै जानु र मौसममा अनपेक्षित विचलन देखिनुलाई नै वैज्ञानिकहरूले जलवायू परिवर्तन मानेका छन्।

अनुकुलन (Adaptation):

जलवायू परिवर्तनका विद्यमान र सम्भावित असरहरुसंग जुध्न गरीने उपायहरु नै अनुकुलन हो। जस्तो गर्मी बढेको अवस्थामा ज्याकेट फुकाल्नु, बाढी आउछ भनेर घरको जग अग्लो बनाउनु। यो परिवर्तित वातावरणमा आफ्नो अस्तित्वलाई निरन्तरता दिन गरीने प्रक्रिया हो। मनव सन्दर्भमा यस अन्तर्गत परिवर्तित वातावरण अनुकूल हुने कृयाकलापहरु (जीविकोपार्जन र विकासको प्रकृया) पर्दछन्।

रोकथाम (Prevention):

"कुनै घटना/गतिबिधिलाई हुन नदिन रोक्ने वा अड्याउने काम वा प्रयत्न" भनी बुझिन्छ।

अल्पिकरण (Mitigation):

प्रकोपको असर वा प्रभावलाई कम गर्नका लागि सञ्चालन गरीने कार्य वा उपायहरूलाई बुझिन्छ। जुन मौषम पात्रोको आधारमा ३ महिना पहिला गरीन्छ।

भवन निर्माण संहिता (Building code):

नेपाल सरकारबाट २०६० सालमा घर निर्माणका लागि लागू भएको मापदण्ड। साधारण भूकम्पबाट नभत्किउन भन्ने उद्देश्यले सरकारले तयार गरेको नीतिगत मापदण्ड।

विपद् कार्यान्वयन री (Preparedness):

विपद सम्बन्धमा पूर्वानुमान, रोकथाम र असर न्यूनीकरणका साथै विपद परिरहँदा र परिसकेपछि यसबाट उत्पन्न परिस्थितिको सामना गर्नका लागि पहिले नै तयार भएर बस्नुलाई बुझिन्छ।

पूर्व सूचना प्रणाली (Early Warning System):

क्षमताहरुको सँगालो जसले जोखिममा रहेका मानिसहरुलाई समयमै खवर आदानप्रदान गर्दै सुरक्षित स्थानमा पुग्न मद्धत गर्दछ।

प्रतिकार्य (Response):

विपद् परेको वा सङ्कटकालीन अवस्थामा गरीने उद्धार, राहत तथा मानवीय सेवा। प्रकोपमा परेका मानिस वा छिमेकीलाई त्यसबाट निकाल्ने काम, घरबारविहीन भएकालाई अश्रयस्थलमा राख्ने र तिनको जीविकोपार्जनको लागि गरीने सहयोग नै प्रतिकार्य हो।

खोज तथा उद्धार (Search and Rescue):

भत्किएका संरचनाहरुमा पुरिएका, पहिरोमा च्यापिएका धाईते भएका व्यक्तिहरुलाई खोजी गरेर पत्तालगाई उनीहरुको जीवन रक्षाकोलागि पुरिएका ठाऊँबाट सुरक्षितसाथ सुरक्षित स्थानमा ल्याइने कार्यलाई नै खोज तथा उद्धार भनिन्छ। यस कार्यमा प्रभाबितहरुलाई प्राथमिक उपचार साथसाथै आवश्यकता अनुसार अग्रवर्ति उपचारको समेत व्यवस्था गर्नुपर्ने हुन्छ।

आपत्काल (Emergency):

प्रकोपका कारण जनधनको क्षति वा नोक्सान भएर उत्पन्न भएको विपत्तिपूर्ण अवस्था। यस्तो अवस्थामा घर, छरछिमेकले मात्र समस्याको समाधान गर्न कठिन हुन्छ र सरकार वा गैरसरकारी निकायको सहयोगको आवश्यकता पर्छ।

राहत (Relief):

विपद्बाट प्रभावित भएकाहरूको लागि आधारभूत आवश्यकता (खाद्यान्न, लत्ताकपडा, पानी, प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य सेवा, बसोबास, सुरक्षा, मनोसामाजिक परामर्श सेवा) उपलब्ध गराउनुलाई राहत भनिन्छ ।

पुर्नलाभ (Recovery):

विपद्बाट प्रभावित व्यक्ति वा समुदायलाई विपद् आउनुभन्दा अगाडिजस्तै सामान्य अवस्थामा ल्याउन गरीने पुर्नस्थापना र पुनर्निर्माण जस्ता गतिविधिहरुलाई पुर्नलाभ भनिन्छ।

पुनःस्थापना (Rehabilitation):

बिपदको घटनाका कारण मानव समुदाय विस्थापित हुन सक्दछ यसरी विस्थापित भएका परिवारको उचित स्थान हेरी तत्काल अस्थायी बसोबासको व्यवस्था मिलाउनुलाई पुन स्थापना भनिन्छ। आपतकालिन स्थिति सामान्य नहुँदा सम्मको संक्रमणकालिन अवस्थामा प्रकोपको कारण विस्थापितहरुलाई अस्थायी बसोबास गराउने कार्य हो।

पुर्ननिर्माण (च्भअयलकतचगअतष्यल):

विपद् प्रभावितहरूको लागि घर निर्माण वा मर्मत, अत्यावश्यक सेवा सुविधाका संरचना र सामाजिक तथा आर्थिक गतिविधिहरूको स्थायी समाधानका लागि गरीने विकासका कार्य नै पुर्ननिर्माण हो। यसअन्तर्गत भत्केका घर तथा अन्य संरचनाको निर्माण वा मर्मतसम्भार गर्दा भविष्यमा पर्न सक्ने प्रकोपलाई समेत ध्यानमा राखी निर्माण कार्य गरीनछ र अवरुद्ध भएका सामाजिक तथा आर्थिक अवस्थामा समेत सुधार गर्ने प्रयास गर्ने गतिविधिहरू सञ्चालन गरीनछ।

हरितगृह ग्याँस (Green House Gases):

वायुमण्डलमा विश्वव्यापी रुपमा तापक्रम उष्णीकरण र जलवायू परिवर्तनका लागि जिम्मेवार रहेका ग्याँसहरुलाई हरितगृह ग्याँस भनिन्छ। क्योटो अभिसन्धि १९९७ को

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा २०८२

नलगाड नगरपालिका, जाजरकोट

सहयोगी साझेदार संस्थाहरु